

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

1-3

leden – březen

2020

40. ročník

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 09. 03. 2020 v 19:30

Sólo (Česká republika, Francie, Argentina, Rakousko, 2019, 84 min., španělsky, anglické nebo české tituly). V rámci Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava.

Režie a scénář: Artemio Benki

Obsah: Martín Perino je mladý argentinský klavírní virtuos a skladatel, kterému duševní onemocnění změnilo život. Poslední roky strávil v největší psychiatrické léčebně jižní Ameriky El Borda v Buenos Aires a po svém propuštění se vrací do téměř prázdného domu svých rodičů. Jeho největší starostí je naučit se žít bez zdí a vrátit se ke klavíru... Režisér trpělivě pozoruje Martínův návrat, v rozhovorech s jeho blízkými poznává jeho minulost, lyricky se přibližuje nitru osobnosti posedlé tvorbou a schopné brát sílu z vlastní přecitlivosti.

Pařížan **Artemio Benki** (* 1971) žije a pracuje v Praze od počátku devadesátých let.

V roce 1994 založil společnost Sirena Film, aby mohl režirovat krátký fiktivní dokument *Moon Valley*, který získal cenu ekumenické poroty na petrohradském festivalu. Jako producent se podílel na snímcích *Marguerite* (2015), *Personal Shopper* (2016) či na Cenu Akademie nominovaném *A Royal Affair* (2012).

Více: <https://www.ji-hlava.cz/filmy/solo>. Promítání za přítomnosti zástupce festivalu Ji.hlava.

V dubnu promítání kvůli Velikonočnímu pondělí odpadá.

Další předběžné termíny promítání v roce 2020: vždy druhé pondělí v měsíci,
tj. 11. 05., 08. 06., 14. 09., 12. 10., 09. 11. a 14. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v 19:30, prosincová pohádka v 18:00.

Změna programu vyhrazena.

Kreuzherrenmusikschule
WIEN

**Karlsknaben
suchen Nachwuchs**

**Hast du Freude am Singen?
Dann bist du bei uns genau richtig!**

Nach einem kurzen Kennenlernen mit unserem Team,
wirst Du gleich bei den Karlsknaben angemeldet.

Unsere Anforderungen:

- Mindestalter: 9 Jahre
- Höchstalter: 14 Jahre bzw. bis zum Stimmbruch
- Sängersche und chorische Erfahrung sowie Notenlesekenntnisse wären wünschenswert aber nicht zwingend vorausgesetzt.

Unsere Leistungen:

- Vollkommen gratis
- 2x wöchentliche Proben nur nachmittags
- Regelmäßige Auftritte
- Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben
- Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

Anmeldung jederzeit möglich

 Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrengasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 664 621 68 84
+43 1 504 61 87

E-Mail: info@khms.at
Web: www.khms.at
 Kreuzherrenmusikschule-Wien

Kreuzherrenmusikschule
WIEN

**Suchen Sie professionellen
& bezahlbaren Musikunterricht im attraktiven
Ambiente für Ihre Kinder oder sich selbst?**

**Möchte Ihr Sohn im Knabenchor bei der Karlskirche
singen?**

Die Kreuzherrenmusikschule Wien bei der Karlskirche hat freie Plätze
für das Schuljahr 2019/2020 in den Fächern:

- Elementares Musizieren
- Klavier, Orgel, Akkordeon
- Violine, Viola, Violoncello, Kontrabass
- Blockflöte, Querflöte, Klarinette, Saxophon, Oboe, Fagott, Trompete, Horn, Posaune, Bariton, Tuba
- Gitarre, Harfe
- Sologesang, Chorgesang ("Karlsknaben")
- Schlagzeug

Sie sind herzlich zum Besuch und einer kostenlosen Schnupperstunde
eingeladen. Wir sind offen für alle!

 Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrengasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 1 504 61 87
+43 664 621 68 84

E-Mail: info@khms.at
Web: www.khms.at
 Kreuzherrenmusikschule-Wien

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

všem Vám srdečně děkujeme za přání k novému roku. Dále velice děkujeme panu DI. Tomislavu Vašíčkovi a jeho manželce za velkorysou finanční podporu – dar, který nám pomohl k vydání dalšího čísla Kulturního klubu. Kéž by se našlo takových mecenášů více, jsme nesmírně vděční!

Koncem minulého roku 2019 došlo k několika personálním změnám v krajských institucích. Koncem listopadu ukončil své působení ve Vídni provinciál P. Mgr. Martin Pastrňák, O.Cr., rektor Karlskirche. Výbor a redakce Klubu mu vřele děkují za jeho podporu nejen při koncertech organizovaných Klubem a přejí mu mnoho dalších úspěchů. Na jeho místo byl povolán P. Mgr. Peter Fiala, O.Cr., dalším duchovním správcem české farnosti vídeňské arcidiecéze byl jmenován P. Mgr. Ing. Václav

Sládek, O.Cr. Koncem roku, po desetileté činnosti ve Slovenském inštitútu ve Vídni, byla na novou pracovní pozici v Bratislavě povolána kulturní referentka paní DI. Andrea Kociánová. Výbor a redakce Klubu jí děkují za dlouholetou a úspěšnou spolupráci a přejí jí mnoho úspěchů v práci i v osobním životě a neutuchající elán v další činnosti. Nové síly, které podpoří činnost Slovenského inštitútu, jsou paní Mag. Helena Steinerová a Ing. Michaela Timková. Věříme, že se spolupráce Kulturního klubu se Slovenským inštitútem bude rozvíjet stejně pozitivně jako za bývalé kulturní referentky.

Klubová pravidelná promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem, pokračují každé druhé pondělí v měsíci. V lednu jste měli možnost shlédnout český film režiséra Jiřího Vejdělka a scénáristky Ivy K. Jestřábové »Tátova volha«, snímek s kvalitním hereckým obsazením, který nabídl výborné herecké výkony, ale i laskavost i zábavu.

O dalších programech, které připravujeme, Vás budeme průběžně informovat v dalším čísle Kulturního klubu a na naší domácí stránce www.kulturklub.at. Přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendáře může dojít u oznámených pořadů ke změně data nebo náplně programu. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme, resp. někdy ani nedozvíme, nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu.

Děkujeme všem, kteří již zaplatili přiloženými poukázkami v minulém čísle, a snad nemusíme zdůrazňovat, že potřebujeme každé EURO, abychom daný standard udrželi.

Přejeme Vám šťastný nový rok a zároveň hezké a osvěžující posezení nad stránkami Klubu!

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje a podporuje.....	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Kalendář: únor – duben	4
Církevní kalendář.....	9
Kultura	10
Zajímavosti.....	33
Události	39
Ekonomika	43
Věda a technika	46
Správy zo Slovenska	52
Sokol & sport	58
Úvahy a postřehy.....	65
Z české a slovenské Vídně a okolí	68
Informace.....	86
Inzerce	89
Příloha s křížovkou	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &

Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, doc. dr. Martin Franc, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. dr. Jiří Šindelář CSsR, DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY

passim Brno předměstí Vídně (Stálá expozice umění 19. století v Moravské galerii v Brně)

7. července roku 1839 byl zahájen provoz na železniční trati Vídeň – Brno, což byl významný historický milník, který vedl k hospodářskému i kulturnímu propojení obou měst. První část nové expozice přibližuje na časovém půdorysu »dlouhého« 19. století (1789-1914) umělecké vazby mezi moravskou a rakouskou metropolí. Jádrem expozice *Brno předměstí Vídně* je rozděleno do čtyř tematických okruhů: biedermeier, historismus, folklorismus a secesní umění. K vidění je například obraz *Jízda králů* od Jožky Uprky, paraván namalovaný Alfonsem Muchou, socha *Čert a Káča* od Ladislava Šalouna, židle Adolfa Loose nebo nábytek Josefa Hoffmanna. Ve speciálně koncipovaném grafickém kabinetu jsou k vidění zásadní kresby Ego Schieleho a Gustava Klimta.

Součástí nové expozice je také relaxační zóna s multimediální interaktivní hrou *Dobrodružství sběratele umění*, která vás seznámí s atmosférou Vídně konce 19. století i s osobnostmi, které tam tehdy žily.

Místodržitelství palác, Moravské nám. 1a, Brno

Otevřeno denně kromě pondělí a úterý od 10:00 do 18:00, ve čtvrtek do 19:00

27. 02. – 22. 03. René Alexander HERAR: rubicon

26. 02. 18:30 Vernissage

Ausstellungsbrücke: Zeitgenössische Kunst im Landhaus St. Pölten

Die Ausstellung „rubicon“ zeigt Landschaftsbilder, die hauptsächlich im Zeitraum 2013 bis 2020 entstanden sind. Die Malerei von René Alexander Herar nimmt seit mehr als 20 Jahren einen expliziten Bezug zum Landschaftsraum. Diese bis heute prägende Beziehung zur Natur entstand schon in seiner Kindheit an den Nebenarmen der Donau bei Tulln und in den rund um sie wachsenden geheimnisvollen Auwäldern.

Regierungsviertel, Landhausplatz 1, Haus 1, 3. Stock, 3109 St. Pölten

do 28. 02. Peter STANKOVIČ: Život je krásny

Peter Stankovič (* 2. 10. 1960, Bratislava) absolvoval bratislavskou Školu umeleckého priemyslu. Vo svojej tvorbe sa venuje maľbe, ilustráciám, grafike a komiksom. V deväťdesiatych rokoch bol art directorom vo viacerých renomovaných reklamných agentúrach. Je známy aj ako kapelník skupiny Aconto. Žije a tvorí v Bratislave.

„Mám to šťastie, že sa dnes môžem venovať veciam, ktoré ma baví, aj keď cesta k tomuto stavu nebola ľahká. Ale vždy som tu mal svojich priateľov a zázemie. A taký je môj dnešný život. Ako moja hudba a obrázky.“

Kurátor: Ing. Vladimír Potocký

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

05. 03. – 03. 04. Drahotín ŠULLA

04. 03. 18:30 Vernisáž

Drahotín Šulla (* 1932) patrí k najvýznamnejším predstaviteľom slovenskej fotografickej scény. Výstava ukazuje rozsiahlu retrospektívu jeho takmer šesťdesiatročného diela. Vo svojich snímkach vytrvalo a presvedčivo zobrazuje poéziu všedného dňa, človeka v jeho najprirodzenejšom výraze, v zvečnení krásy prostého okamihu bytia. Tak ako je

Šullova tvorba tematicky nesmierne rôznorodá, na druhej strane je zároveň jednoliata svojím fotografickým rukopisom. Vystavený súbor veľkoformátových čiernobielych fotografií prevedie návštevníka výstavy nenávratne stratenou realitou druhej polovice minulého storočia, ale ich výsostne humanistický odkaz je aktuálny dodnes. Drahotín Šulla sa doteraz na verejnosti prezentoval na 6 autorských výstavách a jeho fotografie boli súčasťou 39 medzinárodných a 53 celoštátnych výstav.

V roku 1970 mu Medzinárodná federácia fotografického umenia udelila medzinárodný titul AFIAP, v roku 1987 získal Zlatý odznak Zväzu slovenských fotografov za mimoriadne záslužnú činnosť v prospech slovenskej fotografie. V roku 2019 získal Cenu ministerky kultúry SR za celoživotné dielo v oblasti fotografie.

Kurátor: PhDr. Marián Pauer

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

do 27. 03. Kateřina ŠEDÁ: UNES-CO

Kateřina Šedá (* 1977) se v rámci svého projektu věnuje růstu cestovního ruchu a problémům s ním spojeným. Dlouhodobě používá sociální architekturu jako nástroj ve své práci. Mnoho let pracovala se skupinami obyvatel na různých místech.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

ČC + Egon Schiele Art Centrum v Českém Krumlově

do 13. 04. Ohýbané dřevo, komplexně. Thonet a moderní nábytkový design

U příležitosti 200. výročí vzniku světově známé firmy Thonet zve MAK – Muzeum užitého umění ve Vídni na cestu časem do světa nábytkového designu. Inovativní nábytek z ohýbaného dřeva od Michaela Thoneta patří k jedné z nejúspěšnějších značek nábytku na světě.

V polovině 19. století se vydal německý truhlářský mistr Michael Thonet (1796-1871) z Boppardu u Rýna do Vídně a s velkým úspěchem se zde prosadil: v Rakousku zdokonalil svůj um a následně si nechal patentovat vyvinutou techniku ohýbání dřeva a založil tak největší nábytkářské impérium 19. století. Posledním průlomem se stala židle č. 14 vyrobená v roce 1859, jež je ztělesněním takzvaného kavárenského křesla. Novodobá technologie spočívající v ohýbání masivního bukového dřeva poprvé umožnila produkci nábytku v průmyslové výrobě. Židle č. 14 je dodnes jedním z nejprodávanějších kusů nábytku na světě a bezpochyby platí jako „klasik“ moderního nábytkového designu.

V roce 1861 byl v Bystřici pod Hostýnem zahájen provoz továrny na ohýbaný nábytek, dnes nejstarší svého druhu na světě. Její zakladatel Michael Thonet, jehož jméno nesla ve svém názvu, si toto místo nezvolil náhodou. Obklopeno bylo bukovými lesy, které nabízely nejen dostatek materiálu pro výrobní proces, ale ušetřilo i nemalé výdaje na transport či pracovní sílu. Do té doby neobvyklý systém průmyslové organizace práce, kdy se dělník specializoval pouze na jednu činnost, i unikátní technologie byly dalšími faktory, které pomohly židlím z Bystřice k nižší ceně a expanzi do celého světa.

mak.at/en/thonet2019

MAK, Öffnungszeiten: Di 10:00-22:00, Mi-So 10:00-18:00

www.mak.at

do 10. 05. Wilhelm LEIBL

Muzeum Albertina se v rámci vlastní výstavy věnuje německému malíři Wilhelmovi Leiblovi (1844-1900), jednomu z nejdůležitějších zástupců realismu v Evropě. Výstava se zaměřuje na Leiblova díla, která se vyznačují nehezským vyobrazením člověka: smyslem jeho děl nebylo, aby byl model krásný, nýbrž aby byl „dobře viděn“. Přehlídka zapůjčených děl z Německa, Rakouska, Maďarska, Česka, Švýcarska a USA vznikla ve spolupráci s Kunsthau Zürich. Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien
www.albertina.at

01. 05. – 06. 09. ANDY WARHOL EXHIBITS: a glittering alternative

Od května 2020 představí v rámci dvou výstav vídeňské muzeum moderního umění mumok osobnost Andyho Warhola. Namísto prezentace dobře známého klasika se mumok podívá pomocí doposud nezveřejněných Warholových děl do zákulisí této ikony pop-artu a přiblíží Warholovu novátorskou schopnost coby kurátora výstav a umělce tvořícího instalace. *ANDY WARHOL EXHIBITS: a glittering alternative* přináší vhled za umělcův veřejný image a dává do popředí doposud neprozkoumané aspekty Warholova světa. Proti sobě stojí dvě stránky jeho „dvojitě osobnosti“ – jednak ta hojně citovaná a inscenovaná, kterou zároveň společnost nepřijímá, jednak ta, která je ukryta před veřejností.

mumok paralelně přichází s další výstavou ve znamení Warhola. *Raid the Icebox 1* je známo jako jeden z nejstarších příkladů sbírkové expozice, kterou Warhol kurátoroval a která se uskutečnila v letech 1969-1970 v Muzeu umění ve Škole designu na ostrově Rhodos. Tentýž kurátorský princip nyní aplikuje mumok formou netradiční prezentační strategie na významné historické sbírce Umělecko-historického muzea Vídeň.

mumok, MuseumsQuartier Wien, Museumsplatz 1, 1070 Wien, www.mumok.at

25. 06. – 04. 10. Mezinárodní umělecká přehlídka: Vídeň 1909. Klimt, Schiele, Kokoschka a evropská avantgarda

V roce 1909 se ve Vídni konal nejspektakulárnější výstavní projekt 20. století v Evropě. Na základě iniciativy skupiny umělců okolo Gustava Klimta se uskutečnila v místech dnešního vídeňského Koncertního domu Mezinárodní umělecká přehlídka. Architekt Josef Hoffmann navrhl výstavní haly, kde byla k vidění avantgardní díla rakouských umělců, jako byli Klimt, Schiele a Kokoschka, a to v kontextu děl evropských umělců Vincenta van Gogha, Lovise Corinthy nebo Edvarda Muncha.

Belvedere, Unteres Belvedere, Orangerie, Rennweg 6, 1030 Wien, www.belvedere.at

KUNSTHISTORISCHES MUSEUM

10:00-18:00, Do 10:00-21:00

Maria-Theresien-Platz, 1010 Wien, www.khm.at

25. 03. – 05. 07. Beethoven bewegt**LEOPOLD MUSEUM**

www.leopoldmuseum.org

21. 02. – 31. 08. HUNDERTWASSER – SCHIELE: Imagine Tomorrow

od 16. 03. *Wien 1900: Aufbruch in die Moderne*

do 20. 04. Deutscher Expressionismus. Die Sammlungen Braglia und Johanning**BELVEDERE**

www.belvedere.at

BELVEDERE 21

do 13. 04. Eva GRUBINGER: *Malady of the Infinite*

do 24. 05. Herbert BRANDL: *Exposed to Painting. Die letzten zwanzig Jahre*

UNTERES BELVEDERE

passim *Wiener Fürstenfiguren. Gotische Meisterwerke des Stephansdoms*

do 01. 06. *Into The Night. Die Avantgarde im Nachtcafé*

OBERES BELVEDERE

do 17. 05. *Der Meister von Mondsee*

KUNSTHALLE WIEN MQ

Öffnungszeiten: Di-So 11:00-19:00, Do: 11-21:00 Uhr

BA KUNSTFORUM

Öffnungszeiten: tägl. 10:00-19:00, Fr 10-20:00 Uhr

do 21. 06. *The Cindy Sherman Effect: Identität und Transformation in der zeitgenössischen Kunst*

STÁLÉ VÝSTAVY

Restituta – Glaube gegen NS-Gewalt

Hartmannngasse 7, 1050 Wien

http://pzfb.at/gedenken, www.restituta.at

První středa v měsíci 14:00-17:00

DOMMUSEUM AM STEPHANSPLATZ

Mi – So 10:00-18:00, Do bis 20:00

Stephansplatz 6, 1010 Wien

JEDNOTLIVÉ AKCE

23. 02. 16:00 Maškarní bál pre deti

Čaká na vás tradičná fašiangová zábava pre deti. Nebude chýbať veselá hudba, karnevalové súťaže, hádanky, tance a tradičné fašiangové občerstvenie. Tešíme sa na pekné a výborne naladené fašiangové masky!

Vstupné dobrovoľné

V spolku SOVA

25. 02. 18:30 Literární večer s Petrou Horákovou

Autentická výpověď o životě na moravském Slovácku v první polovině 20. století očima mladé Kateřiny. Rodinné kronice sepsané autorčinou prababičkou se Pavla Horáková během dvouměsíční rezidence Q21 ve Vídni snaží vdechnout nový život skrze vlastní zpracování. Jazykově i stylisticky bohaté vzpomínky literárně zpracovává autorka Pavla Horáková, držitelka ceny Magnesia Litera, z pohledu současné ženy, která chodí po stopách Kateřiny, avšak zažívá zcela jinou realitu než její předkyně před více než sto lety. Autorka v rámci literárního večera představí chystané dílo a zároveň přiblíží i své předchozí tituly *Přišel befel od císaře pána* (2015), *Zum Befehl, pane lajtnant* (2018) a *Teorie podivnosti* (2018).

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

26. 02. 18:30 Literární večer: Peter Balko: Vtedy v Lošonci – „Zusammen sind wir unbesiegbar“

(Paul Zsolnay Verlag, 2020)

Výstižný, jasný, plný tajomstiev: Peter Balko vo svojom čarovnom debutovom románe rozpráva príbeh Toma Sawyera a Huckleberryho Finna na maďarsko-slovenskej hranici. Nič nemôže ich priateľstvu ublížiť, Leviatan a Kapia sú o tom úplne presvedčení. Vďaka nedôverčivosti Kapiu a bezočivosti voči ľuďom a zvieratám sa dokonca aj plachý Leviatan odváži vydať na dobrodružstvá, ktoré doteraz zažil iba vo svojej fantázii. Spoločne zneistujú celú dedinu, prenasledujú zlaté ošípané a kohútiu vdovu. Dobývajú dievčenské srdcia a presadzujú sa proti svojim školským rivalom. Až do dňa, keď udalosti okolo neškodného bozku ohrozia silné puto ich priateľstva.

Peter Balko (* 1988 v Lučenci) vyštudoval filmovú scenáristiku a dramaturgiu na VŠMU v Bratislave. Získal hlavnú cenu v súťaži Poviedka 2012. Spoločne s Luciou Potůčkovou a Marošom Hečkom vydali zbierku poézie *Metrofóbia*. Samostatným knižným debutom bola próza *Vtedy v Lošonci*. Hneď táto prvá kniha ho vyniesla medzi finalistov literárnej ceny Anasoft litera 2015 a stal sa laureátom Ceny čitateľov Anasoft litera 2015. V rámci Ceny Nadácie Tatra banky za umenie 2015 získal cenu v kategórii Mladý tvorca za literatúru. Je spoluautorom scenára a asistentom réžie filmu *Kandidát* a scenáristom filmu *Čiara*. V rámci programu ArtistIn-Residence je počas marca 2020 štipendistom v Literaturhaus Dolné Rakúsko v Kremsi.

Moderátor: Michal Hvorecký, preklad: Zorka Ciklaminy
V spolupráci s Literaturhaus Dolné Rakúsko, vydavateľstvom Paul Zsolnay Verlag a Literárnym informačným centrom v Bratislave

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

29. 02. 21:00 Reprezentační a maturitní ples české a slovenské větve v Rakousku

Parkhotel Schönbrunn, Hietzinger Hauptstr. 10-20, 1130 Wien

Menšinová rada a Školský spolek Komenský

03. 03. 12:30 Poludňajší koncert: Katarína Turčinová (flauta) – Karin Remencová (klavír)

Katarína Turčinová študovala na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici a na konzervatóriu v Brne. Neskôr na bratislavskej VŠMU, kde absolvovala doktorandské štúdium u doc. Dagmar Zsapkovej. V roku 2017 získala spolu s Katarína Máliková & Ansambel tri ceny v rámci prestížnych slovenských ocenení Radiohead Awards za ich debutový album *Pustvopol*, ktorý bol zvolený aj za najlepší východoeurópsky umelecký album 2017 v medzinárodnom rebríčku World Music Charts Europe. Je aj členkou komorného združenia EnsembleSpectrum a flautového ženského kvarteta Dvesto3kvartet. Vystupuje na mnohých domácich a zahraničných festivaloch a v roku 2014 sa so sólovým recitálom predstavila v anglickom Cambridge. Je aktívna v mnohých orchestroch a vyučuje aj na bratislavskom Konzervatóriu.

Karin Remencová absolvovala hru na klavíri na Konzervatóriu v Košiciach v triede Ivana Millera, ďalej pokračovala na VŠMU v Bratislave ako poslucháčka Idy Černeckej a Františka Perglera. Počas štúdií sa zúčastnila na medzinárodnej klavírnej súťaži Piano Bratislava, kde získala mimoriadnu cenu Haliny Czerny-Stefaňskej. Na Medzinárodnej súťaži Leoša Janáčka v Brne sa umiestnila na treťom mieste, vyhrala štipendium firmy Yamaha, taktiež absolvo-

vala niekoľko interpretačných kurzov doma aj v zahraničí. Účinkovala aj s Košickou filharmóniou a Slovenskou filharmóniou. V súčasnosti pôsobí na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a Štátnom konzervatóriu. Repertoár budú tvoriť prevažne sonáty prvej polovice 20. storočia. Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

08. 03. 11:00 Mše svatá: Sv. Anežka

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien

09. 03. 19:30 Film: *Sólo* (Česká republika, Francie, Argentina, Rakousko, 2019, 84 min.)

Režie a scénár: Artemio Benki. V rámci Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava.

Změna vyhrazena, do uzávěrky nebylo jasné, v jaké jazykové verzi bude snímek promítán (natočeno španělsky, titulky pravděpodobně anglické, nebo české).

Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien

KK + ČcV

11. 03. 18:30 Prezentácia – turizmus: *Prechádzky Slovenskom – Poklady strednej Európy, IV. časť*

Kultúrne dedičstvo regiónov južne a východne od mesta Košice – Turňa, Abov, Stredný Zemplín. Sú to široké údolia riek Bodva, Hornád a Východoslovenská nížina s viacerými riekami, ktoré majú pramene vo východných Karpatoch. Všetky vtekajú do rieky Tisa. V regióne Turňa ešte pokračujú krasové planiny. V Above pohorie Slanské vrchy. Sú tu rôzne pamiatky – gotické kostoly v Jablonove, Turni, Moldave, v Seni. Stredoveké nástenné maľby v Turni, Čečejovcich a fragmenty giottovských maľieb vo Svinici. Veľkolepý premonštrátsky kláštor „rakúskeho“ baroka v Jasove. V regióne stredného Zemplína sú fascinujúce malé vyvýšeniny s osídlením, ktoré v minulosti boli chránené pred pravidelnými záplavami. Sú tu malé gotické kostoly – Viné, Budkovce, v Tokajskej časti vo Veľkej Trni, Bare, Svätuš. Historicky najzaujímavejšie je premonštrátske opátstvo v Lelesi s gotickou architektúrou kostola a kaplnky, gotickými nástennými maľbami i barokovými oltármi. Centrom Zemplína je mesto Trebišov s pamiatkami na rod Perényi a Andrassy.

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

14. 03. 17:00 Odpoledne s poezií Karla Stejna

Básne zhudebnil a o hudobný doprovod sa postará Pavel Koutník, básne prednesou Pavel Pachta, Alfred Klein-Watrycz, Robin Klein-Watrycz, hudobný doprovod: Lisa Rombach – soprán, Elias Kim – housle.

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Akademický spolek + České srdce

15. 03. 17:00-21:00 Čaj o páté: Jarní s Marjánkou a Demizónem

Velká klubovna školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

18. 03. 18:30 Prezentácia: *Danubiana a habánske umenie*

1) Prezentácia umeleckej galérie Danubiana Meulensteen Art Museum

Necelých 20 km južne od Bratislavy na dunajskom poloostrove sa nachádza jedno z najromantickejších múzeí moderného umenia v Európe. Jeho zakladateľmi sú holandský zberateľ a podporovateľ umenia Gerard Meulenstein z Eindhovenu a slovenský galerista Vincent Polakovič. Od svojho otvorenia roku 2000 múzeum uskutočnilo desiatky výstav najprestížnejších osobností slovenskej, európskej a svetovej výtvarnej scény. Medzi mnohými domácimi a zahraničnými návštevníkmi, ktorí doposiaľ múzeum navštívili, nechýbali ani viaceré kráľovské návštevy (španielsky kráľ J. V. Juan Carlos I. s manželkou Sofiou, holandská kráľovná Beatrix, nórška kráľovná Sonja, monacké knieža Albert II., ománska princezná Mona) a mnohé ďalšie osobnosti kultúrneho a spoločenského života. Jedinečná poloha múzea Danubiany nachádzajúceho sa na hraniciach troch štátov (Slovenska, Maďarska a Rakúska) a predovšetkým mimoriadne citlivé prepojenie jeho architektúry s okolitou prírodou a riekou Dunaj poskytuje neopakovateľné pohľady. V priľahlom sochárskom parku môžu návštevníci vidieť dieľa viacerých osobností sochárskej scény. Prehliadku múzea dnes odporúčajú najprestížnejšie svetové bedekre. Prednášajúci: Vincent Polakovič Jr., Danubiana Meulenstein Art Museum

2) Prezentácia o habánskom umení vo Veľkých Levároch a o remeselných tradíciách na Slovensku

Západoslovenskú obec Veľké Leváre preslávili najmä Habáni. V roku 1592 tu okolo štvorcového námestia postavili habánsky dvor. Ide o najväčšiu zachovanú lokalitu pôvodného obydliha habánov v Európe. Habáni boli vlastne príslušníci sekty anabaptistov/novokrstencov, ktorá vznikla začiatkom 16. storočia v alpských krajinách a prišla na Slovensko koncom 16. storočia. Svojím spôsobom života sa snažili napodobniť obec prvotných kresťanov založenú na spoločnom vlastníctve majetku a výrobných a spotrebných statkov. V prízemí domov murovaných z nepálených tehál, prípadne z nabíjanej hliny, boli pôvodne rozsiahle haly s centrálnou situovaným stĺpom, nesúcim trámový strop. Využívali sa napr. na spoločné dielne, alebo na spoločné stravovanie. Od 17. storočia ich keramické výrobky prvýkrát použila šľachta, neskôr aj bohatá buržoázia – dlho pred vynálezom európskeho porcelánu – ako nádherné stolové dekorácie. Dnes sú tieto keramiky vyhľadávanými a cennými zberateľskými predmetmi. Habánske spoločenstvo v obci dožívalo ešte v prvej polovici 20. storočia. V roku 1972 tu vzniklo Habánske múzeum, ktoré pripomína život tohto zaujímavého spoločenstva.

Prednášajúci: Mag. Dr. Michael Macek, kultúrny manažér a umelecký expert na sklo a keramiku Museum für Angewandte Kunst Wien)

Slovenský inštitút

20. 03. 11:00 Iva Procházková na Literárnom festivalu pro mladé čtenáře

V rámci najväčšieho vídeňského festivalu literatury pro děti a mládež „Literatur für junge LeserInnen“ predstaví Iva Procházková svoj román pro dospívajúci *Uzly a pomeranče*. Stejnomený film podľa jej románu jste měli možnost již zhlédnout v kinosále Českého velvyslanectví.

Česko-německá spisovatelka Iva Procházková, narodená v roku 1953, se proslavila jako autorka dětské literatury. Za svou rozsáhlou práci získala řadu literárních cen, jako např. Deutsche Jugendliteraturpreis, Evangelische

Buchpreis, Luchs des Jahres, ale také české ceny Magnesia Litera nebo Zlatá stuha. Německý časopis *Die Zeit* označil Ivu Procházkovou v roce 2012 za „nejdůležitější autorku současné české literatury pro děti a mládež“.

Román *Uzly a pomeranče* je o dospívajícím Darkovi, kterému se po smrti matky změní svět a začne dospívat rychleji, než by si přál. Darek se musí vyrovnat s prvními šrámy na duši, smutkem otce a starostí o postiženou sestru. Ale i z toho existuje cesta, a tou jsou koně, kteří ho přivedou k jeho první lásce – dívce vonící po pomerančích...

Dobrodružný příběh o první lásce, touze po uznání a skoncování s krutostí páchané jak na lidech, tak na zvířatech.

Informace k festivalu: www.kinderliteraturfestival.at
Palais Auersperg, Auerspergstraße 1, 1080 Wien
České centrum je spoluorganizátorem akce.

24. 03. 18:00 Don Giovanni Soirée

KS Ruggero Raimondi, Adam Plachetka, Davide Luciano, Ensemble der Wiener Philharmonika.

Vstupenky (40 €) lze od 10. 3. koupit v Freunde-Buero. Hotel Bristol

25. 03. 18:30 Literárny večer: BALLA: V mene otca – Im Namen des Vaters (Wieser Verlag, 2019, preklad do nemčiny Marie-T. Cermann)

Balla je často označovaná za „slovenského Kafku“, pretože uprednostňuje groteskné a absurdné každodenné situácie. U Ballu je čitateľ už zvyknutý, že jeho postavy nezažívajú pocit šťastia ani v situáciách, ktoré ho obvykle iným ľuďom prinášajú. Novela *V mene otca* je stručným rozprávaním hlavnej postavy o vlastnom živote, o neúspešných vzťahoch s rodičmi, so synmi, s notoricky známym podvádzaním, rozpadom manželstva a šialenstvom jeho manželky. Snaží sa uniknúť tejto tragicko-komickej situácii s čiernym humorom a iróniou, ale na pozadí šedého banálneho života v malom meste sa mu nepodarí prísť proti „veci“, ktorá rastie v suteréne domu, ktorý on a jeho brat postavili. Kniha získala množstvo ocenení vrátane najprestížnejšieho ocenenia slovenských kníh „Anasoft Litera“ v roku 2012.

Moderuje: Marie-T. Cermann

Slovenský inštitút v spolupráci s Literárnym informačným centrom Bratislava

26. 03. 18:30 Film: Čiara / The Line (SVK/UKR 2017, 108 min., slovensky a ukrajinsky s angl. titulkami)

Réžia: Peter Bebjak, herecké obsadenie: Emília Vášáryová, Tomáš Maštálir, Eugen Libezniuk, Stanislav Boklan, Andrej Hryc.

Slovensko sa má stať schengenskou krajinou a je potrebné zabezpečiť slovensko-ukrajinské hranice. Je to hektický čas pre Adama, ktorý je hlavou organizovaného zločinu vo východoslovenskom pohraničí. V priebehu neúspešného pašovania ho chytia a dostáva sa do rúk ukrajinského šéfa gangsterov. Táto kombinácia thrilleru, kriminálky, politickej frašky a tragickej komédie prelomila všetky kasové rekordy v domovskej krajine. Réžia Petra Bebjaka vnáša do kriminálneho námety nákazlivú iskru, ktorá ho na míle vzdaluje od obvyčajnej žánrovej zábavy a odhaľuje univerzálny ľudský príbeh zasadený do prostredia, v ktorom sa prelínajú kultúry, zvyky i individuálne osudy. Film získal ceny na viacerých filmových festivaloch (filmový festival v Chicagu, v Karlových Varoch, v Arrase atď.).

Wirtschaftsuniversität, Welthandelspl. 1, 1020 Wien
Potvrdenie účasti nutné na: si.wien@gmx.at

01. 04. 18:00 Křest a prezentace nového CD: **Adam PLACHETKA: Zimní cesta**
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
VSL + Lumír + České srdce + ZÚ

18. 04. 14:00 Valná hromada Sokolské jednoty III/XI
Drachengasse 3, 1010 Wien

18. 04. 17:00 Divadelní představení: **Jan BRABENEC: Radeckého pochod životem**
Hostuje Comica Economica Praha.
Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz, 1030 Wien

25. 05. – 01. 06. UNESCO Kulturerbe Rio Douro
inkl. „Stimmen-Fest der guten Laune“
Mit Tamara Trojani & Maestro Konstantin Schenk
Buchung und Beratung: Mader Reisen Vertriebs GmbH
Tel.: 391 391 0, wienmade@rreisen.at

KONCERTY

Wiener Konzerthaus, Lotringerstrasse 20, 1030 Wien
Tel.: +43 1 5125550
www.konzerthaus.at

INFORMACE

Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznámení.*

POKRAČOVÁNÍ PROGRAMU PODPORY ČESKÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ V ZAHRANIČÍ

Více k danému tématu naleznete na webu Velvyslanectví ČR ve Vídni: <https://1url.cz/LMqbC>

THEATER ARCHE

Na místě Theater Brett se od 1. ledna 2019 nachází **Theater Arche** pod vedením Jakuba Kavína, staršího syna Ludvíka Kavína. **Theater Brett – Compagnie Brettschneider** ovšem nezanikl, ale existuje jako spolek, zabývající se divadlem a kulturou všeobecněji. Vede jej Ludvík Kavín spolu s mladším synem Lukášem. Veškeré adresy (pošta, e-mail, telefon) zůstávají zachovány.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

Na přední straně obálky:

Adolf KOSÁREK: Zimní noc, 1857
K životu a dílu Adolfa Kosárka viz s. 14.

Na zadní straně obálky:

Josef Vojtěch HELLICh: Božena Němcová, 1845
K životu a dílu Josefa Vojtěcha Hellicha viz s. 13.

SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MAMINEK S DĚTMI

Pravidelně každou středu v 15:00 v prostorách českého kostela na Rennwegu 63, 1030 Wien.
Jednota sv. Metoděje

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien
tel.: 535 23 60
e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

Více informací k jednotlivým akcím viz na webu ČC Vídeň

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
Otto-Bauer-Gasse 23/11, A-1060 Wien
tel.: +43 1 596 13 15, fax: +43 1 595 57 99
sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN / SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

Tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Rozluštění křížovky:

MIIIIIII|9|'inbñibñ'gnig' křevř' st0|'9' zř' to'

Duchovní správci:	P. MMag. Peter Fiala, O.Cr. – P. Ing. Mgr. Václav Sládek, O.Cr. Tel.: +43 699 1265 9399, e-mail: peter.fiala@katholischekirche.at
Kancelář:	Mag. Miroslava Cinková, Salvatorgasse 12, 1010 Wien Tel.: +43 1 533 95 94 DW 214 F: DW 9214 E-mail: miroslava.cinkova@katholischekirche.at
Chrám Panny Marie am Gestade:	Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Kostel Nejsvětějšího Vykupitele:	Rennweg 63, 1030 Wien
Klemens Maria Hofbauer klub:	Seitzergasse 5, 4. patro, 1010 Wien

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB V ČESKÉM JAZYCE A PROGRAM 2020

NEDĚLE	08:30	mše sv. , chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (vždy 30 min před mší možnost svátosti smíření)
	09:30-12:00	setkání (agapé), Klemens Maria Hofbauer klub, Seitzergasse 5, 4. patro, 1010 Wien
	10:00	mše sv. , kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien (možnost svátosti smíření vždy před či po mši svaté a po domluvě s P. Václavem Sládkem) Každý měsíc promítání filmu pro děti i dospělé v přesně daných termínech po mši svaté
STŘEDA	17:50	modlitba růžence, chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
	18:30	mše sv. , chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (vždy 30 min před mší možnost svátosti smíření)
	19:00-22:00	Studentský pěvecký sbor a studentský klub, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
1. a 3. PONDĚLÍ	19:00	modlitba růžence, kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
1. STŘEDA		biblická hodina, klášter redemptoristů, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (pokud není uvedeno jinak)
2. a 4. PÁTEK	15:00	příprava biřmovanců pro školní rok 2019/20 na reálném gymnáziu Školského spolku Komenský
SOBOTA	09:30	příprava k 1. svatému přijímání v červnu 2020, Kreuzherrengasse 1, vždy v pevně daných termínech (bližší informace: P. Václav Sládek, O.Cr.)

Česká farnost ve Vídni má nové vedení

Koncem minulého roku 2019 svou funkci překvapivě opustil provinciál P. Mgr. Martin Pastrňák, O.Cr., rektor Karlskirche. Na jeho místo byl povolán P. MMag. Peter Fiala, O.Cr., který je taktéž duchovním správcem české farnosti vídeňské arcidiecéze a působí i jako nemocniční kaplan v nemocnici Kaiser Franz Joseph.

P. Peter Fiala, O.Cr., a P. Václav Sládek, O.Cr.

teologie a pedagogiky. V roce 1999 byl vysvěcen na jáhna, kněžské svěcení přijal ve Stephansdomu z rukou Dr. Christopa kardinála Schönborna, arcibiskupa vídeňského, v roce 2001. Byl ustanoven kaplanem ve Vídni a od září 2005 farářem v 5. okrese. V roce 2017 vstoupil do rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou. Noviciát absolvoval v hlavním rádo-ovém domě v Praze na Starém Městě. Byl ustanoven výpomocným duchovním při kostele sv. Františka z Assisi na Starém Městě a výpomocným duchovním v nemocnici sester boromejek pod Petřínem. Zároveň také kapla-

Otec Peter Fiala (* 1970, Vídeň) v roce 1976-1980 navštěvoval českou obecnou školu Školského spolku Komenský, v roce 1988 maturoval na gymnáziu Stubenbastei, poté následovalo studium

nem pečovatelské služby křižovníků. Po ročním noviciátu v roce 2019 složil první sliby a vrátil se do Vídně.

Od 1. září 2019 byl jmenován a ustanoven jako další duchovní správce české farnosti vídeňské arcidiecéze P. Mgr. Ing. Václav Sládek, O.Cr. (* 1978, Chomutov).

Zádušní mše svatá za Jana Nepomuka hraběte Harracha

Zádušní mše svatá za Jana Nepomuka hraběte Harracha byla sloužena duchovním správcem české farnosti, otcem Václavem Sládkem, O.Cr., dne 12. prosince 2019 v kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu u příležitosti 110. výročí jeho úmrtí.

Hrabě Harrach byl velkým mecenášem a podporovatelem vídeňských Čechů a zakladatelem a čestným předsedou většiny českých pražských a vídeňských spolků.

Při mši svaté zazpíval pěvecký sbor Lumír, který v roce 1909 doprovodil zádušní mši svatou za hraběte rovněž v kostele Nejsvětějšího Vykupitele. Tehdy mši svatou sloužil Mons. Antonín Podlaha, pražský pomocný biskup.

Dne 12. prosince byla sloužena zádušní mše svatá za hraběte Harracha také v Jilemnici, ve které prožil většinu svého života. Jan Nepomuk hrabě Harrach zemřel 12. prosince 1909 a je pochován v Horní Branné.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

**S Michaelem Rittsteinem
z českého paneláku až do Indie**

Retrospektivní výstavou *Ve vlnách* připomněla Správa Pražského hradu v Jízdárně tvorbu Michaela Rittsteina, jednoho z nejdůležitějších představitelů současné české figurální malby. U příležitosti jeho sedmdesátin zde bylo k vidění na sedm desítek velkoformátových obrazů. Doplnily je stovky drobných kreseb na papíře, které tak nechaly diváka nahlédnout do umělceva skicáře.

Michael Rittstein je celoživotním bystrým a ironickým pozorovatelem s bohatou imaginací a vytříbeným smyslem pro absurditu, což se výrazně projevilo už v jeho obrazech z osmdesátých let. Na nich s groteskní nadsázkou zachycoval život na pražském sídlišti, partnerská dramata v obývacích, za zdmi kancelářů, dění na plovárnách, v hromadné dopravě.

„Všechny zážitky, i ty zdánlivě všední, se mohou stát podnětem pro vznik lokálních historek v jeho tvorbě,“ řekl k tomu kurátor výstavy Petr Mach. Rittstein je přitom malíř tíhnoucí k expresivnímu výrazu, ale zároveň své obrazy i důkladně promýšlí a racionálně konstruuje.

V devadesátých letech se pak Rittsteinův zájem přesunul ke krajině a člověk už nebyl ústředním motivem jeho obrazů. Malíř se však brzy k lidskému mumraji vrátil, součástí scén se stala i zvířata nebo různé fantastické bytosti a obrazům se opět vrátila pestrá barevnost, tentokrát v intenzivnějších a jasnějších tónech.

V poslední době malíř nachází inspiraci při cestách do exotických zemí, třeba Indie či Mexika. Témata z nich se

Michael Rittstein

promítla i do tří velkých obrazů výstavy, z nichž největší s názvem *Zalomená kukuřice* měří téměř 5 × 8 metrů. Malba jako obvykle složená z menších panelů vznikala během léta na umělcově chalupě, přesněji řečeno v traktorové myčce, protože by se s ní jinak nevešel.

Ačkoli se za minulého režimu k politice a veřejnému životu Rittstein nikdy přímo nevyjadřoval, byl z jeho pohledu na svět patrný kritický odstup. Od počátků jeho umělecké činnosti to mělo za následek omezené možnosti vystavovat. I z tohoto popudu se na sklonku osmdesátých let stal zakladatelem volného sdružení „12/15 Pozdě, ale přece“, v němž umělce nespojoval ani tak výtvarný názor, jako spíš snaha o rozšíření možností prezentovat jej veřejnosti. Stal se i členem Nové skupiny a SVU Mánes.

V letech 2001-2018 působil jako vedoucí pedagog ateliéru malby na AVU v Praze. V roce 2012 byl jmenován profesorem a dnes je jako jeden z mála současných českých umělců zastoupen i v zahraničních muzeích, například ve vídeňské Albertině nebo pařížském Centre Georges Pompidou. (mk)

Výstava v Muzeu skla Portheimka

Muzeum skla Portheimka výstavou *Tání hrany* vzdává hold triu významných sklářských umělkyní. Výstava je počtu trojici význačných umělkyní, které svou tvorbou zasáhly do vývoje českého ateliérového sklářství druhé poloviny 20. století – Eliška Rožátová (* 1940), Dana Vachtová (* 1937) a Jiřina Žertová (* 1932) – a zároveň představují tři naprosto odlišné tvůrčí přístupy k práci se sklem jako sochařských materiálem. Šíře jejich tvorby zabírá nejen autorskou plastiku, ale i produktový design a mnohé realizace v architektuře.

Expozice prezentuje umělkyně v několika tvůrčích rovinách časově ohraničených od sedmdesátých do devadesátých let 20. století, kdy střídavě využívaly možností tavené skleněné plastiky, hutních objektů foukaných do formy nebo kombinaci skla s dalšími technikami a materiály, především malbou a kovem.

Výběr prací je založen jak na významu děl v rámci individuální tvorby, tak i na vzájemných konceptuálních spojitostech, kdy se jejich tvorba zejména během osmdesátých let myšlenkově i materiálůvě přibližila.

Elišku Rožátovou, Danu Vachtovou a Jiřinu Žertovou spojuje nejen celoživotní přátelství a účast na mnoha výstavách a sympozii v Čechách i v zahraničí, ale rovněž studium Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze v legendárním ateliéru profesora Jana Kaplického.

Výstava, která vznikla pod vedením kurátorů Jána Gajduška a Terezy Havlovicové, je otevřena do 23. února 2020. (mk)

Sucharda stojí mezi Myslbekem a Bílkem

Výstava *Stanislav Sucharda 1866-1916: Tvůrčí proces* ve Veletržním paláci představuje dílo sochaře a medailéra, jenž se významně zapsal do výtvarného umění na přelomu 19. a 20. století. Ukazuje ho coby autora, který se do-

kázal vymanit z myslbekovské tradice klasického sochařství a dospěl až k modernímu výrazu, navazujícímu na secesní sochařství či symbolismus.

Stanislav Sucharda (1886-1916) pocházel ze staré řezbářské a sochařské rodiny, která působila na Novopacku. Díky tomu získal řemeslnou jistotu, kterou dokázal zásluhou svého nesporného talentu rozvinout a vytvořit kvalitní díla. Mnoho lidí ani neví, že chodí každý den kolem budov v centru Prahy, které zdobí jeho sošky. Nebo že mnohé náhrobky na vyšehradském Slavíně pocházejí právě od něj.

Celá výstava je rozdělena na několik kapitol, z nichž je každá věnována určitému tématu (Medailérská tvorba, Pohanství či pomník Jana Husa). Zároveň tam lze nalézt práce jeho současníků, aby bylo co nejlépe vidět, kdo a jak ho ovlivnil. K těm, kteří měli na Suchardu v prvotní fázi jeho tvůrčí kariéry zásadní vliv, patřil Josef Václav Myslbek, u kterého se učil. Autor sochy na Václavském náměstí mu předal především smysl pro využití hmoty tak, aby cele sloužila celkovému vyznění sochy. Na druhou stranu je třeba říci, že Myslbek byl pevně zakotven v klasickém sochařství 19. století, které čerpal především z renesančních a barokních klasiků. To je patrné třeba ze sádrového modelu *Záboj a Slavoj*, ze kterého vzniklo jedno z kamenných monumentálních sousoší na Palackého mostě, na jehož tvorbě se podílel jako pomocník i Sucharda. Dvě figury slovanských udatných junáků s dravcem na ramenou a vavřínovým věncem v ruce jednoho z nich vyjadřují v romantickém podání téma, které reflektuje obrozenecké ideje o vzniku českého státu.

Podobným způsobem je pojatý Suchardův sádrový model *Anděl* z roku 1897, jehož neobarokní socha zdobí la zlonický kostel.

K modernějšímu stylu sochařské tvorby se sochař posunul díky spolku výtvarných umělců Mánes, jehož členy byli mladí umělci, a také díky pražským výstavám modernistů Augusta Rodina a Antoina Bourdella.

Dílo *Hlava Krista* (1900), bronzová busta na dřevěné desce, má už jasné secesní a symbolistické prvky. Připomíná práce sochaře Františka Bílka, jehož sochy působily v té době velmi moderně, byť většinou zobrazovaly proroky a mystiky. Podobný estetický rukopis je možné najít u modelu Suchardovy sošky *Smutek* (1903), která se stala součástí náhrobku na Olšanských hřbitovech, a pak v sádrovém finálním modelu Jana Husa pro pomníky v Železnici a Pečkách.

Ovšem jeho nejslavnějším sochařským dílem je bezpochyby monumentální sousoší Františka Palackého, umístěné na pražském Palackého náměstí. Celé dílo tvůrce pojal jako určitou glorifikaci národního obrození, na němž měl Palacký velkou zásluhu. Na výstavě jsou sádrové modely ženských hlav, které zdobí podstavec pomníku. Právě na nich je vidět tvůrčovo mistrovství, protože ukazuje, že pomník propracoval opravdu do posledního detailu každé sochy.

Jako určité memento působí poslední kapitola výstavy Pohanství / Bílá hora, která poukazuje na sochařovu fascinaci antickým i slovanským pohanstvím, ale také na výrazné ovlivnění komplexem porážky na Bílé hoře. Obrozenci a vlastenci chápali tuto bitvu jako symbol zmaru, který se projevoval i po staletích.

Model alegorického symbolu národní tragédie *Bílá hora* (1910), který je ve finální podobě součástí Palacké-

ho pomníku, je spojením erotiky s mystikou. Ležící nahá dívka s polámanými křídly připomíná spíše padlého anděla než umírající národní identitu. Přesto je na sošce jasně vidět, jaký estetický posun Stanislav Sucharda udělal – stojí symbolicky mezi klasickým odkazem Josefa Václava Myslbeka a nekonvenčním sochařstvím Františka Bílka.

Výstava je otevřena do 5. dubna 2020. (mk)

Zemřel spoluzakladatel videoartu Bohuslav Vašulka

Ve věku dvaosmdesáti let zemřel 20. prosince v Santa Fe v Novém Mexiku v USA spoluzakladatel elektronického audiovizuálního umění a videoartu Bohuslav Woody Vašulka. ČTK to potvrdil předseda spolku Vašulka Kitchen Brno Tomáš Ruller. Spolek mapuje a připomíná tvorbu brněnské rodáka Vašulky a jeho manželky Steiny a jejich vliv na nejmladší generace současných umělců.

Vašulka se narodil v roce 1937 v Brně-Slatině, vystudoval střední průmyslovou školu v Brně, poté na FAMU v Praze obor filmová a televizní dokumentární tvorba. Na FAMU zrežiroval a vytvořil několik krátkých filmů. V šedesátých letech spolu s manželkou, která pochází z Islandu, odešli do Spojených států, kde zkoumali umělecký potenciál elektronických audiovizuálních médií. V roce 1971 spolu založili v New Yorku legendární studio The Kitchen. Výzkumné experimentální práci se spolu věnovali také na univerzitě v Buffalu a poté se usadili v Santa Fe v Novém Mexiku. Jak uvedl Tomáš Ruller, Vašulka v tuzemsku není patřičně doceněn, i proto v Brně loni vzniklo Centrum umění nových médií, které nese jméno manželů Vašulkových.

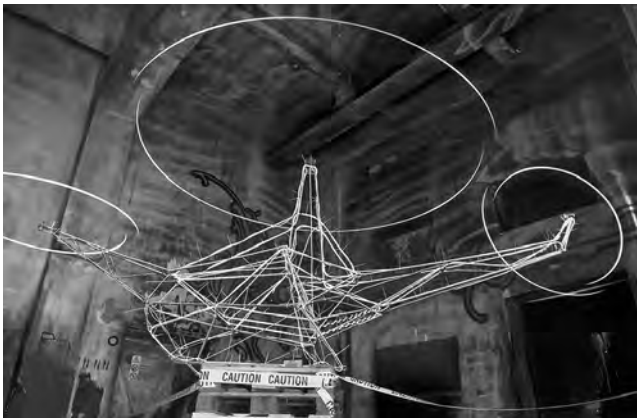
JUBILEA

Markéta Vaňková (*22. 1. 1970, Praha) – intermediální umělkyně z generace devadesátých let

Tvorba Markéty Vaňkové je nesourodá výstupy, ale je homogenní tím, co sděluje. Je jednou z nejradiálnějších současných českých umělkyní, která se vedle abstraktních a figurálních maleb zabývá i kresbou, tvorbou objektů, ready-mades, ale i videí a akcí. V novém miléniu se Vaňková přestěhovala na Sicílii, kde dodnes žije a tvoří. V relativní izolaci ostrovního života se věnuje s menší či větší intenzitou malbě a tvorbě objektů.

Markéta Vaňková: *Ležící Nora*, 1999, pneumatiky, žiněnka

Michal Cimala: *Neoncopter***Michal Cimala** (* 23. 1. 1975, Havířov)

Michal Cimala je český sochař a designér. Po škole zaměřil na design a sochařství. Získal stipendia v Miláně, Berlíně, v San Francisku a ve Španělsku. Samostatně vystavuje od roku 2004. Projektoval interiéry butiku Myrnyx tyrnix v Praze, Hip-hop klubu v Karlových Lázních a Diskotéky v Karlových Varech. Nyní se Cimala také věnuje street artu a konceptuální tvorbě. Michal Cimala je však také hudebníkem, spolu s Petrem Voříškem založili skupinu Roxor. Cimala pro tuto skupinu vytvořil několik originálních nástrojů.

Daniel Janec (* 12. 2. 1970, Liptovský Mikuláš)

Daniel Janec se věnuje sochařské tvorbě, používá materiál bronz, kamen a dřevo.

Jozef Mundier (* 1. 1. 1960, Oščadnica)

Dielo sochára Jozefa Mundiera je potřebné chápat ako výraz jeho vzťahu k prostrediu, s ktorým sú späté jeho rodové korene, ako originálny prejav prúdu súčasného umenia spätý s tradíciou výtvarnej moderny.

Jozef Mundier: *Torzo***Před pětatřiceti lety byla Obrazárna na Pražském hradě zpřístupněna veřejnosti**

Obrazárna Pražského hradu je nejstarší dosud existující expozice a sbírka obrazů nacházející se na území Česka. Jsou zde vystavena díla starých mistrů německé, italské a nizozemské renesance i manýrismu, obrazy středoevropského a holandského baroka.

Císař Rudolf II., který v roce 1583 učinil z Pražského hradu metropoli Svaté říše římské, zděděné sbírky po svých předcích intenzivně doplňoval nákupy uměleckých děl a objednávkami u umělců v zahraničí, produkcí z rukou vlastních dvorních umělců. Rychle narůstající sbírka vyžadovala prostory pro ně speciálně postavené. Proto se po roce 1585, kdy na Pražský hrad přišel architekt Giovanni Gargioli, začala stavět nejdříve při západní hradbě tzv. Dlouhá stavba (též Chodbové stavení), v přízemí byla umístěna mj. sedlovna, v prvním patře byla kunstkomora a ve druhém galerie. Na tento stometrový trakt navázal a v roce 1598 byl dokončen Španělský sál – obrazová (dnešní Rudolfova) galerie. Komplex pro Rudolfovy sbírky završil Nový (též Nový Španělský) sál pro císařovu sbírku soch, začatý roku 1601 a dokončený 1606. V roce 1600 se císařské sbírky začaly stěhovat do dostavěných prostor. Jen obrazů bylo na tři tisíce a zastoupení tam byli všichni významní italtští, nizozemští a němečtí mistři minulosti i současnosti. Podstatnou část sbírky tvořila díla rudolfínských malířů a sochařů. Po smrti Rudolfa II. nechal jeho nástupce císař Matyáš převést tajně podstatnou část sbírek do Vídně. Část se jich stala kořistí Maxmiliána Bavorského po bitvě na Bílé hoře, část odvezli saští vojáci při obsazení Prahy v roce 1630. To, co nestihl uložit šacmistr Miseroni do bezpečných úkrytů, ukořistili v roce 1648 švédští vojáci, aby tím potěšili svou uměnímilovnou královnu Kristinu.

Prázdné sály sbírek na Pražském hradě neměly zůstat dlouho bez vzácného obsahu. V roce 1650 zakoupil císař Ferdinand III. prostřednictvím arcivévod Leopolda Viléma v Antverpách sbírku Lorda Buckinghamha. Tento soubor obrazů byl vynikající kvality, nikoliv však dostatečně početný, aby naplnil galerijní prostory Pražského hradu. Doplnovaly ho proto postupně zásilky obrazů z Vídně, mezi nimiž byly i některé z bývalé sbírky Leopolda Viléma. I nová hradní sbírka měla podobný osud jako její Rudolfova předchůdkyně. Konstituování oficiálních habsburských sbírek ve Vídni (Stallburg, později Belvedere) za císaře Karla VI. způsobilo odvozy nejcenějšších obrazů tím směrem. Nedostatek peněz v císařské pokladně způsobil přísně tajně prodeje obrazů do Drážďan (1742, 1749).

Když architekt Nikolaus (Nicolò) Pacassi zahájil terziánskou přestavbu Pražského hradu, byla samostatná obrazárna na Hradě zrušena a obrazy, které nebyly odvezeny do Vídně, byly použity k výzdobě reprezentačních a obytných místností Nového paláce. Přitom byly bezohledně upravovány jejich rozměry, aby se vešly do pravidelného vzorce dřevěného panelování stěn. Budování vídeňských sbírek způsobilo další odvozy do Vídně, ale také odborné posouzení kvality zbývajících pražských děl, navrácení autorství dosud anonymním obrazům a jejich odborné restaurování. Řada významných děl byla na konci 18. století zapůjčena do Galerie vlasteneckých přátel umění v Praze.

Putování obrazů mezi Prahou a Vídní skončilo až na počátku 20. století. Po vzniku Československé republiky vznikl dojem, že na Pražském hradě už žádná sbírka neexistuje, proto byl v roce 1930 z prostředků tzv. Masarykova fondu zahájen nákup obrazů pro Pražský hrad, především děl českého baroka a mistrů 19. a 20. století. V roce 1962 byly obrazy starých mistrů jako nevhodné pro sídlo komunistických prezidentů odvezeny do depozitáře na zámku v Opočně, moderní díla byla předána do Národní galerie. Teprve následný uměleckohistorický a restaurátor-

ský průzkum znovuobjevily význam obrazů z kdysi slavné obrazárny Pražského hradu a daly podnět ke vzniku nové, otevřené v roce 1965 a umístěné v historických prostorách pod sály, v nichž byla kdysi galerie umístěna.

V roce 1998 dokončila Správa Pražského hradu rozsáhlou rekonstrukci výstavních prostor a zpřístupnila nově Obrazárnu Pražského hradu veřejnosti. Navíc ji postupně obohatila nákupy o několik děl, které kdysi zdobily rudolfínské sbírky. Tak se dnes Obrazárna, nejstarší v českých zemích a sídlící od posledních desetiletí 16. století na Pražském hradě, představuje také návštěvníkům století jednadvacátého.

7. 2. 1885 bylo založeno Uměleckoprůmyslové museum v Praze a otevřena první expozice v týž den otevřeném Rudolfinu

Uměleckoprůmyslové museum v Praze v českém i mezinárodním kontextu shromažďuje, zpracovává a uchovává minulost a současnost uměleckého řemesla, užitého umění a designu pro budoucnost. Věří ve spojení užitku s kvalitou a krásou, chce být inspirací, poučením i zážitkem.

O vybudování muzea se zasloužila Obchodní a živnostenská komora, která již v roce 1875 otevřela sice malou, ale stálou výstavu předmětů rukodělné výroby v dnešním Platýzu na Národní třídě. Když Česká spořitelna nabídla Obchodní a živnostenské komoře výstavní prostory v nově otevřeném Rudolfinu, mohlo být muzeum fakticky založeno. Stalo se tak v únoru 1885, kdy byla činnost muzea zahájena první řádnou výstavou v Rudolfinu, v roce 1886 byla otevřena první stálá expozice a o rok později byla zpřístupněna i knihovna se studovnou. V letech 1897-1898 byla postavena nová vlastní budova muzea podle projektu Josefa Schulze ve slohu francouzské novorenesance. Stavbu provedla firma Schlaffer a Hübschmann. Velkorysost mecenášů a příznivců muzea umožnila i velkorysou výzdobu budovy a interiérů. Oblouky oken na hlavním průčelí budovy jsou zdobeny reliéfy znaků řemesel od Antonína Poppa a Bohuslava Schnircha. Výzdobu interiérů navrhl Josef Schulz.

Mezi nejznámější mecenáše muzea patřil prezident Obchodní a živnostenské komory Bohumil Bondy, bývalý předseda kuratoria muzea Václav Němec, císařský rada Josef Wohanka a další. Vůbec nejštědřejší mecenáš, úspěšný sběratel a vynikající znalec rytíř Vojtěch Lanna kromě jiného věnoval muzeu polovinu svých vlastních vzácných sbírek skla, což dodnes umožňuje představit podrobnou vývojovou řadu sklářských památek od antiky až po současnost. Tato sbírka skla je jednou z největších na světě.

VZPOMÍNKA

František Tkadlík (Kadlík) (23. 11. 1786, Praha – 16. 1. 1840, Praha) – malíř, grafik a pedagog, člen zakladatelské generace českého umění 19. století

František Tkadlík byl umělcem narozeným na pražské Malé Straně, který se jako jeden z mála českých malířů těšil respektu mimo české země. Po absolvování pražské akademie přesídlil v roce 1816 do Vídně, navštěvoval Akademii a současně působil jako komorní malíř hraběte J. R. Černína. Uskutečnil studijní cestu do Říma, kde se pohybo-

František Tkadlík: *Sv. Václav a sv. Ludmila při mši*, 1837

val v okruhu Nazarénů, vrátil se do Vídně a od roku 1836 se stal prvním českým ředitelem Akademie výtvarných umění v Praze. Mezi jeho žáky patřili Josef Mánes, jehož Tkadlík silně ovlivnil, dále František Čermák, Eduard Herold, Karel Javůrek ad.

Josef Vojtěch Hellich (17. 4. 1807, Choltice – 23. 1. 1880, Praha) – český malíř a archeolog

Ve své tvorbě se zaměřoval především na církevní malby, historické scény a ilustrační kresby starožitných předmětů. Stal se kustodem a dokumentátorem nově budované archeologické sbírky. Získal pro muzeum některé vzácné nálezy (např. mosazné a zlaté ozdoby z pravěkých pohřebišť) a řadu dalších nakreslil. Roku 1875 spoluzakládal Křesťanskou akademii, v níž působil v odboru výtvarném a archeologickém. Vytvořil pro ni například obrázky českých patronů k modlitbám.

Hellich byl mezi současníky velmi oblíbený pro pečlivost, svědomitost a přátelskou povahu. Dokonale zpracoval každé dílo, ať bylo určeno pro významnou osobnost, či malý kostel. Jeho obrazy si pořídili například císař Ferdinand Dobrotivý, kardinál Schwarzenberg nebo českobudějovický biskup Jan Valerián Jirsík. V roce 1877, u příležitosti 70. narozenin, se stal čestným členem Jednoty přátel umění v Praze. Jeho poslední prací byla křížová cesta pro Kostelec nad Černými lesy. Za život namaloval 320 obrazů, z toho 290 oltářních obrazů chrámových.

Josef Vojtěch Hellich

Adolf Kosárek (6. 1. 1830, Heralec u Humpolce – 29. 10. 1859, Praha)

Kosárek patřil k nejnadanějším studentům své generace a dodnes je pokládán za zakladatele novodobé české krajinomalby. Poznal jak českou krajinářskou školu, tak tehdy proslulou mnichovskou malbu. Je nejvýznamnějším představitelem romantické krajinomalby, přestože celé jeho dílo vzniklo během velmi krátké doby. Poprvé malíř vystavil své obrazy na veřejnosti v roce 1853, o šest let později, v pouhých devětadvaceti letech, zemřel na tuberkulózu.

Joža Uprka, též Józsa Úprka (25. 10. 1861 – 12. 1. 1940) – moravský malíř a grafik, představitel plenérového realismu, impresionismu a secesního dekorativismu

Jeho dílo je národopisným dokumentem folklóru jižní Moravy. Studoval na pražské akademii u Františka Čermáka a od roku 1884 na mnichovské akademii. Spoluzaložil spolek Škréta, jehož dalšími členy byli Alfons Mucha, Antonín Slavíček, Pavel Socháň a Luděk Marold. Nedaleko rodného Kněždubu, v Hroznové Lhotě, koupil Uprka malý domek jako ateliér. Ten nechal roku 1904 přestavět podle návrhu architekta Dušana Jurkoviče na patrovou vilu s dřevěnými prvky inspirovanými lidovou architekturou. Hostil zde osobnosti ze světa kultury, jako například Aloise a Viléma Mrštíkovy, Hanuše Schwaigra, Zdenku Braunerovou, Herberta Masaryka, Leoše Janáčka či Vítězslava Nováka i francouzského sochaře Auguste Rodina. Spoluzaložil Klub přátel umění v Brně a patřil k zakladatelům a stal se vůdčí osobností Sdružení výtvarných umělců moravských (S. V. U. M.) se sídlem v Hodoníně. Byl také vedoucí postavou spolku Moravsko-slovenská společnost, později Národopisná Morava. Roku 1925 byl zvolen předsedou Sdružení slovenských umělců v Bratislavě.

Antonín Slavíček (16. 5. 1870 – 1. 2. 1910) – český impresionistický malíř

Jedná se o vrcholného představitele českého umění kolem roku 1900, který vyšel z odkazu náladového realismu, ale již roku 1898 začal tvořit obrazy barevnou skvrnou, chvatnou i rozechvělou, která vyvolává dojem pohybu a víření. Byl mistrem v zachycení světla a stínu. Slavíčekovými vnuky byli malíř Mikuláš Medek a novinář a muzikolog Ivan Medek. Manželka Bohumila si po jeho smrti vzala malíře Herberta Masaryka, syna prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

Jan Slavíček (22. 1. 1900 – 5. 4. 1970) – český malíř, syn malíře Antonína Slavíčka

Slavíček byl členem SVU Mánes. Podnikl řadu studijních cest do Francie, Itálie, Španělska, Anglie, Řecka, SSSR a Jugoslávie. V letech 1937-1970 bydlel v zadním traktu Hrzánského paláce na Hradčanech, z okna svého ateliéru maloval pohledy na Prahu.

Jaroslav Augusta (4. 9. 1878 – 28. 2. 1970) – český malíř působící na Slovensku

V roce 1901 se podílel na založení malířské kolonie na Devtvi a v roce 1903 patřil k zakladatelům Grupy uhersko-slovenských malířů, která byla ojedinělým vystoupením pronárodně orientovaných umělců. Činný byl nejen organizátorsky, ale především výtvarně. Byl silně ovlivněn evropskou plenérovou malbou a slovenskou krajinou. Vynikal také jako autor žánrových a sociálně laděných obrazů, ve kterých dokázal zachytit svérázné lidské typy včetně etnografických prvků.

Jaroslav Benda (27. 4. 1882 – 12. 1. 1970) – malíř, grafik, redaktor, pedagog, autor poštovních známek, plakátů, monumentálních výzdob

Významně zasáhl do vývoje české knižní grafiky. Od roku 1920 byl profesorem na UMPRUM. V letech 1926-1928 byl pak jejím rektorem. K jeho žákům patřili například Zdenek Seydl, Jaroslav Šváb, Antonín Strnadel a Jiří Trnka. V letech 1908-1949 byl členem SVU Mánes, byl členem SČUG Hollar.

Zdeněk Rykr (26. 10. 1900 – 15. 1. 1940) – malíř, grafik, sochař, reklamní návrhář

Jeho tvorba je přitažlivá záměrnou rezignací na jeden stylův modus. Malíř, dodneška stále poněkud zapomenutý, tvořil expresionisticky, realisticky, kubisticky, ale též v duchu novoklasicismu, smyslového realismu, neofauvismu, abstrakce, surrealismu, vytvářel koláže i asambláže, ale také plastiky a objekty. Byl současně konzervativní i avantgardní. Rykr přitahuje ale také oscilací mezi moderním uměním a reklamní činností. V roce 1921 začal vytvářet obaly a propagační letáky a plakáty pro Maršner-Orion, později Orion, jednoho z největších výrobců čokolády a cukrovinek v meziválečném Československu. Kultivovanost a nápaditost obalů čokolád Orion neměla ve své době obdoby stejně jako dlouhodobé působení umělce pro firmu Orion až do roku 1939. Rykrův „vynález“ čokoládové hvězdy Orion, provazcového písma nápisu Orion i motiv mouřenína na obalu slavné tyčinky Kofila svědčí o nevídaných schopnostech mladého umělce – autodidakta. Čedok, Káva Kulík, německá automobilka Horch, Dr. Zátka, Škoda nebo Baťa pak byly dalšími společnostmi, na jejichž propagaci se Zdeněk Rykr podílel.

Rykr byl zručný kreslíř a karikaturista, podílel se na tvorbě satirického časopisu *Trn*, psal fejetony, které si také často ilustroval, redigoval časopis *Domov a svět*. Byl nezvykle úspěšný jak v reklamě, tak i ve volné tvorbě, ale také jako výtvarný kritik a žurnalista. Již v roce 1921 vystavoval jako samouk a student se slavnými Tvrdošijnými, ve třicátých letech vystavoval v Paříži v Salónu Nadnezávislých. Výrazně se podílel také na expozici Lázeňství v Československém pavilonu architekta Jaromíra Krejčara na Světové výstavě v Paříži 1937. Pod tlakem okupace Československa nacistickým Německem spáchal Rykr v roce 1940 sebevraždu.

Alois Fišárek (16. 7. 1906 – 5. 2. 1980) – malíř, výtvarný pedagog

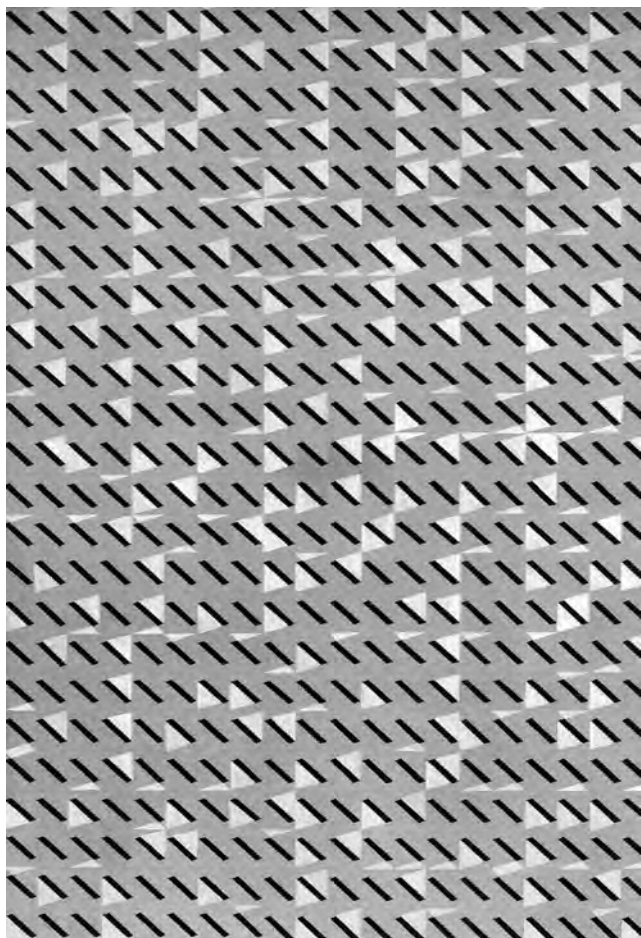
Byl členem SVU Mánes, od roku 1946 vyučoval na VŠUP, v letech 1967-1975 na AVU. Jeho malba se vyznačuje uvolněností a smyslem pro barvu. Zaměřoval se především na

krajinomalbu, zátiší, portrét i figurální kompozici, často též s monumentálními náměty. Monumentální náměty též využil pro zakázky na gobelíny a mozaiky.

Zdeněk Sýkora (3. 2. 1920, Louny – 12. 7. 2011)

Sýkora byl uznávaným průkopníkem užití počítače ve výtvarném umění, jeho obrazy struktur a linií tvoří součást kolekcí prestižních domácích i světových galerií.

Po počátečním experimentování se surrealismem a kubismem se od konce čtyřicátých let věnoval krajinomalbě, která zůstala jeho celoživotní láskou. Generalizací přírodních forem dospěl k abstraktnímu výrazu a od počátku šedesátých let maloval kompozice založené na vztazích základních geometrických tvarů. V roce 1963 vznikla první z řady struktur – *Šedá struktura*. Ve stejném roce se stal jedním ze zakladatelů výtvarné skupiny Křižovatka. „Pro organizování geometrických elementů ve svých strukturách používal kombinatorický princip a v polovině šedesátých let ve spolupráci s matematikem Jaroslavem Blažkem zapojil do své práce počítač a zařadil se tím mezi světové průkopníky této metody. Účastí na několika důležitých mezinárodních výstavách umění geometrického zaměření Sýkora získal významné postavení na mezinárodní výtvarné scéně a jeho díla se dostala do předních evropských a amerických sbírek. Začátkem sedmdesátých let se elementem jeho nových obrazů stala linie. Oproti přísnému řádu, s nímž pracoval u struktur, využil při tvorbě liniových obrazů náhodnost. Tvary, délky, tloušťky, barvy a křížení linií určovala náhodná čísla, která generoval počítač.

Zdeněk Sýkora: *Černé čárky*, 1963

Sýkora vystudoval výtvarnou výchovu, deskriptivní geometrii a modelování na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde poté působil jako pedagog až do roku 1980. Jeho manželka Lenka se později stala jeho spolupracovnicí. V roce 2003 mu byl francouzským ministrem kultury udělen titul rytíře Řádu umění a literatury a v roce 2005 obdržel prestižní rakouskou cenu Herberta Boeckla.

Oldřich Kulhánek (26. 2. 1940 – 28. 1. 2013) – malíř, grafik, ilustrátor, scénograf a pedagog

Stal se autorem grafické podoby současných českých bankovek a vytvořil mnoho českých poštovních známek. Roku 1958 byl přijat na VŠUP Praha do ateliéru grafiky prof. Karla Svolinského (1896-1986). Studia dokončil v roce 1964. V roce 1971 byl zatčen a uvězněn za hanobení představitelů spřátelených socialistických států. Po měsíčním věznění byl propuštěn a po celé dva roky každých čtrnáct dnů vyslýchán. V osmdesátých letech vytvářel litografie, které jsou inspirovány vývojem lidského těla. Patřil mezi přední představitele současné grafické tvorby a získal celou řadu prestižních cen; byl členem SČUG Hollar.

Ladislav Šichman (2. 1. 1930, Hrabové, Bytča – 2011)

Svoj umelecký život přežil v Kamenci pod Vtáčnickom, kde je aj pochovaný. Venoval sa komornej plastike, sochárskym miniatúram, reliéfom, šperku, návrhom mincí i medailí, monumentálnym realizáciám. Jeho tvorivé úsilie vždy súviselo s pedagogickou činnosťou. Na sochárske povolanie odborne pripravil mnoho študentov.

Ladislav Šichman: *Prekvapená*, bronz

ARCHITEKTURA

5. ročník České ceny za architekturu

Česká komora architektů vyhlásila 5. ročník České ceny za architekturu. Soutěžní přehlídka je otevřena architektonickým realizacím postaveným na území České republiky za posledních pět let. Architekti do ní mohou svá díla přihlašovat do 1. dubna 2020.

Již tradičně kredit České ceny za architekturu podporuje prestižní sedmičlenná mezinárodní porota. Význam České ceny za architekturu je mimo jiné v celoroční a regionální propagaci architektury. Přihlašování opět proběhne formou on-line formuláře a není spojeno s žádnými náklady ze strany soutěžících architektů. Výsledky budou vyhlášeny na slavnostním galavečeru, jenž se uskuteční v listopadu 2020. Generálním partnerem přehlídky je stejně jako v loňském roce společnost Central Group.

Svatostánek se zelenou střechou

Neratovice jsou jedním z mála českých měst, která dodnes nemají kostel. To se však brzy změní, neboť sakrální stavba pro tamní římskokatolickou obec by měla vyrůst na rozhraní města Neratovice a obce Libiš. Autorem originálního návrhu kostela je Zdeněk Fránek, který byl vyhlášen architektem roku 2019 a proslavil se mimo jiné oceňovanými moderními kostely Litomyšli a v Černošicích.

Architektonicky unikátní stavbu v Neratovicích, měste s převážně socialistickou kulturou výstavby, budou charakterizovat dvě soustředné klenby – představuje tak návrat ke kořenům církevních staveb. Do prostoru mezi nimi bude zakomponováno zázemí jako učebny, klubovny, toalety atd. Pod celý objekt umístil architekt společenskou místnost. Železobetonová dutá věž je přístupná po rampě kostela shora a nese zvony. Stavba se zvoničkou vyrostne na pozemku církve naproti kapliče sv. Vojtěcha a bude sloužit i jako komunitní centrum, kde se budou scházet nejen farníci, ale domov tady najde i nízkoprahové cent-

Návrh nového kostela pro Neratovice

rum. Bude jej ovšem možné využít i jako koncertní, výstavní nebo přednáškový prostor.

Na kostel i faru umístil architekt Zdeněk Fránek zelenou střechu – ta by měla být zavlažována z retenční nádrže, která zachycuje dešťovou vodu. (mk)

Zdařilá rekonstrukce

Benediktinský klášter v Praze-Břevnově prochází postupnou rekonstrukcí, jejíž součástí byla také obnova zahrady. Nejstarší mužský klášter v českých zemích byl založen v roce 993. Jeho současná podoba odpovídá době z první poloviny 18. století. V roce 1950 byli jeho obyvatelé vyhnáni a budovy čtyřicet let chátraly.

Po sametové revoluci byl břevnovský klášter vrácen bratrům benediktinům a od té doby probíhá jeho postupná rekonstrukce. Nejprve byly opraveny budovy konventu, prelatury a hospodářské objekty, pak následovala klášterní zahrada s oranžerií a terasami, která se uskutečnila v letech 2009-2012.

Proměna klášterní zahrady se mohla uskutečnit díky dobré spolupráci břevnovského kláštera s Městskou částí Praha 6, která projekt koordinovala a přispěla i finančními dary na projektovou dokumentaci. Bylo třeba provést průzkum, projít archiv, jednat s památkáři, archeology, dendrology a projektanty. Výsledkem společné práce jsou opravené ohradní i opěrné zdi, zrekonstruovaný zahradní gloriol Josefka, upravený parter se sochou sv. Jana Nepomuckého, obnovený horní sad klášterní zahrady a především zrekonstruovaná původní oranžerie – ta se dochovala v torzu barokní stavby a byla obnovená do původního stavu podle zaměření z roku 1945 a dobové dokumentace. Od začátku ale bylo zřejmé, že už nikdy nebude sloužit svému původnímu účelu, totiž jako skleník pro pěstování subtropických rostlin, především citrusů. (mk)

Stavba trojské lávky v Praze

V listopadu loňského roku byla v Troji zahájena stavba nové lávky, která má být dokončena do října letošního roku. Její šířka bude čtyři metry a má sloužit chodcům i cyklistům, v případě potřeby po ní může přejet i sanitka. Původní lávka se zřítila 2. prosince 2017 a při tom byli zraněni čtyři lidé, z nichž dva těžce. Nová lávka bude postavena geometricky tak, aby se při povodni u jejích pilířů nedělaly víry. Také bude mít sklopitelné zábradlí a voda přes něj případně lépe přeteče.

„Lávka bude obloukový spojitý nosník z ocelového profilu s potrubím o průměru 913 milimetrů. Snese zatížení až 500 kilogramů na metr čtvereční s tím, že po ní může přejet vozidlo o hmotnosti 3,5 tuny,“ řekl ředitel divize Velké projekty společnosti SMP CZ, firmy, která stavbu lávky zajišťuje.

V lednu letošního roku by měly být dokončeny práce potřebné pro založení dvou základních pilířů a poté by mělo být vše připraveno na montáž vlastní ocelové konstrukce lávky. (mk)

VÝSTAVY

Avantgarda na výstavě Devětsilu v Domě U Kamenného zvonu

Od prosince loňského roku je možné v Domě U Kamenného zvonu navštívit historicky druhou výstavu uměleckého sdružení Devětsil, které fungovalo ve dvacátých letech minulého století. První výstava se odehrála přesně před třiceti lety, v roce 1986.

Devětsil (oficiálně Umělecký svaz Devětsil, po roce 1925 Svaz moderní kultury Devětsil) vznikl v Praze v roce 1920 a fungoval přesně deset let, do roku 1930. Za tu dobu ze sdružení vzešli mnozí významní avantgardní umělci napříč všemi oblastmi umění – výtvarníci, fotografové, hudebníci, spisovatelé, herci i architekti. Skupinu spojovalo levicově a socialisticky orientované smýšlení. Cílem bylo způsobit revoluci nejen ve společnosti, ale také v umělecké sféře – obrat od starého a nudného světa k novému, neprobádanému a modernímu. Umění by podle filozofie Devětsilu mělo být dostupné a srozumitelné všem a také pro všechny vznikat, nemělo by být pouze pro vyšší vrstvy.

Ve dvou patrech výstavy návštěvník nalezne díla všech notoricky známých osobností Devětsilu – Toyen, Jindřicha Štyrského, Jaroslava Seiferta, Karla Teigea, Vítězslava Nezvala nebo Josefa Šímy, ale také mnohých dalších. První patro je věnované umělecké tvorbě do roku 1925, druhé patro umělecké tvorbě do roku 1930, kdy se skupina rozpadla.

K vidění jsou zde nejen avantgardní obrazy, ale i poezie, knihy, fotografie, scénografické modely nebo reklamní plakáty a videa. Jinak řečeno, výstava kromě klasického výtvarného umění nabízí celistvý pohled do devětsilské tvorby. Například i pro Devětsil typické „obrazové básně“ – propojení obrazu a textu, koláže obohacené o literární stránku.

Za zmínku určitě stojí provokativní zrcadlo, které visí mezi obrazy a u kterého bylo napsáno „váš portrét, diváci“ nebo *Abeceda* Vítězslava Nezvala. Dále zde jsou například obrazy *Rýžové pole* nebo *Gobi* od Toyen, *Náměsíčná* a *V mlze* od Jindřicha Štyrského, *Krajina s obeliskem* od Josefa Šímy a netradičně si je také možné poslechnout čtení poezie Jaroslava Seiferta, konkrétně jeho *Všechy krásy světa*.

Výstava probíhá až do 29. března 2020. (mk)

Na Starou Ukrajinu s Františkem Řehořem

Národní muzeum ve spolupráci s Etnologickým ústavem Národní akademie věd Ukrajiny a Velvyslanectvím Ukrajiny v České republice otevřelo ve svém Národopisném muzeu novou výstavu s názvem *Stará Ukrajina Františka Řehoře*, která zprostředkovává návštěvníkům každodenní život obyvatel východní Haliče očima sběratele, fotografa a spisovatele Františka Řehoře.

Řehořova etnografická práce je v Čechách velmi málo známá, přitom hraje velmi důležitou roli v česko-ukrajinských vztazích na konci 19. století. Jeho dokonalá znalost prostředí, ve kterém působil, velmi pečlivá systematická sběratelská a publikační činnost nabízí zajímavý a detailní pohled na život na západní Ukrajině.

Výstava návštěvníkům přibližuje život na západní Ukrajině koncem 19. století. Hlavním prvkem jsou zde Řehořovy autentické fotografie, které pomohou příchozím lépe porozumět souvislostem, v nichž byly předměty užívány, a zároveň zpřítomňují badatelský, ale i osobní vklad Františka Řehoře.

Nedocenitelnou Řehořovou vlastností byla snaha zachytit každodenní život, který se pokusil zaznamenat do nejmenších detailů – dokumentace života místních lidí, s nimiž se setkával, se stala jeho vášní a právě tuto stránku Františka Řehoře se snaží nová výstava v národopisném muzeu Národního muzea návštěvníkům ukázat.

František Řehoř, narozený 16. prosince 1857 ve Stěžerech, byl český etnograf, zaměřený na studium Rusínů, Ukrajinců a dalších národností v Haliči a Bukovině. Studoval vyšší reálku v Hradci Králové. V roce 1877 se s rodiči odstěhoval do obce Volkov u Lvova, kde získali do pronájmu statek benediktinského řádu. Na Františka udělalo nové prostředí velký dojem. Zaujal ho zejména archaický způsob života a hospodaření místních obyvatel – Ukrajinců, Rusínů, Huculů a haličských Židů. Život mezi nimi si oblíbil a navázal tam množství kontaktů.

Ačkoli všechny poznatky získával jen samostudiem, brzy se stal uznávaným odborníkem na haličský národopis. V roce 1880 napsal první článek – *O výrobě plátna u Rusínů východo-haličských* – pro *Listy průmyslové*. Po něm následovala řada dalších, v různých časopisech: *Světlozor*, *Osvěta*, *Květy*, *Musejník*, *Lumír*, *Slovanský sborník*, *Vesna*, *Ruch*, *Zlatá Praha*, *Zprávy z tržnice*, *Národní listy* a jiné.

Významná byla Řehořova činnost sběratelská. Během třinácti let pobytu v Haliči (1877-1890) shromáždil dva tisíce knih, které věnoval knihovně Musea Království českého, a po návratu postupně doplnil ještě dalších šest set. Získal také množství předmětů – modelů staveb, řemeslnických nástrojů, hraček, hudebních nástrojů, výšivek, domácích ozdob, keramiky, kraslic a oděvů, které předal Náprstkovo muzeu. Po roce 1895 pomáhal při vzniku Československého národopisného muzea (dnes součást Národního muzea). Ceněná byla i jeho huculská sbírka (pro Náprstkovo muzeum) se svícny, vykládanými holemi, šperky a řezbami. Život v Haliči dokumentoval také na stovkách fotografií.

V Haliči si získal řadu přátel. K nejvýznamnějším patřili národní buditel Volodymir Šuchevyč a spisovatel Ivan Franko. Když se v roce 1890 stěhoval do Prahy, předal svou rozsáhlou českou knihovnu ukrajinskému spolku Prosvita. Sdružení mu pak v následujících letech zasílalo časopisy, knihy i jiné zajímavé předměty. Když roku 1891 přijela rusínská delegace vedená V. Šuchevyčem do Prahy na jubilejní výstavu, Řehoř ji doprovázel. Při té příležitosti napsal článek *Rusíni k nám*, ve kterém popsal, jaký respekt mají Rusíni k úspěchům Čechů v kulturní i hospodářské oblasti.

Po návratu do Čech roku v roce 1890 pracoval jako úředník a pokračoval v psaní článků, pomáhal tvořit muzejní sbírky, napsal přes 160 hesel do *Ottova slovníku naučného*. K jeho českým spolupracovníkům patřil Edvard Jelínek, z mladší generace pak Ludvík Kuba a Adolf Černý. Snažil se i o souborné knižní vydání svých výzkumů,

ale žádný z nakladatelů mu nevyhověl z obav před finanční ztrátou. Jeho dílo tak dodnes zůstává rozptýleno pouze po časopisech.

Za zásluhy o haličský národopis a vzájemné poznání kultur získal František Řehoř ocenění:

- čestné členství ve Lvovském rusínském spolku Prosvita (1888 nebo 1890);
- členství ve společnosti Musea Království českého (1894);
- dopisující členství haličského národopisného sdružení Towarzystwo Ludoznawcze (1895).

František Řehoř zemřel na tuberkulózu 6. října 1899 v Praze a byl pohřben na Olšanských hřbitovech.

Expozice *Stará Ukrajina Františka Řehoře* bude otevřena do 30. dubna tohoto roku. (mk)

Výstava Říká se jí sametová

Výstava v Historické budově Národního muzea představuje události druhé poloviny osmdesátých let minulého stole-

tí, samotnou sametovou revolucí a období do voleb v červnu 1990.

Výstava *Říká se jí sametová* se zaměřuje na některá pro tehdejší společnost důležitá témata v období před sametovou revolucí, jakými byly např. vyprázdňenost politiky, ekologie, náboženská obroda anebo proměny kultury. Jádrem výstavy pak ukazuje období sametové revoluce, které je založeno zejména na originálních transparentech této doby, které má Národní muzeum ve sbírce. Vývoj v prvních šesti měsících roku 1990 ukáže neuvěřitelně dynamickou dobu, kdy se stát a společnost proměňovaly rychlým tempem.

Vedle originálních sbírkových předmětů spojených se sametovou revolucí návštěvníci uvidí dalších zhruba 120 sbírkových předmětů jako například řády Václava Havla, figurku Ropáka ze stejnojmenného filmu Jana Svěráka, model Temelína, předměty z bytového divadla Vlasty Chramostové anebo prezidentský slib Václava Havla z prosince 1989.

Výstava je otevřena do 30. června 2020.

LITERATURA

Kniha komiksů připomene na západě Čech 75 let od konce války

Letošní oslavy 75. výročí konce druhé světové války na západě Čech obohatí nová komiksová kniha, na které spolupracuje plzeňská pobočka Paměti národa a studenti Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni. Přinese tucet příběhů, jež pomohou sestavit mozaiku dnů nejen z jara 1945. Kniha vyjde koncem dubna.

V knize budou například příběhy amerických veteránů Earla Ingrama, Jamese Duncana a George Thompsona či belgického vojáka Louise Gihoula, kteří od devadesátých let minulého století patřili k pravidelným návštěvníkům květnových plzeňských Slavností svobody. Komiksy vytvořené studenty také přiblíží příběhy Čechů v řadách spojeneckých vojsk Petera Mayera a Jaroslava Kroba. V příběhu Vladislava Krátkého nebudou chybět vzpomínky na výslechy na gestapu a na bombardování Plzně.

130. výročí narození Karla Čapka

Otevřená kniha se jménem Karla Čapka, přes kterou se vine stuha se jménem jeho manželky Olgy Scheinpflugové, tak vypadá hrob slavného spisovatele na pražském Vyšehradě. Lidé si u něj připomněli 130. výročí jeho narození

Krakatit, *Továrna na absolutno* či *R.U.R.* patří k nejznámějším Čapkovým románům. Slovo robot, které pak převzal celý svět, mu pro hru *R.U.R.* poradil jeho bratr Josef. Drama bylo v roce 1934 také prvním Čapkovým dílem, které rozhlas zpracoval.

V jeho hrách se objevují obavy z nekontrolovatelného pokroku a umělé inteligence. Hrozbu nacismu ještě pár let před druhou světovou válkou popsal například ve hře *Bílá nemoc* nebo *Válka s mloky*. Ve svém díle reflektoval narůstající politickou hrozbu.

Karel Čapek (9. 1. 1890 – 25. 12. 1938) v roce 1917 nastoupil novinářskou dráhu, když se stal redaktorem v *Národních listech*, v roce 1921 pak nastoupil do pražské re-

dakce *Lidových novin*, kde si svou obratnou publicistickou prací s jazykem získal věhlas a jeho fejetony jsou dodnes čtené. Ve stejném roce pak nachází angažmá v Městském divadle na Královských Vinohradech, kde působí jako režisér i dramaturg. Zatímco v *Lidových novinách* setrval až do roku 1938, v divadle je pouze dva roky. V roce 1925 je zakládajícím členem

tuzemské literární organizace Penklub, zároveň byl vybrán za předsedu. Byl několikrát nominován na Nobelovou literární cenu.

Byl nadšený zahrádkář, cestovatel i fotograf. Věnoval se i politickým a filozofickým úvahám. Oba bratři obývali od poloviny dvacátých let dvojvilu na pražských Vinohradech, kde se scházeli tzv. pátečníci, osobnosti první republiky. Byli si tak blízcí i s prezidentem Tomášem Garrigueem Masarykem, s nímž sepsal cyklus *Rozhovory s TGM*. Po Mnichovské smlouvě a přerodu první republiky v tzv. druhou republiku se stal cílem očerňování a slovních útoků. Zemřel 25. prosince 1938 na následky zápalu plic. Jeho bratr, malíř a spisovatel Josef Čapek, zahynul v nacistickém koncentračním táboře. Díla Karla Čapka byla přeložena do mnoha jazyků, včetně bengálštiny a esperanta.

Jako připomínku 130 let od Čapkova narození nastudovalo divadlo MANA v pražských Vršovicích jeho slavný román *Matka* o střetu ženského a mužského vidění smyslu a poslání života.

Kniha Petra Čorneje přináší nové informace o povaze Jana Žižky

Nové informace o povaze husitského vojevůdce Jana Žižky i o dobových souvislostech přináší kniha *Jan Žižka: Život a doba husitského válečníka* historika Petra Čorneje. Vychází k 600. výročí od začátku husitské revoluce, nava-

zuje na dílo historika Josefa Pekaře, jehož výsledky díky novým badatelským poznatkům doplňuje a rozšiřuje. Žižkův portrét je tak plastičtější, řekl ČTK Čornej na akci, kterou připravilo Husitské muzeum. Od dopsání Pekařovy knihy *Žižka a jeho doba* uplynulo téměř devadesát let a za tu dobu se podle Čorneje prohloubily poznatky, zejména díky tomu, co vše nového

dnes historici vědí o mentalitě pozdně středověkých lidí a o tom, jak ji rekonstruovat.

Novinky se čtenář dozví o Žižkově charakteru. „Byl to člověk nepochybně odvážný a statečný, ale také člověk velice impulzivní, protože lidé, kteří ho znali, ho označovali jako horlivého. Horlivý znamená zanícený, zapálený, a my víme, že právě ta horlivost i tehdy byla na překážku věcnějšímu nadhledu a kompromisnímu postupu. Dále to byl člověk s nesporným charismatem, jevil se jako podivuhodný, jedinečný, vymykal se svému okolí,“ řekl historik. Vojevůdce vyznával dva hlavní principy: hlásání božího slova jako husitského programu a přijímání z kalicha jako nezbytnou podmínku k dosažení spásy. „To byly dva momenty, na které kladl důraz, a pokud se s nimi někdo neshodoval, postupoval vůči němu velice tvrdě, v některých případech až krutě,“ řekl Čornej. Knihu, která vyšla v nakladatelství Paseka, psal patnáct měsíců, přípravné práce trvaly šestnáct let. Má 856 stran.

Antologie představila Prahu z mnoha stran

Sestavit antologii povídek spojených s Prahou je jeden z nejtřeptanějších nápadů, který může zajistit vydavatelům úspěch. Přesto stojí *Praha v množném čísle* za pozornost, protože určitě záleží na tom, jak se taková antologie poskládá, což se Radimu Kopáčovi a Jakubu Šofarovi zřejmě povedlo.

Pokud by základem antologie byly opět Nerudovy *Povídky malostranské* doplněné nějakým textem od Ignáta Hermanna, neměla by podobná antologie valný smysl. Kopáč a Šofar však mají zkušenosti s tím, jak představovat literaturu z jiného úhlu, než je běžné, jak ukázala *Pijácká čítanka* nebo titul *Ve sladké tísni* přibližující erotiku v české literatuře. Kopáč navíc stál i za *Prahou erotickou* a publikací *Nevěstince a nevěstky*.

Kopáčova záliba v erotice se projevuje i v antologii povídek z Prahy, objevuje se nejen v příběhu náruživé nevěstky ve *Strašidlu židovského města* Paula Leppina, ale dokonce v textu Josefa Kajetána Tyla *Zastaveníčko u Černé braňky*. Jan Neruda samozřejmě chybět nemůže, ovšem jeho *Procházka po Karlově mostě* je protijezuitskou filipikou. Egon Ervin Kisch v *Jedové chýši, tanci s mrtvolou* nepíše o tom, jak se v této špeluňce scházela galerka a prostitutky, ale o tom, jak tam řádili studenti medicíny.

Ale v antologii jsou i vážnější texty, třeba *Vltava* Karoliny Světlé o povodni nebo *Praha, ráno 15. března* Mileny Jesenské o nacistické okupaci. Nechybí ani trocha magie v *Zlověstné madoně* Jiřího Karáska ze Lvovic, zatímco Gustav Meyrink je představen jako satirik.

Nechybí ani novější texty, a to nejen od Bohumila Hrabala, Františka Hrubína a Josefa Škvoreckého, ale taky od žijících autorů, jako jsou Miloš Urban, Emil Hakl nebo Tereza Boučková. Editorům se podařilo nejen představit plastický a neotřelý obraz Prahy, ale také ukázat mnohé autory z jiné strany, než jak jsou známi.

Nechybí ani objevné texty o tom, jak Prahu naučil pít čaj anarchista Bakunin a připomenuta je i slavná fáma o Pérákově. (mk)

VZPOMÍNKA

15. 2. 1925 v Praze ustavilo 38 spisovatelů **český PEN klub**.

Egon Bondy, vlast. jm. Zbyněk Fišer, (20. 1. 1930 – 9. 4. 2007)

Bondy je jedním z neoriginálnějších, ovšem také nejkontroverznějších českých filozofů. V sedmdesátých letech se seznámil s Ivanem Martinem Jirousem, manažerem hudební skupiny Plastic People of the Universe, která zhudebnila část jeho textů. V osmdesátých letech ovlivnil ranou tvorbu Jáchyma Topola nebo J. H. Krchovského.

Bondy se ve svých textech nikdy neztotožnil s podobou poučovacího režimu a stal se jeho vytrvalým kritikem. Současně však v letech 1952-1955, 1961-1968 (krycí jméno „Klíma“), 1973-1977 (krycí jméno „Mao“) a 1985-1989 (krycí jméno „Oskar“) spolupracoval se Státní bezpečností.

V letech normalizace i po roce 1989 se věnoval také politologickým analýzám, v nichž vždy zůstával věrný svému nedogmaticky marxistickému světonázoru.

Jindřich Chalupský (12. 2. 1910 – 19. 6. 1990) byl vlivný výtvarný a literární kritik, umělecký teoretik a kunsthistorik. Svůj život zasvětil povznesení úrovně domácí umělecké tvorby a zachování jejího odkazu ve světě. Do dnešního dne je vnímán jako nejvlivnější osobnost české teorie výtvarného umění druhé poloviny 20. staletí. Jeho cena je nejprestižnějším oceněním, jaké v Čechách vizuální umělec do 35 let může dostat.

V předválečném Československu patřil k levicovým intelektuálům, a tak se krom politické žurnalistiky angažoval i jako teoretik Skupiny 42. Přes válku patřil k ilegální výtvarnické pětce Národního revolučního výboru inteligence a svou prací se snažil pochopit a popsat smysl domácí umělecké tvorby.

Po komunistickém převratu v roce 1948 byl označen za zastávce „úpadkového umění“ a dostal zákaz psát. Právě v tom čase se stal vedoucím Ústavu textilní tvorby, a jelikož textil nebyl předmětem ideologického dohledu, mohl cestovat na výstavy do zahraničí a potkávat se s představiteli světového soudobého umění. Navázal řadu nových přátelství s výtvarníky mladší generace, se kterými se společně vymezil vůči dogmatům socialistického realismu.

Uvolněná atmosféra poloviny šedesátých let přiměla Chalupeckého se dále věnovat převratnému dění v umělecké sféře. Byl zvolen členem předsednictva sjezdu tvůrčí skupiny SČVU (Svaz českých výtvarných umělců) a stal se součástí Association internationale des critiques d'art. Jako komisař Galerie Václava Špály se zasloužil o vůbec první výstavu mnohých politicky zapovězených umělců té doby. V jeho galerii se konala i první česká výstava Marcela Duchampa či japonské skupiny Gutai.

Po okupaci v srpnu 1968 byl postupně ze všech funkcí odvolán a měl opět zakázáno psát. Během normalizace v sedmdesátých a osmdesátých letech nesměl veřejně působit.

Helena Malířová (31. 10. 1877 – 17. 2. 1940) – prozaička, novinářka a překladatelka z němčiny, bulharštiny a francouzštiny

Helena Malířová, starší sestra herečky Růženy Naskové, se narodila do pražské měšťanské rodiny, její otec byl magistrátní úředník. Provdala se do spisovatelské rodiny, stala se manželkou spisovatele Ivana Olbrachta a snachou Antala Staška.

Jaroslav Kvapil (25. 9. 1868 – 10. 1. 1950) – lyrický básník, dramatik, divadelní dramaturg a režisér

V devadesátých letech působil v novinách, od roku 1900 byl členem umělecké správy Národního divadla, nejprve jako režisér a dramaturg, od roku 1912 zde vedl činohru. Podstatně ovlivnil vývoj moderního českého divadelnictví, podílel se též na reformě repertoáru Národního divadla směrem k otevření se soudobému vývoji v domácí i světové dramatičce. Za první světové války byl členem ilegální organizace Mafie, inicioval a stylizoval Manifest českých spisovatelů, po válce byl členem revolučního Národního shromáždění. Ve dvacátých letech se vrátil k divadelní práci (ve Vinohradském divadle). Za druhé světové války byl pro odbojovou činnost kratší dobu vězněn, po válce ještě ve Vinohradském divadle nastudoval několik představení. Do literatury vstoupil jako lyrik navazující na poezii Jaroslava Vrchlického. Od poloviny devadesátých let psal dramata ovlivněná dobovými literárními směry symbolismu a impresionismu. Z větší části pro ně byla příznačná melancholická náladovost, lyrismus a v některých případech též pohádkovost se symbolickým poselstvím (dramatická báchorka *Princezna Pampeliška*, libreto k opeře Antonína Dvořáka *Rusalka*). Svůj bohatý život zachytil v knize memoárů.

Růžena Svobodová (10. 7. 1868 – 1. 1. 1920) – spisovatelka prozaička, představitelka literárního impresionismu

Hlavním hrdinou jejich knih bývá žena nebo dítě. Jednáni žen se v jejich dílech stává prototypem životního postoje, u dětí sleduje jejich vývoj a pohled na svět. Za první světové války vytrvale organizovala a pracovala v nově vytvořené organizaci České srdce, která vyvíjela pomocné akce venkova pro hladovějící městské děti. Roku 1918 založila časopis *Lípa*, jež sama redigovala.

Karel Matěj Čapek-Chod (21. 2. 1860 – 3. 11. 1927) – prozaik, dramatik a novinář, představitel naturalismu

Pracoval postupně v redakcích *Našince*, *Hlasu národa*, *Národní politiky* a od roku 1900 v redakci *Národních listů*. Po příchodu Karla Čapka do této redakce začal Karel Matěj Čapek pro rozlišení užívat přídomku „Chod“.

Vedle novinářské a vlastní slovesné tvorby se věnoval také výtvarné a divadelní kritice, v níž proslul jako ostrý polemik. Autoricky přispíval také do časopisů *Světlozor*, *Zvon* aj.

Ladislav Stroupežnický (6. 1. 1850 – 11. 8. 1892) – dramatik, zakladatel českého jevištního realismu

V roce 1882 se stal prvním dramaturgem Národního divadla a zůstal jím až do své smrti. Vstoupil do literatury v sedmdesátých letech 19. století drobnými, převážně humornými prózami, které otiskoval v *Humoristických listech*, *Palečkovi* aj. Od osmdesátých let se pokoušel o prozaická a dramatická díla většího rozsahu. Jeho zájem se postupně soustředil do oblasti dramatu a divadla (*Zvíkovský rarášek* – 1883 – hra byla inspirací pro skladatele Vítězslava Nováka k napsání stejnojmenné opery, *Paní mincmistrová* – 1885 – podle této hry natočil režisér Otakar Vávra film *Cech panen kutnohorských*).

Karolina Světlá, vl. jm. Johanna Rottová, (24. 2. 1830 – 7. 9. 1899)

Karolina Světlá patří na přední místo mezi příslušníky májové generace. Zasloužila se o vznik Ženského výrobního spolku, ve kterém se snažila prosadit zvýšení sociální úrovně zaměstnaných žen. Ve svých povídkách z období padesátých a šedesátých let použila prostředí pražské aristokratické a měšťanské společnosti. Opovrhovala pokrytečtím měšťanů, výchovou dívek, kterou sama prožila. Děj svých povídek umístila do prostředí Prahy a Podještědí, které jí bylo známé.

Světlá obdivovala George Sandovou a ztotožňovala se s názory na sociální a psychologické problémy, obsažené v její tvorbě. Většinu literárních postav v tvorbě Světlé tvoří ženy ušlechtilé a obětavé, které svou láskou pomáhají chybujícím mužům.

Světlá obdivovala George Sandovou a ztotožňovala se s názory na sociální a psychologické problémy, obsažené v její tvorbě. Většinu literárních postav v tvorbě Světlé tvoří ženy ušlechtilé a obětavé, které svou láskou pomáhají chybujícím mužům.

Božena Němcová (4. 2. 1820 – 21. 1. 1862)

Tato významná osobnost české literatury se podle nejčastěji dostupných pramenů narodila 4. února roku 1820 ve Vídni. Datum narození Barbory Panklové, jak znělo rodné jméno slavné spisovatelky, je dodnes předmětem sporů odborníků.

Němcová byla spolu s K. H. Borovským, J. K. Tylem a K. J. Erbenem v popředí české literatury ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století. Její pohádky a povídky zařadila veřejnost do zlatého fondu české literatury.

DIVADLO

Divadlo Kalich oslavilo 150. reprízu Landova muzikálu *Krysař*

Ve vyprodaném pražském Divadle Kalich oslavili 150. reprízu nové inscenace muzikálu Daniela Landy *Krysař*. Landa při této příležitosti převzal po představení za aplausu přítomných ocenění za 150 000 prodaných nosičů s hudbou z tohoto muzikálu. *Krysař* se nejen na českých jevištích uvádí už přes dvacet let a má na svém kontě celkově bezmála 1 500 odehraných repríz. Jeho původní premiéra se konala v listopadu 1996. Nové nastudování mělo po patnácti letech premiéru v září 2017.

„Muzikál *Krysař* je dnes aktuální snad ještě více než v době svého vzniku. Autor si pochopitelně nemůže přát víc, než že na svém díle nemusí změnit ani čárku, a přesto výstižně pojmenovává naši přítomnost, realitu, ve které žijeme. Ukázalo se, že s novým *Krysařem* jsme přišli ve správné chvíli. *Krysař* je i ve své třetí sezóně vyprodaný na měsíce dopředu,“ uvedl producent a majitel Divadla Kalich Michal Kocourek. „Když jsem *Krysaře* psal, byl jsem si naprosto jistý, že jde o velké nadčasové téma,“ uvedl autor hudby, libreta a textů Landa. „V současné společnosti napětí určitě stoupá, cítíme to všichni, a dílo *Krysař* tohle reflektuje a varuje před tím,“ dodal. *Krysař* je řazen mezi nejspěšnější původní české muzikály.

Česká loutka – po stopách kašpárků a králů

Režisér Pavel Jirásek se rozhodl v sedmi dílech vyprávět o zrodu a životě českých marionet a jinak vedených loutek. Kromě divadelních historiků si k tomu přizval na pomoc i dva na slovo vzaté odborníky s odlišným pohledem na toto téma, Petra a Matěje Formanovi.

Petr Forman je loutkoherec a jeho bratr Matěj pak režisér a zároveň výtvarník. Ve svém kočovném Divadle bratří Formanů ale s loutkami pracují dnes a denně, třeba i ve vystoupení *Aladin* nebo kovbojském vyprávění *Deadtown*. A ne náhodou se stali v roce 2011 ambasadory české loutkářské školy v Paříži, kam pod patronací Českého domu dovezli svoje výtvary a rekvizity užívané v pokřiveném fantastním kabaretu *Obludárium*. Zatímco v hrách bratří Formanů se prolínají všechny prvky divadelního vyjadřování včetně nejmodernějších prostředků, *Česká loutka* bude hovořit především o pestré minulosti. Jak dokumentární cyklus připomene, počátek slávy českého marionetářství je úzce propojen s dobou, kdy herci se svými loutkami putovali v maringotkách po celé zemi a rozdávali radost ve městech i v zapomenutých vesnicích.

Teoretici a historici loutkového divadla shromáždili o dané době množství archiválií, týkajících se nejen repertoáru a scénografie. Dalšími pak disponují i velké české instituce paměti v čele s Národním muzeem, Moravským zemským muzeem a Muzeem loutek v Plzni. A stejně tak nemohli dokumentaristé opomenout osobnost „patriarchy“ českého loutkářství Matěje Kopeckého, jehož vliv a význam na vývoj svěbytného umění ale považují do jisté míry za mýtus. Jedno je však podle tvůrců nezvratné: loutky sehrály významnou roli v šíření nacionálních a patriotických myšlenek v dobách národního obrození a i po něm.

Zlatým věkem českého loutkářství se pak stalo období první republiky. Tehdy se vystoupení konala nejen ve všech sokolovnách a orlovnách v celé zemi – kam na ně chodili malí i velcí diváci – ale v první řadě loutky pronikly přímo do lidských domovů. Kulisy se tehdy tvořily třeba i podle nákrešů a obrazů Mikoláše Alše.

V průběhu druhé světové války nacházeli pak diváci v maňáscích a dalších figurkách útěchu a povzbuzení, ale i jinotaje. V roce 1948 bylo loutkářství zrovnoprávněno s divadelnictvím, což znamenalo konec kočovných ansámblů a v roce 1952 byla založena loutková katedra na Divadelní fakultě Akademie múzických umění. Loutky tak mohly, i když pod diktátem socialistického realismu a Moskvy, žít dál.

A i dále je čekalo mnoho dobrodružství, které bylo spojeno s lidmi, kteří málokdy pracovali pro peníze a do svého pozoruhodného zájmu dávali celé své srdce.

Pravděpodobně neznámější české loutkové postavičky Spejbl a Hurvínek oslavili v loňském roce sté kulatiny – alespoň tatínek Spejbl se zrodil pod rukama Josefa Skupy v roce 1919, zatímco Hurvínek ho následoval až o sedm let později.

Určitě významná je i zpráva o velké poctě, kterou se Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu v roce 2016 poklonila českému loutkářství. Tehdy jej UNESCO zapsalo na seznam Mistrovských děl ústního a nehmotného dědictví lidstva. A není to tak dávno, kdy Darja Kaščejevová z FAMU obdržela studentského Oscara za svůj loutkový snímek *Dcera*.

Svět o českých kašpárcích a dalších pimprletech dobere ví a v mnoha případech bohužel víc než sama země jejich zrodu. A objevný a unikátní cyklus České televize *Česká loutka* by mohl právě tuto nevědomost v českém kulturním povědomí zaplnit. (mk)

Jiří Lábus jubilující

Domácí herecká stálice Jiří Lábus (* 16. 1. 1950) je již několik desítek let hvězdou Ypsilonky. Spolu s dlouholetým hereckým partnerem Oldřichem Kaiserem se stali synonymem inteligentního humoru, který si diváci oblíbili prostřednictvím televizních pořadů. Hostuje také ve *Violen*, v Divadle Kalich a v jiných divadlech. Jeho bratr je architekt Ladislav Lábus.

Jiří Lábus je jedním z nejvýraznějších českých herců své generace. Začal se též objevovat i ve filmu a v televizi, a přestože šlo vesměs o role rozsahem malé, Lábus na sebe upozornil výrazným komediálním talentem. Tvůrčí dvojice Miloš Macourek – Václav Vorlíček pro něj napsala roli čaroděje II. kategorie Rumburaka v televizním seriálu *Arabela*. V průběhu osmdesátých let se Jiří Lábus vryl divákům do paměti také jako jeden z komické dvojice Lábus – Kaiser, u dětských diváků si získal sympatie namluvením plyšového moderátora Jů z TV pořadu *Studio Kamarád*. Devadesátá léta poskytla Jiřímu Lábusovi o něco zajímavější příležitosti. Natočil především káfkovský film *Amerika* (režie Vladimír Michálek, 1994), v němž pro mnohé překvapivě ztvárnil vážnou, dramatickou postavu a byl za svůj

výkon odměněn Českým lvem. Za zmínku rozhodně stojí i menší, ale pozoruhodně zahraniční role ve filmech *Spiklenčí slasti* (režie Jan Švankmajer, 1996), *Zapomenuté světlo* (režie Vladimír Michálek, 1996) nebo *Lotrando a Zubejda* (režie Karel Smyczek, 1996). Mnohem rozsáhlejší role ovšem Lábus získává v televizi a stále většího úspěchu se mu dostává v divadle. Za roli podváděného manžela ve Vianově hře *Hlava Medúzy* obdržel v roce 1997 cenu Thálie. Svůj jedinečný smysl pro práci s hlasem prokázal též geniálním dabingem televizního seriálu *Simpsonovi*. Bylo by možné vyjmenovat ještě předlouhou řadu pozoruhodných rolí, v nichž Jiří Lábus přesvědčivě dokázal, že je nejen skvělý komik, ale i nevšední herec charakterních rolí.

Zemřela bývalá sólistka baletu Národního divadla Jarmila Kůrová

Ve věku pětadesáti let zemřela bývalá sólistka baletu, pedagožka a baletní mistryně Národního divadla v Praze Jarmila Kůrová Manšingrová. Účinkovala v inscenacích *Labutí jezero*, *Louskáček*, *Giselle*, *Legenda o lásce* nebo *Romeo a Julie*. Zúčastnila se představení Laterny magiky na světové výstavě Expo v roce 1958 v Bruselu, hrála také ve filmových adaptacích baletních představení.

Jarmila Kůrová Manšingrová vyučovala také na Pražské konzervatoři. Od roku 1978 vedla baletní kurzy při Stage International de Danse v Marseille. Účinkovala také například ve filmu *Vily*, což byla adaptace baletu *Giselle*, nebo ve filmové adaptaci *Labutího jezera* nazvané *Pas de quatre*.

Ve věku 72 let zemřela herečka Táňa Fischerová

Ve věku dvaasedmdesáti let zemřela herečka Táňa Fischerová. Vedle herectví se řadu let věnovala také charitě a politické činnosti. Působila v nadacích a občanských sdruženích, v letech 2002-2006 byla poslankyní a v roce 2013 kandidovala jako nezávislá v prezidentských volbách. Na filmovém plátně se poprvé objevila pod režijním vedením Vladimíra Čecha v československém dramatu *Kohout pláší smrt* v roce 1961. Hrála také například ve filmech *Hotel pro cizince* (1966), *Lev s bílou hřívou* (1986) nebo *Svědék umírajícího času* (1989). Po roce 1989 se objevila například v seriálu *Konec velkých prázdnin* (1994). Velkou láskou Táňi Fischerové byla poezie. Léta se o ní dělila s návštěvníky Violy a Lyry Pragensis. Její melodický hlas jako by stvořený pro lyrické verše zněl často i z rozhlasu. Je autorkou několika knih.

VZPOMÍNÁME

Jiřina Jirásková (17. 2. 1931 – 7. 1. 2013)

7. ledna uplynulo již sedm let od úmrtí jedné z nejoblíbenějších českých hereček Jiřiny Jiráskové.

Jiřina Jirásková se narodila 17. února 1931 do rodiny poštovního úředníka a zaníceného divadelního ochotníka. Začala se studiem na kutnohorském klášterním gymnáziu voršilek, ale na radu matky představené přešla z kvinty na pražskou Státní konzervatoř, z níž poté odešla na DAMU (1946-1950). Po škole se na jednu sezónu stala členkou královéhradeckého Krajského oblastního divadla, ale od

Jiřina Jirásková

roku 1951 až do konce svého života byla členkou hereckého souboru pražského Divadla na Vinohradech. Po deset let v něm byla i ředitelkou (30. květen 1990 – 30. červen 2000). Jejím manželem byl krátce herec Jiří Pleskot a životním partnerem filmový režisér Zdeněk Podskalský st. Mnozí ji mají spojenou s filmem a televizí. Především geniální *Světáci* (1969), kde s Jiřinou Bohdalovou a Ivou Janžurovou v rolích městem protřelých dam vytvořily hereckou a komediální protiváhu Sovákovi, Brodskému a Libíčkově, ukázaly vysoké kvality jejího herectví. Na jedné straně ironie, nadhled a civilní projev, na straně druhé suverénnost, rozšafnost a razance, jimiž nejen tato, ale snad každá její role vždy byla příznačná. Vyzařovala z ní jakási nepatetická hrdost, vyrovnanost a moudrost, díky nimž získávala u diváků důvěru a dobyla celospolečenského respektu, u málokteré herecké osobnosti vídaného. Obdobně nepředpojatá, plná životní energie a optimismu byla její sekretářka Karolína v Podskalského filmové komedii *Křtiny* (1981) se skvělým Milošem Kopeckým, babi v Kachyňových *Sestřičkách* (1983) s mladičkou Alenou Mihulovou, primářka Venclovská v dalším Kachyňově snímku *Fany* (1995), kde vytvořila nezapomenutelnou sesterskou dvojici s Jiřinou Bohdalovou, nebo řada dalších postav a postaviček v televizních komediích především jejího partnera Zdeňka Podskalského, s nímž spojila většinu svého profesního filmového a televizního života.

Z filmových lze připomenout ještě spolupráci s Evaldem Schormem ve filmu *Každý den odvahu* (1964), Gajerův *Flirt se slečnou Strýbrnou* podle Škvoreckého novely *Lviče* či Juráčkův *Případ pro začínající kata* (1969), jimiž se stala jednou z hlavních hereček nové vlny českého filmu šedesátých let. Z televizních rolí nelze nezapomenout ságu *Sňatky z rozumu* (1968) režiséra Františka Filipa podle historického románu Vladimíra Neffa, kde s Ivou Janžurovou ztvárnily sestry Bětuši a Hanu Váchovy. Vystupovala i v rozhlase a v poetické kavárně Viola, dabovala. Jejím posledním filmem je snímek *Donšajni* režiséra Jiřího Menzela.

Jiřina Jirásková však byla především herečkou a osobností divadla. Jejími pedagogy na DAMU byly herecké legendy Národního divadla Ladislav Pešek, Karel Höger, Anna Iblová či Miloš Nedbal. Ještě za studií na DAMU hostovala na scéně Národního divadla (*Jabloňové sady*), sezónu 1950/51 hrála v Krajském oblastním divadle Hradec Králové a v šedesátých letech hostovala v *Penzionu pro svobodné pány* v pražském Činoherním klubu. Když se nepočítá víceméně oddechové hraní se zájezdovými produkcemi Zdeňka Podskalského st. a ojedinělé hostování v Divadle Bez zábradlí v inscenaci Kateřiny Ivákové *Sonáta pro lžící*, zůstala po celou svou hereckou kariéru věrná Divadlu na Vinohradech. Vytvořila zde bezpočet rolí, od tzv. kalhotkových rolí, kdy s chutí a nadhledem hrála nezkušené

chlapce a mladíky, od hejtmanek a Markétek přes psychologicky propracované charakterní postavy (Pilar v *Komu zvoní hrana* – její nejoblíbenější role vůbec) až k dámám v letech a královnám. Spojovalo je to, co dnes znají diváci především z jejích filmů – suverénnost, síla a energie, živěné celoživotním skeptickým postojem a násobené přirozenou inteligencí a různě dávkovanou ironií a jízlivostí. V těch nejvyšších polohách pak až osudovost a ke konci života i jistý smutek, spojený s vědomím odcházení a smrti. Taková byla například její Klára Zachanasjanová v Dürrenmattově *Návštěvě staré dámy* režiséra Vladimíra Strniska v druhé polovině devadesátých let, Charlotta v Morávkově *Višňovém sadu* či Principálka a Stařenka ve Špinarově *Vojckovi*.

Jiřina Jirásková byla hereckou osobností, jakých se příliš v českém prostředí neobjevuje. Po roce 1989 se nebála vzít na sebe i občanskou odpovědnost. V letech 1990-2000 byla ředitelkou své domovské scény, v roce 1999 kandidovala za ODS do Senátu (neúspěšně) a angažovala se i ve zdravotnické sféře – byla vyslankyní dobré vůle při Českém výboru UNICEF.

Jiřina Jirásková získala i řadu cen a ocenění – v roce 1967 vyznamenání Za vynikající práci, v roce 1969 na Festivalu českých a slovenských filmů v Plzni Cenu pro nejlepší herečku roku, v roce 1988 titul zasloužilé umělkyně, v roce 1998 Cenu Thálie za celoživotní mistrovství v činohře a v roce 2001 Cenu Senior Prix od Nadace Život umělce. V roce 2006 převzala z rukou prezidenta Václava Klause státní vyznamenání – Medaili Za zásluhy. V roce 2008 byla uvedena do Dvorany slávy televizní ankety TýTý (2008).

V nakladatelství XYZ vyšla například také kniha nazvaná *Jiřina Jirásková osobně*. Tvoří ji herečiny vzpomínky, jak je zaznamenal dramatik Alex Koenigsmark. (mk)

Marie Glázrová (11. 7. 1911 – 19. 2. 2000) – herečka činohry Národního divadla, manželka operního pěvce Eduarda Hakena

Její herectví bylo charakterizováno především výjimečnou kultivovaností řeči a zřetelným přednesem s promyšlenými

pauzami a kadencemi. Přestože ji Národní divadlo poctilo v roce 1960 čestným titulem, dostala od té doby už jen čtyři divadelní role. Štěstí v neštěstí bylo, že její poslední divadelní rolí byla Adelaida Molnárová v *Kočí hře* (nastudováno v roce 1974). Po celou dobu hrála tuto roli bez alternace, takže díky úspěchu této hry se objevovala na prknech divadla pravidelně až do smrti Dany Medřické v roce 1983. Od té doby už na prkna Národního divadla nevstoupila, přestože byla jeho členkou až do roku 1987.

Během okupace byla Glázrová opravdovou českou filmovou hvězdou a v diváckých anketách se umísťovala na předních místech vedle Mandlové, Baarové a Gollové. Přestože si na rozdíl od jejich vrstevnic nezadala za války účinkování v německém filmu, moc jí to v její budoucí filmové kariéře nepomohlo. Do konce života se objevila už jen v deseti filmech. Asi nejznámější rolí zůstane její temperamentní a hubatá vdova Kubátová v komedii *Byl jednou jeden král* (1954). Glázrová byla vynikající recitátorkou a tak byla častým hostem v rozhlase. Naopak Československá televize tuto herečku obsazovala jen velmi málo.

Několik dat

20. 01. 1785 bylo uvedeno první české představení – veselohra *Odběhlec z lásky synovské* – v Nosticově (dnes Stavovském) divadle.

22. 02. 1835 Kajetánské divadlo na Malé Straně uvedlo první české veřejné divadelní představení.

01. 01. 1930 bylo zestátněno Národní divadlo.

26. 02. 1950 zahájilo činnost Ústřední loutkové divadlo v Praze; od 1. 6. 1991 nese název Divadlo Minor. Divadlo je zaměřeno jak na školní žactvo, tak na celé rodiny s dětmi. Tomu se přizpůsobuje dramaturgie i hrací časy. Divadlo Minor programově neusiluje o loutkovou tvorbu a nechává volbu uměleckých prostředků na režisérovi a výtvarníkovi.

26. 02. 1965 zahájil činnost Činoherní klub v Praze.

27. 02. 1965 Činoherní klub zahájil svou činnost premiérou hry Ladislava Smočka *Piknik*.

24. 02. 1995 Divadlo Spejbla a Hurvínka zahájilo svou činnost na nové scéně v bývalém kině Svornost v Dejvicích.

KINEMATOGRAFIE

Havel

Režisér Slávek Horáček natočil film pod názvem *Havel*, který je inspirovaný disidentskými léty Václava Havla mezi roky 1968 a 1989.

Hlavní hrdina filmu prochází vývojem z úspěšného dramatika šedesátých let přes bojovníka za lidská práva v letech sedmdesátých až po vůdčí osobnost sametové revoluce let osmdesátých. Snahou filmu je ale především zachytit život, vztahy a povahu hlavních postav, zejména hrdinův netradiční, ale o to silnější vztah s manželkou Olgou. „Je to drama, ale je tam tolik vtipných a absurdních situací, že se často prolíná s komedií. Do silného osobního příběhu drama i smích patří, teprve jejich kombinace vykresluje skutečnou radost i bolest života,“ říká režisér Slávek Horáček.

V hlavní roli se představí Viktor Dvořák. „Všechny postavy už byly obsazené a my stále neměli odpověď na otázku, kdo ho bude hrát,“ přibližuje režisér. „Pak přišel na

Viktor Dvořák ve filmu *Havel*

casting Viktor. Věděli jsme z doslechu, že by měl být Havlovi trochu podobný, ale úplně nám vyrazil dech. Byl to prostě on! Nejen vzhledem, ale taky – a to především – chováním, ta charismatická kombinace přirozené inteligence, ohleduplné slušnosti a smyslu pro humor.“

Olgu hraje Anna Geislerová, vtipné situace filmu se opírají především o postavu „Landáka“ v podání Martina Hofmanna. V dalších rolích se představí Stanislav Majer, Bára Seidlová, Jiří Bartoška, Jenovéfa Boková nebo Adrian Jastraban.

První klapka padla symbolicky v den, kdy začíná i samotný filmový příběh, v předvečer srpnové invaze vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968. Točilo se pak do konce října 2019 a některé záběry vznikly i v době, kdy příběh na plátnech skončí, kolem 17. listopadu v období sametové revoluce z roku 1989.

Do kin by měl být film uveden v létě letošního roku.

(mk)

Nominaci na Oscara za krátký animovaný film získal snímek *Dcera*

V kategorii krátký animovaný film byl na filmového Oscara nominován krátkometrážní snímek *Dcera* studentky pražské Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění (FAMU) Darji Kaščejevojové (Daria Kashcheeva). Bylo to oznámeno v Los Angeles. Autorka zvolila pro svůj film unikátní výtvarnou formu, kdy pomocí ruční kamery, což je u loutkového filmu novátorská technika, docílila velmi realistických záběrů. S *Dcerou* sklidila už několik festivalových úspěchů. Snímek dostal nejvyšší ocenění Křišťál na festivalu ve francouzském Annecy a cenu za nejlepší film na festivalu Fantoche ve Švýcarsku. V říjnu si Kaščejevojová za *Dceru* převzala v mezinárodní kategorii animace cenu americké Akademie filmového umění a věd, označovanou za studentského Oscara. Film zvítězil v celosvětové konkurenci nejlepších 1 615 snímků filmových škol.

Nejvíce nominací na Českého lva mají *Vlastníci* a *Nabarvené ptáče*

Nejvíce nominací na filmové ceny Český lev získala tragikomedie *Vlastníci* režiséra Jiřího Havelky z prostředí schůze spolumajitelů domu. Dostala jich dvanáct. Následuje *Nabarvené ptáče* režiséra Václava Marhoula. Snímek sledující drsný osud židovského chlapce za druhé světové války má jedenáct nominací. Deset nominací posbírali *Staříci*, road movie o marnosti snahy vypořádat se s minulostí v režii Martina Duška a Ondřeje Provoznička. Výsledek prvního kola hlasování svých členů oznámila Česká filmová a televizní akademie (ČFTA). O sošku Českého lva se filmy utkají v patnácti statutárních kategoriích. Laureáti převzou ocenění 7. března v pražském Rudolfinu.

Ceny filmové kritiky za rok 2019

Čeští filmoví kritici vybrali jako nejlepší snímek minulého roku film *Staříci* režisérů Ondřeje Provoznička a Martina Duška. Road movie *Staříci* byla natočená na základě skutečné události, kdy se dva starší muži rozhodnou vzít spravedlnost do svých rukou. Jeho protagonisté Jiří Schmitzer a Ladislav Mrkvička se ve filmu vydávají na cestu, na jejímž

konci by měl pykat za své dřívější zločiny někdejší komunistický prokurátor. Dušek a Provozniček natočili snímek podle příběhu někdejšího politického vězně Pravomila Reichla.

Ceny kritiky byly předány v pražském Divadle Archa, obdrželo je šest snímků. Filmový debut Jiřího Havelky *Vlastníci*, odehrávající se na rozhádané domovní schůzi bytových vlastníků, proměnil dvě nominace – za scénář a pro herečku Terezu Ramba. *Nabarvené ptáče* Václava Marhoula bodovalo v kategorii Audiovizuální počin, kde kritici ocenili kameru Vladimíra Smutného. Loutkový film *Dcera* od Darji Kaščejevojové se stal nejlepším snímkem mimo klasickou kinodistribuci. Cenu pro objev roku získal Bohdan Karásek za svůj debut, vztahovou tragikomedii ze života třicátníků *Karel, já a ty*. Nejlepším dokumentem byla vyhlášena road movie o cestě otce a syna *Dálava* v režii Martina Marečka.

Česko-francouzský film vzdá v kinech poctu Jiřímu Trnkovi

Do kin přichází česko-francouzský dokument *Jiří Trnka: Nalezený přítel*. Snímek o jednom ze zakladatelů českého animovaného filmu natočili Joël Farges a Tereza Brdečková. Kombinací hraného a animovaného filmu s využitím množství archivního materiálu vzniklo dílo, které vzdává hold slavnému výtvarníkovi, od jehož smrti uplyne na konci letošního roku půl století. Dokument je vyprávěn pohledem režiséra, který pátrá po osudu Jiřího Trnky, autora filmů jeho dětství. Viděl je ve Francii jako malý v dělnickém kině, které promítalo východoevropskou animaci. Při svých cestách do Československa se později seznámil s Terezou Brdečkovou a společně se snaží nalézt odpověď na otázku, kdo byl Jiří Trnka.

Věnují se jeho nesnadným začátkům, ovlivněním českou loutkářskou tradicí, téměř osudově náhodnému přizvání k vedení studia animovaného filmu. Sledují jeho cestu za světovým úspěchem v temných padesátých letech až k jeho konfliktu s komunistickým režimem na sklonku života.

České filmy

Uplynulý rok patřil v české kinematografii spíše k těm podprůměrným, ale několik snímků se přece jen z celkově nepřilíh radostné bilance výrazně vymyká.

Velký domácí i mezinárodní úspěch zaznamenala adaptace románu Jerzyho Kosinského *Nabarvené ptáče*, kterou natočil Václav Marhoul. Do kin na ni přišlo skoro sto tisíc diváků, dostala se do hlavní soutěže festivalu v Benátkách i do širší nominace na Oscara za nejlepší mezinárodní film.

Velmi zdařilý je snímek Jiřího Mádlu *Na střeše*, který se citlivě i vtipně a s výborným hereckým výkonem Aloise Švehlíka zabývá nejen aktuálním tématem soužití různých kultur.

Z komedií, které jsou jedním z nejpobulárnějších žánrů, uspěl Jiří Havelka s filmem *Vlastníci*, Martin Horský s *Ženami v běhu*, Jiří Vejdělek s adaptací bestselleru *Poslední aristokratka* i Radek Bajgar s *Teroristkou*.

Úspěšné byly i některé dokumenty, například *Forman vs. Forman* nebo *Jiří Suchý: Lehce s životem se prát*, který získal na MFF Karlovy Vary Cenu diváků deníku. Pro diváky amerických filmových sérií byl loňský rok ve znamění konce *Avengers*, kteří se rozloučili názvem *Avengers*:

Endgame a Star Wars, jejichž devátý film má podtitul *Vzestup Skywalkera*.

Dobrou zprávou pro milovníky evropské tvorby je pěkná řádka filmů, které stojí za vidění. Od britského *Pardon, nezastihli jsme vás* Kena Loache, přes španělský *Bolest a sláva* Pedra Almodóvara, k francouzským filmům *Výjimeční*, *Bídníci* nebo chytré komedii *Tenkrát podruhé*.

(mk)

Dny evropského filmu

Letos v dubnu se budou konat Dny evropského filmu (DEF), velký festival, který zasáhne řadu měst a má v programu čtyřicet filmů z celé Evropy.

Festival se koná v Praze (22.-26. 4. 2020), Brně (23.-26. 4. 2020) a Ostravě (24.-26. 4. 2020) a festivalové ozvěny pak od 25. do 29. 4. v městech jako Boskovice, Hradec Králové, Jablonec nad Nisou, Hodonín, Havířov a Červený Kostelec. Zaměřuje se na současný evropský film a většina titulů už má ocenění z jiných festivalů.

Na dramaturgii se nově podílí režisér a novinář Šimon Šafránek, držitel ceny Český lev za nejlepší dokument za snímek *King Skate*. „Na Dnech evropského filmu jsem kdy si vídal spoustu formativních snímků a moc mě těší, že se teď můžu festivalu zúčastnit i v roli dramaturga. Z programu pro rok 2020 bych rád vyzdvihl nové sekce – Strach a sny, kde promítneme vzrušující filmy pobízející tyhle dvě základní lidské emoce. V programu Bez rodičů představíme žánr, který v běžných kinech trochu chybí – totiž filmy pro mládež, které reflektují dospívání a vůbec současný život mladých,“ uvedl Šafránek.

V tomto roce se DEF zvláště zaměří na sci-fi, horory, avantgardu nebo dokumenty. Nabídne také oceňované animované snímky, filmy pro rodiny s dětmi a filmy starých mistrů, které mohou potěšit starší publikum. DEF sleduje také nové trendy a v roce 2020 obohatí alternativní obsah o filmy ve virtuální realitě. Nabídne výběr hraných i dokumentárních VR filmů, které přinesou dosud nepoznaný audiovizuální zážitek, který umocní debata s tvůrci. Festival aktivně pracuje s publikem.

„Cílem je posílit dialog mezi tvůrci a diváky. Připravíme nejen diskuse s filmovými hosty po projekcích, ale také chceme každou sekci doplnit o diskusi, kde se potká zahraniční host s domácím filmařem, aby si vyměňovali zkušenosti se zpracováním daného tématu,“ dodala ředitelka festivalu Barbora Golatová.

(mk)

Lidská lokomotiva Zátopek

Příběh jednoho z největších atletů všech dob, přezdívaného také „lokomotiva“, natočil režisér David Ondříček. Olympijskou legendu Emila Zátopka hraje Václav Neuzil, jeho ženu Danu Martha Issová.

Hlavní část natáčení skončila v polovině prosince a ve střihně na materiálu pracuje renomovaný polský tvůrce, absolvent pražské FAMU Jaroslav Kaminski, který je podepsán například pod střihem oscarového snímku Pawła Pawlikowského *Ida* i jeho dalším filmem *Studená válka*.

Vedle českých herců se objevuje jako australský maratonc Clarke i herec James Frecheville z filmu *Animal Kingdom*, oceněného na festivalu Sundance. Premiéra je plánována na srpen 2020.

„Příběh Emila Zátopka, muže, jenž na olympiádě v roce 1952 získal tři zlaté medaile a zároveň ve všech těchto disciplínách dosáhl světových rekordů, se stal legendou o nezlomné síle vůle, která dodnes inspiruje další sportovce po celém světě. Mezi nimi je i australský rekordman Ron Clarke. Ten v roce 1968 v Mexiku navzdory očekáváním promarnil pravděpodobně poslední šanci na olympijskou medaili. Propadne pochybám o smyslu vlastní kariéry a rozhodne se vydat za Emilem Zátopkem, jehož bezmezně obdivuje,“ popsali tvůrci.

Příběhová linka rozhovoru Rona Clarka s Emilem Zátopkem retrospektivně vrací diváky do stěžejních momentů atletova sportovního i soukromého života a dohromady se spojuje v komplexní portrét muže, jenž neztrácí tempo ani poté, co jeho poslední závod skončí.

„Myslím, že náš film bude o sportu, trpělivosti, pochopení a dozrání,“ řekl Václav Neuzil o své zatím největší filmové roli.

„Bylo to a stále je velmi intenzivní setkání s Emilem Zátopkem. Václav i Martha pro své role podstoupili opravdu nevídané a mě trochu mrzí, že už to končí. Čeká nás dlouhá a komplikovaná postprodukce a já se už nemohu dočkat chvíle, kdy Zátopek vběhne na plátna kin,“ dodal David Ondříček.

(mk)

Čeští tvůrci vyšlou do kin dramata i romantické komedie

Nový český filmový rok už začal a souběžně s dalšími premiérami čeká filmová obec na hodnocení, respektive oslavu toho nejlepšího z roku uplynulého. Své ceny vyhlásilo Sdružení českých filmových kritiků a brzy budou známy i ceny České filmové a televizní akademie Český lev. Slavnostní večer s vyhlášením vítězů proběhne 7. března.

K očekávaným dílům nadcházejícího pololetí patří *Modelář* Petra Zelenky. „Je to velice současný film,“ říká o něm režisér. K hlavní postavě Pavla, kterého hraje Kryštof Hádek, dodává: „Je to hrdina, který je konfrontován s různými modely, jak žít. Jestli se úplně odstříhnout od politiky, podporovat dětské domovy, nebo vydělávat peníze. Z takových i jiných modelů si musí vybrat.“ Pavlova kamaráda z firmy provozující létající drony hraje Jiří Mádl, dvojici doplňuje Veronika Khek Kubařová.

Juraj Jakubisko natočil pokračování *Perinbaby* z roku 1985. Opět jde o výpravnou a výtvarně bohatou pohádku, přičemž tvůrci využili i současné filmové technologie, jimiž například oživil původní Perinbabu s tváří italské herečky Giulietty Masiny. „Trochu se bojím, jestli už toho není moc. Dáváme do toho tolik fantazie, až mám pocit, že se musím začít mírnit. Člověk, když může, si totiž začne strašně vymýšlet,“ přiznává režisér. Ve filmu se objeví Ivan Romančík, René Štúr, Dan Nekonečný nebo Klára Cibulová.

Dlouho se chystal i *Šarlatán* scenáristy Marka Epstein a režisérky Agnieszky Hollandové. Životopisné drama inspirované léčitelem Janem Mikoláškem je zároveň kronikou doby, neboť na věhlasného léčitele se v průběhu desetiletí obracely s prosbou o pomoc tisíce lidí ze všech společenských vrstev. Titulní roli ztvárnili Josef a Ivan Trojanovi.

Trojan-otec hraje i v novince svého bratra Ondřeje nazvané *Bourák*. Černá hudební komedie je zároveň příběhem všedního dne o lidech na okraji společnosti, kteří se nechťejí se svou situací smířit. „Tím jsou mi sympatičtí,

protože ve Slavonicích, kde trávím dost času, potkávám naopak hodně lidí, kteří také neměli na začátku dobře rozdané karty, ale vzdali to a ani za své malé sny nejsou schopni bojovat. To mě mrzí, a proto jsem rád, že naši hrdinové za ně i za své rodiny bojují," říká režisér.

Naopak s čistě vlastními démony se bude prát hrdina filmu Miry Fornay *Žáby bez jazyka*, který uvidí i diváci Mezinárodního filmového festivalu v Rotterdamu. Jde o rodný příběh jednoho dne Jaroslava K., který bojuje o své děti. Aby je získal, musí se vyrovnat nejen se svou dominantní matkou.

Žánr českých romantických komedií se rozroste o další příspěvek Evy Urbaníkové a Marty Ferencové *Příliš osobní známost*. Je plný vztahových propletenců, kterými na plátně provedou Petra Hřebíčková, Tatiana Dyková, Eliška Balzerová či Luboš Kostelný.

Humor slibuje i režisér Petr Zahrádka v *Chlapovi na střídačku*, jehož vdaná hrdinka zjistí, že její manžel má delší dobu poměr s jinou. Rozhodne se ji navštívit a učinit jí netradiční návrh, aby si péči o něj rozdělily a udělaly z něj tak chlapa na střídačku. O nekonečně šarmantního elegána Jiřího Langmajera se zkusí střídat Ivana Chýlková a Lucie Žáčková.

Renesanci lásky by měli v překrásné krajině jižní Moravy zažít hrdinové *Bobulí 3 Honza* (Kryštof Hádek) a Klára (Tereza Ramba). Stali se rodiči dvojčat a majiteli vinařství, ale všední starosti je odcizily a momentálně žijí odděleně. Nic ale není ztraceno.

Krimináleky jsou dnes plné televize a jejich stereotypy si bere na paškál komedie *Případ mrtvého nebožtíka* režiséra Miloslava Šmídmejera, který do rolí policistů obsadil Davida Novotného, Hanu Vagnerovou, Martina Pechláta a Lukáše Příkázského. Tvůrci slibují, že předvídatelný děj se jim stal podhoubím pro slovní humor a do absurda gradující situace.

Na vážnější notu hraje *Můj příběh*, natočený na motivy knihy *Calaway* spisovatelky Zory Castillo. Je inspirovaný skutečným osudem ženy, kterou souhra událostí změnila z úspěšné baletky v trosku bojující o holý život. Snímek režírovali jako svůj debut Libor Adam a Hana Hendrychová, v hlavní roli se představí Vlastina Svátková.

Mysteriózní, výtvarně stylizovaný thriller o tenké hranici mezi realitou a fabulací, šílenstvím a normálností, ale také o strachu a odvaze slibují tvůrci filmu *Daria* Matěj Pichler a scenárista Daniel Miňovský. V titulní roli se před kamerou celovečerního filmu poprvé představí Klára Míklasová. Chystají se i pohádka *Princezna zakletá v čase*, psychologický thriller *Promlčeno* nebo muzikál *Andílci za školou*. (mk)

Forman vs. Forman

Koncem loňského roku odvysílala Česká televize zajímavý dokument pod názvem *Forman vs. Forman – ze života slavného filmaře*. Snímek je uceleným životním portrétem jednoho z předních českých režisérů Miloše Formana. Forman jako tvůrce, jako člověk, filmař ověřený Oscary za *Amadea* a *Přelet nad kukaččím hnízdem*. A zároveň charismatický dobrodruh, který se nebojí pochybovat sám o sobě. Zkušenost s totalitním režimem dala Miloši Formanovi do vínku téma konfliktu jedince s institucí, který úspěšně rozvíjel i ve svých amerických dramatech. Zá-

Miloš Forman a dvojčata z jeho manželství se zpěvačkou a herečkou Věrou Křesadlovou

roveň sám neúnavně hledal místo, kde by pocítil svobodu. Dokument od režisérské dvojice Helena Třeštíková – Jakub Hejna sumarizuje Formanovu životní cestu, na níž se prolíná přízeň s ranami osudu, osobní pátrání i tápání. Snímek je koláží často neviděných soukromých i oficiálních archivů i autobiografického vzpomínání, které namluvil režisérův syn Petr Forman. (mk)

Dokument ukazuje Karla Svobodu jako pilného bohémského skladatele

Jako pilného bohémského skladatele ukazuje Karla Svobodu film *Šťastná léta*, který s využitím velkého množství archivních záběrů natočil jeho syn Petr Klein Svoboda. Snímek, který dorazil do kin 16. ledna, představuje soukromý i umělecký život tvůrce hitů jako *Lady Carneval*, *Yvetta*, *Láska bláznivá*, *Tři oříšky* nebo *Stín katedrál*. Šťastná léta končí úmrtím Svobodovy manželky Hany známé pod přezdívkou Šiška. Svobodova kariéra skončila 28. ledna 2007, když spáchal sebevraždu. „Vyřešil své problémy po svém,“ konstatuje v závěru filmu jeho syn a režisér.

Ve snímku vzpomínají na úspěšného popového, filmového a muzikálového skladatele například novinářka Magdalena Dietlová, zpěváci Matěj Ruppert a Helena Vondráčková, textař Michael Prostějovský, hudebník a spisovatel František Ringo Čech a hudebníci Michal David, Petr Janda nebo Karel Vágnér. Zavzpomínat na svého kolegu a spolupracovníka v něm stihl ještě i Karel Gott.

Zemřel Ivan Passer

Ve věku 86 let zemřel ve Spojených státech Ivan Passer, jeden z režisérů takzvané nové vlny československého filmu.

Ivan Passer režíroval v Československu pouze jediný dlouhometrážní film *Intimní osvětlení* (1965). Divácky byl sice méně úspěšný než snímky jeho tehdejších kolegů, podle mnohých filmových kritiků však šlo o vůbec nejlepší snímek šedesátých let.

Ivan Passer debutoval adaptací hrabalovské povídky, krátkometrážním snímkem *Fádní odpoledne*

(1964). Jako scenárista se podílel na většině českých filmů Miloše Formana, tedy snímků *Konkurs* (1963), *Láska jedné plavovlásky* (1965) či *Hoří, má panenko* (1967). V době svého amerického exilu se pohyboval spíše na okraji tamního filmového průmyslu a jeho osobité dílo, jež mělo často blíže k nezávislé scéně než k mainstreamu, dovedla ocenit jen zasněženější část kritiky. Pro své snímky si vybíral zpravidla méně významné literární předlohy, které převáděl na plátno se značnou volností a často překvapivým způsobem. Oproti Formanovi, který se do jisté míry přizpůsobil hollywoodskému standardu, zůstal Passer filmařem spíše „evropským“, pro zámořské publikum příliš nejednoznačným a obtížně zařaditelným. Přestože své vyhlídky na setrvání u filmu viděl Passer po příjezdu do USA dosti pesimisticky, již na podzim roku 1971 měl na newyorském filmovém festivalu premiéru jeho americký debut. Snímek *Zrozen k vítězství* (*Born to Win*, 1971) je černá komedie z prostředí newyorské drogové scény, kterou český režisér pojal jako epizody z všednodenního života dvou narkomanů pohybujeících se v začarovaném kruhu své závislosti. Film, v němž si zahrál i Robert De Niro, se dočkal rozporuplných ohlasů – zatímco evropská kritika snímek hodnotila velmi kladně, v USA se hlavně pro svou žánrovou nevyhraněnost tak vřelého přijetí nedočkal, dnes ovšem bývá řazen k vrcholům Passerovy tvorby.

Během sedmdesátých let natočil Passer ještě několik celovečerních hraných filmů. Jednoznačný úspěch u diváků i odborníků tak přišel až na začátku osmdesátých let, kdy si Ivan Passer vydobyl všeobecné uznání svým filmem *Cutterova cesta* (*Cutter's Way*, 1981). Snímek vznikl na námět románu *Cutter and Bone* (1976) od Newtona Thornburga, který český režisér pojal v duchu tehdejší neo-noirové vlny amerického filmu s typickou postavou frustrovaného vietnamského veterána jako prototypem asociálních antihrdinů, reagujících na morální úpadek společnosti násilnou individuální revoltou. Po několikalete odmlce natočil Passer komedii z univerzitního prostředí s názvem *Jiný život* (*Creator*, 1985) s Peterem O'Toolem v roli vědce, který se snaží oživit svou zesnulou ženu a přitom se zamiluje do své mladé asistentky z chudých poměrů, která svým žánrovým pojetím a romantizující nostalgii představovala výrazný zlom v jeho dosavadní filmografii a předznamenala jeho budoucí obrat ke konvenčnější žá-

nové formě. Do konce osmdesátých let natočil Ivan Passer v USA celkem sedm celovečerních hraných filmů, jejichž kritický ohlas měl daleko k úspěchu jeho souputníka Miloše Formana. Přesto lze minimálně dva z nich, konkrétně snímky *Zrozen k vítězství* (1971) a *Cutterova cesta* (1981), označit za díla velmi kvalitní, po zásluze oceňovaná a právem řazená k vrcholům tvorby tohoto režiséra. Ivan Passer se stejně jako řada jiných českých umělců do své vlasti již nastálo nevrátil a po roce 1989 natočil řadu dalších filmů (z větší části televizních) – nejvýraznější úspěch mu přinesl životopisný snímek *Stalin* (1992) se skvělým Robertem Duvallem v titulní roli.

V roce 2006 obdržel Českého lva za celoživotní umělecký přínos české kinematografii.

JUBILEA

Jan Svěrák (* 6. 2. 1965)

Režisér a scenárista Jan Svěrák natočil doposud devět hraných filmů. V březnu 1997 převzal zlatou sošku Oscara za snímek *Kolja*, na kterém spolupracoval se svým otcem Zdeňkem Svěrákem. Nominován byl navíc už o pět let dříve za první spolupráci s otcem Zdeňkem, za snímek *Obecná škola*. Jan Svěrák se tak stal posledním českým režisérem, který získal slavnou cenu Oscar. A zároveň je jedním z pouhých tří českých či československých režisérů celovečerních snímků, kterým se tohoto prestižního ocenění dostalo.

Na literárním poli se Jan Svěrák poprvé představil knížkou pro děti *Kuky se vrací*, román *Bohemia* je jeho prvotinou pro dospělého čtenáře. Autor v něm čerpá z vlastních zkušeností ze zákulisí filmového průmyslu doma i v zahraničí. Knihu, jejímž hrdinou je nadějný český režisér Ivan, pokřtil herec Kryštof Hádek.

Zatím posledním Svěrákovým filmem je *Po strništi bos* s Terezou Voříškovou a Ondřejem Vetchým v hlavních rolích, který dějově předchází slavné *Obecné škole* (s Libuší Šafránkovou, Zdeňkem Svěrákem a Janem Třískou). Spolupracoval na něm, jak známo, se svým otcem Zdeňkem Svěrákem. Do tajů filmařiny se vydala i další generace známého rodu – Janův syn František se podílel na střihu filmu a je také autorem traileru.

Ze Svěrákových filmů připomeňme *Jízdu* s Aňou Geislerovou, Jakubem Špalkem a Radkem Pastrňákem, oscarového *Kolju* s Andrejem Chalimonem, Zdeňkem Svěrákem a Libuší Šafránkovou, *Tmavomodrý svět* s Ondřejem Vetchým a Kryštofem Hádkem či *Tři bratry* s Vojtěchem Dykem, Tomášem Klusem a Zdeňkem Piškulou.

Jana Brejchová (* 20. 1. 1940)

Jana Brejchová zazářila jako největší talent českého filmu konce padesátých let ve Weissově přepisu románu *Vlčí jáma* (1957). Stala se nejobsazovanější herečkou své generace, sklízela obdiv a vavříny na všech domácích i zahraničních festivalech. Měla štěstí na režiséry, kteří jí poskytli příležitost a dokázali ji vést. Nebýt však její

učenlivosti, talentu a pokoře, asi by byla jen stěží už v roce 1958 vyhlášena domácí Herečkou roku. O dva roky později dostala za svůj výkon v Krejčíkově *Vyšším principu* v Locarnu Stříbrnou plachtu a doma se opět stala Herečkou roku. Z režisérů, s nimiž během let spolupracovala nejraději, vzpomíná asi nejvíce na Jiřího Krejčíka, Vojtěcha Jasného, Evalda Schorma a Zdeňka Podskalského. V průběhu let si vychutnala snad všechny filmové žánry, objevila se v rolích zralých žen, dovedla ukázat tvář stárnoucí, nenalíčené ženy. Na počátku sedmdesátých let začala hrát také divadlo. Stopy Jany Brejchové v českém filmu a v českém publiku jsou nesmazatelné, její tvář nezaměnitelná, její projev nenapodobitelně osobitý.

VZPOMÍNÁME

Ladislav Herbert Struna (27. 6. 1899 – 14. 2. 1980)

Spisovatel Vítězslav Nezval mu přisoudil přezdívku český Gabin, protože teprve zvukový film dal vyniknout jeho sytému barytonu. Za více než padesát let u filmu vytvořil L. H. Struna téměř osmdesát povětšinou menších a vedlejších rolí, také se věnoval krajinomalbě a zátěš. Ojediněle se Struna mihнул také v televizi (*Romance štědrovečerní*). Čím více

v pokročilejším věku ubývaly milované herecké nabídky, tím více se Struna uchýlil ke své druhé lásce – malování, které mu vydrželo až do konce života. Až po smrti se roku

1980 jeho díla staly součástí výstavy *Herci malují* v Petřínských sadech.

Adina Mandlová (28. 1. 1910 – 16. 6. 1991) – jedna z největších prvorepublikových filmových hvězd Adina Mandlová, vlastním jménem Jarmila Anna Františka Marie Mandlová, v Německu známá pod pseudonymem Lil Adina, byla česká filmová a divadelní herečka. Její život byl bouřlivý. Byla krásná, inteligentní, obdivovaná. Její jméno spolehlivě plnilo sály, byla sex-symbolem třicátých let 20. století. Byla svého času nejpopulárnější a nejobsažovanější českou filmovou herečkou.

Adina Mandlová a Oldřich Nový

Film *Tonka Šibenice*

Před devadesáti lety, 27. 2. 1930, se v pražském kině Alfa konala premiéra prvního českého zvukového filmu *Tonka Šibenice*, film byl v Paříži dodatečně ozvučen.

FOTOGRAFIE

Výstava Vladimíra Birguse

Dům U Černé matky Boží v Praze se stal místem, kde mohou zájemci navštívit výstavu Vladimíra Birguse pod názvem *Tak mnoho, tak málo*. Pořadatelem této akce je Uměleckoprůmyslové museum.

Výstava velkoformátových černobílých fotografií, které pořídil pedagog, publicista, historik fotografie, organizátor a hlavně fotograf Vladimír Birgus v sedmdesátých a osmdesátých letech, má podtitul *Fotografie z let, kdy se tak mnoho muselo a tak málo smělo*.

Birgusovy fotografie z doby tzv. normalizace byly většinou černobílé. Odpovídalo to nejen tehdejšímu pojetí dokumentární fotografie, do níž ale Birgus vnesl zcela výrazné subjektivní prvky, ale i celkové atmosféře tehdejší neutěšené doby.

Fotografie vracejí diváka do tehdejších českých a moravských měst, stejně jako do Moskvy, Tallinnu, Rigy, Varšavy, Sofie a dalších metropolí sovětských satelitů. Do míst, vyznačujících se vše prostupujícím marasmem, alkoholizmem a depresí, popisovaných jako ztráta životních perspektiv. Nejsou prvoplánově politické, zachycují vratké

bloudící postavy, zamklé a podmračené muže a ženy v jejich pachtění po zboží, kterého nebylo dost, nebo nebylo vůbec. Města byla chátrajícími kulisami (zdánlivě) nezvratitelných lidských osudů. Bezčasí bylo členěno jen státními svátky, fotbalovými nebo hokejovými sezónami a epizodami seriálů Jaroslava Dietla.

„Jemným a esteticky vytříbeným pohledem na hořkou normalizační realitu nám autorovy fotografie, vedle samotného dokumentaristického sdělení, i dnes připomínají, že bychom si měli vážít svobod získaných v listopadu 1989, možností rozhodovat o svém osudu,“ řekl kurátor výstavy Jan Mlčoch.

Vladimír Birgus (* 1954) měl na osm desítek autorских výstav, ale v Praze se představil jenom na menších expozicích ve výstavní síni Foma, v Pražském domě fotografie nebo v Leica Gallery Prague. Jinak byl autorem nebo spoluautorem několik stovek výstav doma i v zahraničí (*Moderní krása – Česká fotografická avantgarda 1918-1948*, *Česká fotografie 20. století*, zásadních retrospektiv Františka Drtikola, Eugena Wiškovského, Jaroslava Rösslera, Josefa Sudka ad.), ale i desítek přehlídek současných

autorů. Jeho knižní publikace jsou jak doma, tak i v zahraničí přijímány jako základní informační prameny o českém fotografickém dění. Současně se desetiletí angažuje i na světovém fóru, na festivalech, veletrzích a mezinárodních workshopech.

Vladimír Birgus s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze spolupracoval už od poloviny osmdesátých let, kdy připravil přehlídku prací pražské FAMU. V následujících desetiletích byl spoluautorem a často i iniciátorem některých nejvýznamnějších výstavních a publikačních projektů muzea. Tato přehlídka jeho rané tvorby je i určitým poděkováním za mnoholetou spolupráci.

Výstava velkoformátových černobílých zvětšenin je doplněna projekcí, rozšiřující vhléd do autorova archivu. K výstavě vychází v pražském nakladatelství Kant kniha *Tak mnoho, tak málo*. (mk)

Rok 1989 nebyl jen krokem k politické změně

Výstavu nazvanou lakonicky *1989*, kterou v pražském Veletržním paláci lze vidět do 16. února, připravil kurátor a fotograf Tomáš Pospěch. Prostřednictvím černobílých snímků několika autorů se lze symbolicky ohlédnout za rokem 1989, jenž byl pro českou zemi zásadní.

Ovšem jejím hlavním kladem je, že se neomezuje pouze na revoluční dění, demonstrace, policejní zásahy a mávání československými vlajkami. Dívá se totiž na danou dobu z mnohem širší perspektivy, popisuje tehdejší společnost z několika zorných úhlů.

Trio autorů – Ivan Lutterer, Jan Malý a Jiří Poláček – ukazuje prostřednictvím projektu *Český člověk* specifické sociální skupiny konce osmdesátých let i s jejich uniformami a kroji, podle kterých byly jasně identifikovatelné. Snímky připomínají sběratelské kartičky fotbalistů.

Defilují vedle sebe trampové v kropenatých kostýmech do přírody, metalisté v džínových kompletech s nášivkami s logy kapel, učnice v slušivých modrácích nebo milovníci divokého západu v indiánských krojích.

Na to svým způsobem navazuje cyklus *Chlapi dua* Lukáš Jasanský a Martin Polák. Připomíná jakýsi katalog pánské módy dob normalizace s velmi ironickým podtextem. Tesilové obleky divného střihu, komické kravaty, černé mokasíny doplněné bílými ponožkami a koženková taška přes rameno jsou dnes opravdu de mode.

Na dobu normalizační šedi vzpomíná i kladenský fotograf Jiří Hanke. Jeho pohledy z okna mapují proměny života jedné obyčejné ulice středočeského města. Socialistickou vesnici zase propátrává Jindřich Štreit. Bezútěšnost prostředí asi nejlépe ukazuje snímkem, na němž skupina družstevnic stojí na rozbahněné silnici a nastupuje do nákladního auta, které je odveze mezi širé lány. Podobným dojmem působí i snímky Iren Stehli, která fotila výkladní skříně té doby plné ideové i estetické bezradnosti.

Ponurá doba naplněná depresivním bezčasím musela nutně vygradovat nějakými změnami. Občasnými nepokoji počínaje (snímky Radovana Bočka z Národní třídy v Praze či Lubomíra Kotka z Palachova týdne) a oslavou vítězství konče (kocovina po silvestrovských oslavách 1990 na snímcích Romana Sejkota). Je dobře, že pomocí fotografie si lze toto všechno znovu vybatvit. (mk)

25. ročník soutěže Czech Press Photo zná své vítěze

V Brožíkově síni Staroměstské radnice byly rozdány ceny tuzemským fotografům a zpravodajským štábům v soutěži Czech Press Photo, slavící čtvrt století své existence. Mezinárodní porota vybrala z téměř čtyř tisíc přihlášených příspěvků od 270 autorů, i když někteří fotografové se na protest proti podmínkám soutěže nezúčastnili. Fotografií roku se stal snímek pořízený Lukášem Bíbou – demonstrace na Letenské pláni.

Lukáš Bíba (Economia a. s.), *Aktualita*, 2. místo – fotografie roku

Martin Divíšek (European Pressphoto Agency), *Umění a kultura*, 1. místo

Objektivem fotografa Jovana Dezorta

Muzeum hlavního města Prahy uspořádalo autorskou výstavu významného československého a českého fotografa-reportéra Jovana Dezorta k jeho 85. narozeninám. Výběr vystavených snímků je přednostně zaměřen na Prahu a její život, který Jovan Dezort sleduje od šedesátých let 20. století, na osobnosti kultury a společenského dění i další autorova oblíbená témata.

Fotograf Jovan Dezort (* 1934), který se v loňském roce dožil významného životního jubilea, patří ke klasikům české černobílé reportážní fotografie 20. století. Soubor jeho snímků z Prahy padesátých až sedmdesátých let minulého století, který je stěžejní částí výstavy, přináší desítky momentek, kratičkových příběhů z pražských ulic a náměstí. Neuvěřitelná pohotovost fotografa dokázala zaznamenat okamžiky, které mohou v hlavě diváka rozehrát

množství kuriózních, humorných nebo dramatických situací. Město a jeho každodenní život díky Dezortovým fotografiím ožívají tak sugestivně, že se člověku nejednou vybaví i se svými vůněmi, pachy a zvuky.

Vedle neznámých Pražanů a života města výstava představuje i snímky známých a slavných osobností české kultury. Nejde ovšem o stylizova-

né ateliérové portréty, protože i zde uplatnil Jovan Dezort svoje schopnosti pohotového fotografa. Bezprostřední záběry a momentky zaznamenávají osobnosti uprostřed konkrétních situací a dějů, a tím je divákovi přibližují v jejich přirozenosti a lidskosti.

V rámci reportážní tvorby pro ČTK se Jovan Dezort specializoval na fotografie kulturních událostí. Festival Pražské jaro fotografoval čtvrt století a hudební soutěž Concertino Praga třicet let. I z těchto souborů přináší výstava ukázky stejně jako z dalších tematických okruhů, například fotografie z venkova či zahraničí. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že Jovan Dezort je nositelem významných mezinárodních ocenění, v roce 1970 získal Zlatou pečeť na World Press Photo v Haagu a v roce 1973 Hlavní cenu v celosvětové soutěži Mezinárodní organizace novinářů za reportáž z válečného Vietnamu.

Výstava *Objektivem fotografa Jovana Dezorta* v hlavní budově muzea na Florenci seznámí návštěvníky s tvorbou fotografa v reprezentativním výběru celkem asi 130 snímků. Veřejnosti bude přístupná do 26. dubna 2020. (mk)

HUDBA

V Mnichově začalo evropské turné PKF s Jonaselem Kaufmannem

Koncertem v Mnichově začalo evropské turné českého orchestru PKF – Prague Philharmonia se slavným německým tenoristou Jonaselem Kaufmannem. Turné s názvem Mein Wien, které symbolicky předznamenalo vystoupení ve vídeňském Konzerthausu 14. října loňského roku, čítalo jedenáct koncertů v jedenácti městech. PKF s Kaufmannem navštívilo Budapešť (10. ledna), Stuttgart (12. ledna), Berlín (15. ledna), Norimberk (18. ledna), Paříž (20. ledna), Hamburk (22. ledna), Brusel (26. ledna), Düsseldorf (28. ledna), Luzern (30. ledna) a Baden Baden (1. února). Orchester PKF doprovodil Kaufmanna také v loňském roce na turné ve čtyřech významných německých sálech.

Česká filharmonie, Vladimír Válek nebo Haasovci získali ceny za klasickou hudbu

Ocenění Classis Prague Awards pro nejlepší orchestrální výkon převzala na slavnostním ceremoniálu v Obecní domě Česká filharmonie. Vladimír Válek, dlouholetý šéfdi-

VZPOMÍNÁME

Karel Hájek (22. 1. 1900 – 31. 3. 1978) – umělecký a novinářský fotograf, považovaný za zakladatele moderní fotoreportáže

Šlo o špičkového reportéra-profesionála se vším, co k tomu patří. Byl schopen vyfotografovat politický mítink, vojenskou přehlídku, divadelní premiéru, reportáž o kanálcích stejně jako odpolední čaj na Hradě, státního prezidenta s doutníkem stejně jako kurzy plavání. Fotografoval skvěle za nacistů stejně jako za Pražského povstání či v období komunismu.

Legenda Jan Svoboda

Legendou se stal Jan Svoboda (27. 7. 1934 – 1. 1. 1990) už za života. Nevšední vizualita i koncepce jeho fotografií v jedné řadě s názory na postavení fotografie a fotografa ve světě umění zasáhly snad všechny klíčové oblasti domácí fotografie. Mladší generace ctí Svobodu jako svrchovanou autoritu. Rezonovala s jeho lidsky složitou, erupivní a přitom plachou povahou hledače skutečných hodnot. Významnější je ale fakt, že Svobodu respektovali klíčoví teoretikové umění a kurátoři fotografie. Bylo to mimo jiné i proto, že jeho způsob práce představoval důkaz existence tak zvaných fotografických specifik, jimiž zaštiťovali fotografii, v té době mladou, etabloující se uměleckou disciplínu. Jan Svoboda byl stejně jako jeho velký vzor Josef Sudek moderním, liberálním duchem. Jeho věcně filozofující naturel, výtvarné školení a básnické ambice prostě jen hledaly inspiraci i mimo obor. Tím byl zajímavý pro ty, kteří chápali fotografii jako otevřený systém, ale například pro amatérské prostředí s jeho konzervativními představami byl nesrozumitelný.

rigent Symfonického orchestru Českého rozhlasu, se dočkal ocenění za celoživotní přínos. Sošku za propagaci tuzecké hudby v zahraničí převzal americký pianista Garrick Ohlsson. Ten má k české klasické hudbě vřelý vztah, za šíření dobrého jména české kultury obdržel už v roce 2010 medaili Artis Bohemiae Amicis od ministerstva kultury. Nahrávkou roku bylo vyhlášené CD *Šostakovič: String Quartets Nos. 2, 7, 8* v provedení Pavel Haas Quartetu. Předávání křišťálových sošek se konalo už počtvrté. O nominovaných i vítězích rozhodovaly odborné poroty v čele se sopranistkou Gabrielou Beňačkovou, houslovým virtuosem Václavem Hudečkem, klavíristou Ivanem Klánským a dalšími.

Státní opera se po třech letech otevírá

Státní opera, historická budova v Praze, kde proběhla generální rekonstrukce, se v neděli 5. ledna znovu otevřela. Od prvního otevření budovy uběhlo 132 let. Slavnostní operní koncert s podtitulem *Státní opera v proměnách času (1888-2018)* připomněl slavnou historii čtyř zdejších operních souborů.

Státní opera byla původně v 19. století německým divadlem, prvním představením na scéně se stala Wagnerova opera *Mistři pěvci norimberští*. Na projektu bohatě zdobené budovy se podílel také autor vídeňského Burgtheatru Karl Hasenauer a na stavbě pražský architekt Alfons Wertmüller.

Prvním ředitelem Nového německého divadla se stal Angelo Neumann, který ho pozvedl na vysokou uměleckou úroveň mezinárodního významu. Pracovali zde např. dirigenti Carl Muck, Franz Schalk a Leo Blech, ze známých pěvců pak jmenujme alespoň altistku V. Nigrini nebo tenoristu A. Wallnhöfera.

V letech 1911-1927 řídil německou operu Alexander Zemlinsky, který se specializoval na Mozarta, a působil tam také umělci jako např. M. Müller, M. Husa, F. Schorr, L. Slezak, R. Tauber, L. Lehmann a další. Za jeho následovníka Georga Szélla byli také uváděni současní autoři. Divadlo mělo obdivuhodně široký repertoár, zahrnující i díla pražských německých skladatelů (F. Finke, T. Veidl, H. Krása).

V divadle vystupovali mimo jiné i Gustav Mahler, Richard Strauss, Felix Mottl a další osobnosti. Původní pražské německé divadlo naposledy hrálo 25. 9. 1938.

„Jsem hrdý a potěšený, že mohu společně s těmi nejlepšími českými i zahraničními zpěváky představit širokému publiku jedinečnou historii Státní opery,“ uvedl umělecký ředitel Opery Národního divadla a Státní opery Per Boye Hansen.

Česká televize umožnila svým divákům zažít slavnostní večer prostřednictvím přímého přenosu, kdy pod taktovkou hudebního ředitele Státní opery Karla-Heinze Stefense vystoupili významní sólisté a zahraniční hosté Opery Národního divadla včetně Orchestru a Sboru Státní opery. (mk)

Karel Burian – výstava v Českém muzeu hudby

Před 150 lety se narodil jeden z největších pěvců své doby, tenorista Karel Burian. Na výstavce Českého muzea hudby si je možné tohoto titána opery připomenout a ke zhlédnutí budou např. fotografie z operního prostředí, jeho osobní korespondence, sepsané paměti a jeho vlastní libreta.

Karel Burian, ve světě známý jako Carl Burrian, byl přední tenorista své doby. Narodil se 12. ledna 1870 v rodině tesaře a jako nadaný žák byl doporučen ke studiu na Akademickém gymnáziu v Praze, kam se s ním odstěhovala celá rodina. Opustil právnickou fakultu Karlovy univerzity (od školních let byl vždy premiantem), aby se věnoval pouze zpěvu, byl žákem pražského učitele Morice Wallersteina. Debutoval v Brně, brzy odešel do Revalu (dnešní Tallinn) a poté do Lipska, odkud byl po jednom představení vyhozen pro nevhodný hlas i zjev.

Po několika angažmá v menších německých divadlech se stal prvním tenorem královské opery v Hamburku a poté krátce i v Národním divadle v Praze, odkud odešel po neshodách s ředitelem opery Karlem Kovařovicem. Následovalo angažmá v Budapešti a hlavně v Drážďanech, kde ztvárnil všechny důležité tenorové role v dílech Richarda Wagnera a také ve světové premiéře roli krále Heroda v opeře Richarda Strausse *Salome*. V letech 1906-1913 pravidelně hostoval v Metropolitní opeře v New Yorku,

kde vystupoval mimo jiné pod taktovkou Gustava Mahlera a Artura Toscaniniho.

Během první světové války pouze hostoval v divadlech v rámci Rakouska-Uherska, v poválečných letech už se mu nepovedlo obnovit svou skvělou kariéru. Zemřel 25. září 1924 na svém statku v Senomatech v rodném kraji.

Soudobá kritika si Karla Buriana cenila jako nejlepšího wagnerovského tenora, někdy byl stavěn dokonce nad Carusa, který o něm sám říkal: „Burian může zpívat všechno, já jenom něco.“ Vzorně a vzorově ztvárňoval také postavy z oper Bedřicha Smetany. Měl krásný, barytonově zbarvený tenor, výbornou výslovnost českou i německou a rovněž byl skvělý herec.

Jeho bratr Emil Burian byl barytonistou v Národním divadle v Praze, otcem hudebního skladatele a divadelníka Emila Františka Buriana a dědečkem písničkáře Jana Buriana.

Výstavka je umístěna ve vitríně v rámci stálé expozice Českého muzea hudby a to do 2. března 2020. (mk)

Adam Plachetka s hosty v O2 areně nabídl odlehčený program

V pražské O2 areně vystoupil přední český operní pěvec Adam Plachetka. Na prvním samostatném koncertu v největší hale v metropoli, která již zažila zahraniční operní hvězdy jako Andrea Bocelliho nebo José Carrerese, přivítal několik hostů. Z hlediště se všemi místy upravenými k sezení jim podle pořadatelů aplaudovalo přes 8 000 posluchačů. Vystoupení nabídlo mix klasiky a muzikálů pro fanoušky opery i lehčích žánrů.

Čtyřiatřicetiletý pěvec dosud ve své kariéře odehrál přes 700 představení a 170 koncertů. Mezi jeho vrcholné role patří Don Giovanni, Přemysl z *Libuše* nebo Figaro z *Figarovy svatby*. Plachetka vedle úspěchů na české scéně zažívá mimořádně úspěšnou kariéru v zahraničí, zejména jako člen souboru Vídeňské státní opery a pravidelný host Metropolitní opery.

Ve věku 89 let zemřel skladatel a folklorista Jaromír Dadák

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel 27. prosince hudební skladatel, dirigent a dlouholetý manažer Společnosti českých skladatelů Jaromír Dadák. Komponoval klasickou hudbu, vedle ní ale také sbíral, studoval a upravoval i moravský, slezský a slovenský hudební folklór. Jako výkonný manažer zajišťoval festival Týden nové tvorby a poté dvacet ročníků festivalu Dny soudobé hudby.

Jaromír Dadák se narodil 30. května 1930 ve Znojmě. V polovině padesátých let ještě za studií se stal šéfem Armádního uměleckého souboru Praha. O rok později byl ale z politických důvodů z funkce sesazen a zhruba dva roky zastával místo horníka. Poté pracoval do roku 1963 jako hudební redaktor a režisér Československého rozhlasu v Ostravě, kde založil Ostravský rozhlasový orchestr. Následně působil jako tajemník pobočky Svazu československých skladatelů a ředitel orchestru Moravské filharmonie v Olomouci. Po roce 1968 byl opět z politických důvodů perzekuován a ocitl se na seznamu nežádoucích osob. V letech 1975-1980, aby uživil rodinu se čtyřmi dětmi, však pracoval jako chemik a úpravář vody Ostravských vodáren. Dadák složil desítky skladeb.

V 95 letech zemřel zakladatel Janáčkova kvarteta Jiří Kratochvíl

V pětadevadesáti letech zemřel zakládající člen Janáčkova kvarteta Jiří Kratochvíl, působil v něm od roku 1947 dalších dvaadvaceti let. Narodil se v Ivančicích a jeho profesní aktivní život byl spjatý s Brnem. Byl emeritním pedagogem Janáčkovy akademie múzických umění (JAMU) v Brně a desetiletí působil jako violista sólový i v orchestrech. Informaci o úmrtí zveřejnilo Janáčkovo kvarteto na svém facebooku.

Kromě působení v Janáčkově kvartetu byl Kratochvíl rovněž koncertním mistrem violové skupiny v orchestru Národního divadla v Brně a sólovým violistou, který vystupoval s předními českými symfonickými orchestry i komorními soubory. Poslední narozeniny slavil loni v prosinci a v aule JAMU mu k nim zahrálo koncert současné Janáčkovo kvarteto.

VZPOMÍNÁME

Emma (Emma) Destinová (Destinn) (26. 2. 1878, Praha – 28. 1. 1930, České Budějovice)

Světově známá česká operní pěvkyně Emma Destinová, vlastním jménem Emilie Pavlína Věnceslava Kittlová, se narodila v Praze do rodiny bohatého pražského kulturního mecenáše Emanuela Kittla. Byla umělecky velmi nadaná, krásně malovala, učila se hře na housle u profesora Ferdinanda Lachnera a ve svých osmi letech měla svůj první koncert. Hodiny zpěvu brala u profesorky Destinové-Löwelové (též Loewe-Destinn) v Praze a jméno své učitelky si pak zvolila za svůj umělecký pseudonym. Studovala rovněž herectví v dramatické škole při Národním divadle v Praze.

Poprvé se uchází o místo zpěvačky v Národním divadle a neuspěje. Angažmá nakonec získává až na čtvrtý pokus. Roku 1897 debutovala v drážďanské dvorní opeře v roli Santuzzy v opeře *Cavalleria rusticana*. Úspěch jejího debutu byl tak obrovský, že byla okamžitě přijata k pětileté spolupráci v berlínské Státní opeře. Následovaly výstupy v dalších rolích jako Carmen, Salomé, Valentina, Mignon, Elisabeth, Selika a Destinová se stala primadonou berlínské opery, v níž vystoupila v padesáti úlohách během deseti let. Roku 1905 debutovala v londýnském operním domě Covent Garden v titulní roli Pucciniho *Madam Butterfly*. Po úspěšných hostováních ve Vídni, Londýně a Paříži byla v roce 1908 pozvána také do newyorské Metropolitan opery. O rok později tam pod taktovkou Gustava Mahlera ztvárnila Mařenku ve Smetanově *Prodané nevěstě* a následují další role. V roce 1908 se představila v Národním divadle v *Aidě* od Verdiho, *Libuši* a jako Milada v *Daliborovi* od Bedřicha Smetany. Byla prohlášena čestnou členkou ND a krátce nato byla také vyznamenána titulem komorní zpěvačka při pruském císařském dvoře. Patřila k zajímavým osobnostem nejen opery, ale dějin vůbec. Byla jevištní partnerkou tehdejšího nejslavnějšího tenoristy Enrica Carusa. Leoncavallo a Puccini pro ni napsali hlavní role. Během své kariéry ztvárnila téměř stovku rolí na světových operních scénách, ale nikdy nezapomněla na svou vlast.

Známý klavírní virtuos Arthur Rubinstein ve svých dvaadvadesáti letech vzpomíná: „Víc než padesát let

tomu je, co se v Paříži poprvé hrála Straussova opera *Salome* – v německém originále. Dirigoval sám skladatel a Ema zpívala titulní roli. Myslím, že to byla největší Salome své doby. Ona a Enrico Caruso byli zřejmě jediní, kteří tak mistrně zvládali techniku zpěvu a její dechovou kontrolu. Využíval jsem každé příležitosti a navštěvoval koncerty, kde účinkovala. Dokázala každé své roli dát skutečnou hloubku a opravdovost.“

Probíhající válka v Evropě vše mění a poznamenává mnoho lidských osudů. Nejinak je tomu i v případě Emy Destinové, která je za spolupráci s národním odbojem během první světové války internována na svůj jihočeský zámek ve Stráži nad Nežárkou. Zpívá jen v Čechách a na Moravě repertoár domácích skladatelů – *Její pastorkyňa*, *Čertova stěna*, *Rusalka*, *Psohlavci* aj. Po válce se znovu objevuje na dvě divadelní sezóny v newyorské Metropolitan opeře v roce 1928 u příležitosti 10. výročí vzniku České republiky, zpívá svůj poslední koncert v Londýně.

Bohužel nic netrvá věčně a i zářná hvězda světové umělkyně pohasíná. Stáhla na svůj zámek ve Stráži nad Nežárkou a jen příležitostně zpívala na koncertech. Přijímala zde návštěvy (mimo jiné i prezidenta T. G. Masaryka), s oblibou chodila na ryby a také tu napsala román *Ve stínu modré růže*, básně *Zahrada srdce*, dramata *Kruh měsíců* a *Tůně*, básně *Rábští mrtví*, vyučovala zpěv a zabývala se okultismem. Umírá během operace očí (mozková příhoda) 28. ledna 1930 v Českých Budějovicích. Ačkoliv si přála navždy spočinout v zámeckém parku ve Stráži nad Nežárkou, byla díky svému věhlasu pohřbena na vyšehradském Slavíně, kam ji doprovodily doslova davy lidí. Život této neobyčejné ženy a její osud je zachycen ve filmu *Božská Ema*. Její jméno nesou školy, ulice, festivaly, nadace, kluby a dokonce i planetka mezi Zemí a Marsem.

Jan Ladislav Dusík (12. 2. 1760, Čáslav – 20. 3. 1812, Saint-Germain-en-Laye)

Jan Ladislav Dusík patří k nejvýraznějším a nejzajímavějším autorům české i evropské hudby přelomu 18. a 19. století. Ve své době byl jedním z nejslavnějších klavíristů, skladatelů a hudebních pedagogů. Ačkoliv se narodil v době vrcholícího klasicismu, jeho hudební řeč i citění byla už od prvních skladeb směřována do 19. století, do okruhu prvních skladatelů romantismu (Schuberta, Webera, Mendelssohna, Chopina ad.).

Celý život zůstal věrný klavíru – zasloužil se i o další technické zdokonalování a rozvoj nástroje, klavíru věnoval i většinu svých kompozic.

Po krátkém studiu filozofie na pražské univerzitě odjel na pozvání hraběte Männera do Nizozemí, kde zahájil svou dráhu koncertního klavíristy, skladatele a pedagoga. Podnikl několik úspěšných turné po Evropě a Rusku. V roce 1786 byl pozván do Francie, pozvání přijal a nakonec se v Paříži usadil. Protože byl oblíbencem královny Marie Antoinetty a návštěvníkem šlechtických salónů, musel uprchnout před francouzskou revolucí. Jeho útočištěm se stal Londýn, kde si v krátkém čase vybudoval dobré postavení – měl žáky i z nejvyšších kruhů, byl úspěšným koncertním klavíristou a jeho skladby tu získaly velkou oblibu. Roku 1792 se oženil a s otcem své manželky, Domenicem Corrim, založil hudební nakladatelství. To po několika letech zkrachovalo a Dusík musel znovu utéci, tentokrát před věřiteli. Necelé dva roky pobýval v Dánsku a Němec-

ku, roku 1802 navštívil české království, s nesmírným úspěchem koncertoval několikrát v Praze a Čáslavi.

Odmítl nabídky, kterých se mu v Čechách dostalo, a roku 1803 vstoupil do služeb pruského prince Louise Ferdinanda, velmi nadaného klavíristy a skladatele. Princ se stal Dusíkovým žákem, spoluhráčem a přítelem, padl však roku 1806 v jedné z bitev napoleonských válek. Zdrčený Dusík uctil památku padlého přítele jednou ze svých nejkrásnějších skladeb – *Élégie harmonique sur la mort de Louis Ferdinand de Prusse* op. 61. *Élégii* se otevírá poslední Dusíkovo životní i tvůrčí období.

Krátkou dobu byl ve službách knížete Isenburga, roku 1808 se vrátil do Paříže a přijal místo domácího učitele hudby a pořadatele koncertů u knížete Talleyranda. Jeho poslední veřejný koncert se konal v říjnu roku 1810. V té době byl už Dusík vážně nemocný – nezdravý životní styl a deprese ukončily předčasně jeho život v pouhých dvaapadesáti letech.

Několik dat

12. 02. 1925 se z Národního divadla uskutečnil první rozhlasový přenos Smetanovy opery *Dvě vdovy*.

07. 02. 1885 byl slavnostně otevřen Dům umělců, též zvaný Rudolfinum podle korunního prince Rudolfa, který měl

patronát nad výstavbou. Majestátní budova Rudolfinum, postavená na břehu Vltavy v samém srdci Prahy, byla od počátku koncipována jako víceúčelový dům múz, sídlo hudby, galerie a konzervatoře. Vznik tohoto nadčasového projektu odráží proměny české společnosti 19. století. V čele realizace Rudolfinum totiž nestála zemská šlechta, panovník či přední představitelé katolické církve, ale roli podporovatelů a donátorů umění převzali podnikatelé a finanční ústavy. V té době to byly prakticky jediné instituce, které měly prostředky pro stavbu tak nákladné a reprezentativní budovy, jakou bylo a dodnes je Rudolfinum. Porotou byl zvolen projekt architektů Josefa Zítka a Josefa Schulze.

Po prohlášení Rudolfinum kulturní památkou v roce 1989 vyvstala výrazně potřeba rekonstrukce celé budovy, ale také zřízení nového technického vybavení, vzduchotechniky, chladících a bezpečnostních systémů, plynové kotelny atd. Rekonstrukcí, která probíhala v letech 1990-1992, byl pověřen tým architekta Karla Pragera s úkolem v maximální možné míře respektovat původní koncepci architektů Josefa Zítka a Josefa Schulze.

Po znovuotevření v roce 1992 bylo Rudolfinum plně vráceno múzám, jimž bylo od prvopočátku zasvěceno. Hlavním uživatelem budovy je dnes Česká filharmonie, obnovené prostory v severní části budovy slouží výstavním účelům Galerie Rudolfinum.

O plesy je velký zájem

Na novou plesovou sezónu mají pronajímatelé sálů i půjčovny společenských šatů téměř plno. Přibývá především maturitních plesů, do kterých studenti neváhají investovat stovky tisíc korun. Jejich pořádání svěřují specializovaným agenturám. Připravují je několik měsíců, někdy i let předem. Plesy se mohou prodrazit už pronájmem prostoru, který v některých žádaných pražských sálech vzrostl. Vyplývá to z vyjádření pronajímatelů sálů, zástupců půjčoven šatů a pořadatelských agentur.

Českobudějovická agentura Still production musela například v loňském roce i letos několik zájemců o uspořádání maturitního plesu odmítnout, uvedl jednatel agentury Jan Tománek. Ročně zorganizuje zhruba padesát plesů. Požadavky maturantů se podle Tománka liší kraj od kraje. Na Českobudějovicku se podle něj z tradičních maturitních plesů staly multimediální show. „Každý chce být originální, mít, co nemá nikdo jiný. Někteří studenti proto ples plánují už od druhého ročníku,“ řekl. Největší maturitní ples, který letos agentura pořádá, bude stát zhruba 360 000 korun.

Velký zájem je o speciální efekty, LED stěny nebo LED brány. Standardem je moderátor a kapela. Maturanti podle Tománka vyžadují pestrost hudebních žánrů a přejí si, aby na plese zazněla i dechovka.

Maturantky si plesové šaty vybírají přibližně tři čtvrtě roku předem. „Rok od roku se počet půjčených šatů dvojnásobně zvyšuje,“ uvedla Tereza Klusáčková z pražského salónu Next Door. Více půjčených i prodaných šatů zaznamenala také Lenka Svidenská z plzeňského salónu Lady S. „Procentuálně u nás převažují maturitní šaty, protože i maturitních plesů je několikanásobně více než ostatních plesů. Máme již ale poměrně velkou skupinu dam, které si půjčují šaty každoročně na několik plesů a chtějí být pokaždé v jiných,“ doplnila. Letošním trendem jsou

třpytivé materiály, jednoduché střihy, rozparky nebo holá záda.

Do salónu Lady S přicházejí také muži. „U pánů registrujeme zájem o půjčení smokingu. Jinak velice často přicházejí na poslední chvíli ti, kteří těsně před plesem zjistí, že oblek ze skříně jim již nepadne,“ dodala Svidenská.

Všechny plesové termíny má obsazené pražský palác Žofín. Zájem o pronájem na novou plesovou sezónu je podle obchodního ředitele Petra Denka z Agentury NKL, která má žofínský palác v pronájmu, srovnatelný s předchozími lety. Termíny na plesy si tam lidé rezervují hned po ukončení předchozí plesové sezóny, uvedl. „Vzhledem k narůstajícím cenám energií, mzdám zaměstnanců a ostatních vstupů jsme byli i my nuceni ceny pronájmů za využití prostor Žofína navýšit. Pokud jde přímo o plesy, většina klientů využívá možnost tříletých smluv, kdy je cena garantována na období tří roků, tedy tří plesových sezón,“ doplnil.

Národní dům na Vinohradech na letošní plesovou sezónu zaznamenal podle obchodního ředitele Aleše Moravce vyšší zájem o pořádání plesů. I tam kvůli inflaci a zvyšujícím se nákladům na provoz zdražili. Mimo nejžádanější dny, kterými jsou čtvrtek až sobota, ještě ale volné termíny mají. (mk)

Za filmovými pohádkami

Před nedávnem jsme oslavili vánoční svátky, které již tradičně bývají v České televizi ve znamení pohádek. Už sedmačtyřicet let uplynulo od doby, kdy se Petr Štěpánek jako princ Jiřík ucházel o ruku princezny Zlatovlásky v podání Jorgy Kotrbové. Legendární pohádka *Zlatovláska* se natáčela na zámku Červená Lhota a v jeho okolí. Zlatovláska princezna pobíhala na louce se zámkem v pozadí

Červená Lhota

a rozmarný král Ladislav Pešek zadával princovi nesmyslné úkoly.

Na tomto kouzelném zámku obklopeném rybníkem nedaleko Jindřichova Hradce se točily i jiné pohádky, například *O zatoulané princeznce*, *O kráse a štěstí* nebo *Princezna na hrášku*. A hlavně *Svatby pana Voka* s Milošem Kopeckým, a i když by to bylo stylové, Červená Lhota slavnému Rožmberkovi nikdy nepatřila.

Název Červená Lhota má svůj původ v barvě zdiva a střechy zámku. Do červeného se dřívější Lhota oblékla v 17. století, kdy šindelovou střechu nahradily pálené tašky. Mnohem zajímavější jsou ale pověsti, které charakteristickou barvu zámku přisuzují. Podle jedné z nich se rozhádal manželský pár – muž byl katolík a žena protestantka. Johanka chtěla manželovi vyhodit kříž, u kterého se modlila, jenže když se vykláněla z okna, strhla se bouře, žena přepadla ven a na skále pod zámkem se zabila. Její krev potřísnila zdi a skvrny už nešly zakrýt, a proto byl zámek natřen na červeno.

Jiná legenda zase říká, že si sem přišel pro neposlušnou dceru zámeckého pána čert. Když dívku odnášel, namaloval její krví na zámeckou zed' červený kříž. (mk)

Náhrobek Jana Zajíce ve Vítkově je národní kulturní památkou

Náhrobek Jana Zajíce od sochaře Olbrama Zoubka ve Vítkově na Opavsku se stal národní kulturní památkou. Je symbolem boje za svobodu. Moravskoslezský kraj má tedy nyní dvacet památek, které jsou důležitým historickým, kulturním a duchovním dědictvím regionu. Náhrobek tvoří kamenná hrobka, která stojí na čtyřech bronzových koulích. Na hrobce leží bronzová deska s reliéfem lidského těla.

Student Jan Zajíc se upálil krátce po Janu Palachovi. Chtěl svým činem v roce 1969 vyburcovat národ, který po vpádu sovětských vojsk do Československa upadal do letargie.

Restaurátoři objevili v kutnohorské kostnici další hromadné hroby

Restaurátoři objevili v kutnohorské kostnici další hromadné hroby s oběťmi moru a hladomoru. Jejich zbytky byly

i pod jednou ze čtyř velkých pyramid složených z lidských kostí, kterou letos restaurátoři rozebrali. Celkově již počet hromadných hrobů objevených v kostnici stoupl z 32 na 34 a jde o evropský unikát, řekl novinářům Jan Frolík z Archeologického ústavu.

Jedna z nejnavštěvovanějších památek středních Čech prochází rozsáhlou rekonstrukcí, která začala v roce 2014 a má trvat až deset let. S demontáží kostí, pocházejících od obětí moru a husitských válek, začali restaurátoři koncem loňského listopadu. Jednotlivé lebky a kosti ze severozápadní pyramidy uložili do 1 500 krabic. Velká část byla poškozená.

Praha vyznamenala režiséra Menzela i sbormistra Chválu

Pražský primátor Zdeněk Hřib vyznamenal na Staroměstské radnici čtyři významné osobnosti. Čestné občanství udělil režisérovi Jiřímu Menzelovi, za kterého ocenění převzala v Brožíkově sále manželka Olga. Listinu a odznak čestného občana dále převzal lékař a politik Pavel Klener. Stříbrnou medaili primátor předal ředitelce Uměleckopřemyslového musea Heleně Koenigsmarkové a sbormistru Jiřímu Chválovi.

Režisér Menzel, který v únoru oslavil jednaosmdesáté narozeniny, prodělal před dvěma lety zánět mozkových blan a po téměř roce ve zdravotnických zařízeních se dále zotavuje doma. Čestné občanství za něj proto převzala manželka Olga. V laudatiu uvedla, že je pravověrným Pražákem a nikdy si nedokázal představit, že by Prahu opustil, přestože k tomu měl mnoho příležitostí. „Vždy se s Prahou i tehdejší Československem cítil pevně svázán,“ řekla. Pamětní kniha k podpisu by mu měla být doručena později.

Stříbrnou medaili získala Helena Koenigsmarková, která od roku 1990 vede Uměleckopřemyslové museum v Praze. „Je to opravdu úžasná pocta zejména pro nás ze z Plzně,“ zavtipkovala Koenigsmarková. Poděkovala nejen za ocenění od hlavního města, ale díky vyjádřila i svým dlouholetým spolupracovníkům v muzeu.

Dirigent, sbormistr a pedagog Jiří Chvála stojí od roku 1967 v čele Kühnova dětského sboru, ve svých šestaosmdesáti letech stále vyučuje na pražské AMU. „Praze jsem věnoval celý svůj zájem a celou svou práci,“ řekl Chvála. Poznamenal, že vyrůstal v Písku.

Pavel Klener, jehož hlavním oborem je onkologie, zejména pak zavedení chemoterapie zhoubných nádorů do klinické praxe, je zakladatelem této disciplíny v Československu. Stal se prvním polistopadovým ministrem zdravotnictví.

Držitelé čestného občanství hlavního města mají nárok na bezplatnou přepravu v městské hromadné dopravě a dostávají také čestné vstupenky na významné kulturní a sportovní akce. V případě úmrtí jim je možné zřídit čestný hrob. Ocenění stříbrnou medailí je spojeno s předáním diplomu a darem 100 000 korun.

Hlavní město od roku 1990 udělilo čestné občanství šesti desítkám osobností, mimo jiné Jaroslavu Foglarovi, Zdeňku Svěrákovi, Jiřímu Bělohlávkovi, Jiřímu Suchému, Daně Zátopkové nebo Miloši Formanovi. Stříbrnou medaili získali bratři Jiří a Otto Bubeníčkoví, Jiřina Bohdalová, Karel Gott a další osobnosti. (mk)

Venkovní výstava v Plzni připomíná 100 let loutky Spejbla

Venkovní výstava v Plzni připomněla sté výročí vzniku jedné z nejznámějších a nejslavnějších českých loutek – Spejbla. Vznikla v plzeňské dílně řezbáře Karla Noska, jenž ji vyřezal podle návrhu Josefa Skupy načrtnutém na balicím papíru, řekl ČTK spoluautor výstavy Tomáš Pfejfer ze Západočeského muzea v Plzni. Spejblův vzestup ale nebyl snadný. Jeho vzhled prý vyvolával rozpaky a diváci měli nejraději scény, ve kterých dostával na frak. Dlouho také nemohl najít partnera. Až do roku 1926, kdy vznikla loutka jeho syna Hurvínka, vystupoval Spejbl s Kašpárkem či Švejkem. Záhadou je podle Pfejfera osud úplně první loutky Spejbla. „Dnes už víme, že originální loutka Spejbla se někde ztratila, protože loutka, kterou máme v současnosti v archivu a je vedená jako originál, tak se rozhodně rozchází s tím, jak původně Spejbl vypadal,“ poznamenal.

V Neratově otevřeli nový most do Polska, obnovili poutní cestu

V Neratově v Bartošovicích v Orlických horách začal sloužit nový most do Polska. Lávka pro pěší, cyklisty, lyžaře, která byla oficiálně otevřena, se klene nad Divokou Orlicí, vznikla na místě zaniklého Jánského mostu. Neratov se díky mostu stane křižovatkou na turistických trasách, což je důležité pro rozvoj regionu. „Jsme velice rádi, vzniklo tím přímé spojení do Polska. Věříme, že to také přinese zvýšenou návštěvnost poutního místa a práci našim lidem,“ míní Antonín Někviada ze Sdružení Neratov, které se od počátku devadesátých let snaží oživit stejnojmennou vysídlenou osadu s barokním poutním kostelem známým prosklenou střechou. V Orlických horách v Královéhradeckém kraji jde o nový přeshraniční most po čtrnácti letech.

O unikátní sbírku harmonik se bude starat město Litovel

Sbírku více než dvou set harmonik, kterou vlastní Jiří Sedláček (82) z Litovle na Olomoucku, bude v budoucnu spravovat tamní radnice. Pohledem na krásně zdobené heligonky a harmoniky se díky tomu budou moct kochat i další generace.

Sběratel Sedláček svůj život zasvětil akordeonům, heligonkám a atypickým harmonikám. Díky své sběratelské vášni nyní vlastní jednu z největších sbírek těchto hudebních nástrojů v Evropě. Ve dvou velkých pokojích a na chodbě rodinného domu má Sedláček vystaveno více než 230 harmonik z tuzemska, Německa a Itálie. Nejstarší vystavená harmonika se poprvé rozezněla před 150 lety.

V opravovaném zámku v Doksech je otevřeno muzeum Čtyřlístku

V Doksech na Českolipsku se v částečně zrekonstruovaném zámku otevřelo muzeum *Čtyřlístku*. Přestěhovalo se tam z půdy bývalé knihovny. Muzeum je věnované vývoji dětského komiksu, jehož první číslo vytvořil Jaroslav Němeček před padesáti lety společně se svou manželkou Lucíí na jejich chalupě u Doks. Předobrazem čtyřlístkovských Třeskoprsk se staly právě Doksy. I to bylo důvodem, proč muzeum zaměřené na tento komiks v roce 2011 v tomto městě vzniklo. Ročně ho navštíví asi 30 000 lidí. Je zde vystavena celá sbírka *Čtyřlístků* od prvního do posledního, což je dneska už 670 čísel. V expozici jsou i některé interaktivní prvky a návštěvníci se třeba i dozvědí, jak vzniká komiks.

Nikodémova memoriálu v Praze se zúčastnil rekordní počet otužilců

Rekordní počet otužilců si zaplavával ve Vltavě při letošním 73. ročníku Memoriálu Alfreda Nikodéma v Praze. Akce na Slovanském ostrově přilákala 430 účastníků, o dvaatřicet více než loni. Voda měla 5,6 stupně, teplota vzduchu byla 4,7 stupně. Vítězství v hlavním závodě na 750 metrů obhájila česká dálková plavkyně Lenka Štěrbová, která také jako nejmladší plavkyně překonala kanál La Manche, a to v pouhých šestnácti letech.

Účastníci z Česka, Slovenska, Belgie, Ruska, Velké Británie, Kazachstánu, Polska a Hongkongu si mohli vybrat mezi hlavním závodem na 750 metrů, takzvaným Memoriálem Františka Venclovského, a kondičními trasami 300 a 100 metrů.

Skoro stovka otužilců závodila také v řece Dyji v Břeclavi. Síly změřili na různých tratích od 100 do 1 000 metrů.

Češi za Silvestra utratili průměrně 2 290 Kč, o 16 procent více než loni

Silvestrovské oslavy si letos nenechalo ujít 84 procent Čechů. Za nákup potravin, alkoholu, pyrotechniky a dekorací utratili 2 290 korun, o 16 procent více než loni. Alkohol na Silvestra nakupuje 90 procenta Čechů a v průměru za něj utratí 670 korun. Bez alkoholu bude letos slavit pouze desetina dotázaných. Nejoblíbenějším typem alkoholu je při silvestrovských oslavách sekt (či šampaňské), který

preferuje 31 procent Čechů. Na druhém místě se umístilo víno (26 procent) a třetí skončilo pivo (18 procent). Destiláty preferuje osm procent respondentů a sedm procent dotázaných míchané nápoje a koktejly.

Většina Čechů slavila letošní příchod Nového roku doma nebo v kruhu svých příbuzných a nejbližších přátel.

Češi a Slováci se na Silvestra znovu potkali na Velké Javořině

Češi a Slováci se na Silvestra opět sešli na hraniční hoře Velká Javořina v Bílých Karpatech. Na česko-slovenském pomezí se na konci prosince oba národy neformálně potkávají už desítky let a společně oslavují příchod nového roku. Tradiční silvestrovská akce vždy přiláká lidi z obou stran hranice. Připomínají si někdejší společný stát, utužují vzájemné vztahy a nechybí ani každoroční přípitek. Příchodí potěšil zpěvem mužský pěvecký sbor z Kunovic, zazněly mimo jiné obě národní hymny.

Myšlenka setkávání Čechů a Slováků na Velké Javořině vznikla v roce 1992 jako symbolické vyjádření nesouhlasu s rozdělením země. Společný Silvestr Čechů a Slováků je také vzpomínkou na autora myšlenky a zakladatele akce, někdejšího ministra životního prostředí Josefa Vavrouška, který v roce 1995 zahynul ve Vysokých Tatrách. Kromě posledního dne v roce se oba národy v Bílých Karpatech potkávají i na letních slavnostech bratrství.

Hadí lázně v Teplicích jsou opět kulturní památkou

Teplické Hadí lázně jsou opět kulturní památkou. Ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD) zrušil rozhodnutí svého předchůdce Antonína Staňka (ČSSD), který krátce před svým odchodem z funkce odňal chátrající klasicistní stavbě v památkové zóně lázeňského města status kulturní památky. Informoval o tom server Neovlivní.cz. Objekt patří podnikateli Jaroslavu Třešňákovi, který měl původně v plánu ho opravit a provozovat v něm lázně. Návrhy na rekonstrukci však odmítl památkáři, protože podle nich spočívají v praktickém zbourání budovy a stavbě nové. Na konci července ministr kultury Staněk v poslední hodiny v úřadu navzdory památkářům i rozkladové komisi vydal rozhodnutí, podle kterého Hadí lázně už nejsou kulturní památkou. Podle serveru tak vyšel vstříc Třešňákovi, který patřil mezi největší sponzory loňské prezidentské kampaně Miloše Zemana, jinak také největšího Staňkova zastávce na politické scéně. Zaorálek poté, co vystřídal Staňka ve funkci ministra kultury, případ znovu otevřel a zahájil přezkoumání Staňkova rozhodnutí o lázních.

Klasicistní budova Hadích lázní byla kulturní památkou od roku 1958, svému původnímu účelu přestala po několika přestavbách sloužit na přelomu tisíciletí.

Zemřela Miloslava Kalibová, přežila vypálení Lidic i nacistický koncentrák

Dva dny před svými sedmadvadesátými narozeninami zemřela Miloslava Kalibová. Přežila vypálení Lidic, pobyt v koncentračním táboře i pochod smrti. Ze 143 lidických žen, které se dočkaly konce války, žije už jen Jaroslava Skleničková. Otce tehdy devatenáctileté Kalibové popravili na

cisté v roce 1942 spolu s dalšími muži přímo v Lidicích. Vesnici následně kompletně vyhladili, nezbyla z ní žádná budova. S matkou a sestrou strávila Kalibová téměř tři roky v koncentračním táboře v Ravensbrücku, do Československa se vrátila 2. června 1945.

Svou osobní zkušenost předávala dětem, mládeži i dospělým na besedách a v rozhovorech. Její výpovědi jsou zachyceny v řadě filmových dokumentů. Kalibová se před sedmi lety spolu s dalšími lidickými přeživšími setkala s německým prezidentem Joachimem Gauckem.

V Lidicích žilo za druhé světové války kolem 500 obyvatel, 10. června 1942 zastřelili nacisté 173 lidických mužů. Ženy a děti nejdříve strávily tři dny v tělocvičně kladenského gymnázia, poté byly děti od matek odděleny. Ženy nacisté převezli do koncentračních táborů. Děti, které nebyly vybrány k poněmčení nebo přesáhly jeden rok věku, skončily v polském Chelmnu, kde je nacisté s největší pravděpodobností hromadně zavraždili plynem. Zemřelo 340 lidických obyvatel. Po ukončení války se zpět do vlasti vrátilo 143 lidických žen a sedmnáct dětí. Vyhlazení Lidic bylo součástí německého teroru rozpoutaného po atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha.

Průzkum: Skoro polovina Čechů věří, že rok 2020 bude lepší než předešlý

Češi vyhlíží nový rok s optimismem – ukázal to exkluzivní průzkum agentury Median pro Český rozhlas. Vyplynulo z něj, že s očekáváním dobrých věcí vyhlíží následující rok 45 procent lidí. Častěji to jsou muži a mladí lidé. Vyroženě špatná očekávání má 15 procent lidí. Průzkum zjišťoval i hrozby, které lidé vnímají. Jako nejzávažnější vidí víc než polovina dotázaných nedostatky pitné vody. Obavy mají taky z útoků teroristické organizace Islámský stát v Evropě. Průzkumu se v polovině prosince zúčastnilo přes 1 000 lidí.

Česko patří mezi země s nejvyšší spotřebou alkoholu na světě

Podle Českého statistického úřadu loni Češi vypili v průměru celkem 172 litrů alkoholických nápojů na osobu. Z toho 145 litrů bylo piva, 20 litrů vína a 7 litrů lihovin. Ve spotřebě alkoholu bylo Česko letos čtvrté na světě. Ministerstvo zdravotnictví uvádí, že 600 tisíc Čechů pije alkohol denně a z toho 100 tisíc nadměrně. Problematická je konzumace hlavně u mladistvých. České děti mají ve srovnání se svými evropskými vrstevníky s alkoholem více zkušeností. Průměrný věk, kdy si mladí dávají první sklenici alkoholu, je v Česku dvanáct let.

V turnovském muzeu skončila výstava repliky koruny Karla Velikého

Kopii koruny Karla Velikého loni v listopadu dokončil turnovský zlatník Jiří Urban a byla mimořádně vystavena v Muzeu Českého ráje v Turnově.

Urban je jedním z nejlepších českých a evropských zlatníků a vytváření replik se věnuje dlouhodobě. V minulosti mimo jiné vyrobil kopii českých korunovačních klenotů.

Kopie koruny Karla Velikého je stejně jako originál ze zlaceného stříbra, s použitím 82 přírodních kamenů a rytin. Broušené kameny jsou prací Jana Kroupy, autorkou

kopíí antických figurálních rytin je Eva Mráková-Višková. Jde už o druhou kopii koruny Karla Velikého, kterou Urban dělal. První dokončil v roce 2016 pro putovní výstavu *Magičtí Lucemburkové*. Originál koruny dal zhotovit Karel IV. v roce 1349. Po své korunovaci na římského krále v Cáchách ji věnoval tamnímu dómu k uctění Karla Velikého, prvního císaře Svaté říše římské. Právě tam mohl Urban díky vstřícnosti správy dómu korunu studovat a dokumentovat.

Před 500 lety začal hrabě Šlik razit slavný jáchymovský tolar

9. ledna 1520 povolil zemský sněm hraběti Štěpánu Šlikovi razit vlastní mince. Vznikly tak slavné toлары, které daly jméno i americkému dolaru. Stříbro na ně bral z vlastního jáchymovského dolu. Tolary měly průměrnou hmotnost 29 gramů a vynikaly velmi kvalitním stříbrem. Šlikové navíc dostali privilegium, které bylo v době renesance naprosto neobvyklé, směli dát na minci pod postavu světce, sv. Jáchyma, šlikovský znak. To bylo neobvyklé i v celém evropském kontextu, protože tam bývaly většinou rodové erby vládnoucích šlechtických rodů, popřípadě zemské znaky, kdežto na téhle minci se poprvé objevuje soukromý šlechtický rod. Ražba mincí se však stala Šlikům osudnou. V bitvě u Moháče proti Turkům zemřel král Ludvík Jagellonský i hlava rodu Štěpán Šlik, který jel králi na pomoci (měl královský souhlas s ražením mincí). Na trůn nastoupil Ferdinand I. Habsburský jako nový český král, a ten nehodlal trpět, aby se nějaký šlechtický rod obohacoval z něčeho, co běžně patří českému králi. V roce 1528 odebral Šlikům právo těžby a rod musel důlního podnikání v Jáchymově zanechat.

Jáchymovský tolar se zobrazením českého královského lva dal vzniknout mincovnímu systému, který trval více než 350 let a rozšířil se v Evropě i v zámoří. Například tolar Marie Terezie se zařadil mezi nejznámější mince světa.

Česká národní banka vydává u příležitosti 500. výročí zahájení ražby jáchymovských tolarů stříbrnou pamětní dvousetkorunu. K dispozici bude 19 000 mincí.

Muzeum v Mostě vystavilo unikátní šperky Goethovy múzy Ulriky von Levetzow

Poslední láska a velká múza básníka Johanna Wolfganga Goetha a zároveň majitelka jedinečné sady šperků z českých granátů baronka Ulrika Sophie von Levetzow získala novou stálou expozici v mosteckém oblastním muzeu. Barončiny šperky patří k nejzácnějším klenotnickým dílům v České republice. Novou expozici s názvem *Anděl ve třpytu par*, který vychází z pojmenování, jež dal Ulrice Goethe, a vzácné šperky představilo mostecké muzeum přesně v den 120. výročí úmrtí této významné mecenášky a majitelky třebívlického panství.

Dlouho se tradovalo, že jsou to šperky Ulriky, ale není to tak docela pravda, dodal expert na drahokamy Radek Hanus, který se podílel na jejich restaurování: „Tyto šperky nechal pravděpodobně vyrobit její nevlastní otec, c. k. ministr financí a tajný komoří, a daroval je Ulričině matce, kterou miloval. Po smrti matky Amálie je Ulrika zdědila. Pak je zdědil její synovec, protože Ulrika své děti neměla, a ten je těsně po smrti paní baronky prodal spolu s pan-

stvím a zámkem městu Most. Takže dnes je víc než sto let majitelem šperků město Most, tedy muzeum.

Expozice ukazuje baronku Ulriku von Levetzow (1804-1899) i jako velmi vzdělanou ženu, která reprezentuje to nejlepší z 19. století. Vystavené listiny dokazují, že baronka například stála u zrodu pražského Národního muzea.

Návštěvníci mohou spatřit jediný dochovaný dopis J. W. Goetha z barončiny pozůstalosti. Veškerou korespondenci s básníkem totiž nechala den před svou smrtí spálit a popel dát do urny, která byla uložena do její rakve.

Nový výstavní prostor za dva milióny korun připravilo muzeum ve spolupráci s Ústeckým krajem, který je zároveň zřizovatelem muzea, a ministerstvem kultury. Nově koncipovaná výstava, doplněná i o dotykové obrazovky či krátké dokumentární filmy, nahradila jednadvacet let starou původní expozici. Samotné exponáty pocházejí z rozsáhlé barončiny pozůstalosti, která je součástí sbírek mosteckého muzea již od roku 1900. „Nejnáročnější bylo restaurování desítek předmětů z pozůstalosti baronky, které jsou starší více než 120 let,“ uvedl k půlroční práci kurátor výstavy Jiří Šlajsa s tím, že se vystavené věci budou v pravidelných intervalech obměňovat, a tak přibližně každých šest měsíců budou k vidění nové historické exponáty.

Do budoucna muzeum počítá i s kompletní renovací Ulričina pokoje, který je také součástí výstavy. Hlavní hvězda expozice, sada granátových šperků, které zdědila Ulrika po své matce, na místě zůstane nastálo. Šperky samotné před časem prošly odborným restaurátorským procesem. 469 českých granátů spojených zlatem a hedvábím v náhrdelníku, náušnicích, prstenu, dvou náramcích a sponech jsou umístěné v pancéřované vitríně, kterou pro ně nechalo muzeum speciálně vyrobit. Šperky patří k deseti nejdůležitějším klenotnickým pracím v Česku.

Šperk byl vyrobený v Čechách a z českých drahých kamenů. Byla vydána také publikace věnovaná historii a průběhu náročné opravy klenotů, jejichž součástí je i největší broušený granát v České republice.

Mostecké oblastní muzeum
Čsl. armády 1360/35, 434 01 Most
www.muzeummost.cz/cz

Proslavila jí Ivce Elsa

Příběh o tom, jak vychovala Ivici Elsu, z ní udělal legendu. Celkem po celém světě prodala sedmnáct miliónů knih. Málokdo přitom tuší, že pocházela ze slezské Opavy.

Její rodné jméno znělo Friederike Victoria Gessnerová (20. 1. 1910 – 3. 1. 1980). Bylo jí dvanáct, když se rodiče rozešli a po rozvodu se její matka s dcerami přestěhovala do Vídně. Frída ale vyrůstala u babičky. Ve Vídni studovala hru na klavír, výtvarné umění i medicínu. Provdala se za židovského obchodníka barona Viktora von Klarwila, který jí poslal do Keni, aby obhlédla terén pro případné přestěhování. Antisemitismus v Rakousku sílil a Hitlerova expanze do sousední německy mluvící země byla čím dál reálnější. Na lodi poznala švýcarského botanika Petera Baillyho, který se stal jejím druhým manželem. Právě on jí dal jméno Joy. Díky němu začala také kreslit a za přesná vyobrazení afrických rostlin získala na výstavě v Londýně zlatou medaili. Její rozsáhlý cyklus portrétů příslušníků keňských kmenů tvoří stálou expozici Keňského národního muzea v Nairobi.

Joy Adamson

Ani toto manželství dlouho nevydrželo a Joy si vzala v Keni britského strážce zvěře Georga Adamsona. Lvice Elsa vstoupila do života Joy v roce 1956. Její životní značně zidealizovaný příběh popsala v knize *Příběh lvice Elsy*, která se okamžitě stala bestsellerem. V šedesátých letech přispěla obrovskou měrou k rozvoji ekologického hnutí a k zodpovědnějšímu pohledu na africkou přírodu, považovanou do té doby často jen za lovecký ráj.

Po lvice Else přešla na řadu gepardice Pippa, po ní levhartice Penny. I ty se podařilo vrátit do přírody. Celkem napsala Joy Adamson dvanáct knih, z dalších je určitě nejznámější její autobiografie *Volání divočiny*. Veškeré příjmy věnovala nadacím, sponzorovala záchranu divokých zvířat po celém světě (honoráře za česká vydání svých knih poukázala na záchranu huculských koní). V Keni pomohla založit šest národních parků.

Zemřela násilnou smrtí, stejně jako její manžel, kterého zabili pytláci.

VZPOMÍNÁME

14. 01. 1880 se narodil **Jiří Stříbrný**, československý politik, novinář, účastník prvního odboje, jeden z mužů 28. října, majitel bulvárních novin a několikanásobný ministr. Zpočátku patřil mezi hlavní politiky národních socialistů, později po rozkolu předák radikálně nacionalistických formací, nejčastěji známých pod názvem Národní liga. I přes to, že nacisty nepodporoval, byl po osvobození na základě retribučního dekretu postaven před Národní soud a odsouzen k doživotnímu žaláři. Výše trestu je mnohými po-

važována za neúměrnou. Zemřel 21. ledna 1955 ve valdické věznici.

27. 01. 1895 se narodil generál **Karel Kutlvašr**, československý legionář, důstojník a generál, který velel pražskému povstání a po únoru 1948 se stal obětí politické perzekuce ze strany komunistického režimu. Zemřel 2. října 1961, pouhý rok a půl poté, co jej komunistický režim propustil z vězení. V bolševických žalářích strávil více než jedenáct let za údajnou vlastizradu. V nemilosti se ocitl nejen kvůli své legionářské minulosti, ale hlavně proto, že jako velitel Pražského povstání přiměl šéfa wehrmachtu v Praze generála Rudolfa Toussainta ke kapitulaci, čímž umožnil, aby půl miliónu německých vojáků přešlo k Američanům. Kutlvašrova motivace byla přitom zcela jiná, 7. a 8. května 1945 totiž stále dobře vyzbrojení Němci mohutně bombardovali Prahu a jejich odchod zachránil tisíce životů i město samo.

Několik dat

05. 02. 1840 byl v sále pražského Konviktu uspořádán první veřejný český ples.

15. 01. 1865 založil Vojta Náprstek v domě U Halánků osvětově zaměřený soukromý salón Americký klub dam.

28. 01. 1900 byl založen Klub za starou Prahu jako sdružení milovníků staré Prahy.

02. 01. 1910 francouzský letec Gaubert uskutečnil v Chuchli první veřejný vzlet letadlem, pro závadu motoru byl let asi po půlhodině předčasně ukončen.

06. 02. 1920 byl vydán zákon o vytvoření Velké Prahy, podle kterého bylo v Praze s platností od 1. ledna 1922 připojeno osmatřicet okolních obcí, mimo jiné Břevnov, Bubeneč, Dejvice, Karlín, Kobylisy, Košíře, Liboc, Michle, Motol, Vinohrady, Vršovice, Vysočany a Žižkov.

29. 02. 1920 schválilo Národní shromáždění první ústavu československého státu, Praha se stala hlavním městem republiky, sídlem prezidenta a ústředních orgánů. Národní shromáždění také přijalo jazykový zákon, který označil „československý jazyk“ za oficiální.

24. 01. 1925 bylo v Praze zrušeno vybírání mostného.

21. 01. 1930 byl na křižovatce Václavského náměstí s Jindřišskou a Vodičkovou ulicí instalován první světelný semafor.

14. 02. 1945 proběhl nálet amerických letadel na Prahu (důsledek chyby v navigaci, původním cílem bylo město Drážďany), zahynulo 701 osob.

28. 01. 1975 zemřel Antonín Novotný, bývalý komunistický prezident ČSSR (* 10. 12. 1904).

10. 02. 1975 byl otevřen obchodní dům Kotva v Praze.

02. 02. 1990 slavnostní bohoslužbou v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Strahově byl v Československu obnoven plnohodnotný řeholní život.

26. 02. 1990 byla podepsána dohoda mezi vládou ČSSR a SSSR o odsunu sovětských vojsk z území Československa. 21. června 1991 opustil poslední železniční transport se sovětskými vojáky a jejich vojenskou technikou území České a Slovenské federativní republiky; 27. června opustil území ČSFR také poslední sovětský voják. Sovětská armáda tím ukončila svůj třiaadvacet let trvající „dočasný“ pobyt na území republiky.

01. 01. 1995 v Praze v ulici Na Příkopě skončil provoz Dětský dům.

V Rudolfinu vzpomněl na Kuberu jeho předchůdce a přítel Sobotka

Na pietním shromáždění v pražském Rudolfinu, které v pondělí 3. února odpoledne uctilo památku zesnulého předsedy Senátu Jaroslava Kubery (ODS), vystoupil jako jediný řečník někdejší šéf horní komory Parlamentu a dlouholetý rodinný přítel Přemysl Sobotka (ODS). Zahrála Severočeská filharmonie Teplice. Hodinového smutečního aktu se zúčastnili nejvyšší ústavní činitelé, zákonodárci, členové vlády, představitelé justice, církvi, diplomaté, rektori veřejných vysokých škol a další významné osobnosti.

Kubera zemřel náhle 20. ledna, bylo mu dvaasedmdesát let. Vláda vyhlásila k připomenutí jeho památky na 3. únor den státního smutku. Vlajky na úřadech byly staženy na půl žerdi, vlály i černé prapory. V poledne se rozezněly v celé zemi sirény.

Zeman potvrdil svou účast na oslavách konce druhé světové války v květnu v Moskvě

Při cestě do Ruska si chce Zeman postěžovat na pracovníka ruského ministerstva zahraničí, který kritizoval zavedení českého památného dne připomínajícího okupaci vojsky Varšavské smlouvy z 21. srpna 1968.

Petříček: Holokaust zavazuje k boji proti antisemitismu

Ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD) otevřel v Čerňanském paláci výstavu *Nadání je touha* k uctění památ-

ky obětí holokaustu. Výstava připravená Židovským muzeem v Praze je věnována odkazu umělkyně a pedagožky Friedl Dicker-Brandeisové a jejích žáků, které učila v teréznickém ghettu. Petříček v projevu apeloval na boj proti antisemitismu.

Výstava byla otevřena u příležitosti mezinárodního dne obětí holokaustu. Ministerstvo zahraničí chce z podobných akcí vytvořit tradici k pravidelnému uctívání obětí holokaustu. Příští rok by si chtělo připomenout diplomaty postižené holokaustem.

Premiéři zemí V4 a Rakouska jednali o migraci, obchodu či budoucnosti EU

V Národním muzeu v Praze se 16. ledna sešli premiéři zemí visegrádské čtyřky. Předseda české vlády Andrej Babiš (ANO) postupně přivítal polského premiéra Mateusze Morawieckého, předsedu maďarské vlády Viktora Orbána a slovenského premiéra Petera Pellegriniho. Po zhruba hodinovém jednání se k nim připojil staronový rakouský kancléř Sebastian Kurz. Na summitu hovořili o migraci, vzájemné obchodní spolupráci, budoucnosti Evropské unie či jejím rozšíření. Babiš na tiskové konferenci řekl, že všechny zúčastněné země mají stejný názor na otázku migrace, podle nich jejím řešením nejsou kvóty na přerozdělování migrantů. „Reforma migračního systému musí být založena na souhlasu všech států,“ dodal Babiš. Rakouský kancléř Sebastian Kurz dodal, že je nutné chránit především vnější hranice EU před převaděči a zamezit nelegální migraci.

Politici se zabývali i víceletým finančním rámcem EU na roky 2021-2027. Shodli se při tom, že méně peněz by mělo směřovat na unijní administrativu. Kurz připomněl, že zatímco státy V4 jsou příjemci, Rakousko je v případě unijních peněz čistým plátcem. „Ale také vidíme vysoké náklady na administrativu a potřebu jejich redukce,“ uvedl. Trvá však například na tom, aby peníze z fondu, který by měl podle Evropské komise pomoci státům v přechodu od uhlí, nemohly být využity na rozvoj jaderné energie. Politici hovořili i o vzájemné obchodní bilanci a hospodářské provázanosti regionu V4 a Rakouska. Mezi tématy bylo i rozšiřování Evropské unie. Babiš vyjádřil přání, aby se Unie přihlásila ke svým slibům a zahájila přístupové rozhovory se Severní Makedonií.

Ještě před jednáním premiéři společně položili růže u památníku Jana Palacha a Jana Zajíce, který se nachází pod Národním muzeem na Václavském náměstí v místech, kde se dvacetiletý Palach polil benzínem a zapálil. Palach svým činem z 16. ledna 1969 protestoval proti normalizaci, tedy potlačování svobod nastolenému komunistickým režimem po okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Po třech dnech zraněním v nemocnici podlehl. Politikům při kladení květin na dálku přes magistrálu poslal transparenty v češtině a němčině asi desítky aktivistů, kteří odmítají výstavbu nových jaderných bloků.

Novým předsedou Lidovců je Jurečka. Nevylučuje spolupráci s Babišem

Opoziční KDU-ČSL povede poslanec a bývalý ministr zemědělství Marian Jurečka. Delegáti mimořádného

volebního sjezdu v Praze mu dali přednost před předsedou lidoveckých poslanců a stranickým místopředsedou Janem Bartoškem a Janem Horníčkem z královéhradecké organizace. Jurečka nahradil v čele strany Marka Výborného, který se funkce předčasně vzdal z rodinných důvodů.

Předsedou Pirátů znovu zvolen Ivan Bartoš

Předsedou Pirátů bude další dva roky opět Ivan Bartoš. Do druhého kola hlasování celostátního fóra Pirátů společně s ním postoupil i místopředseda Sněmovny Vojtěch Píkal, který ale následně vzhledem k velkému rozdílu v podpoře obou kandidátů z volby odstoupil. Třetí kandidát, poslanec Mikuláš Ferjenčík, do druhého kola volby nepostoupil. Do volby se zapojilo 63,4 procenta všech členů Pirátů. Kromě hlasujících přímo na sjezdu v Ostravě mohli odevzdat hlas i prostřednictvím internetu.

EK: Šetření možného střetu zájmů premiéra Babiše není u konce, může trvat i dva roky

Auditní šetření premiéra a předsedy hnutí ANO Andreje Babiše mohou trvat až dva roky. Evropská komise o tom informovala europoslance. Ti o premiérově možném střetu zájmů znovu debatovali na plénu. „Evropské peníze mají mířit k potřebným, a ne do kapes oligarchů,“ stěžoval si slovinský europoslanec Franc Bogovič. Podobné výtky zaznívaly i od europoslanců z Irska, Francie, Nizozemska, ale i Česka. Europoslankyně Dita Charanzová z hnutí ANO je obvinila z politizace tématu. „Že se Evropský parlament nechává vtáhnout do vnitrostátního politického soupeření, považuji za nevhodné,“ uvedla. „Nezbývá mi než konstatovat, že bohužel byla vyslyšena úporná snaha některých mých opozičních kolegů,“ dodala. Zkoumání možného střetu zájmů premiéra Andreje Babiše může trvat až 24 měsíců, uvedl eurokomisař Sinkevičius. Auditori přitom svou práci zahájili před rokem.

V ČR loni vzrostla kriminalita, největší podíl trestných činů tvořily majetkové

V Česku loni vzrostla kriminalita o 3,5 procenta na 199 221 trestných činů. Objasněno bylo necelých 106 tisíc. Kriminalita stoupla ve všech krajích s výjimkou Libereckého a Zlínského. Vyplyvá to ze statistik, které zveřejnilo policejní prezidium. Největší podíl trestných činů – 51,3 procenta – tradičně tvořily činy majetkové. Vražd policisté řešili o 27 více než předloni – 143, z toho 81 dokonaných, 56 ve stadiu pokusu a 6 ve fázi přípravy. Nejčastějším motivem zůstaly osobní vztahy. Loni rovněž pokračoval trend vzrůstající kybernetické kriminality. Před loňským rokem se kriminalita v ČR naposledy zvýšila v roce 2013 po lednové amnestii, kterou vyhlásil tehdejší prezident Václav Klaus. Tehdy vzrostla o 7 procent na více než 325 tisíc trestných činů, přičemž více než polovinu pachatelů tvořili recidivisté.

Česko bude nově mít v kalendáři 15 významných dnů

Česká republika si bude 21. srpen připomínat jako Den památky obětí invaze v roce 1968 a následné okupace vojsky

Varšavské smlouvy. Návrh schválil Senát 4. prosince minulého roku v rámci novely o státních svátcích. Novelu, kterou předložilo devět desítek poslanců ze všech klubů kromě KSČM, prezident Zeman podepsal.

Zemřel bývalý politický vězeň a „vatikánský špión“ Josef Plocek

Ve věku čtyřiaředesáti let zemřel bývalý politický vězeň Josef Plocek, který se postavil nacistické i komunistické totalitě. V roce 2012 mu tehdejší prezident Václav Klaus udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka za zásluhy o rozvoj demokracie a lidských práv.

Plocek se narodil 8. března 1925 v Praze. Během německé okupace jej vyloučili z gymnázia, mimo jiné za členství v katolické sportovní organizaci Orel. V srpnu 1951 jej za spolupráci na odeslání dopisu o tehdejšímu stavu českého náboženského a církevního života do Vatikánu Státní soud v Praze odsoudil ve vykonstruovaném procesu jako „vatikánského špióna“ ke třinácti letům odnětí svobody. V Iágrech na Slavkovsku, Jáchymovsku a Příbramsku včetně práce v uranových dolech strávil devět let. V roce 1960 ho na základě amnestie propustili. I poté byl nucen žít pod trvalým dohledem komunistické Státní bezpečnosti. Pracoval v manuálních profesích, později získal místo právníka na pražském arcibiskupství.

Zemanovi uspořádali pátý charitativní ples

Prezident Miloš Zeman s manželkou Ivanou uspořádali charitativní ples. V minulosti Zemanovi pořádali podobnou akci čtyřikrát. Loni Hrad rozeslal asi 1 000 pozvánek na ples, mezi účastníky byli například premiér Andrej Babiš (ANO) s manželkou Monikou, ministryně financí Alena Schillerová (za ANO) nebo šéf společnosti ČEZ Daniel Beneš. Výtěžek z konání plesu se pravidelně rozděluje mezi Nadační fond Ivany Zemanové a Nadační fond prezidenta republiky Miloše Zemana. Prezident ze svého fondu v posledních letech podporuje Fond ohrožených dětí, takzvané klokánky. První dáma ze svého fondu pomáhá seniorům nebo dětským domovům.

Prezident Zeman předal Fondu ohrožených dětí dva milióny korun

Prezident Miloš Zeman na Pražském hradě předal Fondu ohrožených dětí (FOD) na jeho klokánky pro ohrožené děti dva milióny korun. Předsedkyně FOD Hanka Kupková prezidentovi při ceremonii poděkovala především za podporu v roce 2015, kdy se organizace ocitla v krizi. Od roku 2015 podle ní fondu věnoval celkem 12,4 miliónu korun. Peníze pocházely mimo jiné z prezidentova nadačního fondu, v roce 2018 přispěl například i z peněz určených původně na prezidentskou kampaň.

Fond ohrožených dětí je jedním z provozovatelů zařízení pro ohrožené děti. Má jich patnáct. Dalších pět desítek domovů podobných klokánkům spravují jiné organizace. Zeman Fondu ohrožených dětí přispívá pravidelně i ze svého platu. Organizaci poslal i nevyužitých 2,3 miliónu korun ze sumy, kterou mu poslali dárci na financování kampaně v prezidentských volbách roku 2018.

Zaorálek předloží vládě návrh na novostavbu Národní knihovny

Ministr kultury Lubomír Zaorálek (ČSSD) předloží vládě materiál, kterým po více než deseti letech úřad opět navrhne postavit novou budovu pro Národní knihovnu. Důvodem jsou stejně jako při předchozím neúspěšném pokusu nedostatečné prostorové kapacity knihovny. Ministr zároveň jedná s pražským primátorem Zdeňkem Hřibem (Piráti) o vytipování možného místa pro stavbu knihovny. S novostavbou knihovny počítá i nedávno představený Národní investiční plán. O nutnosti postavit novou budovu pro NK začal mluvit v roce 2005 její tehdejší ředitel Vlastimil Ježek. Ideu dovedl k uspořádání mezinárodní architektonické soutěže s vítězem Janem Kaplickým. Část politiků a společnosti jeho futuristický návrh ale nepřijala, také podoba soutěže a způsob výběru místa pro stavbu měly své kritiky a ze stavby, na niž už stát vyčlenil přes dvě miliardy korun, sešlo. V rozhovoru s ČTK Zaorálek dříve uvedl, že ho mrzí, že nevznikla budova knihovny podle návrhu Jana Kaplického. Dnes by se futuristická stavba lidem líbila – podobně jako vzali v Hamburku za svou budovu filharmonie, během vzniku kritizovanou a zatracovanou.

Vamberecká krajka a hody s právem jsou na seznamu zvyků a tradic

Ministerstvo kultury (MK) zapsalo v prosinci na seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury vambereckou krajkou a tradiční hody s právem na Uherskohradištsku. Umístění 400 let staré tradice vambereckého krajkářství na tuzemský seznam by mělo být dalším z kroků k případnému zápisu na seznam nehmotného dědictví UNESCO. Podle dřívějších informací by chtělo ministerstvo připravit nominaci krajkářské výroby na seznam UNESCO v rámci nadnárodního projektu. Nominace, na kterých se podílí více států, mají v poslední době při zápisech větší šanci, a to jak v případě nemovitých památek, tak nehmotného dědictví.

Tradice krajkářství na Vamberecku je nepřerušenu součástí místní lidové tradice od poloviny 17. století, kdy podorlické panství získal císařský generál Kašpar z Grambu. Jeho manželka Magdaléna Grambová pocházela z belgických Flander a zavedla mezi zdejšími obyvatelstvem paličkování jako robotní povinnost. Uchování tradice podpořil v roce 1889 vznik První české odborné školy krajkářské ve Vamberku.

ČNB vydala stříbrnou minci k výročí narození Boženy Němcové

Česká národní banka vydala pamětní stříbrnou dvousetkorunu připomínající 200. výročí narození spisovatelky Boženy Němcové. ČNB o tom informovala v tiskové zprávě. K dispozici bude 16 700 mincí. Jde o druhou letošní pamětní stříbrnou minci, kterou ČNB vydává. Autorem mince je zesnulý akademický sochař Jiří Harcuba, který odkázal své umělecké práce České národní bance. Nominální hodnota mince není totožná s prodejní cenou. Je vyšší a zohledňuje mimo jiné aktuální cenu stříbra, náklady spojené s výrobou a DPH. Minci lze zakoupit u vybraných smluvních partnerů. Například na stránkách České mincovny je

u mince ve standardním provedení cena 499 korun. Mince budou k dispozici ve dvojnásobném provedení, která se liší povrchovou úpravou a zpracováním hrany.

Další stříbrnou minci vydá ČNB v únoru, tentokrát v hodnotě 500 korun. Mince bude připomínat 100. výročí schválení československé ústavy a vzniku Ústavního soudu Československé republiky. Emisní plán ČNB pro letošní rok počítá s pěti emisemi stříbrných mincí s nominální hodnotou 200 Kč, jednou emisí s nominálem 500 Kč a dvěma emisemi zlatých mincí s nominálem 5 000 Kč.

Česká pošta od začátku ledna zdražila některé základní služby

O tři koruny je dražší například posílání doporučených a cenných psaní. Cena obyčejného dopisu se v lednu nezmění, nicméně od února podnik zavádí dvourychlostní doručování, v jehož rámci bude doručení do druhého dne stát o sedm korun více. Oznámil to Český telekomunikační úřad (ČTÚ).

Zaslání doporučeného dopisu o hmotnosti do 50 gramů vyjde letos na 47 Kč namísto dosavadních 44 korun. Od února pak obyčejné psaní do 50 g doručované v rychlejším, takzvaném prioritním režimu stojí 26 Kč namísto současných 19 korun. Česká pošta se loni dostala do miliardové ztráty. Vedení připravilo plán restrukturalizace, do roku 2021 se chce vrátit k zisku v řádu desítek milionů korun. Zároveň hodlá během šesti let snížit počet pracovních míst o 7 000 ze současných 30 000. Nahradí je moderními technologiemi.

Cena za kilometr jízdy v taxi se v Praze zvýší z 28 na 36 korun

Cena za jeden kilometr jízdy v taxi by se v Praze měla zvýšit z 28 na 36 korun. Cena za minutu čekání bude namísto 6 nově 7 korun a nástupní sazba se zvýší ze 40 na 60 korun. Důvodem je to, že maximální ceny stanovené v roce 2006 už nepostačují ke krytí všech nákladů provozovatele taxislužby. Vyplývá to z návrhu nařízení o cenách taxislužby, který projednali pražští radní. Nově vznikne i ceník pro taxi-elektromobily, u kterých bude moci jeden ujetý kilometr stát maximálně 39 korun. Nové ceny mají začít platit od letošního 1. února.

Sněmovna nyní zároveň řeší novelu silničního zákona, zabývající se podmínkami provozu taxislužby. Pravidla taxislužby se tak zřejmě zjednoduší ve prospěch alternativních přepravců. Vozidla taxi už nebudou muset mít taxametr, ale postačí mobilní aplikace. Budou muset být vybavena evidenční nálepkou, nikoliv střešní svítlnou. Obce nebudou moci nařizovat barvu a velikost vozů.

Elektřina mírně zdraží, za plyn mohou lidé i ušetřit

České domácnosti si mírně připlatí za elektřinu, cena plynu bude stagnovat, nebo může i klesnout. Vyplývá to z oznámení Energetického regulačního úřadu (ERÚ), který část výsledné ceny energií stanovuje. Analytici odhadují, že případné zdražení elektřiny může činit řádově několik stokrát za rok, nedotkne se ale všech odběratelů. U elektřiny tvoří regulovaná složka více než polovinu výsledné ceny,

u plynu asi čtvrtinu. ERÚ uvedl, že regulovaná část ceny elektřiny pro domácnosti vzroste v roce 2020 v průměru o 1,3 procenta, u plynu pak regulovaná složka stoupne u domácností a maloobdětelů o 0,53 procenta.

V regulované části ceny jsou zahrnuty především poplatky za přenos a distribuci, u elektřiny také příspěvek na obnovitelné zdroje energie. Zbylou část ceny určují sami dodavatelé.

Ceny bytů v Česku jsou nadhodnocené až o pětinu

Podle České národní banky jsou ceny bytů v České republice nadhodnocené o 15 až 20 procent. Nadhodnocení se přitom v poslední době spíše zvyšuje. Důvodem je nedostatek bytů zejména ve větších městech. Průměrná cena bytu v Česku byla v pololetí roku 2019 60 700 Kč za metr čtvereční. Byt o ploše 70 metrů tak stojí 4,2 miliónu.

Bankovní rada přesto rozhodla, že nebude měnit současná doporučení pro poskytování hypotečních úvěrů. Nadále platí, že žadatel o úvěr má na splátku dluhu vynakládat maximálně 45 % svého čistého měsíčního příjmu.

Co čeká české občany v roce 2020

Stejně jako v předchozích letech, i rok 2020 přináší v Česku spoustu novinek. Finančně si polepší senioři, lidé pečující o nejmenší děti, ale i zaměstnanci. V platnost vstoupil i takzvaný daňový balíček, který s sebou přináší řadu změn v oblasti daní. Letos také budou volby do krajských zastupitelstev a třetiny Senátu.

Platy porostou třeba pracovníkům ve státní správě, a to minimálně o 1 500 korun. Ti nejhůře placení si polepší ještě více, protože byla zrušena 1. platová tabulka, kam tito zaměstnanci spadají. Učitelům vzroste plat o osm procent. Zvyšuje se také minimální mzda, která se vyšplhá z 13 350 na 14 600 korun.

Poptávka po zaměstnancích zůstane i v roce 2020 silná. Nárůst počtu nových pracovníků očekávají podle průzkumu společnosti ManpowerGroup zhruba tři procenta firem. Přesto jedno procento podniků chystá propouštění.

S novým rokem se tradičně navyšují také starobní důchody. Letos se průměrná starobní penze zvyšuje z 13 500 na 14 400 korun, tedy o devět stovek. Růst se ale týká i srotčích, vdovských a invalidních penzí. Základní výměra důchodů, jež tvoří jednu ze dvou složek vyplácených peněz, totiž vzroste o 220 na 3 490 korun. Procentní výměra vzroste o 5,2 procenta a navíc o pevnou částku 151 korun.

Od prvního ledna si mohou dovolit o něco lepší život maminky a otcové dětí mladších čtyř let. Ale pouze tehdy, pokud jsou stále na rodičovské dovolené. Celková výše rodičovského příspěvku se zvýší z dnešních 220 tisíc na 300 tisíc korun. U dvojčat a vícčat dojde k navýšení celkové částky z 330 tisíc na 450 tisíc korun.

Letos začne poslední fáze elektronické evidence tržeb (EET). Od května budou muset evidovat všechny hoto-vostní platby také řemeslníci a fyzické osoby, které vykonávají svobodné povolání. Se zavedením EET dojde zároveň ke snížení DPH u některých vybraných služeb a zboží. Ty by teoreticky mohly zlevnit. Už od ledna se například snižuje DPH z patnácti na deset procent u tepla, od května pak dojde ke snížení DPH u vodného, stočného, stravo-

vacích služeb či točeného piva. Zlevnit by díky nižší DPH mohly i služby kadeřnic, švadlen či obuvníků.

Naopak víc si letos připlatí kuřáci a konzumenti tvrdého alkoholu. Kvůli zvýšení spotřební daně podraží krabička cigaret podle výrobců o 12 až 13 korun. Nové sazby začnou platit od 1. března 2020. Co se týče alkoholu, podle Unie výrobců lihovin půllitrová láhev čtyřicetiprocentního alkoholu podraží o 9,10 koruny. Piva ani vína se zvýšení sazeb netýká.

Daňový balíček schválený ke konci roku počítá také s vyšším zdaněním loterií z nynějších 23 procent až na 35 procent. Dále obsahuje zdanění technických rezerv pojišťoven a zvýšení poplatku za vklad do katastru nemovitostí na 2 000 korun.

Mezi hlavní očekávané události letošního roku v dopravě patří podle dopravních expertů a ekonomů dokončení systému elektronických dálničních známek, jednotné jízdenky na železnici, rozšíření mýta a pokračování prací na dopravních stavbách. Rok 2020 je posledním, kdy řidiči budou lepit na přední skla svých aut papírové dálniční kupony. Od roku 2021 je nahradí elektronické známky. Letošek tak bude klíčový pro přípravu nového systému. První změny nastávají už letos. Od dálničního poplatku jsou osvobozeni majitelé aut s alternativním pohonem, ať už elektrickým, či vodíkovým. Stát tak chce podporovat ekologická auta.

Mezi další důležité události lze zařadit pokračování oprav D1 a stavbu nových dálničních úseků, kterých by mělo být kolem 21 kilometrů.

Od 1. ledna 2020 se mění systém financování regionálního školství, takže nově bude ministerstvo posílat finance do regionů podle odučených hodin, nikoli na počet žáků. Například v mateřských školách, kde bude víc než 24 dětí, už nedostanou peníze navíc.

Zákonodárci také rozhodnou o podobě maturit, především o povinné zkoušce z matematiky. Tu mají podle platné legislativy absolvovat gymnazisté a lyceisté už na jaře 2021, ostatní o rok později. Ministr školství Robert Plaga navrhuje toto ustanovení odložit.

Prioritami ministerstva životního prostředí (MŽP) pro rok 2020 jsou mimo jiné zákaz jednorázových plastů, dokončení práce uhelné komise či příprava modernizačního fondu. Úřad chce také pokračovat v dotačních programech z evropských a národních zdrojů, důležité je pro něj také projednání nové odpadové legislativy či novely vodního zákona řešící problematiku sucha v Parlamentu. Pokračovat bude i kampaň „Sázíme budoucnost“, jejímž cílem je do pěti let vysázet deset miliónů stromů mimo les.

Letos v říjnu se chystají volby do všech třinácti krajských zastupitelstev a také do třetiny Senátu. Krajské hlasování prověří sílu hnutí ANO Andreje Babiše, které v roce 2016 s celkovým počtem 176 mandátů vyhrálo. Do obsazení zastupitelstev se budou snažit výrazně promluvit Piráti, ODS a STAN, o první volební zářez se pokusí Trikolóra Václava Klause mladšího.

Ve stejném termínu si lidé vyberou 27 senátorů. Zhruba polovinu křesel budou obhajovat vládní strany ČSSD a ANO.

Volit své lídry budou v letošním roce také čtyři parlamentní strany. Už v lednu si své předsedy vybrali lidovci, ODS i Piráti. KSČM bude o novém vedení rozhodovat v dubnu.

Státní rozpočet loni skončil ve schodku 28,5 miliardy

Hospodaření státu loni skončilo ve schodku 28,5 miliardy korun. V roce 2018 vykázal státní rozpočet přebytek 2,9 miliardy korun. Výsledek státního rozpočtu za loňský rok je nejhorší za poslední čtyři roky. Na zhoršení v hospodaření státu upozorňuje opozice. „Vláda hospodaří hůř a hůř, místo toho, abychom se připravovali na případné zpomalení,“ řekl místopředseda poslaneckého klubu ODS Jan Skopec. „Je zjevné, že tedy vládě docházejí zdroje na všechny ty sliby, které někdy velmi populističticky svým voličům dala,“ uvedl lidovec Marek Výborný. Předseda SPD Tomio Okamura upozornil, že vláda si letos vylepšila rozpočet zhruba 18 miliardami korun z privatizačního účtu. Na rok 2020 vláda počítá s rozpočtovým schodkem 40 miliard korun.

Těžební společnost OKD, kterou vlastní stát, v roce 2019 končí ve ztrátě několika set miliónů korun

Po jednání s vedením firmy to novinářům řekl premiér Andrej Babiš (ANO). Loni mělo OKD zisk 1,3 miliardy korun. Za letošní ztrátou podle Babiše stojí nižší výkupní cena uhlí i loňské neštěstí v podzemí Dolu ČSM. Přesně před rokem při něm zemřelo třináct horníků a v prostoru se pak dlouho netěžilo. Babiš také řekl, že vláda chce, aby doly OKD fungovaly a těžily co nejdéle. Pro zlepšení hospodářských výsledků se počítá s úsporami i se zvýšením těžby. V roce 2020 by měla vzrůst o 300 000 tun na celkových 3,5 miliónu tun uhlí. „Z těch 3,5 miliónu tun zůstávají v regionu dva milióny. Takže i pro ostatní firmy je fungování OKD důležité,“ dodal Babiš. Majitelem společnosti je od loňska prostřednictvím podniku Prisko stát. I s pracovníky dodavatelských firem nyní v dolech na Karvinsku pracuje zhruba 8 500 lidí.

ČNB: Přijetí eura brání rozdílu v ekonomické úrovni ČR a eurozóny

Překážkou pro brzké přijetí eura je nadále nedokončený proces dlouhodobého přibližování se úrovni České republiky k vyspělým zemím eurozóny. Tento proces se sice v posledních letech obnovil, nicméně u většiny z nich zůstává odstup České republiky od průměru eurozóny značný. Dalším rizikovým faktorem ohledně přijetí eura je nesladěnost finančních cyklů ČR a eurozóny a otázka dlouhodobé udržitelnosti českých veřejných financí kvůli stárnutí populace a růstu mandatorních, tedy povinných, výdajů rozpočtu. Vyplývá to z analýzy, kterou zveřejnila Česká národní banka.

Naopak jedním z dlouhodobě nejvýznamnějších argumentů pro vstup ČR do eurozóny je její obchodní a vlastnická provázanost se zeměmi platícími eurem. Podle analýzy se česká ekonomika dlouhodobě vyznačuje postupně rostoucím využíváním eura nefinančními podniky. Nadále přetrvávají rozdíly ve struktuře české ekonomiky ve srovnání s ekonomikou eurozóny. Rozdíl spočívá především v nadprůměrném podílu průmyslu na tvorbě českého hrubého domácího produktu.

Z unijního rozpočtu loni Česko získalo o 69 miliard korun víc, než do něj odvedlo

Česká republika loni získala z rozpočtu Evropské unie o 68,5 miliardy Kč více, než do něj odvedla. Informovalo o tom ministerstvo financí. Předloni takzvaná čistá pozice Česka činila 44,7 miliardy. Zvýšení čisté pozice je podle ministerstva způsobeno vyšším tempem čerpání peněz z fondů EU. ČR loni obdržela z unijního rozpočtu 119,9 miliardy korun a odvedla do něj 51,4 miliardy korun. Česko tak zůstalo stejně jako v předchozích letech čistým příjemcem peněz z EU.

Celkově od vstupu do EU v květnu 2004 ČR do konce roku 2019 zaplatila do rozpočtu EU 616,8 miliardy korun a získala z něj 1,43 biliónu Kč.

Experti: Tempo růstu cen bytů příští rok zpomalí pod pět procent

Tempo růstu cen bytů v Česku příští rok zpomalí pod pět procent. Podobně poroste také nájemné. Poptávka sice mírně klesá, ale zejména ve velkých městech se potkává s nedostatečnou nabídkou. Aby ceny začaly klesat, musel by přijít výraznější ekonomický otřes, což není příliš pravděpodobné. Uvedla to většina analytiků, které ČTK oslovila. Nájemné podle nich vzroste kvůli tomu, že vzhledem k vysokým cenám bytů stoupá poptávka po nájemním bydlení.

Podle posledních údajů poradenské společnosti Deloitte prodejní ceny bytů v Praze a krajských městech na konci pololetí vzrostly meziročně v průměru o deset procent na 60 700 korun za metr čtvereční. Nejdražší byla Praha (84 200 Kč), nejlevnější Ústí nad Labem (17 000 Kč). Byty meziročně nejvíce zdražily v Českých Budějovicích (o 21,8 %), naopak ve Zlíně o 4,1 procenta zlevnily.

„Růst ekonomiky zpomaluje, což může mít lehký vliv na pokles poptávky. Tu v posledním roce ale výrazněji ovlivnilo spíše zdražování hypoték kvůli růstu sazeb v ekonomice a omezení rizikovějších hypoték ze strany ČNB. Aktuálně je nižší poptávka po nemovitostech, což by mělo přetrvávat i v příštím roce,“ uvedl analytik Moneta Money Bank Petr Gapko. Analytička Komerční banky Jana Steckerová míní, že ceny bytů i nájemné už narazily na svůj strop, především v Praze a Brně. „Zároveň ale neočekáváme nějaký zásadní pokles cen, spíše jejich stagnaci. Dalšímu růstu cen nemovitostí bude bránit pomalejší mzdový růst i obavy z vývoje ekonomické situace,“ dodala Steckerová.

Růst ekonomiky v roce 2020 zpomalí, nezaměstnanost poroste

Růst české ekonomiky v roce 2020 zpomalí na 2,2 procenta. Stejně tak zpomalí růst mezd a nepatrně stoupne nezaměstnanost. Zároveň by měla klesnout inflace, ale stále zřejmě zůstane nad úrovní 2,5 procenta. Vyplývá to z výsledků pravidelného průzkumu ministerstva financí na základě prognóz 16 tuzemských odborných institucí a odhadů analytiků oslovených ČTK. „Hlavním tahounem růstu ekonomiky bude nadále spotřeba domácností, která si navzdory slabším číslům ze zahraničí udržuje solidní růst,“ uvedl hlavní ekonom ING Jakub Seidler. Obecně lze podle Lukáše Hendrycha z poradenské společnosti BDO říct, že odhady české ekonomiky kopírují trend zemí Visegrádské

čtyřky, jejichž hospodářská situace je v současné době stále v dobré kondici.

Každopádně ekonomika podle ekonoma ČSOB Petra Dufka vstoupila do fáze zpomalení. „Hlavní rizika dalšího vývoje vidím především v zahraničí – obchodními válkami počínaje a útlumem poptávky po automobilech konče,“ uvedl. Inflaci, která bude letos zřejmě nejvyšší od roku 2012, ovlivní příští rok protichůdné faktory. Nejdříve to bude zdražení cigaret a alkoholu kvůli vyšší spotřební dani a následně v souvislosti s rozšířením elektronické evidence služeb (EET) od května snížení DPH u vybraných výrobků a služeb. „Celková inflace by se většinu roku 2020 měla pohybovat v intervalu 2,5 až 3,0 procenta,“ uvedl hlavní ekonom Deloitte David Marek.

Domácnosti loni utratily 149 162 Kč na osobu, o 3,4 procent víc

Průměrná česká domácnost loni utratila 149 162 korun na osobu. Spotřební vydání, která zahrnují útraty za potraviny, bydlení, dovolené, zdraví, dopravu či vzdělání, stoupla meziročně o 3,4 procenta. Nejvíce peněz z rodinných rozpočtů nadále ukrajují výdaje spojené s bydlením, domácnosti na něj vynaloží víc než na jídlo. Nejrychleji loni rostly výdaje za stravování a ubytování, a to o více než sedm procent. Naopak jedinou skupinou výdajů, která vykázala meziroční pokles, byla pošta a telekomunikace s nižšími útratami za mobilní volání a internetové spojení. Vyplývá to z dat, která zveřejnil Český statistický úřad.

Bydlení loni spolkló 23 procent výdajů. Výdaje stouply o 3,17 procenta na 34 332 korun na osobu ročně. Druhou nejvýznamnější položkou s téměř pětinným podílem zůstávají výdaje za potraviny a nealkoholické nápoje. Domácnosti za ně loni utratily 28 829 korun. Desetina výdajů připadá na dovolenou a kulturu, další desetina na dopravu a 7,1 procenta padla na stravování a ubytování. Tyto výdaje loni rostly nejrychleji, za stravování lidé utratili o 6,6 procenta více a za ubytování dokonce o 11,6 procenta více.

CK hodnotí rok 2019 jako úspěšný, prodeje rostou i na příští rok

Cestovní kanceláře považují letošní rok za úspěšný. Zájem Čechů o dovolenou v zahraničí rostl díky dobré ekonomické situaci, nakupovali proto dražší a kvalitnější zájezdy. Navzdory prognózám o zpomalení ekonomiky CK doufají v to, že by rok 2020 pro cestovní byznys mohl být podobný jako letošek. Naznačují to i vzrůstající prodeje zájezdů na příští léto. Vyplývá to z vyjádření zástupců CK. K událostem, které letos odvětví ovlivnily, patřilo zejména odstavení letadel Boeing 737 MAX, fúze cestovních kanceláří Fischer a Exim Tours i krach britské CK Thomas Cook.

Cestovní ruch ovlivňují politické události a letošek byl podle obchodního ředitele CK Exim Tours Petra Kostky v tomto přívětivý. Hned v několika regionech se politická situace uklidnila, i díky tomu podle něj rostly počty klientů do Egypta a Turecka. Byznys ovlivnil ale problém s odstavením letadel Boeing 737 MAX, která po dvou tragických haváriích nesmějí od jara celosvětově létat. Jen českého leteckého dopravce Smartwings to stálo přes 1,5 miliardy korun, uvedl server Zdopravy.cz. Na případnou stagnaci se CK připravují.

Automobilky čekají výrobu na úrovni loňských 1,4 miliónu aut

Letošní výroba osobních aut se zřejmě vyrovná loňské rekordní produkci 1,4 miliónu vozů. Automobilkám se v závěru roku podařilo dohnat pomalejší tempo ze začátku roku. ČTK to řekl výkonný ředitel Sdružení automobilového průmyslu Zdeněk Petzl. Příští rok by mohl přijít pokles. Od ledna do listopadu Škoda, TPCA a Hyundai dohromady vyrobily 1,338 miliónu aut, což bylo o 0,6 procenta meziročně méně. V posledních třech měsících ale automobilky vykazovaly proti loňsku snížení jen o 0,3 procenta.

Počínající zpomalování ekonomiky v Německu a propad automobilového trhu v Číně se podle Michala Razima z PwC projeví zatím jen mírně poklesem budoucích objednávek. „Například Škoda Auto díky svému produktovému mixu stále řeší opačný problém, tedy nedostatek výrobních kapacit vzhledem k vysoké poptávce po autech z Mladé Boleslavi. A to i když celkově prodeje vykázaly mírný pokles v řádu nižších jednotek procent. Zároveň Škoda začala prodávat hybridní modely, u kterých předpokládáme tržní úspěch, když jsou proti například japonským hybridům optimálně přizpůsobeny evropským podmínkám,“ řekl ČTK. V příštím roce budou výrobci čelit hrozbě cel, ale i zpomalení čínského trhu.

Hyundai zahájí v březnu v Nošovicích výrobu elektromobilů Kona

Automobilka Hyundai zahájí v březnu ve svém závodě v Nošovicích na Frýdecko-Místecku výrobu elektromobilů Kona Electric. Letos tam vyrobí desítky tisíc těchto vozů. Výrazně tím zkrátí dodací lhůty pro zákazníky v Evropě. ČTK to řekl mluvčí automobilky Pavel Barvík.

Nošovicická továrna je jediným výrobním závodem Hyundai v Evropské unii. Zaměstnává zhruba 3 300 lidí a dalších 8 700 zaměstnanců pracuje u jejích subdodavatelů. Vozy se vyvážejí do 69 zemí, nejvíc do Německa, Velké Británie, Ruska, Španělska a Itálie, tuzemský trh tvoří přibližně čtyřprocentní podíl.

Přechod na elektroauta ovlivní 40 procent výrobků Motor Jikov Group

Přechod na výrobu elektromobilů se dotkne 40 procent výrobků českobudějovického strojírenského holdingu Motor Jikov Group. Poroste i tlak od výrobců vozů, aby dodavatelé byli levnější. Ve firemním zpravodaji to uvedl předseda představenstva Miroslav Dvořák. Holding má 800 zaměstnanců, více než 60 procent jeho obrátu tvoří zakázky pro automobilový průmysl. Podle požadavků EU by měl do deseti let tvořit podíl elektroaut třetinu všech prodaných vozů. Kvůli emisním limitům jsou automobilky podle Dvořáka tlačeny k tomu, aby vyráběly elektromobily. „Elektromotor má až šestkrát méně součástek než klasický motor, což znamená méně práce pro dodavatele. Řada prací na autech odpadne a bude je muset nahradit jiná, většinou kvalifikovanější,“ uvedl Dvořák.

Podle studie českého Sdružení automobilového průmyslu AutoSAP je až 60 procent dodavatelů v ČR kriticky ohrožených elektromobilitou, sdělil ČTK mluvčí AutoSAP Vojtěch Severýn. Podle Dvořáka mezi ně patří výrobci sys-

témů motorů, palivových nádrží a rozvodů paliva nebo výfuků a systémů převodovek. Bez těchto částí se elektromobily obejdou. Kvůli konstrukci elektroaut se změní například brzdové systémy, topení či klimatizace.

Madeta postavila v Plané nad Lužnicí novou sýrárnu za 750 miliónů Kč

Největší česká mlékárna Madeta postavila v Plané nad Lužnicí novou sýrárnu. Komerční provoz začal již koncem minulého roku, náklady jsou 750 miliónů korun. Výrobní kapacita bude 42 tun sýru denně. ČTK to řekl generální ředitel Madety Milan Teplý. Pro novou sýrárnu bude mlékárna potřebovat navíc až 200 000 litrů mléka denně. Malá část polotvrdých sýrů bude zrát půl roku pod takzvaným ochranným prodyšným filmem na smrkových prknech. „Jde o tradiční způsob zrání, hojně využívaný v západní Evropě,“ řekla ČTK mluvčí Madety Marta Faktorová. Madeta zaměstnává 1 500 lidí a nabízí přes 250 druhů výrobků.

Toman: Zisk v zemědělství stoupl o dvě miliardy na 19,4 miliard

Zisk v zemědělství očištěný o investiční dotace loni stoupl o více než dvě miliardy korun na více 19,4 miliardy korun, uvedl na základě dat zemědělské datové účetní sítě FADN ministr zemědělství Miroslav Toman (ČSSD). Jde zatím o odhad, který Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) vytvořil podle údajů ze 1 450 zemědělských podniků. Produkce stoupla o 9,1 miliardy Kč na 151,4 miliardy Kč. Zároveň stouply také náklady o šest miliard na 175 miliard Kč. Na lepším hospodářském výsledku se podle ministerstva podílela dobrá sklizeň ozimů, kukuřice, brambor, chmele, máku, zelí, mrkve, meruněk nebo třešní. Mírně klesly ceny živého skotu, rostly ceny prasat a stagnovaly ceny drůbeže. Zisk v zemědělství se započítáním investičních dotací se pak loni zvýšil o 8,2 % na více než 22 miliard. Z toho 52 % připadne podnikům fyzických osob.

Prezident Agrární komory ČR Zdeněk Jandajsek novinářům řekl, že dotace činí kolem 20 až 25 procent celkové zemědělské produkce. Nebýt kolem 37 miliard korun z Evropské unie a dalších 3,8 miliardy korun z národních dotací, znamenalo by to podle něho likvidaci českého zemědělství.

V automobilce TPCA v Kolíně se bude vyrábět Toyota Yaris

Automobilka Toyota Peugeot Citroën Automobile (TPCA) bude ve svém kolínském závodě vyrábět model Toyota Yaris. Vyrábět se bude souběžně s modely Toyota Aygo, Citroën C1 a Peugeot 108, které zde vznikají nyní. Od 1. ledna 2021 převzal společný kolínský závod Toyota, i poté se zde budou vyrábět auta všech tří značek.

Pěstování rybízu v Česku končí, zpracovatelské podniky nemají o toto ovoce zájem

Čeští sadaři končí s pěstováním černého, červeného a bílého rybízu. O ovoce, které se používá především na zpracování, není mezi zpracovatelskými podniky zájem. Výkupní ceny rybízu jsou dlouhodobě velmi nízké a sadařům se jej

nevyplatí pěstovat. Po broskvích a angreštu je rybíz dalším ovocným druhem, který mizí z českých produkčních sadů. Celkové plochy sadů v ČR od roku 1989 trvale klesají. Na Ovocnářských dnech v Hradci Králové to ČTK řekl předseda Ovocnářské unie ČR Martin Ludvík.

Polský Canpack otevře v červenci ve Stříbře továrnu na plechovky

Polská skupina Canpack zahájí letos v červenci ve Stříbře výrobu hliníkových nápojových plechovek. Jde o investici zhruba za 2,5 miliardy korun. Zaměstná maximálně 160 lidí ve dvou nebo třech směnách. „Nabírají zaměstnance, už je začínají dopředu školit. Rozjeli to ve velkém, nabízejí velmi zajímavé platové podmínky. Výrobu chtějí zahájit letos v červenci,“ uvedl starosta téměř osmitisícového města Martin Záhoř (ANO). Firma má podle starosty zájem hlavně o místní obyvatele a nabízí platy výrazně vyšší, než je průměr v lokalitě. Pro ně je zaměstnanec, kterého půl roku školí v Polsku a pak ještě ve Stříbře, nákladný, a proto je chtějí dlouhodobě udržet, dodal. Pro město je také velmi důležité, že nebude mít haly v pronájmu, ale bude je vlastnit. „Je to záruka stability. Továrna tady za pět nebo za deset let neskončí,“ uvedl Záhoř.

Canpack zaměstnává v devatenácti zemích světa kolem 8 000 lidí. Kapacita továrny ve Stříbře bude až 1,2 miliardy plechovek ročně. Canpack bude dodávat plechovky hlavně Plzeňskému Prazdroji.

E15.cz: PPF chce investovat 3,7 miliard do komplexu v Moskvě

Investiční skupina PPF českého miliardáře Petra Kellnera chce investovat přes deset miliard rublů (přes 3,7 mld. Kč) do druhé fáze rozšíření kancelářského parku Comcity v Moskvě. Uvedl to server E15.cz na základě vyjádření mluvčí PPF Zuzany Migdalové. Zahájení provozu druhé etapy projektu se podle serveru očekává v polovině roku 2022. Zahrnovat bude dvě kancelářské budovy a čtyřhvězdičkový hotel se 150 pokoji. V celém Rusku má Kellnerova skupina podle serveru šest realitních projektů.

Facebook koupil české herní studio Beat Games

Americká internetová společnost Facebook koupila české studio Beat Games, které vyvinulo úspěšnou hru pro virtuální realitu Beat Saber. Jak uvedl v prohlášení zástupce americké společnosti Mike Verdu, studio Beat Games se stane součástí studia Oculus, které patří společnosti Facebook, „jako nezávisle řízené studio“ se sídlem v Praze. Slovinci Ján Ilavský a Vladimír Hrinčár a Čech Jaroslav Beck vyvinuli hru Beat Saber, ve které hráči za hudebního doprovodu rozsekávají krabice pomocí svítících laserových mečů. Loni v dubnu získal Beat Saber cenu za nejlepší českou hru roku 2018. Ve svém segmentu nejprodávanější hrou na světě.

Zdražil tabák a alkohol, EET se rozšíří o další obory

Jednou z nejvýznamnějších novinek v daních je zvýšení spotřební daně u alkoholu a tabáku, což zřejmě povede

k jejich zdražení. Od května by pak měla odstartovat třetí a čtvrtá vlna EET, do které se nově zapojí řemeslníci, daňoví poradci, lékaři a další profese, které přijímají platby v hotovosti a do této doby se na ně povinnost evidovat tržby nevztahovala. Zároveň se od května sníží DPH u vybraných služeb a zboží. Vyplývá to z informací na internetových stránkách ministerstva financí a vyjádření odborníků pro ČTK. Vláda návrh na zvýšení spotřební daně obhájí omezením dopadů účinků návykových látek na zdraví obyvatel.

Dále daňový balíček schválený ke konci roku počítá také s vyšším zdaněním loterií z nyníjších 23 procent až na 35 procent. Zdanění ostatních druhů hazardu, třeba

z automatů nebo tombol, zůstává na dosavadní úrovni. Loterijní společnost Sazka už se kvůli zvýšení sazby daně obrátila se stížností k Evropské komisi. Nově také budou podléhat patnáctiprocentní dani příjmy z hazardních her nad jeden milión Kč.

Několik dat

12. 02. 1825 v Praze zahájila činnost Česká spořitelna, naddlouho jediný peněžní ústav v Čechách.

14. 02. 1825 Česká spořitelna v Praze přijala první vklady.

01. 01. 1865 zahájila činnost Pražská obecní pojišťovna.

Češi spolupracují na metodě, která by mohla pomoci lidem s ALS

Čeští vědci spolupracují na výzkumu, který by v budoucnu mohl pomoci pacientům s amyotrofickou laterální sklerózou (ALS). Tým vedený Martinem Maršalou z Kalifornské univerzity v San Diegu vyvinul chirurgickou metodu, která má v kombinaci s genovou terapií za cíl zpomalit nástup nemoci. Z českých vědců na vývoji metody spolupracovali odborníci z Centra PIGMOD při Ústavu živočišné fyziologie a genetiky AV v Liběchově. Tam probíhá i testování. Amyotrofická laterální skleróza napadá nervový systém a způsobuje postupné ochrnutí těla. Její příčiny nebyly dosud dostatečně objasněny, léčba se soustředí na zmírnění a prevenci obtíží pacientů a zkvalitnění jejich života. Rychlost, kterou nemoc postupuje, je různá. Ze známých osobností ALS trpěli například britský fyzik Stephen Hawking, historik a esejista Tony Judt nebo někdejší český premiér Stanislav Gross.

Dvojice studentů Technické univerzity v Liberci se na Harvardově univerzitě zapojí do vývoje umělé ledviny

Jejím základem je nanovláknenná membrána. Doktorandi Markéta Klíčová a Jakub Erben z textilní fakulty se specializují na tkáňové inženýrství. Ke spolupráci si je vybral profesor Donald E. Ingber, který je spoluzakladatelem a prvním ředitelem Wyssova institutu při Harvardově univerzitě, řekl ČTK mluvčí liberecké univerzity Radek Pírk. Americký institut se zaměřuje na aplikovaný výzkum a předávání výsledků bádání do komerční praxe.

Základem ledviny je matrice z nanovláknenných membrán, která se po vzoru tradiční japonské techniky poskládá do co možná nejmenšího objemu. Tu pak osadí ledvinovými buňkami. Matrice, která zprvu slouží jako „lešení“ pro růst ledvinových buněk, je z biodegradabilního materiálu, po čase se tak vstřebá a zůstanou jen buňky obklopené mezibuněčnou hmotou – ledvina.

Jakub Erben už v minulosti spolupracoval například s vědci centra pro výzkum rakoviny v USA na vývoji umělého brzlíku. Loni získal Cenu Théophilea Legranda.

Markéta Klíčová získala za svou náplast z nanovláknenného materiálu pro krytí pooperačních ran na střevech cenu v soutěži česko-polsko-německých studentských nápadů a prací. „Budeme první čeští studenti v institutu. Sice

máme s Jakubem již nějaké zkušenosti, ale jsme stále na začátku. Přesto se s námi profesor Ingber baví, jako bychom byli kolegové. Je potřeba českou vědu a možná českou společnost obecně zbavit pocitu méněcennosti a najít důvěru ve své schopnosti,“ řekla ke své stáži Klíčová.

Úspěch české biochemie

Český biochemik Jan Halánek a jeho tým výzkumníků vymysleli novou metodu měření alkoholu v organismu, a to za pomoci analýzy potu. Podle vědců je přesnější než dechová zkouška.

Jan Halánek působí na univerzitě v Albany na východě Spojených států od roku 2013. Jeho nápad upoutal i americké odborné časopisy. Pokud se nová metoda ujme, v budoucnu by se řidiči místo foukání podrobovali obdobě těhotenského testu. Halánkova laboratoř totiž vyvíjí testovací proužek odhalující, kolik alkoholu dotyčnému koluje v krvi na základě úrovně alkoholu v potu.

Na jakém principu metoda funguje? Podle Jana Halánka se potní žlázy nachází v těsném sousedství krevního oběhu, a tak se alkohol z krve dostává i do potu. Když se testovací proužek umístí na pokožku řidiče podezřelého z požití alkoholu, změní barvu. A čím více alkoholu dotyčný vypil, tím je proužek tmavší.

Halánkův tým prověřil 26 dobrovolníků. Ti si dali vodu, aby dosáhli 0,8 promile alkoholu v krvi. V dalších hodinách následovala více než stovka měření srovnávajících přesnost testovacích proužků a přístrojů měřících úroveň alkoholu v dechu. Výsledná zjištění zveřejnil časopis *Analytical Chemistry*.

Přenosné přístroje pro testování alkoholu podle dechu mají četné vady. Výsledek může zkreslit například aceton v dechu diabetiků i požití ústní vody či osvěžovače dechu. Navíc do nich musí kontrolovaný dýchnout.

Testovací proužky by podle Halánka strážcům zákona poskytl větší všestrannost, přesnost i průkaznost. Laboratoř momentálně spolupracuje s experty na výpočetní techniku při vývoji aplikace pro chytré telefony, která má vyhodnocovat výsledky z testovacích proužků bez případných nesrovnalostí.

Češi poprvé pojmenovali „svou“ exoplanetu a její hvězdu: Makropulos a Absolutno

V souhvězdí Rysa, asi 900 světelných let od Země, se nachází exoplaneta, která teď nese jméno Makropulos. Hvěz-

da, kolem které obíhá, se jmenuje Absolutno. Rozhodli o tom Češi, kteří měli možnost poprvé v historii navrhnout oficiální název pro planetární systém mimo Sluneční soustavu. Výsledky oznámila Mezinárodní astronomická unie, která celosvětovou soutěž Pojmenuj exoplanetu vyhlásila u příležitosti 100. výročí svého založení.

Zemřel britský filozof Scruton spojený s československým disentem

Ve věku pětasedmdesáti let zemřel britský konzervativní filozof a politolog Roger Scruton, jenž působil v takzvané podzemní univerzitě, která fungovala v komunistickém Československu v době normalizace. Loni v listopadu v Praze od předsedy Senátu Jaroslava Kubery obdržel za činnost v podzemní univerzitě stříbrnou pamětní medaili Senátu.

Na činnosti podzemní univerzity se Roger Scruton podílel v letech 1979-1989 a spolu s dalšími kolegy ze zahraničí vedl bytové semináře v Praze, Brně a Bratislavě pro ty, jimž režim neumožnil studium na vysokých školách. Do komunistického Československa konzervativní intelektuál sám jezdil až do roku 1985, kdy ho zatkla Státní bezpečnost a kdy byl ze země vypovězen, aniž se mohl vrátit. Znovu přijel až v roce 1990 po pádu komunistického režimu. Svě zázitky z normalizačního Československa a s tehdejšími disidenty shrnul v románu *Notes from Underground*, který pod českým názvem *Zápisky z podzemí* vyšel v roce 2015.

Čeští vědci pátrají ve Vatikánu po informacích o zpovědníkovi Přemysla Otakara II.

Jihočeští vědci chtějí ve vatikánských archivech hledat informace o Jindřichu Librariovi, zpovědníkovi a důvěrníkovi krále Přemysla Otakara II. Zatím mají pouze informaci, že byl prvním převorem českobudějovického kláštera dominiánů a zemřel v roce 1281. Schránku s jeho kostmi vymedli v budějovickém klášteře loni v červnu.

V klášterním kostele na Piaristickém náměstí nyní vědci vystavili loňské nálezy. Je tam dřevěná schránka, seznam dělníků z oprav kláštera v roce 1893, noviny *Národní politika* z 18. července 1893 a básnická sbírka *Z hlubin* Jaroslava Vrchlického.

„Pan Rentgen“ – Rudolf Jedlička

Prostřednictvím zajímavého dokumentu České televize měla širší veřejnost možnost si začátkem roku připomenout významnou osobnost českých lékařských dějin Rudolfa Jedličku.

Rudolf Jedlička patřil k průkopníkům rentgenologie, vymyslel léčebnou rehabilitaci a založil Jedličkův ústav.

Když v roce 1895 obletěly svět zprávy o experimentech německého vědce Wilhelma Conrada Röntgena, bylo Rudolfovi Jedličkovi šestadvacet let. Měl krátce po promoci a zrovna nastoupil čerstvě jako elév na chirurgickou kliniku profesora Karla Maydla v Praze. Rentgenologie ho hned na začátku jeho kariéry velice upoutala a již v roce 1896 si vybudoval v pražském hotelu U Černého koně soukromý rentgenový kabinet a stal se tak zakladatelem české rentgenologie. U Černého koně byl přístroj umístěn proto,

Rudolf Jedlička

že za něj byl majitel hotelu Antonín Cifka ochoten zaplatit – stal se totiž zároveň zajímavou atrakcí pro hosty, kteří v té době, nevědouce ještě nic o nebezpečných účincích rentgenového záření, se bavili prohlížením vlastních kostí. Již ale v následujícím roce měl Rudolf Jedlička vlastní rentgenový přístroj.

Tento průkopník v oboru však vynikal i v jiných lékařských oborech. Habilitoval práci o novém způsobu anes-tesie, při kterém se vpravovala do páteřního kanálu malá dávka kokainu, prosadil nové operační techniky a stál u počátků české radiologie, léčebné rehabilitace nebo plastické chirurgie. Byl skvělým operátorem i přesto, že kvůli zhoubnému rentgenologickému záření přišel o několik prstů na levé ruce. I přes tento handicap pomáhal srbským vojákům během první balkánské války a zachraňoval rakousko-uherské vojáky během první světové války.

Mezitím se stal předsedou pražského Spolku pro léčbu a výchovu rachitiků a mrzáků, jehož cílem bylo vybudování ústavu pro postižené děti. To se mu povedlo v roce 1913, kdy založil Jedličkův ústav, který se do dnešní doby věnuje lidem se zdravotním handicapem.

V polovině dvacátých let se začal zdravotní stav Rudolfa Jedličky prudce zhoršovat. To bylo především následkem ionizujícího záření, jemuž byl po většinu své profesní dráhy vystaven, ale také anginou pectoris a faktem, že byl silným kuřákem.

Krátce před smrtí se Jedlička oženil se svojí dlouholetou družkou Alexandrou. Zemřel v říjnu 1926 v sedmapadesáti letech.

Jméno Rudolfa Jedličky je uvedeno mezi oběťmi rané doby rentgenologie a radiologie na památníku v Hamburku. (mk)

Americký klub dam slaví

12. ledna 2020 uplynulo 155 let od založení Amerického klubu dam. Jeho členky byly vždy nositelkami pokroku a neohroženými vlastenkami a pomáhaly osvětlovat temnoty nevědomosti a hlupství. Slaví též pětadvacátý rok obnovení činnosti spolku. Nynější předsedkyní je PhDr. Milena Secká, CSc., ze sbírkového oddělení Náprstkova muzea v Praze, kterou jste měli možnost poznat jako přednášející na akcích Kulturního klubu ve Vídni.

Americký klub dam byl první český ženský spolek. Působil v letech 1865-1948, znovu obnoven byl v roce 1996.

PhDr. Milena Secká, CSc., vystudovala v letech 1975-1981 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy obory etnografie a historie. Již za studia se věnovala výzkumu etnických procesů v českém pohraničí 20. století se zájmem o jednotlivé menšiny. Jako vědecká pracovníce Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV (1974-1993) v tomto studiu pokračovala, především se zájmem o Čechy a Slováky žijící mimo území své vlasti. Od roku 1993 je zaměstnána v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur, Sbírkové oddělení. V roce 1996 obnovila při Náprstkově muzeu činnost Amerického klubu dam, jehož je předsedkyní.

Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění

Akademie byla česká instituce pro podporu věd a umění existující v letech 1890-1952. Sídliila v nově postavené budově Národního muzea v čele Václavského náměstí v Praze a svou činnost zahájila 18. května 1891 pod původním názvem Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Zřízení akademie povolil a její stanovy schválil císař František Josef I., což se stalo 23. ledna 1890. Vlastní jednání inicioval stavitel a mecenáš Josef Hlávka, který se anonymně zavázal věnovat budoucí akademii 200 000 zlatých. Po jejím vzniku se také stal prvním prezidentem akademie (1890-1908); majetkově a zájmově ji propojil s vlastní nadací, založenou roku 1904.

Výraznými změnami prošla akademie po vzniku Československé republiky. 10. listopadu 1918 byla přejmenována na Českou akademii věd a umění (ČAVU).

VZPOMÍNKA

MUDr. Jaroslava Moserová-Davidová (17. 1. 1930 – 24. 3. 2006) – česká lékařka, překladatelka, scenárista, ilustrátorka a politička

Moserová si získala mezinárodní uznání jako specialista na léčení popálenin. V lednu 1969 byla ošetřující lékařkou Jana Palacha. Byla i vědeckou pracovnící. K vědě se dostala v USA, kam byla vybrána na odbornou stáž (postgraduální stipendium), kde měla působit na světově uznávané klinice popálenin v Texasu a kde byla umístěna do vědeckého týmu. Ve svém původním povolání lékařky se specializovala na popáleniny a do roku 1990 pracovala na klinice popálenin Lékařské fakulty hygienické Univerzity Karlovy. Od roku 1990 působila v různých parlamentních funkcích. V rámci procesu kooptací se stala poslankyní České národ-

ní rady. V letech 1991-1993 zastávala funkci velvyslankyně v Austrálii a na Novém Zélandu. V devadesátých letech předsedala generálnímu shromáždění UNESCO. V letech 1996-1998 byla místopředsedkyní Senátu Parlamentu ČR a dlouhodobou členkou Stálé senátní komise pro krajany žijící v zahraničí. V této funkci vedla senátní návštěvu do Vídně, kde se mj. setkala s místními krajany. Roku 2003 neúspěšně kandidovala při druhé volbě na úřad prezidenta ČR. V roce 2005 byla zvolena místopředsedkyní Masarykova demokratického hnutí.

Napsala řadu povídek, filmových scénářů (*Vlastně se nic nestalo*, režie Evald Schorm; námět a spoluautorka scénáře filmu *Dvojrole*, režie Jaromil Jireš) a divadelních her (*Takový milý chlapec*, *Dopis do Wollongongu*). Do češtiny překládala díla Dicka Francise.

Byla výtvarně nadaná. Ilustrovala *Atlas plastické chirurgie* prof. Františka Buriana, přebal vlastní knihy *Historie – na koho se nezapomíná*. Ilustrovala také své překlady převážně Dicka Francise a dětských knih.

František Lexa (5. dubna 1876 – 13. 2. 1960) – významný český egyptolog, zakladatel české egyptologie, vynikající znalec démotštiny

Egyptologie má v České republice dlouhou tradici a je uznávána na světové úrovni. Je to díky Českému egyptologickému ústavu, který byl založen v roce 1958 a od té doby má na svém kontě celou řadu významných objevů a vlastních odborných publikací od významných českých egyptologů. A právě František Lexa se zasloužil o založení Českého egyptologického ústavu v roce 1958 a byl po věřen jeho vedením.

František Lexa po studiích učil krátce středoškolskou matematiku a fyziku, ale jeho zájem směřoval k filozofii a psychologii. Po vzniku Československa byl na Karlově univerzitě zájem o orientalistiku a Lexa zde mohl od roku 1919 bezplatně přednášet egyptologii. V roce 1927 získal placené místo mimořádného profesora. Zde se začal zabývat egyptskou etymologií, věnoval se egyptské filologii, literatuře, náboženství a magii, matematice a fyzice. Během této doby napsal několik knih, o něž byl velký zájem. To přispělo ke zřízení Egyptského semináře na Karlově univerzitě, jehož jediným řádným profesorem se stal právě František Lexa. Ve školním roce 1934/35 byl zvolen děkanem Univerzity Karlovy.

Jeho sedmidílná učebnice démotštiny (čtvrtý vývojový stupeň egyptštiny) *Grammaire démotique*, kterou dokončil v roce 1951, mu přinesla světové uznání. Tím se František Lexa dostal na světovou špičku ve svém oboru. Celou dobu se také snažil egyptologii zpopularizovat. Pomáhal pořádat výstavy a přednášel veřejnosti o životě ve starém Egyptě.

Lexa za svou činnost získal mnoho ocenění.

Prof. MUDr. Vladimír Vondráček, DrSc. (23. 2. 1895, Praha – 10. 5. 1978, Praha)

Vladimír Vondráček byl přední český psychiatr, psycholog, farmakolog a endokrinolog. Je pokládán za zakladatele několika oborů souvisejících s psychiatrií. Napsal množství odborných publikací i autobiografické vzpomínky. V letech 1957-1970 působil jako přednosta Psychiatrické kliniky 1. LF a VFN.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Česko v datech: ČR je sedmá na světě ve spotřebě cigaret

Česká republika je podle projektu Česko v datech sedmá na světě ve spotřebě cigaret, na každého staršího 15 let jich v průměru připadá přes 2 400 za rok. Nejvíce kouří senioři. Téměř pětina úmrtí v ČR se podle odhadů připisuje kouření cigaret. „Největší množství cigaret u nás spotřebují senioři ve věku 65 a více let, přes 11 procent z nich vykouří více než 25 cigaret denně,“ uvedli autoři průzkumu. V celé populaci je 54 procent celoživotních nekuřáků, naopak pětina lidí kouří denně, asi sedm procent jen příležitostně. Bývalých kuřáků je asi 17 procent Čechů.

V květnu roku 2017 bylo v Česku zakázáno kouření v restauracích a barech nebo na zastávkách MHD. Podle průzkumu Státního zdravotního ústavu s kouřením od té doby skončovalo zhruba sedm procent mladých mezi 25 a 44 lety. Počet vykouřených cigaret omezila zhruba třetina. Většina lidí ale své návyky nezměnila.

Příprava hlubinného úložiště má do roku 2022 stát 1,7 miliardy Kč

Příprava hlubinného úložiště jaderného odpadu v Česku bude od letoška do roku 2022 stát 1,7 miliardy korun. Částka zahrnuje průzkumné práce, výzkum i příspěvky obcím v lokalitách. Vyplývá to z plánu činnosti Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) na další tři roky, který bude schvalovat vláda. Postup státu při hledání úložiště dlouhodobě kritizuje Platforma proti hlubinnému úložišti, jež sdružuje 32 obcí a měst a 15 spolků, které postup státu při hledání úložiště dlouhodobě kritizují. Úložiště, v němž by měly být trvale v hloubce půl kilometru umístěny tisíce tun vyhořelého paliva z jaderných elektráren, se má v ČR postavit do roku 2065.

V letošním roce bude dokončeno hodnocení devíti potenciálních lokalit pro umístění hlubinného úložiště a vláde ČR bude podán návrh pro zúžení jejich počtu. Nově se má rozhodovat mezi čtyřmi místy. Mezi zvažované lokality pro hlubinné úložiště patří Kraví hora na Žďársku, Čertovka na pomezí Ústeckého a Plzeňského kraje, Březový potok poblíž Horažďovic v Plzeňském kraji, Magdaléna na Tábořsku, Čihadlo na Jindřichohradecku, Hrádek na Jihlavsku, Horka na Třebíčsku a další dvě místa nedaleko jaderných elektráren – Na Skalním u Dukovan a Janoch u Temelína. Plánované příspěvky obcím v uvažovaných lokalitách se pohybují od 11,3 miliónu Kč do 17,7 miliónu Kč ročně na lokalitu, v závislosti na velikosti průzkumného území a počtu obcí.

Ministerstvo povolilo výjimku nutnou pro obnovení těžby čediče na Tlustci

Šance na obnovení těžby čediče na kopci Tlustec v Libereckém kraji se opět zvýšily. Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) udělilo výjimku z ochrany zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Potvrdilo tak rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje a zamítlo všechna odvolání odpůrců těžby i dotčených obcí. Rozhodnutí je koneč-

né a nelze se proti němu odvolat. Odpůrci těžby se ale odmítají vzdát a zvažují další kroky.

Tlustec patří k dominantám Českolipska. Spor o obnovení těžby se táhne už od roku 2012, kdy kraj výjimku povolil poprvé. Kladně rozhodl jeho odbor životního prostředí a zemědělství v závěru minulého roku už počtvrté. Na Tlustci se čedič těžil od sedmdesátých let 20. století, protesty proti těžbě začaly v roce 1994, kdy lom patřil dnes už zkrachovalé firmě Beron. Lidé z okolí si stěžovali na vysokou prašnost, provoz aut, hluk a otřesy při odstřelech, které jim ničily domy. Těžbu čediče o čtyři roky později zastavilo ministerstvo životního prostředí. O obnovu těžby už několik let usiluje firma Kamenolom Brniště. Těžba spojená s rekultivací lomu je naplánována na dvacet až třicet let.

Další embryo ohrožených nosorožců

Mezinárodní vědecký tým včetně odborníků ze ZOO Dvůr Králové nad Labem loni v prosinci vytvořil třetí životaschopné embryo nosorožce bílého severního, jemuž hrozí vyhynutí. První dvě embrya se podařilo vědcům vytvořit loni v srpnu. Embrya jsou nyní zamrzena a připravena na vložení do náhradní matky.

Na světě žijí v keňské rezervaci Ol Pejeta poslední dvě samice bílých severních nosorožců, které patří dvorské ZOO. Podle zástupců projektu se vytvořením třetího embrya výrazně zvýšila šance na úspěšnou produkci mláďete. Zároveň se ukázalo, že procedura je bezpečná a lze ji opakovat, dokud zvířata příliš nezestárnou.

Samice Nájín a Fatu převezli zoologové společně se dvěma samci do Keni v roce 2009. Veterináři se domnívali, že africké prostředí bude pro reprodukci nosorožců příhodnější. Ačkoliv se zvířata pářila, ani jedna ze samic nebyla schopna přirozeně zabřeznout ani donosit mláďe. Dva samci, Suni a Sudán, uhynuli v Keni v roce 2014 a 2018. Ve volné přírodě je druh považován za vyhynulý.

Na Turoldu zimuje více než 600 netopýrů

Přezimujících netopýrů v jeskyni Na Turoldu u Mikulova na Břeclavsku poslední roky přibývá, letos v polovině ledna jich odborníci napočítali asi 640. Jde především o vrápence malé, ale také o netopýry brvité. První sčítání „zimních spáčů“ Na Turoldu se uskutečnilo už v roce 1958, od roku 1984 mají odborníci k dispozici nepřerušenu řadu údajů. Potěšující zprávou pro ně je, že počet přezimujících netopýrů v posledních pěti letech pravidelně narůstá. Pro vrápence malého je jeskyně Na Turoldu jedním z nejvýznamnějších zimovišť v České republice vůbec.

ZOO Plzeň poprvé v historii překonala půl miliónu návštěvníků ročně

Zoologická a botanická zahrada města Plzně se předposlední den roku dočkala půlmiliónového návštěvníka. V třiačtyřicetileté historii zahrady dosud nikdy tolik lidí nepřišlo. V půl miliónu návštěvníků ZOO doufala posledních zhruba osm let. Hranici 300 000 návštěvníků za rok ZOO

poprvé překonala v roce 2003, návštěvnost pak postupně stoupala, o tři roky později se poprvé přehoupla přes 400 000. K novému rekordovi výrazně pomohl nový atraktivní pavilon filipínských motýlů. Jako jediná v ČR v sobě spojuje botanickou a zoologickou zahradu.

Plzeňská ZOO má mezi zoologickými zahradami v ČR pátou nejvyšší návštěvnost po Praze, Zlíně, Ostravě a Dvoře Králové nad Labem.

ZOO Praha překonala návštěvnický rekord z roku 2016

Do pražské zoologické zahrady v roce 2019 zavítalo 1 456 526 návštěvníků. O více než 8 000 lidí tak padl

její dosavadní rekord z roku 2016. Zahrada úspěch přičítá mimo jiné otevření Rákosova pavilonu se vzácnými papoušky i zvířecím přírůstkům. Do silvestrovského odpoledne se v ní narodilo nebo vylíhlo 1 176 mláďat 214 druhů savců, ptáků a plazů, uvedla ZOO v tiskové zprávě.

V letošním roce se ZOO Praha podařilo získat významná zvířata. Naposledy v prosinci z Austrálie doputovali čtyři dáblí medvědovití neboli tasmánští čerti. Stanou se hlavní atrakcí Darwinova kráteru – nové expozice, kterou ZOO otevře 28. března. Jako jediná ZOO na světě chová od letoška největší africkou sovu ketupu Pelovu. ZOO v říjnu zahájila výstavbu pavilonu goril. V novém objektu by měli žít vedle goril také luskouni, které slíbila darovat ZOO z Tchaj-peje.

ARCHEOLOGIE

Hrad Kost je možná o téměř sto let starší

Hrad Kost na Jičínsku je pravděpodobně téměř o sto let starší, než se uvádí. Archeologové při rekonstrukci hradu objevili zbytky věže, která by mohla pocházet ze 13. století. Z historických pramenů vyplývá, že hrad vystavěl Beneš mladší z Vartemberka, ale na základě tohoto objevu to byl nejspíš někdo jiný. Uvedl to server iRozhlas. „Můžeme říct, že hrad Kost se ve své historii posouvá o dalších sto let. Tedy do 13. století. Je to pro nás úžasné překvapení,“ řekl rozhlasu kastelán Jan Macháček. Archeologové jsou ale v závěrech opatrnější. „Je dost pravděpodobné, že to posune stáří hradu až o sto let. Zatím to vyvozujeme ze souvislostí, přímé důkazy teprve budeme získávat,“ uvedl archeolog jičínského muzea Radek Novák. Na otázku, kdo hrad Kost skutečně postavil, bude možné odpovědět za několik měsíců.

Bárta: I další generace budou mít v Abúsíru co objevovat

Egyptologie za posledních třicet let udělala velký skok a rozvinula i díky českým egyptologům spolupráci s řadou

oborů. Pyramidové pole v Abúsíru, kde Češi zkoumají, za tu dobu vydalo desítky významných objevů. Mnohé památky ale přesto čekají na další generace, řekl v rozhovoru s ČTK ředitel Českého egyptologického ústavu Miroslav Bárta, který slavil 25. prosince minulého roku padesátiny. I minulý rok na podzim čeští egyptologové dva měsíce pracovali v Abúsíru. „Jeden z takových větších projektů byl v hrobce princezny Chekeretnebet, což je objev profesora Vernera z osmdesátých let. Je to také hrobka, která bude prezentovaná na výstavě *Sluneční králové* v Národním muzeu,“ upozornil. Do Prahy by na jaře podle jeho slov měly putovat nejvýznamnější nálezy z téměř šesti dekad působení českých expedic v Abúsíru.

„Daří se využívat 3D technologie, nové formy geofyzikálního průzkumu, satelitní snímkování či antropologické a paleoekologické projekty,“ popsal Bárta. Díky průzkumům území i literatuře nicméně míní, že 70 až 80 procent nekropole je stále neodkryto.

Bárta vede také průzkumy v Súdánu. „Pracovali jsme i v 50 stupních ve stínu, přes noc je i 40 stupňů. Tam, kde jsme, neexistuje technologické zázemí, často se spí pod nebem, chybí infrastruktura,“ uvedl. Súdán je ale podle něj archeologicky nesmírně zajímavá země.

DOPRAVA

Evropa chce mít za tři roky společnou jízdenku

Systém veřejné dopravy má podle evropských úředníků po roce 2022 vypadat tak, aby přetáhl co nejvíce lidí z aut k hromadnému cestování.

Zatímco Evropská komise požaduje, aby dopravci nebo objednatelé dopravy v podobě států, krajů a měst otevírali svoje prodejní kanály, Česko jde naopak cestou drobení dopravní sítě a uzavírání jednotlivých prodejních systémů. Výsledkem snahy o propojení dopravních systémů nemá být jediný celoevropský internetový obchod s jízdenkami, ale otevřené konkurenční prostředí. V něm by jízdenky na spoje všech evropských dopravců provozujících dopravu jako veřejnou službu mohl prodávat kterýkoliv z nich, nebo čistě prodejce, který sám žádnou dopravu neprovozuje. O zavedení jednotné jízdenky na železni-

ci a posléze i v dalších druzích dopravy se pokouší i Česko. Jde na to ale jinou, mnohem dražší cestou. Protože se jednotliví dopravci nedokážou dohodnout na vzájemném prodeji jízdenek, chystá se zavést státní tarif, který budou muset od konce příštího roku všichni železniční dopravci uznávat. Pro cestující ale bude dražší, než kdyby si jednotlivé jízdenky koupili samostatně nebo prostřednictvím Evropou prosazované společné jízdenky, která pouze sesbírá aktuálně dostupné nabídky jednotlivých dopravců a vystaví na ně jeden doklad. V Česku se bude cena jednotné jízdenky skládat z jakési nástupní sazby a poplatku za kilometr ujeté trasy. Jízdenka za první kilometr cesty vyjde na 13 Kč a pak cena stoupá o korunové kroky s každým kilometrem. Jednu výhodu ale český systém proti evropskému má. Cestující se totiž nebude muset ohlížet na to, s jakým dopravcem cestuje. Pokud mu spoj ujede, může sednout

na následující bez ohledu na dopravce, který jej provozuje. Nejde totiž jen o uživatelsky přívětivě seskládané doklady jednotlivých dopravců, ale o skutečnou jednu jízdenku. Stát ji proto chce použít jako základ při jednání s Evropskou komisí o tom, jak splnil evropské nařízení o propojování trhu.

Zdroj: *idnes.cz*, 12. 12. 2019
Zaslal: *Ing. Jiří Zajíček*

Ministerstvo dopravy chce data ze železnic

Ministerstvo dopravy připravilo novelu drážního zákona. Ten mimo jiné chystá povinnost pro dopravce rok evidovat informace o cestujících v centrální databázi. Zde se má ukládat jméno, fotografie a další údaje, jako třeba adresa či e-mail. Informoval o tom web *iRozhlas.cz*. Česko se aktuálně chystá na plánované spuštění jednotného jízdného po celém Česku. Víze je taková, že zákazníkům bude stačit jeden jízdní doklad na požadovanou trasu a zvolit poté může dopravce dle své volby. V rámci příprav tak Ministerstvo připravilo novelu zákona o drahách, která nastavuje, jak bude systém fungovat. Zapojí se všichni dopravci, kteří provozují vlaky v rámci veřejné služby (tzn. ty spoje, které si objednávají kraje či ministerstvo). Přidání ostatních komerčních linek a dopravců je na jejich rozhodnutí.

Daná novela byla již jednou schválena Poslaneckou sněmovnou, senát ji ale vrátil k přepracování kvůli obavám o soukromí. Aktuálně se tedy řeší druhý pokus pro schválení. Nově vznikající systém má totiž uchovávat podrobné informace o cestujících, kteří si elektronicky zakoupili jízdenku, a to včetně jména, fotografie, doručovací adresy, data narození a druhu, číslu dokladu a dalších údajů, které při nákupu poskytne. V případě firmy se uloží jméno, sídlo a číslo bankovního účtu. Anonymní nákup online nemá být možný z důvodu obavy o sdílení jízdének mezi uživateli.

Senát tak navrhl alespoň neukládat informace alespoň o těch, kteří jízdenku zakoupí, ale necestují s ní. Údaje mají být navíc uloženy po dobu jednoho roku, což se jeví jako poměrně dlouhá doba. Přístup k údajům ale bude mít pouze dopravce, který jízdenku vydal, a ten, který cestujícího převáží.

Ministerstvo ale serveru *iRozhlas.cz* uvedlo, že nákup bude možný i bez registrace, cestující ale bude muset po každé vyplnit minimálně e-mail a požadované identifikační údaje cestujícího (jméno a popř. datum narození u časových dokladů). Evidence údajů tak má přinést zjednodušení a komfort pro cestující. Cestující, který chce jet zcela anonymně, může využít možnosti zakoupení dokladu na přepážce a tím se záznamu v systému vyhnout.

Zaslal: *Ing. Jiří Zajíček*

Nový jízdní řád přináší na české železnici řadu změn

Největší změny nastaly v regionální dopravě, v některých krajích začali působit soukromí dopravci. Novinkou je i posílení provozu některých zavedených linek a v některých krajích změna systému jízdének. Českým drahám (ČD) se počet spojů mírně sníží, dopravce přišel o část linek objednávaných státem nebo kraji, převezmou je soukromí dopravci. Jde třeba o regionální spoje v Ústeckém, Zlínském nebo Pardubickém kraji a také o rychlíky ve středních Čechách nebo na trase Brno – Bohumín. Dráhy i pře-

sto budou mít devadesátiprocentní podíl na trhu a provozovat budou v průměru 6 854 vlaků denně. Dopravce posílí zejména spoje mezi Prahou a Brnem, více vlaků pojede také na lince ze severu Moravy přes Břeclav do Vídně i na dalších vnitrostátních linkách. Novinkou je přímé spojení z Prahy do Českých Velenic.

České dráhy zároveň s novým jízdním řádem zavádějí placení kartou ve všech svých vlacích, kde je průvodčí, nebo slevy pro studenty a seniory v první třídě. Největší tuzezemský dopravce zároveň ruší zpáteční jízdenky. Možnosti platby kartou rozšíří také Arriva a RegioJet. Leo Express už tuto službu nabízel dříve. U ČD také končí slevy na zpáteční jízdenky. Podle serveru *zdopravy.cz* proto, že si zákazníci i při zpátečních cestách raději kupují dvě jednosměrné jízdenky.

Zaslal: *Ing. Jiří Zajíček*

EK schválila dotaci na nákup 36 elektrických vlaků pro jižní Moravu

Evropská komise schválila podporu 223 milionů eur (téměř 5,7 miliardy Kč) na nákup vlaků pro rychlostní železnici na jižní Moravě. Za dotaci z fondu soudržnosti pořídí kraj 36 elektrických souprav o celkové kapacitě přes 10 tisíc míst. Jihomoravský kraj o dotaci požádal předloni a peníze k unijnímu fondu by měly pokrýt 85 procent nákladů na pořízení vlaků. „Mám radost, že díky kohezní politice se mohou obyvatelé Česka těšit z moderního, pohodlnějšího a efektivnějšího cestování vlakem,“ uvedla komisařka pro soudržnost a reformy Elisa Ferreiraová. Dotace je podle ní zároveň jedním z prvních kroků na podporu ekologické dopravy v rámci Evropské zelené dohody. Nové vlaky by podle Bruselu měly na jižní Moravě jezdit do tří let.

České dráhy začnou přijímat platby kartou ve vlacích

V prosinci došlo ke každoroční celorepublikové změně jízdních řádů. Společně s tím přišla velká novinka u Českých drah – firma vybaví průvodčí bezkontaktními terminály pro platby kartou. Stejnou možnost zavede na vybraných linkách i RegioJet či Arriva. Od 15. prosince vešly v platnost nové jízdní řady a s nimi se České dráhy připravují na nasazení více než 1 600 mobilních terminálů ve spolupráci s ČSOB. Ty umožní cestujícím platit po nástupu do vlaku i kartou. Doposud přitom bylo možné využít pouze hotovost, či předem nabitý kredit na In Kartě. Novinka by měla být dle vyjádření firmy dostupná v drtivé většině spojů. Společně s tím dochází i ke zmenšení počtu prodejních míst jízdních dokladů – jedná se až o desítky nádraží. Zde České dráhy uzpůsobují nabídku služeb poptávce od krajů, které se mohou rozhodnout, zda prodejnu na daném místě chtějí, či nikoliv. Velká část uživatelů si ale změny vůbec nevšimne. Třetina tržeb z osobní přepravy totiž plyne z aplikace *Můj vlak*, která je dostupná pro Android a iOS a využívají ji hlavně mladí.

Od prosince se k Českým drahám s platbami kartou přidala Arriva či RegioJet na nové trase z Brna do Bohumína, kde střídá právě národního dopravce. Platby kartou nabízí například už Leo Express. Stejně jako doposud ale platí přírůžka za nákup jízdenky ve vlaku ze stanice, ve které se nachází otevřená pokladna – u Českých drah a RegioJetu se jedná o 40 Kč, u Arrivy a Leo Expressu je to 50 Kč.

Arriva se omluvila cestujícím za problémy při startu své železniční dopravy

Dopravní společnost Arriva se omluvila za problémy při zahájení své železniční dopravy. Firma v polovině prosince spustila provoz některých rychlíkových linek a taky osobních vlaků na Zlínsku a Liberecku. Vlaky ale měly často zpoždění, cestující museli řešit problémy se zrušenými spoji nebo přesedání do náhradních autobusů i potíže při prodeji jízdenek. Ředitel společnosti Arriva vlaky Jiří Nálevka v otevřeném dopise uznal, že firma start vlakové dopravy na sto procent nezvládla. Například kvůli technické závadě přijel ranní rychlík z Prahy do Tanvaldu s devadesátiminutovým zpožděním.

Drážní úřad začne řešit, jestli firma Arriva neohrožuje bezpečnost provozu na české železnici. Někteří její strojvedoucí se údajně česky nedomluví s výpravčími. Vlaky Arrivy navíc za posledních 14 dní desetkrát projeli návštějstvem, u kterého měli zastavit. Arriva měla problémy taky s tím, že některé její vlaky nemohly v minulých týdnech vyjet prudké kopce. Podle firmy se tak stalo jen dvakrát – jednou kvůli špatnému počasí, podruhé kvůli závadě vlaku. Drážní úřad bude prověřovat taky dopravce Leo Express Tenders – ten ve východních Čechách část svých linek nahrazuje autobusy. Některé vlaky tohoto dopravce by nevyjely tamní kopce.

Ministerstvo dopravy vyčíslilo za nedostatky ve vlacích pokutu pro firmu Arriva na 670 000 korun. Zváží výpověď smlouvy, pokud služby dopravce nebudou v dohodnuté kvalitě. Za měsíc provozu provedlo ministerstvo ve vlacích Arrivy 23 kontrol. Další sankce budou za zpoždění nebo nevypravení vlaků. Na sociálních sítích to uvedl v té době ministr dopravy Vladimír Kremlík (za ANO). Na facebooku navíc uvedl, že je rozčarován z nepříliš povedeného zahájení provozu Arrivy na rychlíkových linkách.

Arriva, která je dceřinou firmou německých drah Deutsche Bahn, na svém webu již koncem prosince zveřejnila omluvu cestujícím. Arrivě za problémy v železnič-

ní dopravě vyměřil pokutu už Liberecký kraj, vyčíslil ji na 815 000 korun. Hlavním důvodem je nefunkční odbavovací systém a také informační systém ve vlacích, který byl ještě na začátku ledna v němčině. O sankcích vůči firmě bude v únoru rozhodovat i Zlínský kraj. Již bylo oznámeno, že za zpoždění nebo nefungující prodej jízdenek v některých vlacích uplatní vůči Arrivě pokutu v řádu statisíců korun. V obou těchto krajích dopravce od nového jízdního řádu provozuje některé regionální vlaky.

Stát plánuje v příštím roce otevřít 21 km nových dálnic, méně než letos

V roce 2020 by mělo být v Česku zprovozněno 21 kilometrů nových dálnic. Jde o dva úseky karlovarské D6 a jeden úsek D48 u Frýdku-Místku. Dokončena by měla být také modernizace tří úseků D1 a 24 kilometrů obchvatů měst, informovalo ministerstvo dopravy. Stát dlouhodobě čelí kritice kvůli pomalé výstavbě. Letos se otevře 34 kilometrů nových dálnic, loni to byly pouze čtyři kilometry. Problémy jsou především s přípravou staveb. V mnohých případech trvá až třináct let, což je výrazně déle než v některých okolních státech.

Ministerstvo dopravy si zrychlení staveb slibuje zejména od novely tzv. liniového zákona. Měla by výrazně zrychlit právě přípravnou část, podle úřadu až o třetinu. Nyní je v Česku rozestavěno podle ministerstva 260,3 km silničních staveb, z toho nových dálnic je přes 138 km.

Další investice ministerstvo plánuje na železnici. V roce 2020 na železniční investice vynaloží 27,1 miliardy korun, o rok později 45,6 miliardy a v roce 2022 počítá s ministerstvem s 32 miliardami korun. Z velkých projektů bude pokračovat úprava tratě mezi pražským hlavním nádražím a Hostivaří, Smíchovem a Černošicemi nebo výstavba koridoru mezi Sodoměřicemi a Voticemi, který směřuje do Českých Budějovic. Opravovat se budou také nádražní budovy ve Vsetíně nebo Mostě. Práce budou pokračovat i na trati z centra Prahy na Letiště Václava Havla.

Prezidentka udeľovala štátne vyznamenania

Prezidentka začiatkom januára vyznamenala 20 osobností z rôznych oblastí spoločenského života. Vyzdvihla, že každá krajina na svoj úspech potrebuje talentovaných a snaživých ľudí s výnimočným prínosom pre svoju krajinu, ktorých Slovensko má. „Považujem za česť a privilegium, že všetkým vám, ktorí si teraz prevezmete vyznamenania, môžem v mene republiky a jej obyvateľov poďakovať za všetko, čo ste pre nás urobili a ešte určite urobíte,“ uviedla v príhovore prezidentka Čaputová.

Radom bieleho dvojkríža I. triedy in memoriam oceniла prezidentka českú právničku a političku Miladu Horákovú, ktorá je považovaná za symbol protikomunistického odboja. Rad Ludovíta Štúra I. triedy získali literárny vedec a politik Peter Zajac, poslední dvaja príslušníci Vysokoškolského strážneho oddielu generálov Goliana a Viesta Branislav Tvarožek a Martin Janec (in memoriam), takisto prvý rómsky lekár v Československu Ján Cibula (in memoriam) a politik František Mikloško. Rad Ludovíta Štúra II. triedy osobne prevzali študentská líderka Nežnej revolúcie Zu-

zana Mistríková, profesorka Helena Barancová, tréner Tibor Soós, učiteľ informatiky Ondrej Demáček, športovec Jozef Plachý, virologička Silvia Pastoreková, riaditeľ gymnázia Pavel Sadloň a reportér Andrej Bán. Pribinov kríž I. triedy si odniesli kameraman Igor Luther a umelec v oblasti filmového umenia Rudolf Urc. Pribinov kríž II. triedy získali sociologička Zora Bútorová, muzikologička Alžbeta Rajterová a historička architektúry Klára Kubičková. Vyznamenanie Pribinov kríž III. triedy si prevzala doktorka venujúca sa Downovmu syndrómu Mária Šustrová.

Slovenské školstvo dlhodobo stagnuje

V školstve na Slovensku sa podľa opozičných lídrov v roku 2019 nič pozitívne nezmenilo, zároveň sa školstvo ani neposunulo dopredu. Zhodli sa na tom členovia Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport Branislav Gröhling (SaS) a Veronika Remišová (nezaradená). „Ministerka školstva Martina Lubyová (SNS) držala líniu ministrov školstva za SNS a podaril sa jej stimulový škanďal za 30 miliónov eur, v ktorom obrovské sumy na vý-

skum dostali firmy sídlia v bytovke, bez skúsenosti s výskumom či s nulovým obratom,” uviedol poslanec NR SR. Dodal, že po skončení funkcie ministerky Lubyovej „si po nej budeme možno pamätať iba obedy zadarmo, ale ani tie nezaviedol jej rezort“. Pripomenul, že síce bolo cítiť zvyšovanie plátov, no Lubyová nevyriešila podľa neho financovanie škôl. „Rodičia aj naďalej doplácajú za učebnice, neotvoril sa trh s učebnicami, stále máme nedostatok asistentov učiteľa,” doplnil Gröhling.

Ústavy Slovenskej akadémie vied (SAV) „stále neprešli transformáciou a neposunuli sme sa ani v kvalite vysokých škôl a mladí ľudia utekajú do zahraničia“. Remišová dodala, že vzdelávanie pre túto vládu koalíciu nie je pre ňu prvoradá. „Musím konštatovať, že ani v tomto roku ministerka Lubyová nedokázala navrhnúť zásadné opatrenia na zlepšenie školstva. Pozitívne však vnímam to, že o vzdelávanie a príčiny zaostávania našich žiakov v medzinárodných testovaniach sa začala zaujímať aj široká verejnosť,” poznamenala poslankyňa. Nedostatok kreativity a ochoty niečo zlepšovať na strane ministerstva podľa nej nahrádzajú súkromné a komunálne projekty a spolupráca na zlepšenie školstva na úrovni samosprávnych krajov. Uviedla, že už vo februári musela zvolať mimoriadnu schôdzu na odvolávanie ministerky Lubyovej, dôvodom ktorej boli štátne dotácie na vedu a výskum.

Prezidentka amnestie udeľovať nebude

V rozhovore pre televíziu TASR prezidentka SR Zuzana Čaputová uviedla, že inštitút amnestie neplánuje uplatniť. V prípade milosti má ísť podľa hlavy štátu o mimoriadny akt a takýmto spôsobom chce k nemu pristupovať aj v roku 2020: „Pokiaľ však ide o úmyselné závažné trestné činy, to je kategória, kde neinklinujem ani k udeleniu milosti,” dodala pre TASR prezidentka.

Doposiaľ udelila Čaputová podmienenú milosť v septembri minulého roku 48-ročnému mužovi, ktorého dvaja synovia sú vážne chorí. V novembri udelila individuálnu milosť 44-ročnému mužovi, ktorého situácia v rodine je veľmi zložitá a v decembri udelila podmienenú milosť 41-ročnému mužovi, žiteľovi rodiny a otcovi troch maloletých detí. Prezidentka SR má právomoc odpustiť či zmierniť súdom právoplatne uložený trest, alebo zahliadiť odsúdenie, a to prostredníctvom udelenia individuálnej milosti alebo amnestie. „Na základe žiadosti o milosť a ďalších podkladov, ktoré pre hlavu štátu zabezpečuje minister spravodlivosti SR, môže prezidentka rozhodnúť o udelení milosti osobe právoplatne odsúdenej za trestný čin. Počas konania o žiadosti o milosť môže nariadiť odloženie alebo prerušenie výkonu trestu. Trest alebo jeho časť môže odpustiť aj podmienenčne,” uvádza oficiálne stanovisko prezidentky na jej webovej stránke. Použitie inštitútu amnestie umožňuje hlave štátu hromadné odpustenie trestov za určité trestné činy, pričom na jej platnosť sa vyžaduje aj podpis predsedu vlády SR či ním povereného ministra. Národná rada SR má právo zrušiť rozhodnutie prezidentky o udelení amnestie alebo individuálnej milosti, ak odporuje princípom demokratického a právneho štátu. „O súlade uznesenia Národnej rady SR o zrušení amnestie alebo individuálnej milosti s ústavou rozhoduje Ústavný súd SR,” dopĺňa stránka prezidentky.

Úradnícka vláda či predčasné voľby sú možné

Úradnícka vláda či predčasné voľby sú jedným z možných povolbových scenárov. V rozhovore pre TASR to uviedla prezidentka SR Zuzana Čaputová. Želá si však, aby k tejto eventualite nedošlo, nakoľko vláda by mala byť podľa nej zostavená zo subjektov, ktoré vyjdú ako víťazi v parlamentných voľbách. „V prípade, že by žiadna kombinácia strán, ktoré sú ochotné spolupracovať, nemala v parlamente väčšinu, je legitímne uvažovať aj o úradníckej vláde a predčasných voľbách,” dodala prezidentka.

Uviedla, že prvá osoba, s ktorou bude rokovať o zostavení novej vlády po februárových voľbách do Národnej rady SR, bude predseda politickej strany, ktorá vo voľbách získa najviac hlasov. „Je to rešpekt k vôli voličov,” povedala Čaputová. Ak nebude víťazná strana môcť zabezpečiť v parlamente väčšinu, prezidentka vstúpi do rokovania so stranou, ktorá skončí na druhom či treťom mieste. „Sú tam dôležité dva aspekty, jednak úspešnosť vo voľbách, ale aj dostatočné množstvo podpory v Národnej rade SR,” uviedla prezidentka. Spoluprácu s budúcim predsedom vlády SR si želá ako vecnú, pragmatickú a korektnú. „Je dôležité, aby sme pri spolupráci, ak to nebude človek hodnotovo zhodný so mnou, prekonali rozdielne pohľady na niektoré veci a pozerali sa na to, čo potrebuje Slovensko,” upresnila Čaputová. Politické strany by sa podľa nej mali snažiť najmä o dôveru verejnosti. Mali by byť subjektmi, ktoré ponúkajú čo najpragmatickejšie programy. „Mali by byť odvážne na prijímanie riešení, ktoré možno nebudú populárne, ale budú potrebné pre dlhodobý vývoj Slovenska,” dodala prezidentka.

Opozičné strany sa zhodli

Opozičné parlamentné a mimoparlamentné strany sa na stretnutí začiatkom januára dohodli na troch prioritách, ktoré budú pre zúčastnených po parlamentných voľbách prioritami. Hlavnými bodmi budú spravodlivosť, školstvo a zdravotníctvo. Túto informáciu zverejnil bývalý prezident a predseda strany Za ľudí Andrej Kiska.

Líder SaS Richard Sulík uviedol, že napriek tomu, že sú medzi opozičnými partnermi sporné body, spoluprácu to neznamená. „Považujem za veľký krok, že sme sa dohodli na troch oblastiach, ktoré nutne, bezpodmienečne a okamžite po 12 rokoch potrebujeme riešiť. Tieto tri oblasti nestrpia odklad. Po voľbách, ak dostaneme dôveru voličov, budeme hľadať konkrétne riešenia,” nechal sa počuť Sulík. S uvedenými bodmi súhlasil aj líder KDH Alojz Hlina.

Vzdelávanie je pre vedúcu osobnosť koalície PS-Spolu Michala Trubana v tomto momente to najdôležitejšie. „Keď budeme mať lepšie vzdelávanie, budeme mať lepšie zdravotníctvo, dokonca aj lepšiu spravodlivosť, výskum, lepšie podnikateľské prostredie,” dodal Truban.

Ako si opozícia rozdelí jednotlivé rezorty, Sulík neuviedol, nakoľko je podľa neho na podobné polemiky priskoro. Predseda hnutia OĽaNO Igor Matovič, ktorý tvrdil, že si navzájom posielajú odkazy cez médiá o tom, kto nemôže byť premiérom a kto ministrom, do koalície nepatrí. Jeho verbálne útoky okomentovali Kiska a Truban nasledovne: „Matovič to znova prekrúcal. S Kiskom sme si nerozdeľovali žiadnych premiérov ani ministrov. Nerobíme to ani

Líder SaS Richard Sulík

teraz," vyjadril sa Truban. Kiska potvrdil, že rozdeľovanie rezortov zatiaľ nebolo témou ich rokování.

V Tatrách zasahovali horskí záchranári

Zimná sezóna v Tatrách je v plnom prúde, no nezaobišla sa žiaľ bez zásahu záchrannej služby. Horskí záchranári pomáhali prvý januárový víkend turistom v okolí Hrebienka. Horská záchraná služba (HZS) informovala, že v doobedňajších hodinách vyslala záchraný signál o pomoc skupina turistov, ktorí sa uviazli pod Rázcestím pod Slavkovským štítom smerom na Hrebienok. „Pre veľké množstvo nového snehu, silný vietor, nedostatočnú zimnú výbavu a vyčerpanosť neboli schopní ďalej samostatne pokračovať po tom, ako zišli z turistického chodníka. Turisti slovenskej národnosti boli vo veku 18, 25 a 52 rokov," komentovalo situáciu HZS. Záchranári z Oblastného strediska Vysoké Tatry bezprostredne po príchode na miesto poskytli nutné ošetrovanie tak, aby bola skupina schopná s pomocou záchranárov zostúpiť na Hrebienok. Záchraná akcia bola následne ukončená. V poobedňajších hodinách toho istého dňa si neďaleko hornej stanice lanovky na Hrebienku zranila hornú končatinu pri páde v oblasti ramena 60-ročná žena slovenského pôvodu. Záchranári ženu na mieste ošetrili a ihneď ju transportovali do Starého Smokovca, kde ju prevzala záchranka na prevoz do nemocnice.

Slovenskí vojaci dočasne opustili Irak

Slovenskí vojaci umiestnení v Iraku na výcvikovej misii Severoatlantickej aliancie (NATO) boli po nedávnych udalostiach dočasne premiestnení do inej krajiny. Agentúru TASR o tom informoval tlačový odbor Úradu vlády SR. „Vzhľadom na aktuálnu situáciu v Iraku, ktorá viedla k pozastaveniu aktivít výcvikovej misie NATO, prebehla dočasná relokácia siedmich slovenských vojakov mimo územia Iraku

v súlade s bezpečnostnými pravidlami," uvádza stanovisko predsedu vlády Petra Pellegriniho (Smer-SD). Ďalšie kroky budú podľa úradu vlády prijaté po konzultácii so spojencami. Pellegrini avizoval, že všetci príslušníci výcvikovej misie sú v bezpečí.

Ľadové Medvede v Bratislave

V centre Bratislavy sa do Dunaja opäť ponorili otužilci. Popri brehu a krížom cez tok si zaplávali v rámci 21. ročníka Memoriálu Jozefa Makaia, ktorý organizuje občianske združenie (OZ) Ľadové Medvede Bratislava. „Je to taká najprestížnejšia záležitosť, pretože Dunaj je v januári najstudenší a vonku je zima. V rieke je tiež tečúca voda, nie je to stojatá voda, takže je to tak trochu »líznuté« aj dobrodružstvom a nebezpečenstvom," uviedla podpredsedníčka združenia Andrea Ostrihoňová. Podujatie zároveň slúži aj na propagačné účely, ktorými chcú členovia sponzorať benefity otužovania a zdravý životný štýl.

Plávanie v studenej vode je pre všetkých otužilcov dobre známe, ale Dunaj je podľa Ostrihoňovej slov ešte väčšou výzvou. „Je to ešte studenšie, pretože z vás tečúca voda strháva aj tie posledné zvyšky tepla, ktoré máte, ale po pár minútach, keď už stuhnete, nastúpi účinok adrenalínu, ktorý vám zaplaví organizmus a cítite sa veľmi dobre. Keď k tomu pridáte, že ste ešte súčasťou takého toku, ako je Dunaj, a plávate cez hlavné mesto, tak je to naozaj veľmi dobrý zážitok, každý to pociťuje inak, ale čo máme spoločné, je, že nám odíde krv z končatín a uzatvára sa cievné zásobenie, takže to bolí. Na nohách máme topánky, pretože keď máte podchladené končatiny, tak necítite, že ste sa zranili. Na rukách však nenosíme rukavice a to je ten najneprijemnejší pocit, keď vám stárpnu, a ešte horšie je, keď rozmrzajú," opísala zážitok Ostrihoňová. No uviedla tiež, že pozitíva otužovania prevažujú nad negatívami. „Nie že by sme nechoreli, ale máme lepšiu zdravotnú kondíciu a choroby, ktoré sme mali, sa dostávajú na normál alebo sa zlepšujú," upresnila.

Štrajk dopravcov na Orave

Združenie oravských dopravcov podporilo štrajk, ktorý iniciovala Únia autodopracov Slovenska (UNAS) dňa 7. januára 2020. Protestnej jazdy od štátnej hranice v Trstenej do obce Lokca sa zúčastnilo viac ako 50 kamiónov a desať autobusov. Dopravci chceli jednak poukázať na požiadavky únie a tiež na regionálne prekážky, akým je napríklad uzatvorenie horského priechodu Príslop v zime pre nákladné motorové vozidlá presahujúce vyznačenú dĺžku. „Máme za to, že táto nedomyslená uzávera ničí akékoľvek dôstojné podnikateľské prostredie pre nás, oravských dopravcov. Preto požadujeme zrušenie tejto značky cez Príslop a rovnako značky zákazu prejazdu kamiónov z Kysúc do Oravskej Lesnej. Ďalej požadujeme zníženie cestnej dane a pozastavenie výberu mýta, kým sa nevyriešia nezrovnalosti na základe správy Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ) SR," uviedol predseda Združenia oravských dopravcov Anton Klimčík.

Protestná kolóna kamiónov a autobusov prešla po trase Trstená, Tvrdošín, Nižná, Podbiel, Krivá, Dlhá nad Oravou, Sedliacka Dubová, Oravský Podzámok, Hruštín a Babín. Jazdu zakončili popoludní v Lokci. Bezpečnosť a ply-

nulosť premávky zabezpečoval zvýšený počet policajných hliadok. „V tomto prípade sme nasadili zhruba osem hliadok na celom úseku cesty. Dopravu usmerňujeme tak, aby nedošlo k žiadnym ťažkostiam alebo kolíziám,“ upresnil riaditeľ okresného dopravného inšpektorátu v Dolnom Kubíne Ladislav Hlavatík. „Dôvodom prijatia tohto krajného opatrenia je dlhodobý zvyšujúci sa daňový zaťaženie v cestnej dani, spotrebnej dani, dani z minerálnych olejov (pohonných látok) a odhalenia NKÚ SR o nehospodárnom výbere mýta,“ spresnila koncom minulého roka únia dopravcov.

Výstavy

Zimný festival jedla

do 23. 2. 2020, Bratislava

Zimný festival jedla prebieha priamo vo vybraných top reštauráciách gastronómického sprievodcu Gurmán na Slovensku. Návštevníkom ponúkne zážitok a blažený pocit z lahodného jedla, atmosféry reštaurácie a profesionality celého personálu. 7. ročník tejto výnimočnej gastronomickej udalosti umožní každému, kto má záujem o kvalitnú gastronómiu, navštíviť tie najlepšie a veľakrát cenovo nedostupné reštaurácie Slovenskej republiky, a to za naozaj symbolické ceny. Festivalové menu pozostáva z troch jedál: ikonického jedla charakterizujúceho danú reštauráciu, chod Chute regiónov s dôrazom na použitie lokálnych a sezónnych surovín a Kuchárova voľba – výnimočné jedlo mimo bežnej ponuky. Viac na www.zimnyfestivaljedla.sk

N89 Cesta k slobode

do 22. 11. 2020, Bratislavský hrad

Už tri desaťročia žijeme v slobode. Od revolučných dní v roku 1989 dorástli na Slovensku dve generácie mladých ľudí, ktorí buď Nežnú revolúciu nezažili, alebo mali sotva 10 rokov, a teda ešte nerozumeli politickým zmenám v štáte. Preto je začiatok výstavy zasadený do polovice 80. rokov 20. storočia a vnímavý návštevník bude mať možnosť spoznať alebo pripomenúť si hlavné obmedzenia slobody v komunistickom Československu. Vďaka spolupráci s mnohými inštitúciami a desiatkami súkromných osôb návštevník bude môcť spoznať aj dodnes nevystavované predmety, ktoré sú doplnené multimediálnymi prvkami. Cesta za slobodou je ukončená prvými slobodnými voľbami a symbolicky aj zničením Pamätníka Klementa Gottwalda a premenovaním Gottwaldovho námestia na Námestie slobody.

Tatranský dóm a Tatranská galéria ľadových majstrov

do 30. 4. 2020, Hrebienok

Na majstrovskom diele sa podieľalo kompletne 18 sochárov z Litvy, Nemecka, Poľska, Česka a Slovenska. Hlavným staviteľom je aj tento rok Adam Bakoš. Na stavbu sa použilo neuveriteľných 1 880 blokov ľadu, ktoré dokopy vážia viac ako 225 ton. Ľadový dóm je umiestnený v kupole o priemere 25 m a najvyšší bod stavby dosahuje výšku až 11,5 m. Hlavnou témou krásneho a veľkolepého ľadového chrámu je tento rok Katedrála Notre-Dame, tiež nazývaná aj Chrám Matky Božej v Paríži. Katedrála je zaradená medzi svetové kultúrne dedičstvo UNESCO. Postavená je v gotickom štýle, o časť svojej krásy však prišla po požiaru 15. apríla 2019. V Tatranskom ľadovom dóme môžete

očakávať kópiu nádhernej západnej fasády, kde sa nachádzajú tri hlavné vchody, nad prostredným dominuje vitrážové okno rozetového tvaru. Nad hlavnými vchodmi sa týčia dve predné hlavné veže slúžiace ako zvonice. Ešte silnejšiu emóciu ponúka dóm, keď sa rozozvučí vďaka živým hudobným koncertom, ktorých bude počas zimnej sezóny hneď niekoľko. Vstup do Tatranského ľadového dómu je pre návštevníkov bezplatný.

100 rokov dizajnu

do 29. 6. 2020, Slovenské centrum dizajnu, Bratislava
Prvá expozícia histórie a súčasnosti slovenského dizajnu a úžitkového umenia, ktorá je výsledkom niekoľkoročnej vedecko-výskumnej a zbierkotvornej práce Slovenského múzea dizajnu. V expozícii sú prezentované doterajšie výskumy a diela z územia Slovenska, ktoré reprezentujú obdobie od roku 1918 až po súčasnosť a ktoré sú v zbierkovom fonde múzea. Úlohou expozície je vytvoriť prehľadnou a inšpiratívnou formou príbeh vzniku a vývoja dizajnu na Slovensku, ktorý zahŕňa hlavné oblasti a fenomény.

Prvá nedeľa v mesiaci – bezplatne je otvorených 37 expozícií múzeí a galérií

Až 37 expozícií múzeí a galérií po celom Slovensku sú vždy prvú nedeľu v mesiaci otvorené bezplatne. Túto možnosť môžu milovníci kultúry premiérovito využiť každú prvú nedeľu v mesiaci, kedy sa tak pre nich zadarmo otvoria nielen expozície Slovenskej národnej galérie, ale aj brány Slovenského národného múzea (vrátane jeho 18 špecializovaných múzeí), Slovenského technického múzea v Košiciach (všetkých 10 pracovísk) a Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici (všetky 4 pracoviská). Zoznam múzeí nájdete na FB stránke Ministerstva kultúry SR.

Čítanie pre veľkých i malých

Kolektív autorov: Strom života našej rodiny (2019, Vyd. PharmDr. Kopřivová Monika)

Strom života našej rodiny je originálna kniha na zaznamenanie rodokmeňa a rodinnej histórie. Kniha je veľmi dôsledne spracovaná, takže do nej môžete pohodlne zaznamenať svojich predkov až do piateho kolena, ale zároveň i všetkých svojich potomkov. Ku každému členovi rodiny môžete pridať zaujímavé informácie o ňom a o jeho živote vrátane fotografie. Zároveň môžete svojich príbuzných požiadať, aby vám do knihy napísali odkaz ako do pamätníka – pre vás a pre ďalšie generácie. V knižke sa dá výborne orientovať, takže pripomína veľký rodinný atlas. Pekné ilustrácie dodávajú knižke tú pravú atmosféru rodinnej pospolitosti a úcty k našim koreňom. „Mnoho ľudí sa ma pýtalo, či by bolo možné vytvoriť knižku, kam by sa dala zaznamenať história celej rodiny vrátane pekne a prehľadne zobrazeného rodokmeňa. Nebola to ľahká úloha, ale verím, že sa to podarilo. Budem rada, ak sa knižka stane inšpiráciou pre rodinné stretávanie a pátranie v rodinnej histórii,“ hovorí Monika Kopřivová, ktorá je autorkou úspešných kníh *Babička, rozprávaj* a *Dedko, rozprávaj*. Kniha má veľký formát 30 × 30 cm, vysokú gramáž papiera a vďaka svojmu reprezentatívne vzhľadu môže poslúžiť ako originálny darček na Vianoce, svadbu, narodeniny a ďalšie významné príležitosti.

Kristína Farkašová Tormová: *Budem mama*

(2019, Ikar)

Tehotenstvo je najkrajšie obdobie v živote ženy. Povedal asi nejaký pán, ktorý netuší, aké je to byť grckajúcim mrožom so sloními nohami, unavený ako blázon, pretože má v tele dve srdcia, prípadne viac. Ale je možné, že mu to nahovorila jedna zázračná bytosť, ktorá dokáže vytvoriť vo svojom bruchu naozajstného voňavého človečika a nazývajú ju mama. Toto je knižka napísaná počas spomínaného nekomfortne zázračného obdobia, ktoré odštartovala láska Skorodíčov. Je určená pre všetky Skoromamy, ktoré obľubujú debaty na rovinu, humor a seba. Toto je knižka, ktorá sa dá napriek nevoľnostiam nazvať krásnou literatúrou a ktorá sa rodila súčasne s naším človečikom. Dúfam, že si ju obľúbite tak ako ja svojho človečika. Viac sa už nedá. Príjemné tehotnenie, milé Spoluskoromamy!

Zdena Ochabová: *Randenie „na Slováka“*

(2020, na slováka)

Kniha *Randenie „na Slováka“* je zbierka vtipných, skutočných, úchylných, niekedy až vulgárnych zážitkov z online zoznamiek na Slovensku. Ako to chodí na zoznamkách, koho tam nájdete a koho vôbec. Píšem o nás, Slovákoch, žiadne vymyslené bláboly, je to ukážka toho, akí sme v skutočnosti, bez obalu, natvrdo vo všetkých oblastiach randenia. Veľa Slovákov vie zhutniť svoje životné frustrácie práve pri hľadaní životného partnera. Verili by ste? Keď dočítate moje blogy z randenia a online zoznamovania, tak pochopíte, prečo žije na Slovensku státisíce single ľudí. V niektorých príspevkoch nájdete gramatické chyby, chcela som byť autentická, sami viete, že na Slovensku stále nájdeme negramotných ľudí a z neznámeho dôvodu sa premnožili práve na online zoznamoch. Verím, že sa budete baviť aspoň tak dobre, ako moji „skalní“ fanúšikovia pri čítaní blogov na mojom webe.

Ivan Bajo: *Smiech na lane* (2019, Panoráma.sk)

Ivan Bajo je autorom *Smiechu na lane*, knihy úsmevných príbehov o horolezcoch, ktorá v roku 2019 vyšla už v piatom vydaní. Sú tu i tri nové príbehy: *Moja prvá vynáška*, *Tragédia v severnej stene Javorového rohu*, *Slovenský kolektívny prvospušť z vrcholu Európy – z Elbrusu*. Pribudli aj karikatúry, ktoré dosiaľ neboli knižne publikované. *Smiech na lane* je na prvý pohľad zbierkou karikatúr a príbehov – najmä z horolezeckého prostredia, ale pozorný čitateľ zistí, že autor mu poskytuje viac než len prchavé pobavenie. Bajov humor inšpirovaný strádaniami a radosťami horolezcov je spôsobom ako nazerať na svet, ako si užívať jeho veselšie stránky, i naopak, ako sa vyrovnávať s trápeniami, ktoré život prináša.

Pavol Dinka: *Stretnutia s krutým nepriateľom*

(2019, Vydavateľstvo Spolku sl. spisovateľov)

Veda a filozofia sa usilujú pátrať, očisťovať hrdzu z faktov, zovšeobecňovať a syntetizovať, ale chýba sila emócie. A ňou popri poznávaní a skúmaní života disponuje jedine umenie, no najmä literatúra. Krásno spolu s rozumom a citom poľudštuje človeka. Nastal čas, keď sa spisovateľ musí stať každodenným racionálnym kritikom udalostí vôkol seba, bez akýchkoľvek skrytých a zastieraných hmotárskych postojov a materiálnej vypočítavosti. Už aj z tých dôvodov, že recipient chce krátke a rýchle vysvetlenie. A nie-

len od novinárov a ich profesionálnej povrchnosti, ale aj od tých, ktorých pokladá – do väčšej či menšej miery – za svedomie národa.

Beata Balogová: *Kniha plná ľudí* (2019, Petit Press)

Príbehy sú všade naokolo. Niekedy čakajú na svojho rozprávača roky a len málokto sa dostanú do kníh alebo do novín. Šéfredaktorka denníka *SME* ich pre Knihu plnú ľudí nachádza v záhradách starých mám, na nemocničných chodbách, v cintorínoch, na revolučných námestiach, v školách, na uliciach. Píše o koreňoch, ktoré by nás mali inšpirovať, a nie zotročovať, o ťažkých životných situáciách, v ktorých sme začiatočníci, o starobe, pred ktorou krajina zatvára oči, a o tom, ako sa schováva na dne všetkého veľkého dobrota a láska. Niektoré z textov v knihe boli uverejnené ako autorské strany v denníku *SME*. Autorka ich po rokoch nanovo premyslela, ďalšie dopísala a doplnila o svoje ilustrácie.

Lucia Sasková: *Odsúdená* (2019, Slovenský spisovateľ)

Lucia Sasková, jedna z najúspešnejších súčasných slovenských spisovateľiek, prináša vo svojich románoch zložité, znepokojujúce, až kontroverzné témy. Tejto zásade ostala verná aj vo svojej najnovšej, ôsmej knihe s názvom *Odsúdená*. Hlavná hrdinka musí nečakane čeliť krutej diagnóze, ktorá jej obráti naruby celý život. Má pocit, že ju nespravodlivo odsúdili na smrť, hoci sa ničím neprevinila – bez možnosti obhajoby či odvolania. Koniec jej života sa nezadržateľne blíži, a tak sa púšťa do boja. S prácou, okolím, najbližšími a v neposlednom rade sama so sebou. Má len dve možnosti: buď začne žiť naplno, alebo bude nečinne čakať na koniec. Vyberie si prvú možnosť a opúšťa stereotypný život, na aký bola zvyknutá. Jej pohľad na svet je zrazu iný, oveľa intenzívnejšie vníma všetko, čo bolo kedysi pre ňu samozrejmosťou. Lebo to, že zdravie je v živote človeka najdôležitejšie, nie je klišé, ale realita, ktorú si človek uvedomí, až keď oň príde.

Juraj Ďúran: *Na dne duše* (2019, Ďúran Juraj)

Čo sa deje na dne duše abstijnujúceho alkoholika? Čiastočnú odpoveď môžete nájsť v zbierke poviedok s príznačným názvom *Na dne duše*, chronologicky mapujúcej niektoré epizódy práve zo života abstinenta. Autor Juraj Ďúran v nich prierezovo predkladá čitateľovi priebeh liečenia, doľiečovania, návratov, zvládania pokušení, stavania osobnej slobody a zodpovednosti za seba, ale i prvý kontakt s alkoholom, bolestivé priznanie si vlastnej závislosti, či pocity, ktoré závislý na alkohole vníma po návrate do reálneho života. Každá z poviedok je zameraná hlavne na popis autentických pocitov a myšlienok abstijnujúceho alkoholika. Kniha ako celok preto môže byť zaujímavá pre rodinných príslušníkov takto závislých či samotných abstijnujúcich alkoholikov, alebo pre tých, ktorí sa dostali do kontaktu s akoukoľvek závislosťou.

Martin Odkladal: *Dych vyrážajúce svedectvo*

(2019, KÖNYVKLUB)

Dlhé roky tvrdo pracoval na svojej vízii. Chcel zo svojho rodného mesta, ako aj Slovenska spraviť silikátovú veľmoc. Predstava lacnej montážnej dielne pre nadnárodné korporácie sa mu nepozdávala. Svoje plány sa mu postupne aj darilo napíňať a stal sa z neho jeden z najväčších sloven-

ských developerov na prelome tisícročí. Vybudoval si postavenie a kontakty s najznámejšími politikmi či podnikateľmi v našej krajine. Ani to však nepomohlo Jurajovi Dobrockému, aby v priebehu pár rokov spadol na úplné dno. Pokiaľ by si krach spôsobil sám svojimi chybnými rozhodnutiami, nenamietať by. Bol by úplne ticho. Poučil by sa zo svojich chýb a začal odznova. Bohužiaľ, na dno sa dostal preto, lebo sa nechcel stať oligarchom v pozadí najsilnejšej politickej strany. Odmietol stáť v pozadí a ťahať nitkami. A zato musel zaplatiť poriadne mastnú sumu. Dostal sa do spárov oligarchickej skupiny ľudí, ktorí sa neštítali použiť zbrane najťažšieho kalibru – vydieranie, vyhrážanie, podplácanie, ovplyvňovanie policajtov, prokuratúry či súdov. Cestu mu viackrát skrížil aj Marián Kočner. Na vlastnej koži pocítil jeho svojské praktiky, ktoré využíval dlhé desaťročia na svoje obohacovanie. Najhoršie na tom je, že Kočner nestál na vrchole celej pyramídy. Nad ním boli mocnejší a vplyvnejší, ktorí už od 90. rokov ticho pôsobia skrz všetky vlády. Kto sú tými vplyvnými a ako na Slovensku funguje spravodlivosť už viac ako štvrtstoročie, tak o tom je kniha Martina Odkladala.

Andrea Boldišová: *Okno do duše* (2019, Elist)

Osud nám niekedy zasadí rany, s ktorými sa len ťažko vyrovnávame. Hlavná hrdinka príbehu, uznávaná a obľúbená lektorka Niki, dôsledne ukrýva pred okolím rodinnú tragédiu a trápi sa pre nenaplnenú lásku. Po dlhých rokoch samoty, práve vo chvíli, keď nachádza liek na ubolenú dušu v podobe manažéra Mira a jeho malej dcéry, vtrhne jej znovu do života dávna láska a osud ju postaví pred neľahkú skúšku. Ako v nej obstojí? Pre ktorého z dvoch mužov sa rozhodne? Otvorí konečne okno svojej duše alebo sa zľakne ďalšieho sklamaní?

Martina Hlubočká: *Nepoškrvnená povesť* (2019, Bestseller)

Mladý vojvoda Daniel Patrik St'Oliver je zatrpknutý, hrubý a zo všetkého najviac nenávidí svoju rodnú krajinu, ktorú opustil ešte ako mladík. No je odhodlaný na istý čas sa vrátiť, splniť si povinnosť voči svojmu rodu a odísť z Anglicka skôr, ako nastane nový príliv. Mary Woodsová nespĺňa kritéria bežnej poddanej. Je hrdá a drzá, no zároveň milá a veľmi sčítaná, čo jej v novej práci nijako nepomáha. Práve to zaujme i Daniela a hoci sa Mary veľmi snaží, cíti narastajúcu príťažlivosť. Tuší však, že pre mladého vojvodu nie je ničím iným, iba akýmsi rozptýlením a tak sa mu všemožne vyhýba. Vie, že si musí pred namysleným šľachticom chrániť nielen srdce ale i povesť, pretože tá jediná jej zostala. Obzvlášť, keď ukrýva tajomstvo, ktoré by ju mohlo zničiť. Keď sa však oni dvaja stretnú, pochopia, že nie je nič ťažšie ako zrealizovať celkom jednoduchý plán.

Hana Lamková: *Katka a Šklbko zasa spolu* (Albatros)
Katka a Šklbko sú zasa spolu a už sa na vás tešia! Tentoraz ich zastihnete na filmovačke, pri pletení, sochárčení, hre pexeso alebo s tajomným hosťom. A samozrejme, že pri ich dobrodružstvách nebude chýbať ani kocúr Luciáš! Sedem veselých príbehov z večerníčkov *Katka a Šklbko*.

Dušan Taragel: *Rozprávky pre neposlušné deti* (Slovart)
Máte doma dieťa, ktoré sa špára v nose, je zbudlivé, lenivé, papuľnaté a nechce sa umývať? Hľadáte dobrú polep-

šovňu, ktorá ho zachráni pred doživotnou neposlušnosťou? Už nehladajte, kúpte si knihu veselých nápravných rozprávok a vaše dieťa sa konečne dozvie, čo ho čaká, keď bude neposlušné! Ďalšie vydanie kultových rozprávok v novej grafickej úprave.

Jozef Pavlovič: *Rozprávky ostrihané na ježka*
4. vydanie (2020, Ikar)

Ilustrovala Ľuba-Končeková Veselá. Jozef Pavlovič napísal množstvo rozprávok o zvieratkách, ktoré sa stále tešia medzi najmladšími čitateľmi veľkej obľube. Patria k nim aj veselé rozprávky v tejto knižke. Pán spisovateľ vyzrával deťom kúzelnícku rozprávku, o ťažkostiach v vynálezmi, o krtoch a vrtoch, o dážďovkách, ktoré sa zachránili, o slnku a mesiaci, o koze Melinde a iné. Do všetkých pridal veľa zrozumiteľného humoru a poučenia. A prečo sú „ostrihané na ježka“? Iste preto, že v knižke je viacero rozprávok o ježkovi, no najmä preto, že sú kratšie, vhodné ako príbehy na dobrú noc aj pre deti, ktoré sa práve naučili čítať.

Zuzana Stanislavová: *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež* (LIC)

Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež po roku 1960 nadväzujú na dielo Ondreja Sliackeho *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež do roku 1960*. Konceptne identické s hodnotovou reflexiou klasickej detskej literatúry, sú podrobnou žánrovou analýzou prózy, poézie, literatúry faktu a odbornej literatúry v jej modernom vývinovom období. Ich autorka Zuzana Stanislavová, ktorá je dôvernou znalkyňou moderného variantu slovenskej detskej literatúry, poskytla v nich priestor aj ďalším autorom Adele Mitrovej, Michalovi Tokárovi, Svatave Urbanovej a Jarmile Hodoličovej. Publikácia má charakter vedeckej monografie, určenej odbornej literárnej komunite, vysokoškolským študentom literatúry, knižničným a kultúrnym pracovníkom a záujemcom o literatúru z radov verejnosti.

Iva Nováková: *Tajomstvo bláznivého vynálezcu*
(Pierot)

Titul je určený pre deti od siedmich rokov a je plný lúštenia, spájačiek, bludísk a domaľovaniek. Knihou vás prevedie skupina bádateľov, ktorí skúmajú nájdené predmety na stavenisku a odhaľujú život vynálezcu Vendelína, jeho rodiny a jeho bláznivé vynálezy. Pri lúštení sa deti ponoria do sveta bádateľov a stanú sa tak súčasťou príbehu, spríjemnia si letné prázdninové dni alebo dlhé zimné večery. Ilustrácie a texty spracovala Iva Nováková.

Dominika Ponechalová: *Punková princezná*
(Slovenský spisovateľ)

Karolína Ďuranová je úplne obyčajné takmer šestnásťročné dievča. Má staršiu sestru žijúcu v zahraničí a kamarátky povahovo úplne odlišné od nej. Napriek svojej nesmelosti má však túžby ako všetky ostatné dievčatá. Jedna sa jej nečakane splní, keď ju pozve sestra do vysnívaného Anglicka. Zoznámi sa s novými ľuďmi, novým prostredím a nájde si nového kamaráta. Domov sa vracia s bohatými zážitkami. No aj tam ju čaká príjemné prekvapenie – tentoraz v podobe stretnutia s niekým, o kom už dlho snívala. Zmení sa niečo v jej živote, alebo bude všetko pokračovať v zabehaných kolajach?

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis

Župní zdravotní cvičení
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steingasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	Pátek	17:15 – 18:30
20:00 – 22:00		cvičení mužů

POZVÁNKA

Výbor Sokola Vídeň III/XI
zve všechny své členy na
řádnu **VALNOU HROMADU**,
která se bude konat
v sobotu 18. dubna 2020 v 14:00 hodin
ve Slovanské besedě,
Drachengasse 3, 1010 Wien.

Po volbě nového výboru následuje přátelská zábava.

Předvánoční čas u dětí a mládeže Sokola Vídeň XVI/XVIII

V čase očekávání během adventu probíhá v sokolovně ve Steinergerasse několik tradičních akcí. Letos právě v den sv. Mikuláše zavítal do cvičení nejmladšího žactva sokolský Mikuláš. Děti v doprovodu svých rodičů a babiček se dostavily tentokrát v plném počtu.

Během cvičení před jeho příchodem byly děti neklidné a nedočkavě pohlížely ke vchodu do tělocvičny. Po cvičení na uklidnění a odpoutání pozorností usadila sestra Lída děti společně s dospělými do kruhu na podlahu tělocvičny, světlo zhaslo, sestra Lída zapálila každému z dospělých svíčku a při písničce obcházel jedno dítě za druhým kruh s lucerničkou v ruce. Všem se tato scénka velmi líbila. Pak se opět rozsvítilo a konečně vstoupil sv. Mikuláš. Po společné písni a básničkách Mikuláš děti pochválil a podělil je balíčky s dobrotami. Samozřejmě je nabádal, aby byly hodné. Před rozloučením se všichni nechali vyfotografovat a Mikuláš slíbil, že za rok opět přijde.

K těm velkým už Mikuláš nechodí, avšak balíčky pro ně vždy připraví. Jako vždy se vydováděli při honičce s metličkou. Balíčky pak našli v šatně u svých bot.

O týden později připravila dětem sestra Ilonka po cvičení oslavu u rozzářeného stroměčku s malým pohoštěním. A u těch velkých se přimluvila sestra Danuška, aby si mohli krátce po cvičení připomenout své dětství fotkou u téhož stroměčku. A také sladkosti všem přišly vhod.

Protože část dětí se nemohla oslavy zúčastnit, slavili jsme ještě jednou těsně před Vánoce. Takže tentokrát jsme slavili a přáli si vše nejlepší na dvakrát. Nazdar!

Mb

130 let Sokola Vídeň XVI

„V druhé polovině 19. století měl duch národního obrození v zemích českých vliv i na Čechy žijící v nehostinných poměrech města Vídně. Byly zakládány četné spolky, zpočátku beze všeho programu, pouze aby se čeští lidé mohli scházet a nemuseli vyhledávat místnosti, kde by museli snášet posměchy a krutosti ze strany obyvatelstva německé národnosti. Teprve později stanovil si každý spolek svůj cíl, a tak počaly působit spolky zábavní, osvětové, politické a pod. Tyto byly předchůdci vznikajících jednot sokolských. V okrese šestnáctém a sedmáctém byla to »Česká Beseda«, jejíž členstvo po dlouhých pracích a přípravách se usneslo spojit v jednu rodinu bratrskou a založit jednotu sokolskou, třetí ve Vídni, pod názvem »Bořivoj, tělocvičná jednota Sokol ve Vídni, v Hernalsu.« Tak zní první řádky krasopisně psané v kronice jednoty po jejím vzniku.

Den 15. září 1889 vstoupil do historie naší jednoty jako slavný den jejího založení. V tento den se konala ustavující schůze za přítomnosti 44 přihlašujících se členů a za přítomnosti zástupců ze „Sokola Vídeňského“ a „Tyrše“, jednot založených v letech předtím. Cvičit se započalo 1. října v místnosti pana Bartoně v 17. okrese, Kirchengasse 19 (nyní Kalvarienberggasse). Jak praví kronika, začátky mladé jednoty byly těžké a trudné. Dobré vůle bylo dosti, ale scházeli cvičitelé, nebylo nářadí a nebylo peněz. Proto s radostí byl přivítán do jednoty přihlášený bratr Josef Sedláček, bývalý náčelník Sokola v Německém Brodě, žák dr. Miloslava Tyrše. Původní název jednoty byl dva roky po založení 1891 změněn na „Tělocvičná jednota Sokol Fügner ve Vídni“. V tomto roce se jednota výpravou 23 členů zúčastnila II. všesokolského sletu v Praze.

Nepřízeň rakouských spoluobčanů a různé změny jako bourání domů zapříčinily časté stěhování cvičiště jednoty. Přesto jednota vykazovala stále vzestupnou úroveň. V touze po vlastním stánku byla v roce 1894 zvolena stavební komise k podnikání sbírek na stavbu vlastní tělocvičny. Toho roku se stala jednota zakládajícím členem spolku „Komenský“ částkou 100 zl.

V roce 1902 byl založen při jednotě ženský odbor, který se poté účastnil všech cvičebních podniků. V důsledku usnesení předsednictva ČOS, aby měly všechny sokolské jednoty jednotný název „Sokol“, se jednota vzdala názvu „Fügner“ a nazývala se od roku 1907 „Tělocvičná jednota Sokol Vídeň XVI“.

Po první světové válce jednota utrpěla ztráty v řadách členstva, avšak činnost se rychle obnovila. Sen po vlastní tělocvičně se po pětatřicetiletém putování z jednoho místa na druhé splnil v roce 1924 slavnostním otevřením sokolovny v 17. okrese, Steinergergasse 7, za účasti vyslance Československé republiky pana Kamila Krofty a všech zástupců celé československé menšiny ve Vídni. V následujícím roce si přišel prohlédnout tuto první vídeňskou sokolovnu i starosta ČOS br. dr. Josef Scheiner. V lednu 1926 byla podepsána smlouva se župou o převzetí domu i sokolovny do vlastní správy počínaje rokem 1927. V tomto roce byla na zahradě před sokolovnou slavnostně zasazena lípa svobody, která však v sedmdesátých letech musela bohužel ustoupit zřízení místního kanálu. V roce 1933, v době rozháraných politických poměrů a hospodářské krize, se sokolové nedali odradit. Bratrská jednota v 10. okrese dostala novou, moderně zařízenou sokolovnu, což bylo vzpruhou k další činnosti. I naší jednotě se splnilo přání získat letní cvičiště, neboť Školský spolek „Komenský“ zapůjčil naší jednotě své hřiště poblíž Kroftovy školy na několik dní v týdnu.

Od svého založení se činnost jednoty rok od roku zvyšovala, kromě čilého dění v tělocvičně se pořádaly výlety, veřejná cvičení, závody a kurzy doma i ve vlasti, přednášky, besídky, plesy a samozřejmě také nechyběla účast členstva od II. všesokolského sletu na všech následujících sletech.

Po připojení Rakouska k Německu se jednota v roce 1938 opět zúčastnila ve velkém počtu X. všesokolského sletu, avšak bohužel pod vlajkou s hákovým křížem. Během druhé světové války byla činnost jednoty po rozpuštění Sokola v roce 1941 přerušena. Za války utrpěla sokolovna značné škody bombardováním a po válce, po obnovení činnosti bylo zapotřebí hodně obětavého úsilí členstva, aby byla opravena a mohla opět sloužit sokolské čin-

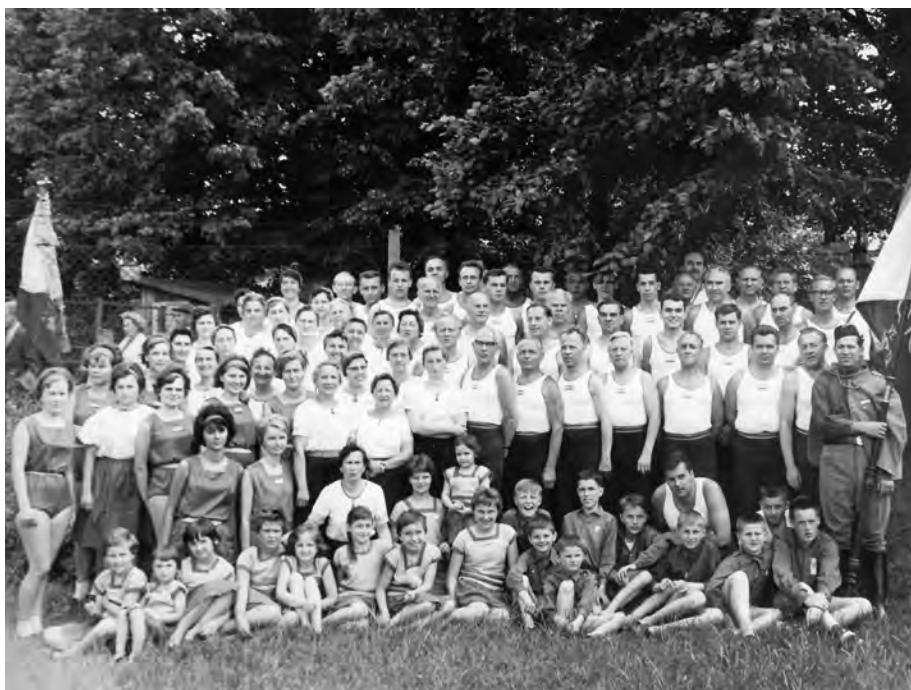
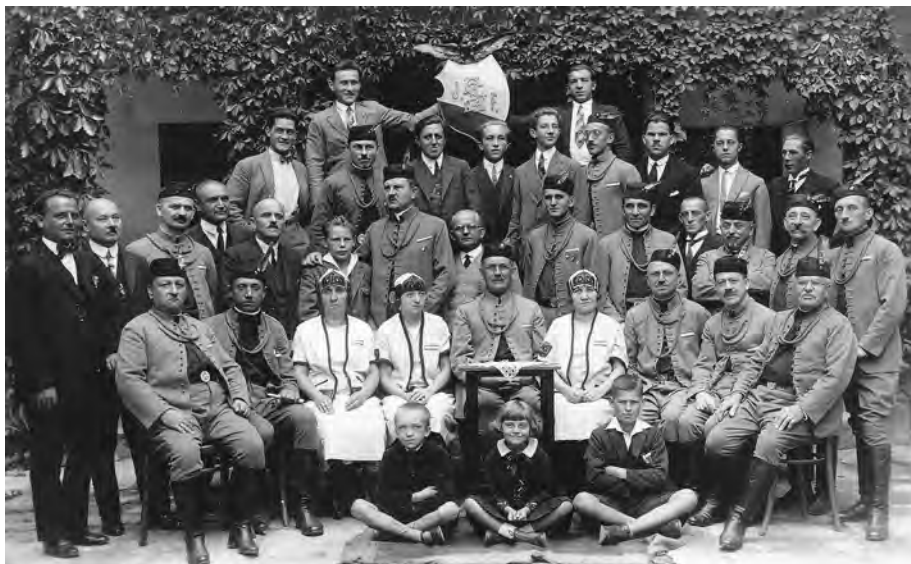
nosti. Mnozí svědkové této doby vzpomínají, jak jejich otcové se snažili zachránit jejich stánek. Po válce prořídly řady členstva jak ztrátou během války, tak i návratem mnohých do vlasti. Avšak přípravy na XI. všesokolský slet v roce 1948 vnesly opět nadšení sokolů. Po násilném potlačení svobody a demokracie komunisty v Československu a likvidaci Československé obce sokolské po roce 1948 zůstává Sokolská župa Rakouská jako poslední svobodná složka ČOS jediným nositelem sokolských ideálů. Po založení Ústředí československého sokolstva v zahraničí se zapojuje také Sokolská župa Rakouská se svými jednotami do tohoto svazku svobodného sokolstva. Naše jednotka se v rámci župy zúčastnila všech sedmi zahraničních sletů.

V roce 1992 se k naší jednotě přidružila jednotka Sokol Vídeň XVIII, a proto od této doby naše jednotka nese název Sokol Vídeň XVI/XVIII.

Na stěnách naší sborovny a našeho archívu dokumentují historické obrazy a fotografie naši obsáhlou činnost a úspěchy našich členů, borců, odboru košíkářů a jině.

Během svého trvání pořádala jednotka několik oslav významných výročí. V roce 1989 oslavila své 100. výročí založení veřejným cvičením, koncertem, výstavou a veselí v Kierlingu. O patnáct let později v roce 2004 přilákalo 80. výročí otevření sokolovny opět hodně členstva a hostů z české menšiny. Také 120. výročí založení naší jednoty za účasti našich členů i cvičících hostů z vlasti překvapilo v roce 2009 velkým zájmem u členstva i krajanů. Při všech oslavách nechyběli zástupci vyslanectví a hosté ze zahraničí. K poslednímu výročí byl upraven znak naší jednoty podle vzoru připevněném na zdi sokolovny.

V současné době naše sokolovna poskytuje našim členům a členům župy možnost cvičení všech složek, tréninků odborů stolního tenisu a florbalu. Ale také ožívá při zábavách, turnajích a různých oslavách. Po sametové revoluci a obnovení Sokola ve vlasti se účastní naši členové od roku 1990 opět veřejných cvičení a všesokolských slětů. Každoročně se sjíždějí sokolové ze zahraničí i z vlasti k tradičnímu sokolskému setkání v Tyršově Oetzu. Nynějšímu starostovi jednoty br. dr. Tomáši Frey-Maternovi se podařilo získat jak nové členy, tak i zapojit mladší členstvo do práce výboru, což slibuje pro jednotu úspěšnou budoucnost.

U příležitosti dnešního 130. výročí jednoty patří poděkování všem generacím věrných členů, kteří svou obětavou prací připravili a zajistili i současnou existenci naší jednoty. Dík patří také všem sestřím a bratrům, které se v dnešní době starají o bezvadný provoz tělocvičny a dění v jednotě.

Nebylo náhodou, že na popud redakce sokolského časopisu ČOS nás 12. října 2019 navštívil brněnský tým České televize v naší sokolovně ve Steinergergasse, neboť 130 let naší jednoty bylo jistě patřičným důvodem. Již vstup na dvůr před tělocvičnou je uchvátil svým historickým půvabem se zahradou s květinovou výzdobou upravenou naším sokolníkem br. Rudolfem Makovským. Samozřejmě, že je zajímavá sokolovna, která by tento rok oslavila 95 let od svého otevření v roce 1924. Bratr Tomáš Kostohryz je uvedl a představil jim naši sokolovnu v nynější podobě, udržované v původním stylu. Sestra Ilona Mühlbergerová je seznámila s historií jak jednoty od jejího založení v roce 1889, tak i samé sokolovny a s dnešním děním v jejích prostorách. Zajímaly je historické obrazy, busty, trofeje a snímky z novodobé činnosti jak ve sborovně, tak i archivu jednoty. Vysílání proběhlo v sokolském zpravodaji. Také těmito záběry bylo důstojně uctěno 130 let trvání naší jednoty.

Přejeme naší jednotě a jejím členům do dalších let hodně úspěšné činnosti a řady věrných členů.

Nazdar!

Mb

Likvidace Sokola v ČSR

Jasně vyjádřený postoj většiny členů Sokola vůči novému režimu v ČSR utvrdilo vedení KSČ v přesvědčení, že Sokol a celou tělovýchovu je potřeba zbavit všech, kteří se nepodvolí komunistickému diktátu. V rámci očisty z něj vyloučili více než 11 000 lidí, přes 1 500 činovníků zbavili funkcí a počet členů se výrazně zmenšil. Také stanovy Sokola byly upraveny, aby odpovídaly komunistické ideologii. Přijetí zákona *O organizaci tělesné výchovy a sportu* v prosinci 1952 znamenalo zrušení organizace Sokola.

Tisíce sokolů, obdobně jako v roce 1939, emigrovalo a zapojilo se do zahraničních sokolských jednot po celém světě. Mezi prvními našli nový domov ve Spojených státech amerických bývalý starosta Antonín Hřebík a náčelnice Marie Provazníková. V listopadu 1950 se v New Yorku

konala ustavující schůze Ústředí čs. sokolstva v exilu. Veškeré politické zásahy i změny názvů však zdaleka neznamenaly konec sokolských tradic a výchovy v českých zemích, v některých jednotách nadále působila řada bývalých sokolek a sokolů, kteří dále předávali své zkušenosti a vychování. Tělovýchovu řídil od počátku padesátých let podle sovětského vzoru Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport. V březnu 1957 vznikl Československý svaz tělesné výchovy a sportu, jenž ovládal veškerou tělovýchovu až do roku 1990.

První zahraniční slet, který zorganizovalo Ústředí čs. sokolstva v exilu, se uskutečnil v roce 1962 ke 100. výročí Sokola, a to ve Vídni. Další slety se konaly v letech 1967 v Montrealu, 1972 ve Vídni, 1976 v Curychu a 1990 v Paříži. Sokolové dokázali po čtyřicet let uchovat odkaz zakladatelům hnutí a předat ho dalším generacím.

SPORT

Judista Krpálek je podruhé Sportovcem roku

Judista Lukáš Krpálek se stal podruhé českým Sportovcem roku. Mistr světa ve váze nad 100 kilogramů v 61. ročníku ankety Klubu sportovních novinářů získal 1268 bodů a o 74 bodů porazil druhého basketbalistu Tomáše Satoranského. Třetí skončil hokejista David Pastrňák. Mezi kolektivy zvítězila díky šestému místu na světovém šampionátu basketbalová reprezentace mužů.

Petra Vlhová je slovenským Sportovcem roku

Petra Vlhová (* 13. června 1995, Liptovský Mikuláš, Slovensko) byla jako první lyžařka v historii vyhlášena slovenským Sportovcem roku 2019. Úřadující mistryně světa v obřím slalomu ovládla novinářskou anketu jako pátá žena a vystřídala na trůnu biatlonistku Anastasii Kuzminovou, která tentokrát skončila druhá.

Průběžné pořadí SP (po 21 z 39 závodů): 1. Shiffrinová 1225, 2. Brignoneová 855, 3. **Vlhová 830**.

Snowboardistka a alpská lyžařka

Ester Ledecká

Průběžné pořadí sjezdu (po 5 z 9 závodů): 1. C. Suterová (Švýc.) 272, 2. Shiffrinová 256, 3. **Ledecká 193**, 4. Schmidhoferová (Rak.) 161,6.

Průběžné pořadí SP (po 21 z 39 závodů): 1. Shiffrinová 1225, 2. Brignoneová 855, 3. Vlhová 830, ... **16. Ledecká 234, 73. Dubovská 35, 86. Capová (obě ČR) 21**.

Ester Ledecká vyhrála popáté v kariéře paralelní obří slalom v snowboardu v Rogle a získala osmnáctý triumf v závodě Světového poháru. Ve finále porazila vedoucí ženu seriálu Němku Ramonu Hofmeisterovou, které tak oplatila porážku z finále slalomu v Bad Gasteinu.

Průběžné pořadí slalomu SP (po 3 ze 4 závodů): 1. Zoggová 2020, 2. Schöffmannová (Rak.) 1800, 3. Jörgová 1400, ... **19. Ledecká 450**.

Průběžné pořadí SP (po 9 z 11 závodů): **1. Ledecká 4650**, 2. Schöffmannová 4540, 3. Jörgová 4528,7, ... **56. Žďárská (ČR) 37**.

Eva Samková

Snowboardcrossařka Eva Samková na Světovém poháru v italské Cervinii udělala chybu v semifinále a obsadila sedmou příčku. Úřadující mistryně světa a obhájkyně triumfu v SP nenavázala na výhru z úvodního závodu v rakouském Montafonu, což bylo v součtu s koncem minulé sezóny její třetí vítězství za sebou. Poprvé po více než dvou letech Samková neskončila v závodě SP na stupních vítězů, naposledy se to stalo v září 2017 v Argentíně.

Barbora Strýcová

Světová jednička ve čtyřhře Barbora Strýcová po životní sezóně získala poprvé Zlatého kanára. V 27. ročníku ankety časopisu *Tenis* a Českého tenisového svazu zvítězila před Karolínou Plíškovou, která byla vyhlášena nejlepší hráčkou roku. Mezi muži se počtrnácté a naposledy stal nejlepším českým tenistou Tomáš Berdych, jenž v listopadu ukončil kariéru. Strýcová si letos zahrála ve dvouhře semifinále Wimbledonu a ve čtyřhře se s tchajwanskou partnerkou Sie Šu-wej radovaly na londýnské trávě z titulu. Celkem spolu získaly čtyři tituly, hrály finále na Turnaji mistryň a třiatřicetiletá plzeňská rodačka zakončila rok v čele deblového žebříčku WTA.

Roman Koudelka

Když Roman Koudelka (* 9. 7. 1989) uzavíral minulou sezónu, v níž se výkonnostně i výsledkově trápil, hlavou se mu honily různé myšlenky. I takové, že prostě ukončí sportovní kariéru. Jen obtížně hledal ještě nějakou motivaci. Nakonec ji přece jen ještě našel. Podpora přišla od těch nejbližších: od manželky i od staronového trenéra. Roman Koudelka v nové sezóně ukázal, že skákat na lyžích pořád umí a že je jediným českým závodníkem, který může přemýšlet o soubojích s nejlepšími.

Čtvrtým letošním závodem v rakouském Bischofshofenu skončilo letošní Turné čtyř můstků a Roman Koudelka obsadil v konečném hodnocení 17. místo. Polášek obsadil 49. příčku, Sakala 56. a Kožíšek ani v jednom závodě neprošel kvalifikací. „Čekal jsem lepší týmový výkon čili

dobré skoky od dvou až tří závodníků," řekl šéf skokanů Jakub Janda.

Konečné pořadí Turné (po 4 závodech): 1. Kubacki 1131,6; 2. Lindvik 1111,0; 3. Geiger 1108,4; 4. R. Kobajaši 1096,0; 5. Kraft 1086,0; 6. Forfang (Nor.) 1051,0; ... **17. Koudelka 992,0; ... 49. Polášek 297,5; ... 56. Sakala (oba ČR) 183,5.**

Průběžné pořadí SP (po 18 z 30 závodů): 1. Kraft 1063, 2. Geiger 1000, 3. Kubacki 924, 4. R. Kobajaši 907, 5. Stoch 613, 6. Lindvik (Nor.) 607, ... 25. **Koudelka 193, ... 46. Polášek 15.**

Čeští skokani na lyžích (Viktor Polášek, Filip Sakala, Vojtěch Štursa a Roman Koudelka) skončili na Světovém poháru v Zakopaném sedmí v závodě družstev. Z prvního týmového vítězství v třetím závodě sezóny se radovali Němci. Olympijské vítěze z Norska porazili suverénně o 40 bodů, třetí skončilo o dalších 37,2 bodu zpět Slovinsko. Pozici české jedničky potvrdil v Polsku Koudelka, který skočil 129 a 134,5 metru a v obou kolech se v závěrečné sérii postaral o to, že Češi v těsném souboji předstihli Švýcarsko.

Trenér českých skokanů na lyžích odvolán

Vedení skokanského úseku svazu lyžařů po nevýrazných výsledcích v první polovině sezóny odvolalo kouče Davida Jiroutka. Funkci do konce aktuální zimní sezóny převezme dosavadní asistent Antonín Hájek. Nejlepší český skokan Roman Koudelka trenérovo odvolání nechápe. „Pochopil bych to, kdyby se to stalo před Turné, kdy jsme nebudovali, ale tým šel nahoru. Viktor Polášek taky dvakrát bodoval a i celkově se atmosféra zlepšila.“

Jiroutek vedl českou reprezentaci od jara 2018, kdy po nepovedené olympijské sezóně vystřídal Rakušana Richarda Schallerta. Před tím čtyři roky trénoval v Rusku.

Čeští skokané, kteří v tuzemsku nemají můstky na trénování, vstoupili do této sezóny bídně. Poprvé se bodů dočkali až při šestém závodě před Vánoci v Engelbergu. Lídr týmu Roman Koudelka se dál zlepšoval. Na Turné čtyř můstků obsadil osmé místo v Garmisch-Partenkirchenu a skončil celkově sedmnáctý, o poté ve Val di Fiemme byl čtrnáctý a jedenáctý.

Ostatní čeští reprezentanti ale stále tápou a mají problém se vůbec prosadit do závodu. Například Čestmír Kožíšek na Turné ani jednou nepostoupil z kvalifikace.

Vedení úseku, který řídí někdejší vítěz Turné a SP Jakub Janda, proto uprostřed sezóny zvolilo radikální řešení. „Přestože poslední výsledky – hlavně v podání Romana Koudelky – naznačily obrát k lepšímu, výkonnostní a výsledkové cíle máme nastavené výše, a to především v pohledu k celému reprezentačnímu týmu," uvedl Janda na svazovém webu.

Koudelka ale neočekává, že by se něco zásadního změnilo. „To je právě to, odvolá se trenér, ale není alternativa," dodal.

Janda: V Čechách chybí skokanské můstky

„V posledních letech nebylo kde vychovávat talenty nebo po přípravě v zahraničí kde ladit formu," upřesňuje šéf skokanů Jakub Janda, bývalý skokan na lyžích a nynější poslanec.

V Harrachově už byl otevřen můstek K 70 a také ve Frenštátě, kde je o skoky velký zájem. Na další můstky si ještě budeme muset ještě nějaký čas počkat, ale pokud nastanou nějaké komplikace, tak začátkem února by se na Ještědu měl uskutečnit mezinárodní FIS Cup, dodal Janda. Ve zchátralém skokanském areálu v Harrachově se po více než roce znovu skáče na lyžích. Zatím jen na menším můstku, který je však pro přípravu mládeže klíčový. Provoz harrachovského areálu, který slouží jako tréninkové centrum vyhlášené v celé ČR, musel být zastaven loni v květnu. Podle odborného posudku jsou konstrukce můstku K-90, nájezd můstku K-40, věž trenérů i vlek v havarijním stavu.

Harrachovští nadšenci vytvořili spolek a vyhlásili na ochranu můstků sbírku, kde se zatím podařilo vybrat přes půl miliónu korun. Zároveň se pustili do oprav malých můstků, aby se na nich dalo už tuto zimu skákat.

Můstek K-70 je v provozu od 4. ledna. „Byly tady kluby z Frenštátu, Lomnice, Desné, Liberce, Harrachova i juniorská reprezentace a také Čestmír Kožíšek, který nemá jinou možnost, kde trénovat. Uskutečnilo se tu takových 700 až 800 skoků. Mladí skokané mohou využívat i vlek, který Harrachovští také zprovoznil.

V této sezóně bude v Harrachově možné skákat i na menším můstku K-40, který rovněž prošel opravou. Jeho otevření však zatím brání nedostatek sněhu. Můstek K-90 by spolek rád zprovoznil na příští sezónu. „Není to neřešitelné, ale bude to stát řádově statisíce. To se už nedá řešit brigádnicky, musí se to dělat profesionálně," uvedl mluvčí spolku. Podle něj jde ale stále o dočasné řešení. „Aby se na tom dalo bezpečně sportovat. Ale areál potřebuje velkou investici, celkově předělat. To, co děláme, je životnost na dva tři roky," dodal.

Harrachov má pět středních a velkých můstků, žádný jiný takový areál pro skokany a sruženáře v Česku není. Velký můstek s kritickým bodem 120 metrů je uzavřený už přes deset let a „mamut" K-180 od roku 2014.

Liberecký kraj uvolnil peníze na zpracování studií, které by měly ukázat, jak nákladná obnova areálu bude. Předběžně se odhaduje, že přijde na půl miliardy. Harrachovské můstky mají smutnou současnost, ale slavnou minulost. Zažily celkem 39 závodů Světového poháru, čtyřikrát se tu konalo mistrovství světa v letech na lyžích. Celkově areál hostil přes sto mezinárodních a stovky národních závodů, vyrostlo tu velké množství reprezentantů v čele s Pavlem Ploccem, Daliborem Motejlkem a dalšími.

Šediváčekův long zvládl nadprůměrný počet musherů, sněhu bylo dost

Letošní 24. ročník extrémního závodu psích spřežení Šediváčekův long v Orlických horách zvládlo nadprůměrných více než 80 procent soutěžících. „Tratě byly rychlé a bezpečné, nebyl na nich hluboký sníh a závodníci měli natrénováno. Proti původnímu záměru byly tratě o něco kratší," řekl ČTK ředitel závodu Pavel Kučera. Obavy, že je omezi nedostatek sněhu, se nenaplnily. Na tratě na loukách a cestách Orlických hor postupně vyrazilo kolem 80 závodníků z deseti zemí s téměř 700 psy. Původně zamýšlené tratě o délkách 300 a 200 kilometrů pořadatelé o něco zkrátily. Letos byl nejrychlejším musherem na dlouhé trati několikanásobný vítěz Šediváčekova longu Roman Habásko ze severočeských Podbořan. Celou trať s dvanáctičlenným spřeže-

ním čistokrevných sibiřských husky zdolal za 16 hodin a 39 minut. Na nejdlejší trať se vydala i jedna žena. Švýčarka Corinne Brechtholdová ji se sedmičlenným spřežením zvládla za 24 hodin. Závod, který vede z větší části po hřebenech Orlických hor, je pojmenován po severském psu, kterého zastřelil myslivec před startem prvního ročníku závodu.

Sport v roce 2020

Rok 2020 přinese spoustu zážitků i sportovním fanouškům. Vrcholem budou na přelomu července a srpna olympijské hry v Tokiu. V květnu mohou hokejoví fanoušci doufat v medaili na mistrovství světa v hokeji 2020 hrané ve Švýcarsku. Čeští hokejisté zahájí šampionát duelem proti Švédsku. Ve skupině A je pak čeká Kanada, Německo, Slovensko, Dánsko, Bělorusko a Velká Británie. Hned po MS v hokeji se dočkají fotbaloví fanoušci Eura 2020, kam se Česká republika kvalifikovala. Čeští fotbalisté se v základní skupině utkají s Anglií, s kterou hráli i v kvalifikaci. Stejně jako na minulém Euru pak narazí na Chorvatsko a zbylým soupeřem bude vítěz play off Ligy národů C, jímž bude Skotsko, Norsko, Srbsko, nebo Izrael. Zásadních sportovních akcí s českou účastí bude ale mnohem více.

VZPOMÍNKA

Ivan Hlinka (26. 1. 1950, Most – 16. 8. 2004, Karlovy Vary) – český hokejista a slavný reprezentační a klubový trenér, pod jehož vedením získali čeští hokejisté zlato na olympiádě v Naganu.

Milan Ráček: Když ještě stála železná opona

Bylo to před čtyřiceti lety, když jsme přišli k závěru, že deset let života pouze ve velkoměstě by mělo stačit. Naše dítě, tenkrát tříletý syn Martin, musí vyrůstat ve zdravějším prostředí! Od té doby se stalo hledání domku na venkově naším novým koníčkem. Následovalo každotýdenní pátrání po objektu, který nám měl sloužit především o víkendech. Prohlédli jsme si desítky domků v okolí Vídně. Řada z nich se nám líbila, ne však jejich cena. Okruh se začal zvětšovat a bylo nutné začít se koncentrovat na sever od hlavního města. Tam se totiž nalézaly objekty, které byly jakž takž v souladu s našimi finančními možnostmi. Začalo přihořívát. Čím blíže k drátěnému zátarasu, tím schůdnější byla naše cesta k vytouženému cíli. Alespoň na něco je to dobré, konstatovala poněkud sarkasticky má žena Irena.

Sitzendorf

„Romantický domeček na Hlavním náměstí čp. 6, Sitzendorf an der Schmida, okres Hollabrunn, vhodné pro kutily...“ tak nějak zněl inzerát, na který jsme bez prodlení reagovali. Po telefonu jsme se dozvěděli, že se již přihlásilo několik zájemců a prohlídka objektu je stanovena na 5. února 1977. V daný den jsme vyrazili, vybaveni autoatlasem, do neznámých končin. Cesty v oblasti Vídně a dálnice číslo 22 byly pečlivě posoleny. V okamžiku, kdy jsme sjeli na cestu nižší třídy, mi bylo jasné, proč jsme na cestě skoro sami. Na vozovkách byla souvislá vrstva ledu, na kterém

Ivan Hlinka, přezdíváný Šéf, začal s hokejem už v šesti letech, v šestnácti vstoupil do československé hokejové ligy a ve dvaceti letech začal hájit barvy národního týmu, s nímž vybojoval tři tituly mistrů světa. V roce 1981 odešel z Československa do NHL a až do roku 1983 hrál za kanadský tým Vancouver Canucks.

Ivan Hlinka byl rovněž uznávaným trenérem hokejové reprezentace. Svou první medaili získal jako kouč československých hokejistů už v roce 1992. O rok později přivedl ke stejnému úspěchu českou hokejovou reprezentaci. V roce 1994 národní tým opustil. Vrátil se až o tři roky později a získal bronz na mistrovství světa v Německu. V roce 1998 získala pod jeho vedením Česká republika svoji první zlatou medaili na olympijských hrách v japonském Naganu. O rok později se opět pod jeho vedením podařilo získat zlato na mistrovství světa v Norsku.

V roce 2000 odešel Ivan Hlinka znovu do NHL. Tentokrát jako hlavní trenér amerického klubu Pittsburgh Penguins. Jeho angažmá však netrvalo dlouho. Skončil hned po prohraných úvodních zápasech. Vrátil se zpět do Čech, a to na pozici manažera české hokejové reprezentace. Roli kouče si zkusil i v ruské KHL, kde trénoval Avangard Omsk.

Mezinárodní federace ledního hokeje ho v roce 2002 uvedla do Síně slávy. V roce 2003 se podílel na dokumentu České televize *Hokey v srdci – Srdce v hokeyi*.

V srpnu roku 2004 Ivan Hlinka tragicky zemřel po autonehodě.

11. 2. 1955 se uskutečnil první přímý televizní sportovní přenos v Československu (hokejový zápas Československo – Švédsko v Praze na Štvanici).

by mohli trénovat krasobruslaři. Díky našemu autu značky Citroen 2CV (Ente) s předním náhonem jsme na smluvené místo dojeli, dokonce na letních pneumatikách, bez nejmenších problémů. Byli jsme tam jediní, všichni ostatní zájemci o dům cestu vzdali.

První dojem způsobil určité rozčarování. Šedivá fasáda, se stopami vlhkosti uprostřed souvislé zástavby, nepůsobila na první pohled příliš přitažlivě. Výjimku tvořila pouze vila na rohu náměstí, postavena ve stylu venkovského Jugendstilu podle plánu blíže neurčeného luzernského architekta v roce 1912. Naš doprovázející mladý muž se stopami noční konzumace alkoholu v obličejí postřehl naše rozpaky a pronesl optimistickou řeč o tom, že dům je již pět let po smrti poslední majitelky nevytápěn a nedostatečně větrán, čímž se dá vysvětlit jeho stav.

„Budte ale rádi, jinak by už byl dávno pryč. Je to skvost. Pojdte se podívat.“ S těmito slovy otevřel trochu zaklíněné masivní dubové dveře a my vkročili do tmavé chodby. Pohled, který se nám naskytl, byl fascinující. Stáli jsme na začátku dlouhé pozdně gotické chodby ústící do dvou metrovými kopřivami zarostlé zahrady. Později jsme se dozvěděli, že náš dům pravděpodobně pochází z období krátce po roce 1240, kdy majitel obce přesně stanovil rozměry náměstí za účelem možnosti dát obci statut městyse s tržním právem. Okolnost, že v nejstarší pozemkové knize je dům veden pod číslem čtyři, tuto domněnku potvrzuje. Krátká prohlídka dodatečně, v polovině 17. století vystavěného prvního patra rozjasnila naše tváře. Nacházeli jsme se ve

světých prostorách s barokními trémovými stropy a dřevnými, nýty fixovanými podlahami.

Náš průvodce měl pro nás očividně ještě několik trumfů. Se slovy „to musíte vidět“ nás vytlačil z domu do zahrady, kterou se dalo bez mačety projít jen díky zimnímu období. Na konci se nám naskytl další fascinující, ale i trochu odstrašující pohled.

„Po řadu generací tu žila a pracovala rodina Passových. Byli to kováři a dodnes nikdo nenazve tento objekt jinak než »Passhaus«. To vpředu, to byl panský dům. Tohle byla kovárna, stáje, vinný sklep a bydlení pro tovaryše a čeledíny,“ vysvětloval překvapivě věcně náš průvodce. Očividně však nebyl se svým repertoárem ještě u konce. Vkročili jsme do zadního traktu a zůstali stát s otevřenými ústy. V podlouhlé, přibližně deset metrů dlouhé místnosti stál obrovský dřevěný lis na víno, pyšně datovaný rokem 1867. To už je až příliš, shodli jsme se s Irenou a téměř se lekli, když nám zprostředkovatel objektu se zvednutým ukazovákem dal na vědomí, že nás čeká finále. Po zastřešených schodech jsme sešli několik metrů pod niveau zahrady ke vchodu do klenutého, kolem osmi metrů dlouhého vinného sklípku, ve kterém se nalézaly dvě, bohužel nepoužitelné bečky. V tom okamžiku padlo rozhodnutí. Bereme to, shodli jsme se pohledem. Prohlídka ale nekončila. Přes zastřešený prostor, ve kterém asi koně čekali na obutí, jsme přišli k obrovským vratům na mlatevnu (jak se říkalo na moravském Slovácku). Po namáhavém otevření jednoho křídla vrat jsme spatřili poněkud zarostlý příjezd z cesty.

„S prohlídkou jsme hotovi, ale je tu ještě jedna přednost tohoto objektu,“ prohlásil náš průvodce s pohledem věnovaným výlučně mně, přičemž naznačil, že ho máme následovat. Po necelých dvaceti metrech jsme přišli k příčné cestě, která končila u otevřené, sympaticky působící venkovské hospody.

Při pivu jsme potvrdili koupi nabízeného, do značné míry dezolátního objektu. A to bez nejmenších stavebních znalostí, které jsou nezbytným předpokladem pro zdárné zvládnutí tak náročného projektu. Naivita spojená s kuráží zvítězila a my se pustili, spolu s příležitostnými pomocníky z hlavního města, kteří byli motivováni nejen potřebou pomoci bližním, nýbrž i vidinou příjemných večerů při velínském zeleném.

Již dva roky po popsané události byly hospodářské prostory uvedeny do takového stavu, že se dala uskutečnit první kulturní akce. Jednalo se o výstavu čtyř výtvarníků z okolí, včetně paní domu. Obyvatelstvo obce bylo asi velmi zvědavé na „malířku z Passhausu“, což vedlo k vyloženému obléhání nejen výstavních prostor, nýbrž i vlastního domu. Velkým překvapením byl komerční úspěch výstavy.

Kultura v „Passhausu“

Projevený zájem o kulturu v „Passhausu“ nás inspiroval k přípravě dalších akcí pod názvem „Sitzendorfské kulturní dny“, které jsme organizovali od roku 1980 až do roku 1990. Finančně se na našich akcích podílela obec a hlavně zemská vláda, která si vážila naší tendence prezentovat současné umění a především umění ze sousední země, tenkrát ještě za železnou oponou, ve venkovském prostředí.

Od pátečního večera, kdy se uskutečnila vernisáž každoroční výstavy, až do závěrečného koncertu ve zdejší kostele v neděli večer, byli návštěvníci konfrontováni s řa-

dou hudebních, divadelních, literárních a dalších mezižánrových programových bodů.

Po léta se nám podařilo udržet vysokou uměleckou úroveň. Z rakouských interpretů je nutno jmenovat soubor středověké hudby „Bäregässlin“ ze Salzburgu, „Newwirthschrammeln“ z Vídně, vystoupení rakouské spisovatelky Ilse Tilsch, skladatelky Sylvie Sommer, člena „Burgtheatru“ Petra Schratta, který kongeniálně interpretoval za doprovodu Schubertova kvinteta č. 14 (*Smrt a dívka*) *Máj* od K. H. Máchy. Opomenout se nedá dnešní hvězda kabaretu a filmového umění Josef Hader. Stejným bodem kulturních dnů však byla vystoupení československých umělců, kteří byli oficiálně zvaní místním obecním úřadem. Jestli institucím, jako byly Pragokonzert nebo Agentura Dilia, bylo známo, že organizátoři festivalu byli čeští emigranti, není dodnes vyjasněno. Řada okolností potvrzovala, že ano, což by se dalo klasifikovat jako pomalé uvolňování kulturní politiky v ČSSR. Protagonisté z Československa zastávali spíše názor, že rozhodující motivace kompetentních úřadů byla bezmezná dychtivost po valutách.

Vedle výtvarného umění to byla především hudba v podání mimořádných interpretů, kteří skvěle reprezentovali Československo v zahraničí. V Sitzendorfu vystupovala hudební tělesa jako Trávníčkovy smyčcové kvarteto ze Slovenska, Janáčkovy kvarteto z Brna, ale také soubor Hradišťan a řada cimbálových muzik z Moravského Slovácka, kterým se vždy podařilo svým vystoupením strhnout místní obyvatelstvo.

My pořadatelé jsme byli pyšní na dirky, které se nám podařilo udělat v domněle neprodyšné železné oponě. V roce 1987 jsme začali uvažovat o další dimenzi „sbližování národů“.

Další dimenze „sbližování národů“

V naší obci byli aktivní fotbalisté senioři, kteří organizovali každoročně společenské velmi úspěšné turnaje. Rok nato se podařilo získat povolení k výjezdu pro seniorské mužstvo FC 1592 (okres Uherské Hradiště). Jednalo se, jak již jméno klubu naznačuje (1592 rok narození J. A. Komenského), o pedagogy – sportovce, z nichž velké procento vyučovalo tělesnou výchovu. To byl asi důvod, proč si zachovali tělesnou zdatnost až do pokročilého věku a při všech turnajích nastupovali v roli favorita. Utkání, hlavně v době, kdy přibyla mužstva z Itálie (Trevizo), Francie (Marseille) a v roce 1995 z Dánska, však byla vždy vyrovnaná. Bilance utkání mezi SK Sitzendorf a FC 1592 skončila po zásluze 5 ku 3 ve prospěch Moravanů, přičemž si Sitzendorfští, kteří přijeli na Moravu pouze v počtu deseti hráčů, vypůjčili od FC 1592 jednoho spoluhráče, který pro ně střelil dvě branky.

Obnovení tradice

Turnaje se však staly pro pořadatele natolik finančně náročné, že bylo jednohlasně rozhodnuto toto krásné sportovní zápolení na neurčitou dobu pozastavit. To bylo v roce 1995.

Začátkem prosince 2019 byla skupina Sitzendorfských pozvána na výroční schůzi FC do Uherského Hradiště. Hodně se při víně vzpomínalo na „krásné staré sportovní časy“, promítaly se filmy, ve kterých se sami hráči nepoznávali, a bylo navrženo tradici oživit. Letos v létě přijedou Hradišťáci do Sitzendorfu a bude se opět hrát – tentokrát ale stolní fotbal.

Dlouhá cesta rozpomínání se...

U příležitosti připomínky na listopadový pogrom z 9. na 10. listopadu 1938, kdy začalo v německy obsazených zemích plánované, organizované a násilné pronásledování Židů, jsem mezi řečníky zaslechl jednu zcela výjimečnou myšlenku. Vyslovil ji prof. Martin Jäggle, katolický teolog na vídeňské univerzitě, odborník na judaismus a zároveň i prezident koordinačního výboru pro křesťansko-židovskou spolupráci. Ve svém projevu nejdříve naskicoval situaci v Rakousku, které bylo oficiálně na straně Hitlera a dlouhá desetiletí po válce se vzpamatovávalo z traumatu a přechodu myšlení, když výraz „byli jsme oběti fašismu“ nahradili slovy „byli jsme také spoluviníky fašismu“. Tento proces nejdříve pomalé a pak až radikální názorové transformace trval celá desetiletí, až tak dlouho, že teprve v poslední době, tedy již téměř osmdesát let od začátku druhé světové války, jsou konečně pojmenovány tehdejší události správným jménem. Dnes už nikdo neříká, že v koncentračních táborech lidé pracovali a umírali, dnes už každý ví, že v koncentracích byli lidé vražděni. „Jaká to jen byla nekonečně dlouhá cesta od neškodného výrazu »zemřeli«, maskujícího všechny ty zločiny po dosažení cíle, k věčnému popisu – »zavraždění«? Proč to jen muselo trvat tak strašně dlouho?“

Tato slova se mi vybavila, když jsem nedávno u příležitosti 30. výročí tzv. sametové revoluce četl rozhovor s premiérem České republiky Andrejem Babišem, uveřejněný na internetovém portálu *MF Dnes (online)* 18. listopadu 2019. V tomto interview se omlouvá za svou komunistickou minulost, viní svou matku, která prý chtěla, aby dělal kariéru, a to tehdy jinak nešlo, než být členem KSČ. Pak mluvil o tom, jak měl dluhy na barák, který musel splácet, a to také nešlo jinak, jen když by měl dobrou práci. Přiznal, že nebyl takovým hrdinou jako Václav Havel, a pak stroze dodal: „Nikomu jsem nic špatného neudělal, nikomu jsem neublížoval, choval jsem se slušně, mám dobré svědomí, v komunistické straně tehdy bylo 1,7 miliónu lidí...“

Ano, Babiš opravdu nic neudělal. Jen se připojil z alibistických důvodů, kvůli matce, kvůli baráku nebo kvůli dobremu postavení ke straně, která dělala na jiných územích, podmaněných sovětským impériem, podobné zločiny, jakých se dopouštěli fašisté. Jen si vzpomeňme na pracovní tábory, ale také na gulagy na Sibiři, kde skončily svůj život nesčetné tisíce lidí jen kvůli tomu, že je komunistická strana označila za třídní nepřátele.

Ale nemusíme chodit tak daleko, na území bývalého Sovětského svazu. Vzpomeňme si na Jáchymov, uranové doly. Za druhé světové války je zneužívali fašisté na likvidaci Židů a jiných nepohodlných lidí. Po komunistickém převzetí moci nebyli tehdejší posluhovači estebácko-komunistického režimu nic dlužní někdejšími fašistickým tyranům. Kolik jen tisíců nevinných lidí zde muselo těžce pracovat. Kolik bylo nevinně odsouzených ve smyšlených, vykonstruovaných procesech, kolik jich zde umřelo nebo si odneslo domů po propuštění těžké, nevléčitelné nemoci. Kolik jich muselo jít za trest, který byl zcela vymyšlený, pracovat do jiných dolů, do hutí, na megalomanské projekty vodních nádrží či jiných staveb někdejších komunistických vlád... Všichni řeholníci a řeholnice museli opustit své kláštery, narukovat do fabrik, nebo byli nahromaděni spolu s jinými řády do vlastních klášterů, kde směli žít v mizérii zcela odříznuti od jiné části obyvatelstva, kde se museli starat sami o sobe, o holé přežití. Kolik rodičů nesmělo vychovávat své děti podle svého svědomí, ale podle nařízení vlády, nesměli vykonávat práci a zaměstnání jen proto, že nevstoupili do komunistické stra-

ny. Kolik jen dětí, žáků a studentů nesmělo vůbec studovat, nebo to, co by chtěli, na co měli talent a schopnosti, jen proto, že v kádrovém posudku měli napsáno: nežádoucí, protože pocházeli z rodin nepřátelsky zaměřených vůči režimu. Museli pak jít do výroby nebo dělat jiné dělnické práce, aby z nich náhodou nevyrostla nová elita národa, podkopávající autoritu komunistické vlády. Kolik jen tisíců lidí nedobrovolně opustilo republiku, protože nechtěli žít v kleci, chtěli svobodně dýchat, svobodně myslet, studovat, pracovat.

Za komunismu se na všechny, kdo takto republiku opustili, jen kydalo, nadávalo, zesměšňovalo a národ – „národ němý“ –, jak by to řekl Kryl, se podvolil rétorice svých mocipánů a všichni pak svorně nadávali na uprchlíky, a svorně – čest výjimkám – nadávali na všechny ty, které národ označil za třídní nepřátele. Výčet, který by snad nikdy neskončil. Výčet o tom, jakých zločinů se estebácko-komunistický režim dopustil. Ano, i já někde souhlasím s tím, že v ČSSR žili lidé – naivní, nebo slepí, anebo blbí –, kteří nevěděli o tom, co se v jejich vlastní zemi děje a opravdu s radostí a z přesvědčení chválili komunistickou vládu. Dle známého přísloví ale – nevědomost neospravedlňuje – by však i tito lidé, třicet let po tom, co ten režim skončil, už dávno museli být informovaní a už dávno by museli vědět, v jaké zemi žili a co všechno, mám na mysli to bezpráví a hrůzy zneužívání moci, se tam dělo.

Jak ale realita dokazuje, existuje stále ještě obrovská část populace, která dělá, jako že to neví, která říká, že za komunismu se žilo lépe, které nevdá bývalá dezinformující a lživá rétorika. Generace lidí, které je zcela jedno, jestli někdo komunistou byl, či nebyl, a když nějaký Babiš či Zeman či jiní, jim podobní, přijdou s nápady, jak zajistit obyvatelstvu blahobyt, bezpečí, tak se jim slepě věří, protože je to ten typ politiků, na jaké vždy za komunismu byli zvyklí a kteří to s nimi myslí dobře a vážně.

Rakouský teolog Martin Jäggle se ptá, jak dlouhá je cesta rozpomínání se, než společnost dokáže pojmenovat věci správným jménem. Zkušenosti ukazují, že je to strašně dlouhá cesta, trvající celá desetiletí, než se vymění několik generací. A já se ptám, jak dlouhá cesta čeká ještě českou společnost, než i ona začne smýšlet jinak, začne nazývat věci pravým jménem a hlavně pak začne konsekventně na základě nabytého poznání jednat a myslet jinak a definitivně odzvoní do hrobu lhářům a překrucovatelům krutých faktů...? I v Rakousku dobře známý Jiří Pehe, bývalý poradce Václava Havla, nyní politolog a ředitel University New York in Prague, napsal 14. ledna 2020 pro *Deník N* článek s názvem *Proč vlastně Válková nemůže být ombudsmankou, ale Babiš premiérem ano?* V textu kromě jiného píše: „Kontroverze, která se rozhořela okolo nominace bývalé ministryně spravedlnosti Heleny Válkové z hnutí ANO na post ombudsmana, je jen dalším příkladem schizofrenie současného demokratického režimu v Čechách ve vztahu k autoritářské minulosti...“

Odpor vůči Válkové, bývalé komunistce, kterou nejdříve nominoval jak Zeman, tak i Babiš, se zvedl teprve ve chvíli, kdy se ukázalo, že spoluautorem jejího článku o takzvané ochranném dohledu v odborném časopise *Prokuratura* v roce 1979 byl Josef Urválek, nechvalně známý prokurátor, který poslal v politických procesech v padesátých letech mezi jinými na smrt Miladu Horákovou. Spravedlnost a lidská práva v demokratickém režimu, který nahradil ten bývalý, nemůže přeci – už jen ze symbolických důvodů – věrohodně hájit někdo, kdo byl aktivní součástí mašinérie, která se před rokem 1989 na pošlapávání spravedlnosti a lidských práv podílela.“

Peter Žaloudek, leden 2020, Vídeň

Co pro menšiny chystá nová rakouská vláda

Volby v minulém roce přivedly politickou změnu, koaliční vládu za účasti lidovců a strany zelených. Všechny státem uznané autochtonní menšiny (česká, slovenská, maďarská, romská, chorvatská a slovinská) předložily své požadavky již před jednáním o vládní koaliční smlouvě. Vládní smlouva, která byla dojednána 2. ledna 2020, mj. obsahuje skoro celou stránku k národnostním menšinám, kterou jsme se rozhodli otisknout v plném znění. Co z toho vláda splní, je i vyzváním pro intenzivní práci národnostních menšin při prosazování jednotlivých bodů:

Volksgruppen

- Neukodifikation der verfassungsrechtlichen Bestimmungen zu Volksgruppen (u. a. Bekenntnis zu Minderheitenschulwesen, Minderheitensprachen und Topographie)
- Volksgruppenförderung
 - Bekenntnis zur zeitnahen Erhöhung der Volksgruppenförderung und Absicherung der Medienförderung durch einen eigenen Budgetansatz (ein Publikationsorgan je Volksgruppe)
 - Der Bund bekennt sich zu Gesprächen mit den Ländern und Gemeinden mit dem Ziel, die nötigen Finanzierungsmittel wirkungsorientiert (Qualitätssicherung in der Bildungsgruppe) gemeinschaftlich bereitzustellen, damit die Errichtung, Erhaltung und Förderung zweisprachiger Kindergärten der Volksgruppen sowie sonstiger frühkindlicher Betreuungsangebote

gewährleistet ist.

- Bekenntnis zur stärkeren Sichtbarmachung der Volksgruppen im ORF
- Sicherstellung der Radioprogramme in Volksgruppensprachen
- Verstärkte Berücksichtigung der Volksgruppen entsprechend den öffentlich-rechtlichen Verpflichtungen des ORF
- Erweiterung der Fernsehprogrammfläche auf das Programm ORF III
- Berücksichtigung der Sprachen der anerkannten Volksgruppen
- Einrichtung einer Arbeitsgruppe unter Einbeziehung der Volksgruppenvertretungen zur Prüfung einer Modernisierung der Volksgruppenvertretung
- Volksgruppensprachen im virtuellen Raum
 - Amtssprache im virtuellen Raum
 - Finanzamt
 - Gemeinde-Websites und Online-Dienste der Gemeinden (kann über FA kommen)
- Zweisprachige Bezirksgerichtsbarkeit der Volksgruppen
 - Absicherung der zweisprachigen Bezirksgerichtsbarkeit im Siedlungsgebiet; bei Zusammenlegungen von Bezirksgerichten im zweisprachigen Gebiet ist sicherzustellen, dass in den Volksgruppensprachen ein gleichberechtigter und leistungsfähiger Teil der österreichischen Justiz bleibt
- Prüfung der Annerkung der jenischen Volksgruppe
Regierungsprogramm 2020-2024

Odkud přichází inspirace?

Vzpomínka na básníka Karla Stejna a několik údajů z jeho biografie

V loňském roce jsme si připomenuli nedožitý devadesátý básníka Karla Stejna. V literárním světě se o něm ví jenom málo, ale známé jsou čtyři knížky jeho poezie: *Fasety života, Nálady a inspirace, Třpytivé kameny a Mozaika poezie*, které vyšly dvojjazyčně, v německém jazyce a českém překladu. Málokdo ví, že tyto nepatrné, půvabné básně jsou jenom jako perličky jeho velmi obsáhlé tvorby. Počet básní, které napsal, prozrazují stěny, pokryté vázanými knihami, a psací stroj, od kterého se básník často nemohl odpoutat. Vyznačoval se tím, že svoje myšlenky kladl na papír s lehkostí a radostí, bez přinucení a s potřebou neustále psát. Na otázku „Co vlastně stále píšeš?“ odpovídal nejdříve téměř omluvným pohledem. „Víš, je to, jako by mne to diktoval někdo přímo shora.“

Karl Stejn, vlastním jménem Alfred Klein-Watrycz, byl povoláním právník. Byl synem vídeňské Češky Hilde Kašpar, jejíž prarodiče pocházeli z Kolína a založili ve Vídni českou restauraci. Rakouský úředník Ferdinand Klein navštěvoval velmi rád českou restauraci a brzy se oženil s hezkou dcerou majitele Hildou. Jediný syn Alfred vyrůstal velmi spokojeně a navštěvoval několik roků také českou mateřskou školu v 10. okrese ve Vídni. Mezi jeho největší přátele patřili sestřenice Miluš a bratranec Honza z Kolína. Pak přišla válka, která ho v posledním jejím roce trvání vtáhla s nejmladšími ročníky na frontu, a to přímo ze školy. Rodiče obdrželi pouze jeho oblečení a osobní potřeby a potom už pouze čekali na Frediho. Rok po válce byl stá-

le pohřešován a dokonce již považován za mrtvého. Až konečně přišel z amerického zajetí. „Víš,“ vyprávěl mi, „měl jsem někdy tak velký hlad, že jsem jedl jetel, a tehdy jsem si řekl: „Až přijdu domů, jestli se to podaří, budu jíst jenom Cremeschnitten.“ Když jsem poprvé vstoupila do bytu jeho sestřenice Miluš v Praze jako novomanželka Frediho, volala jeho celá rodina: „Návrat ztraceného syna!“ Na toto přijetí nikdy nezapomenu.

Básně Karla Stejna zaujaly mnohé umělce a hudebníky. Nám známý hudebník a skladatel Pavel Koutník zhudebnil některé jeho básně, které také uslyšíme v podání umělců na Odpoledni poezie s Karlem Stejnem v sobotu 14. března ve Slovanské besedě. Na toto odpoledne, milí čtenáři, Vás srdečně zveme a těšíme se na Vás.

Helena Klein-Watryczová, Akademický spolek

AKADEMICKÝ SPOLEK VE VÍDNI A ČESKÉ SRDCE
Vás srdečně zvou na

Odpoledne s poezií Karla Stejna

Básně zhudebnil a o hudební doprovod se postará krajana Pavel Koutník.

Básně dvojjazyčně přednesou:
Pavel Pachta, Alfred a Robin Klein-Watryczovi.

Hudební doprovod:
Lisa Rombach – soprán, Elias Kim – housle.

**Sobota 14. 3. 2020 v 17:00 hodin,
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien**

Bohatý bufet. Těšíme se na Vaši návštěvu

Wissenschaftliche Exkursion am Institut für Slawistik der Universität Wien

1. 12. 2019 – 5. 12. 2019: Projekt Nr. 2019-05-15-002 der Aktion Österreich-Slowakei: „Exkursion: Dialog Slowakei – Österreich“

In der Zeit von 2. bis 5. Dezember 2019 haben wir einen Besuch aus der slowakischen Stadt Prešov am Institut für Slawistik der Universität Wien empfangen dürfen. Die Studierenden der Universität Prešov (Institut für Germanistik) haben gemeinsam mit den Slawistik-Studierenden an gemeinsamen Veranstaltungen (Vorlesungen, Konversationen, Workshops und einer zweisprachigen Stadtführung) teilgenommen. Die wissenschaftliche Exkursion in Wien wurde in Zusammenarbeit mit dem Institut für Germanistik der Universität Prešov, dem Institut für Germanistik der Universität Wien und dem Institut für Slawistik der Universität Wien durchgeführt.

Die Studierenden des Instituts für Slawistik der Universität Wien konnten im Rahmen folgender Veranstaltungen neue Erfahrungen sammeln: Stadtführung am 2. 12. 2019 – Beschreibung folgender Sehenswürdigkeiten in slowakischer Sprache: • Burgtheater • Heldenplatz • Hofburg • Michaelerkirche • Maria-Theresia-Platz.

Hier muss man die ausgezeichnete Vorbereitung unserer Studierenden (Ausbau 2, Vertiefung aber auch Slowakisch Grundlagen) hervorheben, die gezeigt haben, dass sie in der Lage sind, niveauvolle Texte zu den o. a. Sehenswürdigkeiten auf Slowakisch selbständig zu verfassen und so zu präsentieren, dass die KollegInnen aus Prešov von der Leistung begeistert waren. Somit bekamen unsere Studierenden ein positives Feedback, das sie bestimmt weiterhin ermutigen wird, sich mit der slowakischen Sprache, Kultur und Literatur zu beschäftigen.

VO Synchrone Sprachwissenschaft: Slowakisch mit Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla am 3. 12. 2019. Die Studierenden konnten einen Einblick in das Studium der Slowakischen Sprache bekommen und wurden durch die besonders motivierende Präsentation von Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla, trotz der gewissen Erschöpfung der Gäste nach der dreistündigen Stadtführung am Vortag, schon in den frühen Morgenstunden wiedererweckt und begeistert.

Nach einer kurzen Pause ging es mit dem Kommunikationsworkshop zum Thema „Wege der Integration: Ein interkultureller Austausch zwischen den TeilnehmerInnen“ mit Mag. Dr. Viera Wambach weiter. Hier kam es zum wunderbaren Austausch, indem zwischen den Sprachen laufend gewechselt wurde und in Tandem-Teams persönliche Erfahrungen zum genannten Thema besprochen wurden. Die Zusammenfassung am Ende brachte neue Erkenntnisse und mehr Selbstvertrauen bei mündlichen Präsentationen in der jeweiligen Fremdsprache an beiden Seiten.

Am letzten Tag des gemeinsamen Projektes besuchten das Institut für Slawistik auch Germanistik-Studierende der Universität Wien, die unter der Leitung von Mgr. Michal Dvorecký, Ph.D., und PhDr. Júlia Paračková, Ph.D., sowie der Projektantragstellerin MMag. Claudia Stubler LL.B. MA am Workshop „Grammatikvermittlung unterrichten aus slowakischer und österreichischer Perspektive“ teilgenommen haben.

Danach wurde im Rahmen der Veranstaltung von Mgr. Viktoria Kissová, Ph.D., zum Thema „Slowakinnen und Slowaken in Selbst- und Fremdbildern“ ein interaktives Konveratorium für alle Interessierten angeboten.

Das Team der Slowakistik der Universität Wien möchte sich mit diesem Bericht bei allen Beteiligten sowie bei der Institutsleitung, Univ.-Prof. Dr. Fedor Poljakov und Univ.-Prof. Mag. Dr. Stefan Michael Newerkla, herzlich für diese Möglichkeit der Durchführung des Projektes bedanken.

Koncert českých žáků v chrámu Karla Boromejského ve Vídni 1. 12. 2019

Čeští žáci z Gymnázia Jiřího z Poděbrad – členové Pěveckého sboru, Orchestru GJP Collegium 2010 dostali již poslední jedinečnou příležitost uskutečnit svůj koncert ve Vídni. Mladí čeští hudebníci prožili v Rakousku první adventní víkend 2019. Na jejich cestě je provázela hudba nejprve v Mozartově rodném městě Salcburku a poté ve Vídni. Ve slavném a nádherném vídeňském barokním chrámu Karla Boromejského představili poděbradští žáci svůj dlouho a pečlivě připravovaný koncertní program, jehož součástí byla česká hudba, skladby v podání sólistů a také vánoční písně. Nejvýznamnější součástí koncertu se stalo provedení vznešených duchovních skladeb současného rakous-

kého skladatele Geralda Spitznera: *Mše Jana Nepomuckého (Kyrie)*, *Pražská mše (Kyrie, Gloria)*, *Mše Hermana Gmeina* (pro pěvecký sbor a sóla, Hermann Gmeiner byl zakladatelem vesniček SOS v Rakousku) a *Sanctus*. Pro vyznění těchto skladeb jsou prostory barokního chrámu akusticky výjimečně příznivé. Vážíme si, že byl pan skladatel Spitzner osobně přítomen a těší nás slova uznání, která našim souborům vyslovil a vyjádřil důvěru novou skladbou, kterou nám na závěr koncertu předal.

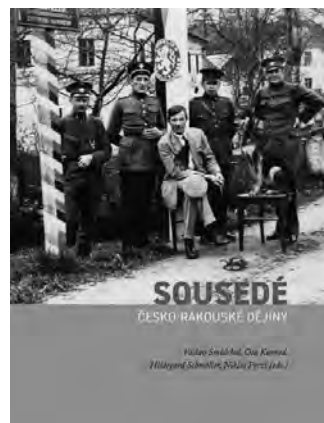
Koncert je vždy spojen se společenskou událostí, v sále fary je vždy po koncertě slyšet konverzace v jazycích německém, francouzském, anglickém, neboť naši žáci mají příležitost hovořit s hosty, kteří přijali pozvání na koncert a „pokoncertní“ setkání. Sálem voní české cukroví a u čaje, kávy či minerální vody Poděbradka trávíme příjemné adventní chvíle.

Nastudování repertoáru pro koncert trvá mnoho měsíců, ale příprava a veškerá rozsáhlá organizace koncertní cesty a zajištění celé řady záležitostí k realizaci koncertu ve Vídni vyžadují hodně času, úsilí, nadšení, mnoho vyřizování, zařizování a jednání, a to jak v Čechách, tak především ve Vídni. Velký dík patří vzácnému a obětavému člověku – paní Evě Zeman (Kulturní klub), která pro naše poděbradské hudebníky činí už několik let opravdové zázraky, zajišťuje koncert, myslí na nás, abychom měli teplé jídlo před koncertem, abychom neměli starosti s organizací kolem koncertu, stará se o pozvání hostů, inzerci v časopise *Kulturní klub* a velmi milé pokoncertní setkání.

PhDr. Jaroslava Dunovská
sbormistryně a dirigentka Pěveckého sboru
a Orchestru Gymnázia Jiřího z Poděbrad Collegium 2010

Sousedé. Česko-rakouské dějiny

Staletí sousedství a víc než tři sta let strávených ve společném státě spojují Čechy a Rakušany – jeden lid dvou jazyků, nebo přece jen nepřejícné bratrance?

Předkládaná publikace přináší průřezové zamyšlení nad historií vzájemného soužití, odcizení či odcizování se, nezájmu a v neposlední řadě i konfliktů uplynulých dvou století. Dva set sedm historiček a historiků z obou zemí zkoumá ve dvanácti přehledových kapitolách, co Čechy a Rakušany spojovalo, i co je dělilo. Netvoří přitom dva souběžné příběhy ná-

rodních dějin, ale ukazují, jakým způsobem se určité fenomény zapsaly do dané společnosti. Na „jaro národů“ a revoluce let 1848/49 navázala ještě ve společném státě etapa postupného odcizování. Společně zažité, leč rozdílné prožití, i tak lze charakterizovat poslední desetiletí společného života v habsburské monarchii a za první světové války. Vztah Československa a (Německého) Rakouska, států nově vzniklých po roce 1918, poznamenaly vzájemná konkurence, nezájem, ale i spolupráce. Přes příslušnost k jiným státům a (po roce 1948) také k jiným blokům, exis-

tovaly nadále některé společné rysy. Po roce 1989 a pádu „železné opony“ však začaly vzájemnému dialogu dominovat konfliktní témata typu „Temelín“ či „Benešových dekretů“, a to i přesto, že oboustranné hospodářské, politické a kulturní kontakty byly nejužší od roku 1918. Kniha iniciovaná Stálou konferencí českých a rakouských historiků ke společnému kulturnímu dědictví (SKČRH) je příspěvkem k vzájemnému poznání a porozumění.

Václav Šmidrkal – Ota Konrád – Hildegard Schmoller – Niklas Perzi (eds.) a kolektiv autorů: *Sousedé. Česko-rakouské dějiny*

Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2020, 408 stran, váz., 210 × 270 mm, ISBN 978-80-88304-19-7

<https://www.nln.cz/knihy/sousedce-cesko-rakouske-dejiny/>

Tisková konference předsedů poradních sborů v české škole

17. prosince zvali předsedové autochtonních menšin na tiskovou konferenci ke stavu národnostních menšin do české školy. Konference se zúčastnili za maďarskou národnostní menšinu pánové Attila Somogyi a Josef Hollos, Bernard Sadovnik za slovinskou v Korutanech, Karl Hanzl za českou, Martin Ivancsics za hradské Chorvaty, Emeric Gartner-Horvath za Romy a Stanko Horvath za hradské Maďary. Slovenský zástupce Vlado Mlinár se bohužel pro pracovní povinnosti akce nemohl zúčastnit. Značně frustrovaní předsedové nastílnili kritickou situaci národnostních menšin, které sice dostávají finanční podporu ze spolkového kancléřství, ta ale již nebyla pětadvacet let valorizovaná. Všem menšinám chybí k zachování jejich kultury a jazyka finance. Proto je nutná valorizace této částky, což si přejí všichni menšinoví zástupci. Dnes také neodpovídá teritoriální rozdělení národnostních menšin, na-

příklad česká menšina je pouze uznaná na území Vídně, a to je problém i ostatních menšin. Při nedostatku financí, které by podpořily projekty menšiny, není snadné oslovit a udržet také mládež a nabízet jí v rámci menšin zajímavé a hodnotné aktivity. Na programu byla také otázka školství a výuky v mateřském jazyce, požadavek přizpůsobení menšinových školských zákonů moderním podmínkám dnešní doby a určitá regulace pro Vídeň (neexistuje školský zákon) – viz stále finanční problémy škol spolku Komenský, přání podpory a zachování tisku.

Zástupci národnostních menšin mj. zdůraznili, že jazykové znalosti a znalosti prostředí příslušníků menšin přispělo k hospodářskému průniku rakouských firem do sousedních zemí a hospodářskému úspěchu Rakouska, jsou pojištěm k sousedům Rakouska, nejen v hospodářské oblasti, ale také i v vědecké a kulturní výměně.

Všichni předsedové vyjádřili naději, že snad nová vláda bude mít zájem udělat důležité kroky pro zachování národnostních menšin. V případě nutnosti budou aktivní také na evropské úrovni.

Nový pracovní 2020 rok v Slovenskom inštitúte Viedeň

Slovenský inštitút vo Viedni pod vedením riaditeľa RNDr. Igora Skočeka zahájil svoju tohoročnú činnosť 21. januára Novoročným koncertom *Hommage an Marián Varga von Bach bis Piazzolla* vo viedenskej Hofburgkapelle.

Záštitu a účasť na koncerte potvrdila J. E. Peter Mišík. Koncertu sa zúčastnila i česká veľvyslankyňa vo Viedni, J. E. dr. Ivana Červenková ako aj riaditeľ SI RNDr. Igor Skoček.

Koncert bol zároveň venovaný 73. nedeľným narodeninám slovenského skladateľa a hudobníka Mariána Vargu. Meno Mariána Vargu ostalo v pamäti poslucháčov ako modernej, tak aj experimentálnej hudby. Mladý hudobník a člen vtedajšej populárnej skupiny Prúdy sa prejavil hlavne ako vynikajúci hráč na klávesové nástroje a hammond organ. Ako výborný skladateľ už v roku 1969 založil v teďšom Československu prvý a legendárny ArtRock-Band. Okrem toho Varga vynikal na poli rocku, beatu, jazzu, popmusic, skladal filmovú a scénickú hudbu.

Novoročný koncert Konvergencie Quarteta – Marián Svetlík (husle), Andrej Baran (husle), Martin Ruman (viola), Jozef Lupták (violončelo) a Boris Lenko (akordeón) – sa zamerával na najobľúbenejšie skladby a diela tohto skladateľa.

Nový pracovný rok Slovenského inštitútu naštartoval pod vedením riaditeľa Igora Skočeka i s dvoma novými manažérkami kultúry.

Naším čitateľom nie je meno Mag. Heleny Steinerovej neznáme. Po niekoľko rokov organizuje Slovenský večer na Dunaji, každoročný koncert – Tradičné slovenské Vianoce a iné kultúrne podujatia so slovenskou účasťou. Do jej činnosti zapadá aj vedenie detského a mládežníckeho folklórneho súboru Rozmarín. Ďalšou spolupracovníčkou je Ing. Michaela Timková. Obe nahradia kultúrnu referentku Andreu Kociánovú, ktorá po desiatich rokoch úspešnej činnosti v Slovenskom inštitúte bola povolaná na novú pracovnú pozíciu v Bratislave.

Ostáva nám popriať novému tímu v Slovenskom inštitúte veľa úspechov, aby naďalej svojim lákavým programom širil dobré meno slovenskej kultúry.

Naďalej sa tešíme na dobrú vzájomnú spoluprácu s redakciou Kultúrneho klubu Čechov a Slovákov v Rakúsku.

Gabriela Jakelíc

Tátova volha v kinosále českého veľvyslanectví

Český film režiséra Jiřího Vejdělka a scenáristky Ivy K. Jestřábové ve Vídni zabodoval. Co Vejdělkovi určitě jako režisérovi nechybí, je smysl pro humor, humor inteligentní. Nechává herečky a herce prostřednictvím dobře napsaných situací ukázat jejich schopnosti a umění.

Tátova volha vypráví o Evě (Eliška Balzerová), která nečekaně odovdělá, a o její dceři Tereze (Táňa Vilhelmová), která tím pádem přijde o tátu a ještě stále neví, zda se ubránila zákeřné nemoci. Také by ráda od oddaného manžela ztvárněného Martinem Myšičkou zažívala projevy intimnějšího zájmu než starostlivou ohleduplnost k pacientce. V otcově kabátě najde dcera dopis s dětskou kresbou, který mu poslal jeho nemanželský syn, o kterém ona

nikdy nic neslyšela. Přemluví matku a společně se vydávají po stopách tátových údajných milenek v jeho starém době zachovaném autě – volze GAZ 21.

Většina vtipu vychází ze slov, ač nechybějí ani kouzelné situace, počínaje hradbou důchodců s chodítky, přes slovní souboj mezi Eliškou Balzerovou a Vilmou Cibulkovou (bývalá milenka Kamila) a cirkusové nápadníky (Eva zamává parukou). Ani další bývalé milenky (Eva Holubová, Hana Maciuchová) svými party nezůstávají pozadu a přispívají k atmosféře filmu. Muži v *Tátově volze* stojí sice v pozadí, přesto mezi nimi vynikne Bolek Polívka (otcův přítel) jako nemožoucí starý pán stížený ztrátou paměti, který svou vzácnou „světlou chvílkou“ celou zápletku furiantsky rozčísne, nebo manžel Terezy, jenž nakonec najde odvahu k činu. Ve snímku se objeví v menších rolích i Emília Vášáryová, Václav Neuzil nebo Jana Plodková. Vejdělkovi značně pomáhá výtečný kameraman Vladimír Smutný, některé záběry jsou skutečná pastva pro oko. Je to především snímek s kvalitním hereckým obsazením, který nabízí výborné herecké výkony, ale i laskavost, zábatu a jistý zvrat.

S úsměvem a spokojením opouštěli četní návštěvníci po zhlédnutí snímku *Tátova volha* kinosál českého veľvyslanectví ve Vídni.

Tátova volha, Česko, 2018, 90 minut

Režie: Jiří Vejdělek; scénář: Iva Jestřábová, Jiří Vejdělek; kamera: Vladimír Smutný; hudba: Jan P. Muchow

Kontaktforum přivítalo po letech Dejvické divadlo

Po sedmi letech znovu zavítalo do Vídně Dejvické divadlo. Soubor, který v roce 2020 oslaví čtvrtstoletí své existence, si za tu dobu vybudoval pověst jednoho z nejžádanějších divadel v Česku. Celkem pětkrát byl vyhlášen „Divadlem roku“ a významná ocenění získali nejen jeho herci, ale řada jeho inscenací. Velké oblibě se těší také televizní seriály s jeho protagonisty, například *Čtvrtá hvězda*, *Svět pod hlavou*, *Dabing Street*, *Zkáza Dejvického divadla* a další.

Tentokrát, v úterý 3. prosince, uvedlo Dejvické divadlo v divadelním sále školy Komenský hru *Vzkříšení* od Daniela Doubta s podtitulem „dramatizace povídek neznámého autora. Ostatně tohoto fiktivního dramatika Dejvické divadlo využívá (všimněte si shodných iniciál DD) jako kolektivní pseudonym již potřetí: předtím to bylo ve hrách *Černá díra* a *Zásek*.

Hra *Vzkříšení* měla v Praze premiéru 12. června 2016 a odehrává se v jakémsi americkém nakladatelství, jehož scénu vytvořil Pavol Andruško ze spousty regálů zaplavených knihami, pár křesly, psacími stroji a portrétem spisovatele Andrewa Maxwella (Ivan Trojan). Ten je jeho hlavním živatelem, ztratil však důvěru v příběh a přestává psát. Jak tuto překerní situaci řešit? Zbývá přemluvit redaktorku Annie Fletcherovou (Martha Issová), kterou Maxwell miluje, ale ona jeho city neopětuje, aby mu dovolila psát nový román na svém nahém těle.

Dalším protagonistou hry je ředitel nakladatelství Ben Bishop (Václav Neuzil), kterého pro změnu miluje Fletcherová, ale on ji odmítá, protože je zcela pohlcen literaturou. Svéráznou figurkou je pak vrátný v nakladatelství Leon Carthartt (Hynek Čermák), který po celý život sní o ženě, kterou viděl jedinkrát na country bálu a jehož miluje jeho

Vzkříšení – herci Dejvického divadla ve Vídni (foto: Marie Pachta)

sousedka Christine (Jana Holcová), která mu zadarmo vaří a pere. Bizarní sestavu doplňuje neúspěšný autor dětských knih a alkoholik Samuel Goldwyn Schindler (Vladimír Polívka) a jeho psychiatr Cyril Blind (Pavel Šimčík), který se nakonec ukáže jako větší šílenec než jeho pacient, a jeho manželka Lenny v podání Zdeňky Žádníkové.

Zdánlivě by se mohlo jednat o kýč nebo lacinou tele-novelu, avšak každá banalita je tu ironizována, převrácena naruby a dovedena ad absurdum. V představení se objevují časté odkazy na A. P. Čechova, Woodyho Allena, P. G. Wodehouse aj., na jejich britský humor, schopnost obrátit smysl na nesmysl a představit postavy v účinné zkratce. Za autory hry (Doubt znamená v angličtině pochybnost) lze asi tipovat režiséra hry Michala Vajdičku a dramaturgy Evu Sukovou, ale nejspíše do děje vydatnou měrou přispěli i samotní herci, protože svým partům rozumějí, jak si je berou „za své“ a jak „je nehrají“, ale jak si s nimi pohrávají a sdělují je s nadhledem, jakoby byli jejich autory. Svě postavy sice jakoby realisticky vykreslují, ale i zpochybňují a ironizují.

Na konci hry se na scéně překvapivě objevuje mrtvý vrátný Carthartt, který do zhasnutí světel v sále krájí a pojídá kousky jablka. Je to projekce příběhu, který Maxwell slíbil napsat, jakmile se vrátí z nemocnice, kam doprovází svou krásku Fletcherovou. A právě to je možná to Vzkříšení. Těžko říci, otevřený konec je vždy zajímavý, i když si s pointou občas nevíme rady.

Podle autora „Hra, která vznikla vzájemným propojením zcela nepravděpodobných a neuvěřitelných situací, měla posílit původní tvrzení, že příběhy neexistují“, ale nakonec se ukáže, že absurdita světem vládne a naše životy umí rádně poznamenat. Ve Vajdičkově režii se mystifikační adaptace povídek stává jakousi komediální detektivkou, vzájemné milostné míjení je kořeněno vtipnými gagy

a precizní soukolí vrcholí v každém obraze řadou originálních point.

Hra *Vzkříšení* jen potvrzuje, že Dejvické divadlo si dokáže udržet latku hodně vysoko, i když jde o lehčí žánr v jeho repertoáru. Všichni protagonisté tu odvedli skvělé výkony a odměnou jim byl dlouhotrvající potlesk vyprodaného sálu a příznivé ohlasy většiny diváků.

Milan Dráždil

Milan Ráček: *Russische Reise – Einst und hundert Jahre danach*

Ve středu 22. ledna se uskutečnila v Českém centru ve Vídni prezentace nové knihy česko-rakouského autora Milana Ráčka *Russische Reise – Einst und hundert Jahre danach*. Z knihy četla několik úryvků herečka Barča Baxant, moderovala Mag. Ladislava Baxant-Cejnar. Milan Ráček nastínil své pohnutky k cestě do Vladivostoku a to, co ho vedlo k napsání knihy. Jako dítě vídával v pracovně svého otce obraz, který na něj působil velice pochmurně. Později se dozvěděl, že obraz namalovala první žena jeho otce Alexandra a to bylo vše, co o ní věděl. Že cesta byla dlouho připravovaná, svědčí také okolnost, že autor knihy požádal své přátele a známé, aby k jeho kulatým narozeninám upustili od dáreků a darovali mu „vlakové kilometry“. Šlo se tolik „kilometrů“, že když k tomu rodina Ráčkova něco přidala, mohl se společně se svými dvěma dospělými dětmi vydat na dobrodružnou cestu do Vladivostoku po stopách Alexandry. Nápad cesty se prý zrodil v hlavě jeho dcery.

V následující diskusi se zamyslel na kontroverzně poji-mané československé legie, vzpomenu otce i situaci v bývalém Československu, prozradil také osud rodiny Alexandry – vysvětlení ponurného obrazu. Poznamenal, že po

©Nadja Meister

roce 1948 se historie legií a jejich začlenění do státní ideologie první republiky nezamlouvaly komunistickému režimu. Fakta o československých legiích se proto zamlčovala. V odpovědi na další dotazy publika se mj. vyjádřil i k legendě ztráty ruského zlatého státního pokladu, který se dostal do moci legií, které jej ale předaly admirálu Alexandru Vasiljeviči Kolčakovi. Ten jej poněkud ztenčil výplatami svých vojsk.

Programem s humorem a zasvěceně prováděla Ladislava Baxant-Cejnar. Poté autor pozval publikum k další diskusi u skleničky vína ze Sitzendorfu.

Recenze: Nová próza Milana Ráčka

Česko-rakouský autor Milan Ráček zaměřil ve svém novém díle pozornost na fenomén, který ho zaměstnával od dětství, a to na tajemství – třináctou komnatu svého otce. Ten se jako voják v době první světové války dostal postupně z Ukrajiny až do Vladivostoku a prožíval tak válečné boje i odysseu československých legionářů. Do své rodné země se vrátil s partnerkou – ruskou ženou. Otcův „válečný deník“ se stal Ráčkovi impulsem k rozhodnutí najít stopy vedoucí k vyjasnění této záhadné ženy – Alexandry. *Russische Reise. Einst und hundert Jahre danach* mapuje i dnešní složitě cestování v Rusku, přináší srovnání otcových zápisků s oficiální historickou literaturou zabývající se problematikou československých legií. Tok popisných pasáží práce, jež se střídají takřka v taktu alla breve, je někdy na překážku – čtenář je nucen se vracet k načatému motivu, rovněž dlouhé citace z legionářské problematiky ubírají na čtivosti původně naskicovaného „cestopisu po stu letech“, stejně jako didaktická sdělení, jež by měla patřit do poznámek (K. H. Borovský, B. Okudžava). Oživením jsou humorné momenty, jak je vnímá čtenář, které „naskakovaly“ autorovi a jeho dvěma dětem jako doprovod na cestě při vyřizování víz, jízdenek, dopravy. Originální závěr – hlavní informace o záhadné Alexandře jsou

doma, v ČR, u staré tety. Nabízí se řešení uvedeného tajemství ve druhé fázi, a to průzkumem církevních a obecných matrik, možná to bude krok k dalšímu dílku.

Vydal Edition Roesner, artes Literatur 2019, Krems an der Donau, 143 stran.

Valná hromada Akademického spolku

25. ledna v sobotu odpoledne v sále Slovanské besedy v Drachengasse proběhla Valná hromada Akademického spolku s Komenský Alumni. Po schůzi a krátké pauze následovala přednáška a diskuse s bývalým absolventem školy Komenský s Michaelem Klučkou na téma „Můj pobyt v Ghaně“.

Výbor Akademického spolku

(Valná hromada 25. 1. 2020)

Předsedkyně:	Mag. Helena Huber
Zástupce předsedkyně:	Dipl.-Kff. Dr. Věra Gregor
Jednatelka:	Klara Butz BSc BSc
Zástupce jednatelky:	Dipl. Ing. Dr. Michael Egermeier
Pokladník:	Dipl. Ing. Stanislav Jagoš
Zástupce pokladníka:	Dipl. Ing. Dr. Michael Egermeier
1. revizorka:	Dipl. Päd. Marcela Ofner
2. revizorka:	Anna Egermeier
Kulturní referenti:	Mojmír Stránský MA Mag. Eva Zojer
Sportovní referenti:	Philip Kostohryz Stefan Strauß
Média a komunikace:	Judita Huber MSc Mia Nguyen Martina Fúseková
Organizace:	Oliver Vohryska Dipl. Päd. Laura Di Centa Maria Milford

Akademický spolek – část výboru (foto: Michal Klučka)

LISTE DER AKTIVITÄTEN 2018/19

Vorträge und Diskussionen:

- 28. 02. 2018 Jiří Zahrádka: Vztah Leoše Janáčka k Vídni
- 17. 03. 2018 Beseda s Vlastimilem Harapesem
- 11. 06. 2018 Beseda s Jitkou Molavcovou
- 17. 11. 2018 Beseda s Jiřím Pehe
- 16. 03. 2019 Beseda se spisovatelkou Věrou Noskovou
- 30. 03. 2019 Beseda s absolventem školy Komenský Danielem Radulovičem
- 10. 05. 2019 Beseda s českým fotografem Karlem Cudlínem
- 07. 12. 2019 Beseda se Šimonem Pánkem, ředitelem „Člověka v tísní“

Laufend:

MaturantInnen-Beratung durch Komensky Alumni in der Komensky Schule (z. B. Irena Konrath, Simon Konrath, Kristina Krzan, Judita Huber, Karolina Trdlicova...)

Feierlichkeiten mit sozialen Aktivitäten:

- 24. 02. 2018 Sekt Challenge: Maturaball im Parkhotel Schönbrunn
- 08. 06. 2018 Teilnahme an der Maturafeier in der Tschechischen Botschaft
- 21.-23. 09. 2018 150-Jahr Feier
- 23. 02. 2019 Sekt Challenge: Maturaball im Parkhotel Schönbrunn
- 17. 06. 2019 Teilnahme an der Maturafeier in der Slowakischen Botschaft
- 20.-21. 09. 2019 5. Komensky Alumni-Fest – 15 let od prvních maturit v roce 2004

Sportliche Aktivitäten – Ferienlager:

- 04.-10. 02. 2018 Winterferienlager in Fulpmes
- 09.-14. 07. 2018 Sommerferienlager am Flachau
- 04.-10. 02. 2019 Winterferienlager in Fulpmes
- 09.-14. 07. 2019 Sommerferienlager in Flachau

Veranstaltungen „Štamtiš“:

- 27. 01. 2018 Nr. 12 Restaurant Zu den 3 Buchteln
- 02. 03. 2018 Nr. 13 On Ice Eislaufverein
- 25. 03. 2018 Nr. 15 Café Drechsler
- 18. 04. 2018 Nr. 16 Nordpol
- 30. 05. 2018 Nr. 17 Luftburg
- 17. 12. 2018 Winterpunch Schönbrunn
- 17. 06. 2019 Nr. 18 nach der Maturafeier
- 05. 11. 2019 Nr. 19 Luftburg
- 17. 12. 2019 Nr. 20 Advent am Karlsplatz

Weiterbildungen und Workshops:

- 18. 06. 2018 Interne Klausur, in der Drachengasse
- 10. 07. 2018 Workshop mit der diesjährigen UN Youth Delegate

Vladimír Špidla ve Slovanské besedě

Vídeňské svobodné listy a České srdce zvaly na moderovanou besedu v pátek 24. ledna do Slovanské besedy nazvanou *Na kus řeči s Vladimírem Špidlou*, bývalým českým premiérem a eurokomisařem, na téma 30 let svobody a budování demokracie. Špidla zavzpomínal na klíčové i smutné momenty své vlády, na své politické začátky – rozhodnutí vstoupit do politiky, na inzerát v jihočeských novinách – *Pojďte založit soc. demokracii*. Okomentoval také stávající pozici ČSSD a sílu premiéra Andreje Babiše (ANO) a jeho předchůdce Bohuslava Sobotky i svůj názor na Vísegrádskou čtyřku, „že je to vlastně dohoda dvou a dvou států“. Zodpověděl dotaz, proč se vládní sociální demokracie s podporou komunistů stále propadá.

„Když se podíváte na to, co ČSSD prosadila, tak jsou to zřetelné a dobré věci. Nemám pořádné vysvětlení, proč se to děje. Sociální demokracie je osvětová strana, ale realita se asi moc nenosí.“

„Jeden příklad za všechny, Bohuslav Sobotka a já jsme napadáni, že se po našem nástupu zvýšilo zadlužení státu, a přitom naším »hříchem« bylo, že jsme skryté dluhy předchozích vlád, většina byla způsobena bankovním socialismem v době Václava Klause, poctivě vynesli na světlo. Koneckonců poctivé státní účetnictví bylo i předvstupní podmínkou EU.“

„Zajímavé je, že podle statistik ekonomika stoupala v době, kdy byla u vlády ČSSD,“ zdůraznil Špidla. Podle Špidly je zřejmé, že české politické strany jsou relativně slabé, což vytváří prostor pro řadu uskupení, která rychle přijdou a mohou i rychle odejít. Jako příklad uvedl stejnou situaci, která byla i ve Španělsku nebo Holandsku. Podle něj mají nové politické subjekty výhodu. „Nemají dějiny, a protože nemají dějiny, tak nic nedělaly, nic nezkazily, nedostaly se do složitých situací. Lidé do nich určitou dobu mohou vkládat naděje.“

Vadí mu, že se ČSSD nedostala do Evropského parlamentu. Pro něj je EU základní nástroj pro bezpečnost a rozvoj republiky a poskytuje impulzy. „Být tam a působit je velmi prospěšné pro jakoukoliv politickou sílu. Problém není samotný europarlament, to je jen důsledek, že ČSSD ztratila vliv. Není to nic pozitivního!“

Špidla se chce podílet na tom, aby se ČSSD postavila zpátky na nohy, aby mohla znovu formovat českou společnost. Zdůraznil, že ve vrcholové politice jste neustále

pod tlakem. „Neexistuje možnost, že byste některé věci měl možnost předem analyzovat. Vrháte se do rizik a výsledky pozorujete až poté, co učiníte rozhodnutí.“

Zodpověděl mnoho dalších a dalších otázek. Je také názoru, že člověk si odpočine až v hrobě.

Pořad erudovaně moderoval Gerald Schubert, redaktor deníku *Der Standart*.

PhDr. Vladimír Špidla (* 22. 4. 1951, Praha) – český politik, místopředseda PES (Strany evropských socialistů)

Prošel řadou profesí: pracovník památkové péče a ochrany přírody, archeolog, dělník na pile, zaměstnanec mlékárny a skladu stavebnin. V sedmdesátých a osmdesátých letech aktivně působil v Českém svazu ochránců přírody. Před rokem 1989 nebyl politicky organizován, po sametové revoluci se stal jedním ze zakládajících členů ČSSD a zároveň řídil Úřad práce v Jindřichově Hradci. Od července 2002 do června 2004 byl premiérem České republiky. V letech 2001-2004 byl předsedou České strany sociálně demokratické. Od 22. listopadu 2004 do února 2010 byl evropským komisařem pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti. Inicioval vznik Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci (EGF), který pomáhá zajistit rekvalifikaci osob, které přišly o práci v důsledku měnících se trendů na celosvětovém trhu práce, např. v důsledků přesunu výroby mimo EU. Podařilo se mu prosadit zkrácení lhůt pro přístup nových členských zemí na pracovní trh většiny původních států EU. Zvýšil ochranu zaměstnanců zavedením maximální délky pracovní doby. Usiloval také o celoplošný zákaz kouření na pracovištích. Spolu s komisařem Franco Frattinim prosadil Akční plán pro legální migraci, který byl prvním krokem k vytvoření společného evropského postoje k tématu. V současnosti pracuje jako ředitel Masarykovy demokratické akademie.

Dirigent Tomáš Hanus ve Vídeňské státní opeře

Když budete mít štěstí, můžete ho potkat u služebního vchodu do Vídeňské státní opery nebo do některých dalších evropských divadel, občas u něj doma v Brně – anebo, to teď asi nejčastěji, v Cardiffu na jihozápadě Británie v moderním sále Welsh Millennium Centre. Stal se tam před třemi roky hudebním ředitelem Velšské národní opery.

Předloni dirigoval v Bavorské státní opeře Dvořákovu *Rusalku* a Humperdinckovou operu *Jeníček a Mařenka*. A to si zopakoval v obráceném pořadí koncem minulého roku ve Vídni – *Jeníček a Mařenka* (*Hänsel und Gretel*) a letos v únoru následuje *Rusalka*, kterou ve Vídni již dirigoval v roce 2017.

A jak se vlastně dostal do Walesu? Oslovil ho britský režisér, který působí jako umělecký ředitel Velšské národní opery, David Pountney. České veřejnosti je známý z fantastických nastudování českých oper, mj. spolupracoval též s Vídeňskou státní operou. Hanuš právě dirigoval v Mnichově Janáčkovu *Věc Makropulos*. Tehdy nebyl na operní inscenaci prostor, ale domluvili se na alespoň jeden koncert se zdejšími orchestrem. „Měl jsem okamžitě pocit, že jsem našel vynikající orchestr s velmi krásným a zdravým přístupem k práci. I oni měli radost, takže velice rychle došlo ke jmenování.“

Tomáš Hanus (* 16. 1. 1970), původně houslista, vystudoval dirigování na JAMU, byl žákem Jiřího Bělohlávky, v roce 1999 se stal vítězem soutěže v Katowicích, byl u vzniku Pražské komorní filharmonie, dirigoval v Národním divadle v Praze a v Brně, kde byl po dva roky šéfem. Hostuje po Evropě, byl v Japonsku, debutoval v New Yorku. Svůj čas dělí mezi operu a koncerty. Dirigoval Královský skotský národní orchestr, symfonický orchestr madridského Teatro Real, Symfonický orchestr Českého rozhlasu a při turné po Velké Británii soubor Camerata Salzburg. Z koncertních příležitostí Tomáše Hanuse připomeňme alespoň jeho spolupráci s BBC Symphony Orchestra, s Českou filharmonií, s Islandským symfonickým orchestrem, vystoupení na festivalu Mostly Mozart v New Yorku, hostování u Slovenské filharmonie (kde byl po dvě sezóny také hlavním dirigentem) nebo u filharmoniků z Varšavy.

Tomáš Hanus pořídil několik nahrávek s Pražskou komorní filharmonií a Filharmonií Brno, jeho snímky se vyskytují také v archivu Českého rozhlasu, na jeho albech zní také symfonie Viktora Ullmanna v provedení Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK a hudba v podání předních českých sólistů (pro Lotos Records).

Ve Vídni se slaví Beethoven: unikátní verzi diriguje Tomáš Netopil

Je to hlavní letošní výročí světa klasiky: v prosinci uplyne 250 let od narození Ludwiga van Beethovena. Vídeňská státní opera uvedla v únoru premiéru nové inscenace skladatelovy jediné opery *Fidelio*. Příběh líčí, jak oddaná manželka Leonora v převleku za muže jménem Fidelio zachrání před smrtí svého vězněného chotě Florestana. Nastudování divadlo světilo českému dirigentovi Tomáši Netopilovi, pro nějž to bude sedmá produkce na této světové scéně, z toho druhá, kterou sám od počátku připravil.

Tentokrát má před sebou hned dvojí výzvu: opera je zvláště v německojazyčném prostředí pojem, navíc se bude – pod zpřesňujícím názvem *Fidelio Urfassung* (*Leonore*) – hrát v původní podobě z roku 1805, kdy při světové premiéře ve Vídni propadla, nikoli v běžně uváděné verzi z roku 1814. „Rozdíl mezi oběma je poměrně velký, starší má ještě o něco blíž k Mozartovi a jeho posledním operám, jsou v ní i některá krásná čísla, jež v mladší verzi nejsou, třeba duet Leonory a druhé ženské hrdinky Marzelliny, která se do domnělého chlapce zamiluje,“ líčí Netopil.

Fakt, že obě opery jsou rozdílné, avšak současně podobné, je podle něj výhoda i nevýhoda. „Orchestr to někdy

může vyvést z »autopilota«, kterého má v sobě nastaveného,“ podotýká. Ostatně publikum Vídeňské státní opery bude moci obě znění téměř bezprostředně porovnat, v dubnu totiž divadlo uvede známější verzi *Fidelia*, kterou má na repertoáru od roku 1970.

Beethoven bude letos Netopila provázet též v Essenu, kde je hudebním ředitelem opery a filharmonie, i v Praze, kde zastává post hlavního hostujícího dirigenta České filharmonie. S ní vystoupí koncem února v pražském Rudolfinu, od Beethovena uvedou *Koncert pro klavír č. 1 a Symfonii č. 4*.

Tomáš Netopil (* 18. 7. 1975) vystudoval hru na housle a poté dirigování, jemuž se věnoval jak doma v České republice pod vedením Jiřího Bělohlávka, tak na Královské hudební akademii ve Stockholmu u Jormy Panuly. Za dirigentským pultem České filharmonie poprvé stanul před deseti lety, v roce 2007. Stejně jako jeho kolega Jakub Hrůša byl Tomáš Netopil v říjnu roku 2017 jmenován hlavním hostujícím dirigentem České filharmonie.

Netopilův široký repertoár odráží jeho české kořeny. K operním představením, která řídil v poslední době, patří janáčkovské inscenace *Věc Makropulos* (Vlámská opera v Antwerpách), *Příhody lišky Bystroušky* (Semperova opera v Drážďanech, Vídeňská státní opera) a *Káťa Kabanová* (Vídeňská státní opera) a také Dvořákova *Rusalka* (Vídeňská státní opera). Vedle těchto českých děl dirigoval v posledních sezónách také Busonih *Doktora Fausta* (Semperova opera v Drážďanech), Mozartovu operu *Così fan tutte* (Vídeňská státní opera) či Halévya *Židovku* (Vlámská opera).

V roce 2013 byl Tomáš Netopil jmenován hudebním ředitelem operního divadla Aalto-Musiktheater v Essenu a Essenské filharmonie. Před odchodem do Essenu byl čtyři roky hudebním ředitelem Národního a Stavovského divadla.

Vedle svého působení v operních domech dirigoval Tomáš Netopil řadu orchestrálních těles.

150 let Musikvereinu

Wiener Musikverein, obvykle jen Musikverein (česky Vídeňský hudební spolek), je jednak vžitě pojmenování budovy vyhlášeného koncertního sálu ve Vídni a rovněž běžně používané jméno Společnosti přátel hudby ve Vídni (Gesellschaft der Musikfreunde in Wien), založené v roce 1812, která je vlastníkem této budovy.

Koncertní budova byla postavena na pozemku, který získal Hudební spolek, plným jménem Gesellschaft der Musikfreunde in Wien, od císaře Františka Josefa I. Císař byl následně tím, kdo budovu spolku slavnostně otevíral, a to 6. ledna 1870. Architekt budovy je Theophil von Hansen. Teprve s jistým odstupem byly v budově nainstalovány varhany od firmy Rieger (1907).

Koncertní budova je známá kvalitní akustikou Velkého sálu Hudebního spolku (Großer Musikvereinsaal), známého rovněž jako Zlatý sál, který je řazen mezi tři nejlepší koncertní prostory světa.

Právě ve Zlatém sále se koná vždy 1. ledna Novoroční koncert Vídeňských filharmoniků. V roce 2001 prošla budova celkovou rekonstrukcí.

VZPOMÍNKA

Před deseti lety zemřel Ivan Medek

Ivan Medek (* 13. 7. 1925) byl český novinář, původní profesí muzikolog, spolupracovník Talichova Českého komorního orchestru a České filharmonie, hudební publicista, teoretik a kritik, bratr Mikuláše Medka. Pražskou konzervatoř musel po převratu v únoru 1948 přerušit. V padesátých letech byl potrestán třemi měsíci odnětí svobody za účast na údajných finančních machinacích, poté se jej neúspěšně pokoušela do svých řad získat Státní bezpečnost. Po roce 1969 měl zakázánu veřejnou činnost a v lednu 1977 po podpisu Charty 77 dostal okamžitou výpověď ze Supraphonu. Poté pracoval jako sanitář v Nemocnici Na Františku, po další výpovědi (opět z politických důvodů) pak jako umývač nádobí a šatnář v restauraci Pod Kinskou. Akce Asanace se dotkla i Medka. Tehdy dvaapadesátiletý Ivan Medek měl rodinu, manželku a tři dospělé děti. Aby je všechny neuvedl do obtížné situace, tak se v roce 1977 rozvedl. Po řadě výslechů a přepadení Státní bezpečností v roce 1978 emigroval do Rakouska.

Jeho druhou manželku Helenu Medkovou vychovávali rodiče v duchu ideálů první republiky. Bylo jí dvaadvacet let, když přišel srpen 1968. O deset let později emigrovala a ve Vídni se vdala za publicistu a signatáře Charty 77 Ivana Medka. „Můj muž čekal na svobodu od roku 1948 a dělal pro ni všechno celý život. Věděli jsme, že to jednou

Helena a Ivan Medkovi

skončí, ale že se toho dožijeme a vrátíme se domů, jsme nevěděli," vzpomíná na rok 1989.

Ivan Medek dostal jako chartista téměř okamžitě azyl. Oba tehdy ve Vídni začínali od nuly. „Přičichli jsme k oblastem, o kterých jsme neměli potuchy. Co je to emigrace, co je to azyl, uprchlík, nemít peníze, nemít práci, být nezaměstnaný a závidět člověku na ulici, že jde do práce. Nás to ale oba srovnalo, oba jsme byli stejní začátečníci, ten rozdíl, který byl v Čechách markantní, se tam úplně setřel," říká.

Oba dva ale brzy našli uplatnění. Zatímco Helena začala učit hru na klavír, Ivan Medek se jako chartista a člen Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných uchýlil ve vídeňské pobožce Hlasu Ameriky, spolupracoval se Svobodnou Evropou a dalšími rozhlasovými stanicemi – BBC, Deutsche Welle, Radio Vatikan. Dostával zprávy od chartistů, Václava Havla, Jiřího Hájka, Petra Uhla nebo i anonymních, kteří materiály Charty volali do Vídně. Manželka to přepisovala na počítači, Medek revidoval a jel další den do redakce a tam to namluvil. Ve Vídni také spolupracoval s Přemyslem Janýrem a připravil s manželkou několik programů pro KLUB.

Po roce 1989 se stal poradcem České filharmonie, poradcem ministra kultury, předsedou Federální rady pro rozhlasové a televizní vysílání. V letech 1993-1998 pracoval v Kanceláři prezidenta republiky Václava Havla jako ře-

ditel Odboru vnitřní politiky, později se stal vedoucím Kanceláře.

Helena Medková zůstala ve Vídni, do Prahy se za manželem vrátila natrvalo v roce 2003.

Ivan Medek je od roku 1991 nositelem Řádu T. G. Masaryka. V roce 1999 byl vyznamenán medailí Za zásluhy. Za rok 2008 získal novinářskou Cenu Ferdinanda Peroutky.

Ivan Medek zemřel 6. ledna 2010.

Josef Führich (9. 2. 1800, Chrastava – 13. 3. 1876, Vídeň)

Původem ze severních Čech prožil Josef Führich většinu svého života ve Vídni. Byl činný v oboru nástěnného malířství, tabulových obrazů, kresby a grafiky. Maloval historické a náboženské náměty, v menší míře též portréty. Pobýval v Římě, kde se připojil ke skupině nazarénů, vrátil se do Prahy. Od roku 1834 žil s krátkou přestávkou ve Vídni. Od roku 1840 působil jako profesor na vídeňské Akademii. V padesátých letech vytvořil své nejvýznamnější dílo, nástěnné malby pro novostavbu kostela v Altlerchenfeldu. Za tuto práci byl povýšen do šlechtického stavu.

Od roku 1840 působil jako profesor na vídeňské Akademii. V padesátých letech vytvořil své nejvýznamnější dílo, nástěnné malby pro novostavbu kostela v Altlerchenfeldu. Za tuto práci byl povýšen do šlechtického stavu.

Josef Führich: *Návrat svaté rodiny z Egypta*, 1866-1867

Jan Nepomuk František hrabě Harrach (2. 11. 1828, Vídeň – 12. 12. 1909, Vídeň)

Jan Nepomuk Harrach stál u zrodu Národního divadla, Národního muzea, podporoval českou věc. Jeho matka (stejně jako jeho první manželka) pocházela ze starobylého a vlivného českého rodu Lobkoviců a jistě i proto hrabě Jan zvýšenou měrou pociťoval své dávné české kořeny. Dokonce nařídil na svém panství úřadování v češtině, což bylo v této části Čech ojedinělé. Přispěl i k rozvoji lyžařského sportu, a to jako nadšený propagátor turistiky, včetně té zimní. Dva páry lyží nechal z Vídně v roce 1892 dovést jako pracovní pomůcku pro své lesníky.

Vlastnil rozsáhlé statky v severních Čechách, na Hradecku, v Dolním Rakousku a Uhrách. Patří k nejvýznamnějším představitelům nejen šlechtického rodu Harrachů, ale i aristokratické společnosti druhé poloviny 19. století. Lesní hospodářství dosáhlo v jeho éře jednoho ze svých vrcholů. Rekonstruoval a rozšířil pivovary, zejména jilemnický. Sklárna v Novém Světě – Harrachově prošla jedním z nejslavnějších období. Velkou pozornost věnoval zdokonalování krkonošských komunikací včetně turistických cest. Západní hřebeny výrazně zpřístupnila dnešní Harrachova cesta vedoucí z Harrachova údolím Mumlavy k Labské boudě a do Špindlerova Mlýna – Bedřichova, vybudovaná v letech 1876-79.

Následovaly další cesty a komunikace. Hrabě dbal, aby byly značeny vedle německých i českými informacemi. Roku 1889 stál u zrodu jilemnického Klubu českých turistů (KČT) a o tři roky později byl pro mimořádné zásluhy jako první jmenován čestným členem KČT. Roku 1904 zřídil v Labském dole na severním svahu Krkonoše první krkonošskou přírodní rezervaci o rozloze přes 60 hektarů. Nad alpskou hranicí lesa zajistil účinnou ochranu kosodřeviny.

Hospodářský nebo turistický rozmach západních Krkonoš by nebyl myslitelný bez dobrého vlakového spojení. I tady hraběti Janovi náleží podstatná zásluha na vybudování místní dráhy z Martinic v Krkonoších do Rokytnice nad Jizerou. Vědom si významu turistického ruchu nechal postavit na Žalém roku 1890 dřevěnou restauraci. O dva roky později místo nevyhovující železně rozhledny charakteristickou kamennou věž, kterou je s oblibou navštěvována dodnes. Pro častější jilemnické pobyty upravil a rozšířil jilemnický zámek a park.

Již roku 1848 se hrabě Jan spolu s otcem Františkem účastnil Slovanského sjezdu v Praze. Velmi výrazně se exponoval také v českém národním životě. Přesvědčením byl staroček a český Rakušan, existenci českého národa bez rakouského rámce si nedokázal představit. Jeho konzervativní názory, shrnuté do publikace *Spása Rakouska* (1862), vyjadřují zásady, od nichž se během svého života neodchyloval. Bojoval za zájmy Čechů, nebyl však nikdy nacionalistou a prosazoval spolupráci mezi Čechy i Němci, i když se právě za jeho života vztahy mezi oběma národnostmi prudce zhoršovaly a přinesly mu nejednu hořkost.

Zásluhy hraběte Jana o český kulturní i politický život jsou bez nadsázky obrovské. Jako kurátor Matice české podporoval intenzivně českou literaturu. Málokdo dnes ví, že právě s jeho podporou vydal K. J. Erben v definitivní podobě *Prostonárodní české písně a říkadla* (1864) a jeho štědrá finanční dotací byl udržován po několikaletý významný matiční přírodovědný časopis *Živa*. Vel-

Jan Nepomuk František hrabě Harrach

mi se zasloužil o vybudování Národního divadla v Praze, v prvé řadě jeho finanční podporou, krátký čas stál dokonce i v čele sboru pro zbudování tohoto divadla. V souvislosti s podporou divadla vypsal také soutěž o nejlepší českou operu (1863), v níž vyhráli Smetanovi *Braniboři v Čechách*. Jako předseda Společnosti muzea Království českého (dnešní Národní muzeum) se zasloužil o rozmach této důležité instituce a náleží mu i spoluúčast na vybudování monumentální muzejní budovy na pražském Václavském náměstí. Ve Vídni v součinnosti se Slovanskou besedou, v jejímž čele stál, a spolkem Komenský založil první českou školu a vymohl konání bohoslužeb v českém jazyce. Již v roce 1870 jako poslanec za politické okresy jilemnický, vrchlabský a vysoký vstoupil do zemského sněmu, později jej najdeme jako poslance také v říšské radě (tedy v rakouském parlamentu ve Vídni), kde velmi vydatně hájil české zájmy.

Výraznou pracovní aktivitu si udržel téměř do konce života. Když roku 1909 zemřel, přišly se s ním do Horní Branné, kde je v rodinné hrobce pochován, rozloučit davy lidí.

Majetek Harrachů a restituce

Restituční nároky uplatnil bratranec Jana Harracha mladšího, pan Ernst Leonhard Harrach žijící v Rakousku. Nemoovitosti zemědělského charakteru se nacházejí na Trutnovsku, Táborsku, Hradecku i Semilsku, kde zasahují do 39 katastrálních území. Celou touto složitou kauzou se zabývá Pozemkový úřad Semily a vzhledem ke značné rozsáhlosti majetku bylo správní řízení zdlouhavé. V roce 2001 došel Pozemkový úřad Semily k právnímu názoru, že pan Ernst Leonhard Harrach nesplňuje podmínky dané zákonem o půdě, a rozhodl, že tudíž není oprávněnou osobou, které mohou být nemovitosti vydány.

Původním vlastníkem nemovitostí byl Jan Nepomuk Harrach, vnuk hraběte Jana. Narodil se v roce 1904 v Brucku a. d. Leitha v Rakousku. Během války nastoupil vojenskou službu v německé armádě jako rakouský státní občan německé národnosti. Nepomuk Harrach zemřel na sklonku války (12. 5. 1945) v americkém táboře pro válečné zajatce v Bad Kreuznach. Všechny restituční zákony přijaté v ČR požadují, aby žadatel i původní vlastník, kterému byly nemovitosti státem odňaty, splňoval podmínku českého občanství. Jan Nepomuk Harrach však zemřel dříve, než mohl některým zákonným způsobem tohoto občanství nabýt, a tudíž tuto podmínku nespĺňuje. Nemovitosti mu byly odňaty před únorem 1948, tedy před rozhodným tzv. obdobím nespĺvody. Následovala stížnost k Ústavnímu soudu ČR. Ten však tuto ústavní stížnost odmítl, neboť došel také k závěru, že výše uvedený žadatel není osobou oprávněnou a k odnětí nemovitostí došlo již před únorem 1948. Pozemkový úřad Semily rozhodl v roce 2001 precedenčně jen o malé části nemovitostí. Boj o majetek však nekončí. Právní zástupce žadatele nyní usiluje o vyvolání dědického řízení u obecných soudů a současně podal stížnost proti České republice k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Takže o této problematice ještě uslyšíme. I přesto, že nemohlo být restitučním nárokům Harrachů vyhověno, je význam tohoto rodu v Čechách všeobecně uznáván.

Ernst Leonhard Harrach může získat:

- jilemnický zámek, rozsáhlé pozemky a nemovitosti;
- tři sta hektarů lesů v Krkonošském národním parku;
- zámek Hrádek u Nechanic;
- 200 hektarů zámecké obory na Hrádku;
- 15 hektarů golfového hřiště, anglického parku v okolí zámku;
- pozemky ve 36 obcích;
- lesy na Semilsku a Trutnovsku.

Zdroj: MfDnes

Jan Luštinec, Ing. Josef Kozák

Slovenský školský spolok SOVA ponúka

Jarný jazykový tábor pre deti od 6 rokov sa bude konať v Prašníku-Dúbrava od **6. do 10. 4. 2020**.

Podmienky účasti: vlastný pas, aktuálne členstvo v spolku SOVA na rok 2020.

Program: slovenčina hravou formou, poznávacie vlastivedné exkurzie, šport a turistika podľa počasia, večerný zábavný a spoločenský program.

Záväzné prihlášky do 15. 3. 2020 mailom na:

elena.mandik@gmail.com.

Uviest treba meno, dátum narodenia, číslo pasu dieťaťa, adresu, telefónny a mailový kontakt a zaplatiť **poplatok 135,- €** na konto SOVA:

IBAN: AT52 14000 03710071330, BIC: BAWAATWW, s poznámkou „Jarný tábor“.

V cene je zahrnutá doprava, ubytovanie, strava, športový, poznávací a kultúrny program.

Hravá slovenčina pre deti

Pozývame vás na hravé hodiny slovenčiny pre školákov vo veku 3-6 rokov, ktoré pokračujú 29. 2. 2020 od 9:30 do 11:00 hod.

Kontakt: Cecília Kersch, tel. 0699/10 11 35 09.

Vyučovanie slovenčiny pre deti

pokračujú v sobotu do obeda v nasledovných kurzoch:

1. skupina: školáci od 7-8 rokov

v sobotu 29. 2. 2020 od 11:00 do 12:30 hod.

Kontakt: Linda Erbek, tel. 0699/17 22 25 66.

2. skupina: školáci od 8-10 rokov

v sobotu 22. 2. 2020 od 9:30 do 11:00 hod.

3. skupina: starší školáci od 10 rokov

v sobotu 22. 2. 2020 od 11:00 do 12:30 hod.

Kontakt: Claudia Hovaňáková, tel. 0680/14 54 394.

Predpokladom účasti na kurze slovenčiny je platné členstvo v spolku SOVA (15€ za rok 2020) a kurzový poplatok. Podporené BKA.

Letný jazykový tábor pre deti od 6 rokov sa bude konať na Slovensku začiatkom júla 2020.

Innsbruck International Biennale

7. bis 22. März 2020 – Innsbruck

Innsbruck International ist eine Biennale der zeitgenössischen Kunst. Dabei wird die Stadt zur Bühne für bildende Kunst, Film- und Soundarbeit, verschiedene Performances, sowie Installationen internationale Künstlerinnen und Künstler.

Weitere Infos: www.2020.innsbruckinternational.com

Vladimír Kočí: Nepal 2003

Gero Fischer: *Blitzlichter aus Südindien 1984*

Diese beiden Projekten entstanden unabhängig und in einem beträchtlichen zeitlichen Abstand von einander. Diese fast schon „historischen“ Aufnahmen betrachten wir heute – vom inhaltlichen, ästhetischen dokumentarischen Gesichtspunkt aus – im Kontrast zur heutigen Bildsprache.

Gero Fischer: Slawist, Fotograf, Gründer und Betreiber der Galerie auf der Pawlatsche

Vladimír Kočí: Kunsterzieher, Maler, Restaurator, Fotograf, Kurator und Mitarbeiter an der Galerie auf der Pawlatsche.

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik Universitätscampus/AAKH

1090 Wien, Spitalg. 2-4/Hof 3, gegenüber Narrenturm

www.univie.ac.at/pawlatsche

bis 29. 2. 2020

Situationsplan: <https://slawistik.univie.ac.at/lageplan/>

Sommerakademie Bohemia

Der Termin der nächsten Sommerakademie Bohemia ist von 12. bis 19. Juli 2020.

Nähere Infos und Anmelde-möglichkeit: <https://www.ateliera.website/sommerakademie-bohemia/>

Rok Adolfa Loose 2020 v ČR

Iniciativa Muzea hlavního města Prahy a Národního památkového ústavu, k níž se připojily i další instituce, připomene 150 let od narození světově proslulého architekta. Projekt chce upozornit na krásu a promyšlenost dochovaných Loosových budov a interiérů v Čechách a na Moravě a také obrátit zájem veřejnosti k jeho ohroženým nebo do-

sud nedoceneným stavbám i neuskutečněným projektům. Do projektu jsou zapojeny i další instituce: Muzeum města Brna, Loosova rodného města, Národní technické muzeum v Praze a Magistrát města Plzně, které se pyšní významnými Loosovými interiéry.

Brněnský rodák Adolf Loos je považován za průkopníka moderní architektury. Jeho české realizace patří k tomu nejceněnějšímu z památkového fondu první poloviny 20. století, nezapomíná se ani na Loosovy následovníky, například na Heinricha Kulku nebo Rudolfa Welse.

V rámci Roku Adolfa Loose 2020 se pro letošní rok připravují kromě jiného tyto akce:

- výstava *Evropan Adolf Loos: (nejen) brněnské stopy Adolfa Loose*, Muzeum města Brna, červen – prosinec 2020;
- výstava *Adolf Loos – interiéry v Plzni*, Magistrát města Plzně – odbor památkové péče, ve spolupráci s Plzeň – Turismus, říjen 2020;
- výstava o rekonstrukci vybraných Loosových plzeňských interiérů, Magistrát města Plzně – odbor památkové péče, ve spolupráci s Plzeň – Turismus, říjen – listopad 2020;
- výstava *Světobčan Adolf Loos*, Muzeum hl. m. Prahy ve spolupráci s Národním technickým muzeem, prosinec 2020 – srpen 2021;
- konference „Adolf Loos – patnáct let obnovy kulturního dědictví“, Muzeum hl. m. Prahy ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, září 2020;
- vydání publikace *On, Adolf Loos* (přepis deníků Bořivoje Kriegerbecka, spolupracovníka Adolfa Loose), Muzeum města Brna, prosinec 2020;
- natáčení vzpomínek pamětníků o Adolfu Loosovi a jeho díle v rámci archivu Paměti národa, Muzeum hl. m. Prahy;
- výstava *Adolf Loos – modely ve vile Stiassni v Brně* – modely nejznámějších realizovaných i nerealizovaných staveb A. Loose, Národní památkový ústav, červen – září 2020;
- výstava *Následovníci Adolfa Loose ve vile Stiassni v Brně* – představí např. Heinricha Kulku, Karla Lhotu, Kurta Ungera, Paula Engelmana či Rudolfa Welse, Národní památkový ústav, říjen – prosinec 2020;
- mezinárodní odborné symposium v Brně o Adolfovi Loosovi a jeho následovnicích.

Realizace v českých zemích

V českých zemích vytvořil Adolf Loos řadu realizací. Navdvrakrát působil v Plzni (v letech 1907-1908 a v letech 1928-1933), kde navrhoval bytové interiéry, v letech 1914-1932 realizoval několik projektů a staveb v Brně a Praze. 17. října 1911 vystoupil Adolf Loos poprvé veřejně v Praze, v Polytechnickém spolku německé techniky, s přednáškou *Ornament a zločin*.

V roce 1923 navštívil Adolf Loos v Brně spisovatele Bohumila Markalouse, spoluzakladatele revue *Bytová kultura*, v níž byly následně publikovány první soustavnější české psané informace o Loosově architektonické a kritické činnosti. V Brně se Loos seznámil i s architektem Janem Vaňkem, ředitelem Uměleckoprůmyslových závodů, který jmenoval Loose zástupcem těchto závodů v Paříži. Markalous a Vaněk cílevědomě usilovali o to, aby se česká veřejnost seznámila s Loosovou činností. Vyvrcholením jejich snahy se stal přednáškový cyklus *Za novou architekturu*, pořádaný na přelomu let 1924 a 1925 UP závody a Klubem architektů. V tomto cyklu vystoupili J. J. Oud, W. Gro-

pius, Le Corbusier, A. Ozefant, A. Loos, O. Tyl, K. Teige a J. Víšek.

V roce 1928 přenesl Loos těžiště svých aktivit do Československa – novými centry jeho činnosti se staly Praha a Plzeň, vyvrcholením jeho práce pak byla stavba rodinného domu pro dr. ing. Františka Müllera v Praze. Při stavbě tohoto domu Loos uplatnil svou koncepci uspořádání obytného prostoru, známou pod názvem Raumplan, která je založena na prostorové a výškové diferenciaci funkcí začleněných prostor.

Vnímání Loosova díla v českých zemích zásadním způsobem ovlivnil Bohumil Markalous, jenž vydal výběr Loosových statí *Řeči do prázdna*, a Karel Teige, který ve studii *Moderní česká architektura* zařadil Loose do kontextu vývoje české moderní architektury. V šedesátých a osmdesátých letech minulého století se o propagaci Loosova díla v ČR zasloužili PhDr. Věra Běhalová, prof. Zdeněk Kudělka, prof. Vladimír Šlapeta a někteří další čeští a rakouští badatelé.

Redakčně zkráceno
media@muzeumprahy.cz

Brno předměstí Vídně

Moravská galerie v Brně otevřela první část stálé expozice umění 19. století. 7. července roku 1839 byl zahájen provoz na železniční trati Vídeň – Brno, což byl významný historický milník, který vedl k hospodářskému i kulturnímu propojení obou měst. První část nové expozice přibližuje na časovém půdorysu „dlouhého“ 19. století (1789-1914) umělecké vazby mezi moravskou a rakouskou metropolí.

Jádro expozice *Brno předměstí Vídně* je rozděleno do čtyř tematických okruhů: biedermeier, historismus, folklorismus a secesní umění. K vidění je například obraz *Jízda králů* od Jožky Uprky, paraván namalovaný Alfonssem Muchy, sochou *Čert a Káča* od Ladislava Šalouna, židle Adolfa Loose či nábytek Josefa Hoffmana. Ve speciálně koncipovaném grafickém kabinetu jsou k vidění zásadní kresby Egona Schieleho a Gustava Klimta. Součástí nové expozice je také relační zóna s multimediální interaktivní hrou Dobrodružství sběratele umění, která vás seznámí s atmosférou Vídně konce 19. století i s osobnostmi, které tam tehdy žily.

Místodržitelství palác, Moravské nám. 1a, Brno
Otevřeno denně kromě pondělí a úterý od 10 do 18 hodin, ve čtvrtek do 19 hodin

Cena Susanny Roth 2020

Česká centra (dále „ČC“) a České literární centrum, sekce Moravské zemské knihovny v Brně (dále „ČLC“), vyhlašují Mezinárodní překladatelskou soutěž Cena Susanny Roth. Soutěž je určena pro začínající zahraniční překladatele z českého jazyka za nejlepší překladový text prozaického díla současného českého autora. Cílem soutěže je kontinuální podpora mladých zahraničních překladatelů a bohemistů do 40 let, stejně jako podpora a šíření české literatury v zahraničí.

Účastníci soutěže přeloží ucelený text současného českého autora o rozsahu do 15 normostran z knihy vydané v období od listopadu 2018 do listopadu 2019 v ČR, kterou vybrala odborná porota v ČR nominovaná ČC a ČLC.

Odborná porota vybrala knihu Veroniky Bendové *Vytěženey kraj* (nakl. FRA, 2019). Soutěžním textem je část knihy na str. 22-39 o rozsahu cca 22 normostran.

Kromě soutěžního překladu účastník v elektronické podobě poskytne svůj profesní životopis v podobě medailónku o rozsahu maximálně 1 000 znaků (včetně mezer) v českém jazyce, aktuální fotografii včetně uvedení autora fotografie v tiskové kvalitě a čestné prohlášení deklarující autorství odevzdaného soutěžního překladu. Účastník soutěže vše odevzdá nejpozději 31. března 2020 na e-mailovou adresu ccwien@czech.cz.

Zveřejnění výsledků: do 15. května 2020

Pobyt oceněných překladatelů v ČR: červenec 2020

Veškeré informace a podmínky: České centrum Vídeň, E: ccwien@czech.cz

Anotace knihy Veroniky Bendové *Vytěženey kraj*

České středohoří, Litvínov, Most, Libkovic, Krušné hory, Ústí nad Labem, Hrob... Dvojice protagonistů hledá filmové lokace v kraji, ze kterého si každý urval, co mohl. Ale někdy přijíždíte hledat pochmurná místa a potkáte místo toho nečekanou krásu. Stopy v čase, které k vám stále mluví, staré křivdy, staré vzpomínky, starou lásku. Netradiční road movie o tom, že v životě to málokdy chodí jako ve filmu. V hlavní roli severní Čechy.

Veronika Bendová se narodila v roce 1974 v Praze. Vystudovala scenáristiku a dramaturgii na pražské FAMU. Literárně debutovala v roce 2012 novelou *Nonstop Eufrať*, která byla přeložena do španělštiny. Příležitostně publikuje časopisecky povídky.

Redakčně zkráceno

Příběhy psané na motivy nápadů dětí z celého světa!

Spolek Krajánek ve světě a časopis *Krajánek* zvou děti a dětské kolektivy z celého světa, aby popustily uzdu své fantazii a vymýšlely s námi příběh plný dobrodružství, kouzel a nezbedností na louce u potoka. Prostor dáme malým spisovatelům i malým ilustrátorům, jejichž výtvořby budou příběhy doprovázet. Nápad příběhu na pokračování vznikl ve snaze propojit české děti v zahraničí. Dosud se jednalo o krajánky z našich redakčních států. Nově se ale můžete zapojit i vy!

Stačí do 23. 2. 2020 vyplnit krátký Google formulář.

Pro určení časového harmonogramu vezmeme v potaz počet zájemců ze stejného státu a pořadí přihlášení do projektu. Potřebujete vědět víc? Napište na cernoocko@krajaneckvesvete.cz.

Mezinárodní důchodové poradenství ve Vídni dne 3. 6. 2020

Dne 3. 6. 2020 ve Vídni v budově Pensionsversicherungsanstalt, 1021 Wien, Friedrich-Hillegeist-Straße 1, lze konzultovat s českými a rakouskými odborníky otázky týkající se důchodového pojištění. Konkrétní termín si můžete dohodnout na tel. čísle +420257062978 nebo +435030327409.

Sommersprachkursstipendium

Das Programm AKTION Österreich – Tschechische Republik schreibt für den Sommer 2020 erneut ein Sommersprachkursstipendium aus. Das Stipendium ist für Studierende und Universitätslehrende aus Österreich bestimmt, die an einem drei- bis vierwöchigen Intensivsprachkurs des Tschechischen teilnehmen wollen. Der Einreichtermin ist der 15. 03. 2020. Die Bewerbung erfolgt online über www.scholarships.at.

Mehr Informationen zu dieser Stipendienausschreibung gibt es unter <http://www.grants.at>.

Außerdem möchten wir Sie darauf aufmerksam machen, dass es auf der Web-Seite der AKTION Österreich – Tschechische Republik Abschlussberichte der ehemaligen StipendiatInnen gibt, die den potenziellen Interessenten als Inspiration zur Verfügung stehen. Die Abschlussberichte finden Sie auf der Internetseite: <http://www.dzs.cz/de/aktion-osterreich-tschechische-republik/stipendienberichte/>.

Wir bitten Sie dieses E-Mail samt der Anlage an die zuständigen Universitätslehrende weiterzuleiten, die die Information über das Angebot an Studierende übermitteln können. Bei Fragen stehen wir Ihnen gern zur Verfügung. Kontaktstelle in Österreich: Zentrum für Internationale Kooperation & Mobilität der OeAD-GmbH

Mag. Michael Schedl, michael.schedl@oead.at

Mit freundlichen Grüßen

Martina Bečánová Hamplová
AKTION Österreich – Tschechische Republik
Sachbearbeiter

Tel.: (+420) 221 850 513, Mob.: (+420) 770 138 792

E-mail: martina.hamplova@dzs.cz

Dům zahraniční spolupráce

Haus für internationale Zusammenarbeit

Na Poříčí 1035/4, 110 00 Prag 1, Tschechische Republik

www.dzs.cz, www.dzs.cz/de/

Novoroční pozdrav zvláštního zmocněnce pro krajské záležitosti

Vážení přátelé, milí krajané,

dovoluji si Vás pozdravit na začátku roku 2020 a popřát Vám pevné zdraví a mnoho pracovních i osobních úspěchů po celý rok. S řadou z Vás jsem měl možnost se osobně potkat v roce minulém při svých cestách do zahraničí, kdy jste se podíleli na jejich programovém zajištění, nebo naopak při Vašich návštěvách v Praze, kdy jste za mnou sami z vlastní iniciativy přicházeli se svými náměty. Jak víte, v letošním roce končí třetí pětiletý cyklus vládního programu podpory krajanů a právě pro vznik dalšího cyklu programu byly všechny Vaše připomínky důležitým

podkladem. I proto bych Vám chtěl na tomto místě upřímně poděkovat za tuto oboustranně obohacující komunikaci a spolupráci a doufám, že v podobném rytmu budeme společně pokračovat v rozvoji krajské agendy i v roce současném.

Minulý rok proběhl ve znamení připomenutí si třiceti let od sametové revoluce, zásadních politických změn a postupné přeměny našeho státu. Při této příležitosti se uskutečnila díky Vaším početným iniciativám a obětavé práci v zahraničí řada úspěšných oslav, které napomohly ke zviditelnění Vaší práce a české přítomnosti v jednotlivých zemích a městech. Rád v tomto ohledu vzpomínám na sérii listopadových akcí na západním pobřeží USA, které jsme společně připravili, nebo na římskou připomínku 30. výročí svatořečení Anežky České spojenou s českou národní poutí.

Při vzpomínce na loňský rok nemohu zapomenout na návštěvy u bezpočtu českých škol v zahraničí, především ve Velké Británii, USA, Chorvatsku, Itálii a Rakousku, a poděkovat učitelům za tuto dobrovolnickou práci, kterou napomáhají rozvíjet moderní linii českého krajanství pro příští generace. V tomto směru bych Vás chtěl ubezpečit, že pečlivě monitorujeme všechny Vámi zmiňované potřeby jednotlivých škol a budeme i nadále usilovat o další prohlubování jejich systémového zajištění, které se nám díky další spolupráci s Vámi a MŠMT ČR daří.

Podpora výuky českého jazyka v zahraničí bude i nadále patřit mezi priority naší činnosti i v roce 2020. Proto nás těší, že se letos opět uskuteční tradiční, tento rok již dvanáctý v pořadí Týden češtiny ve světě ve dnech 27. 7. – 31. 7. 2020, který pořádá spolek Česká škola bez hranic ve spolupráci s Domem zahraniční spolupráce a Ministerstvem zahraničních věcí. Bližší informace ohledně doprovodných akcí – seminářů, kurzů pro vyučující či letního jazykového tábora – budou dostupné na webové stránce www.csbh.cz.

Mgr. Jiří Krátký, M.A.

Zvláštní zmocněnec pro krajské záležitosti

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
Pracoviště zvláštního zmocněnce pro krajské záležitosti
Loretánská 6, 118 00 Praha 1
tel.: +420 224 183 245, e-mail: zkz@mzv.cz
www.mzv.cz/krajane

Informace a doporučení pro krajské spolky k úspěšné realizaci Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí v r. 2020

A. Krajský vzdělávací program a výuka českého jazyka a literatury v zahraničí – tato část je v gesci MŠMT. Na jeho implementaci se kromě MŠMT podílí i Dům zahraniční spolupráce (DZS), příspěvková organizace MŠMT, a MZV.
1) Semestrální stipendijní studijní pobyty
Stipendia jsou určena pro studenty z řad krajanů s přednostním zaměřením na následující obory: čeština pro cizince, dále dle kapacity jednotlivých fakult a úrovně češtiny uchazeče učitelství českého jazyka a literatury, historie, etnologie, dějiny umění a teologie. Jedná se obecně o obory související s podporou udržení a rozvoje znalosti českého jazyka a literatury. Podmínkou účasti v programu je dobrá znalost českého jazyka. Podrobné informa-

ce jsou k nalezení na webové stránce http://www.dzs.cz/cz/program-podporyceskeho-kulturniho-dedictvi-v-zahranici/studium-na-vs/v/rubrice/Kurzy_a_studenti. K přihlášení je potřeba vyplnit online formulář.

Pozn.: Webový odkaz se pravděpodobně v průběhu března změní z důvodu úpravy webu DZS. Krajané budou ze strany ZÚ/ GK bez odkladu informováni.

Termíny pro zadání přihlášek do elektronického systému jsou:

- pro jednosemestrální studium v zimním semestru akademického roku 2020/2021 (září 2020 až únor 2021) do 15. 3. 2020
- pro dvousemestrální studium v zimním i letním semestru akademického roku 2020/2021 (září 2020 až červen 2021) do 15. 3. 2020
- pro jednosemestrální studium v letním semestru akademického roku 2020/2021 (únor 2021 až červen 2021) do 15. 8. 2020.

Vyplněnou a vytisknutou přihlášku včetně jedné kopie, tj. celkem 2 exempláře, spolu s životopisem, lékařským potvrzením o způsobilosti ke studiu, podrobným studijním programem, kopií cestovního dokladu, doporučením krajského spolku je třeba zaslat bez prodlení na ZÚ (nejpozději do 10 dnů po termínu pro zadání přihlášek do elektronického systému, viz výše).

Po akceptaci příslušnou vysokou školou zašle MŠMT prostřednictvím MZV a ZÚ/GK vybraným stipendistům Rozhodnutí o přiznání stipendia a potvrzení o ubytování.

Je nezbytné, aby účastníci semestrálního pobytu akceptovali termíny studia dané dokumentem Rozhodnutí o přiznání stipendia a absolvovali celé studium včetně zkouškového období.

https://www.mzv.cz/vienna/cz/rakousko/cesi_v_rakousku/program_podpory_ceskeho_kulturniho.html

Česká zápůjčka v Leopold Museum

Historicky nejdražší prodaný obraz v českých aukcích byl převezen do Vídně. Dílo od malíře Oskara Kokoschky za bezmála 80 milionů korun za přítomnosti české velvyslanekyně ve Vídni Ivany Červenkové a galeristy Vladimíra Lekeše poskytl 30. ledna sběratel umění k dlouhodobé zápůjčce do prestižního Leopold Museum.

I pro samotné muzeum se jedná o mimořádnou událost. „Pro nás je tato malba velmi důležitá hned z několika důvodů. Ve stálé expozici máme vystaveno sedmnáct Kokoschkových pláten. Kromě důležitých portrétů jsou to právě obrazy měst, kde pobýval. Máme jeho Drážďany, Vídeň a Amsterdam. A teď také Prahu. Jde doslova o záznam Kokoschkovy životní cesty,“ dodal Hans-Peter Wipplinger, ředitel Leopold Museum.

Do Prahy utekl pacifisticky orientovaný malíř Oskar Kokoschka v roce 1934. Unikl před nacistickou propagandou, kterou v Rakousku odstartovala únorová občanská válka. Během čtyřletého pobytu v české metropoli namaloval šestnáct pohledů na město a především řeku Vltavu. Rozměrný olej *Praha – Pohled z křížovnického kláštera* byl namalován jako druhý v pořadí. V muzeu dílu za bezmála 80 milionů korun budou dělat společnost dva jiné městské pohledy, konkrétně Vídeň od zámku Wilhelminenberg (1931) a Amsterdam – Kloveniersburgwal II (1925).

Setkání Babiš – Kurz

Na pozvání předsedy vlády České republiky Andreje Babiše navštívil ve čtvrtek 16. ledna 2020 Českou republiku na své první návštěvě sousední země od jmenování do funkce rakouský spolkový kancléř Sebastian Kurz. Oba politici v Kramářově vile hovořili především o dopravní infrastruktuře, energetice a unijní agendě a ocenili velmi dobré vztahy obou zemí.

Zásadním tématem jednání byla výstavba přeshraničních dopravních spojení, a to zejména dálnic z Brna do Vídně a z Prahy do Lince. V roce 2019 byl na české straně dokončen úsek dálnice D3 mezi Tábořem a Českými Budějovicemi a začala stavba obchvatu Českých Budějovic, který by měl být hotov v létě 2022. Na rakouskou hranici má dálnice vést v roce 2024.

Oba premiéři rovněž navázali na předešlou diskusi v rámci jednání s premiéři V4, kdy se věnovali především evropským otázkám. Společně se shodli na postoji k migraci a trvající podpoře evropské integrace západního Balkánu. Rozdílné názory mezi oběma zeměmi panují ve využívání a dalším rozvoji jaderné energetiky.

V době návštěvy byla také vydána česká jazyková verze společné česko-rakouské knihy o dějinách, na které pracoval tým historiků obou zemí. Jedná se o unikátní projekt, jehož smyslem je přispět k vzájemnému poznání a porozumění skrze reflexi dějin Česka a Rakouska v 19. a 20. století.

Česko-rakouská přeshraniční spolupráce

V pondělí 13. ledna 2020 navštívil náměstek ministryně pro místní rozvoj Zdeněk Semorád dolnorakouský St. Pönten, aby zde se zemským radním Martinem Eichtingerem, představiteli spolkových zemí Horní Rakousko a Vídeň a velvyslanci Ivanou Červenkovou a Alexanderem Grubmayrem jednal o současném stavu i dalším rozvoji česko-rakouské přeshraniční spolupráce.

Pracovní jednání se věnovalo vyhodnocení dosavadního průběhu končícího operačního programu přeshraniční spolupráce Interreg V-A Rakousko – Česká republika i klíčovým oblastem, na něž by se česko-rakouská regionální spolupráce měla zaměřit v nadcházejícím programovém období. Na závěrečné tiskové konferenci náměstek Semorád se zemským radním Eichtingerem zhodnotili 25 let úspěšné spolupráce v rámci programu Interreg a představili unikátní projekt „Healthacross for Future“, v jehož rámci vzniká přeshraniční zdravotní středisko v Gmündu, které otevře své brány na jaře 2021.

Vzpomínkové akce na listopad 1989

Ve čtvrtek 7. listopadu 2019 uspořádal vídeňský Institut humanitních věd (IWM) v rámci programu spolupráce s ministerstvem zahraničí ČR diskusi pod názvem „**Tricet let poté: nedokončená evropská revoluce?**“. Na akci, kterou zahájila velvyslankyně Ivana Červenková, vystoupili sociolog Jiří Přibáň, profesor univerzity v Cardiffu, a Martin Milan Šimečka, slovenský novinář a spisovatel, který dlouhé roky profesně působil v České republice. Diskuse se zabývala především smyslem a silou odkazu revolucí roku 1989 pro dnešní dění ve střední Evropě a celkovou bilančí uplynulých třiceti let.

Ministři zahraničí České republiky a Rakouska, Tomáš Petříček a Alexander Schallenberg, si 29. listopadu připomněli **30. výročí pádu železné opony** společným setkáním na česko-rakouské hranici v dolnorakouském Hardeggu a jihomoravském Číčově. Oba ministři se za přítomnosti hejtmana Jihomoravského kraje Bohumila Šimka a hejtmanky spolkové země Dolní Rakousko Johanny Mikl-Leitner nejprve symbolicky setkali na mostě přes hraniční řeku Dyji. Posléze se přesunuli na okraj obce Čížov k jediným dochovaným pozůstatkům železné opony na českém území, kde si připomněli význam historického roku 1989 pro projekt evropského sjednocení.

Kondolence Kulturního klubu k úmrtí Jaroslava Kubery

V Praze, dne 30. 1. 2020

Vážené paní senátorky, vážení pánové senátoři, s velkým zármutkem jsme přijali zprávu o náhlém úmrtí předsedy Senátu pana Jaroslava Kubery. Kromě významných politických funkcí a četných aktivit, které pan předseda zastával, byl také dlouhodobým členem Stálé komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí, a to téměř dvacet let. V této funkci jsme měli možnost pana senátora poznat jako člověka vtipného a dynamického. Jaroslavu Kuberovi se dalo věřit to, co říkal, byl člověkem, s nímž mělo smysl debatovat.

Vzpomínáme, že v roce 2017 převzal zástitu nad prezentací druhého dílu sborníku Česká menšina ve Vídni 1945-2000 s názvem „Videňští Češi 1945-2015: Příklad zdařilé integrace?“, které se uskutečnilo ve Frýdlantském salónku Senátu PČR.

Za jeho veškerou práci a podporu Čechům žijícím v zahraničí (krajanům i spoluobčanům) mu nesporně patří veliký dík.

Čest jeho památce!

Výbor Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku a redakce Kulturního klubu

Vyslovujeme upřímnou soustrast jeho manželce i celé rodině. Prosíme o postoupení této kondolence zarmoucené rodině.

Slávnostné podujatie k 30. výročí Pochodu slobody z Bratislavy do Hainburgu

V dolnorakúskom meste Hainburg sa 10. decembra 2019 uskutočnilo slávnostné podujatie pri príležitosti 30. výročia Pochodu slobody z Bratislavy do Hainburgu. Podujatie zorganizoval Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky vo Viedni.

Pred podujatím odhalil rakúsky prezident Alexander Van der Bellen spolu so starostom mesta Hainburg Helmutom Schmidom pamätnú tabuľu pripomínajúcu túto udalosť. Na brehu Dunaja v priestoroch Kulturfabrik sa konal slávnostný program, v rámci ktorého vystúpili so slávnostnými príhovormi rakúsky prezident Alexander Van der Bellen a veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Peter Mišík. Podujatie ukončila pódiová diskusia, na ktorej sa zúčastnili pamätníci a organizátori Pochodu slobody Ján Budaj, Martin Bútora, Ladislav Snopko, Pavol Demeš, býva-

lý rakúsky vicekancelár Erhard Busek a bývalý rakúsky minister obrany a súčasný prezident Rakúsko-slovenskej spoločnosti Werner Fasslabend. O hudobný sprievod sa postaralo skvelé Moyzesovo kvarteto. Udalosti z 10. decembra 1989 pripomenula aj výstava fotografií.

Predvianočné stretnutie so Slováckmi žijúcimi v Hainburgu

V Hainburgu sa 16. decembra 2019 uskutočnilo predvianočné stretnutie Slovákov žijúcich v Hainburgu s veľvyslancom Slovenskej republiky v Rakúsku Petrom Mišíkom, starostom Hainburgu Helmutom Schmidom a ďalšími predstaviteľmi mesta. Počas diskusie informoval veľvyslanec prítomných o. i. aj o bilaterálnych vzťahoch Rakúska a Slovenska a o regionálnej a cezhraničnej spolupráci s dôrazom na konkrétne projekty.

Spoločná účasť na veľtrhu Intertool vo Viedni

Veľvyslanectvo SR vo Viedni a Bratislavská regionálna komora SOPK a SVT, s. r. o. ako realizátor expozície Vám ponúkajú možnosť účasti v spoločnom stánku slovenských firiem na medzinárodnom veľtrhu Intertool vo Viedni v dňoch 12. až 15. mája 2020. Veľtrh je zameraný na strojárské technológie, nástroje a priemyselné výrobky. Hlavné komoditné zameranie: obrábacia technika, výroba foriem a nástrojov, priemyslový softvér, technológie povrchových úprav, skladovacia technika, energetika a elektrotechnika, transfer priemyselných technológií, automatizačná a meracia technika, klimatizačné a chladiace zariadenia, skladovanie a logistika.

Vystavovateľ bude mať možnosť okrem svojich výrobkov prezentovať aj svoje technologické možnosti a ponúkať voľné kapacity na kooperačnú spoluprácu pre zahraničné firmy. Veľtrh sa koná len každé dva roky a v roku 2018 sa na výstave zúčastnilo 281 vystavovateľov a videlo ho vyše 21 tisíc návštevníkov.

Pre účastníka v spoločnom stánku sa ponúka výstavný priestor min. 5 m² (presne 6,25m²), spoločné technické priestory a podporný servis pri rokovaniach. Účastnícky poplatok je 2 490 EUR bez 20 % DPH.

<http://ba.sopk.sk/view.php?cislocclanek=2019120201>

Informácie o výstave poskytne Ing. Ivana Kondášová, 02/4829 1247, e-mail: ivana.kondasova@sopk.sk

<https://www.facebook.com/EkonomickaDiplomaciaSR/?ref=bookmarks>

Novoročné prijatie diplomatického zboru v Hofburgu

Spolkový prezident Alexander Van der Bellen pozval 14. januára 2020 členov diplomatického zboru na novoročné prijatie do Hofburgu. Vo svojom prejave zdôraznil prezident potrebu boja proti hroziacej klimatickej katastrofe, význam multilateralizmu a vyzdvihol OSN ako symbol medzinárodnej spolupráce. Zdôraznil, že Európska únia je jedinečný mierový projekt a poukázal na 30. výročie udalostí z roku 1989, kedy státisíce ľudí bojovali za hodnoty, na ktorých je EÚ postavená. Podujatia sa zúčastnil veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Peter Mišík.

Z HISTORIE ČESKO-RAKOUSKÝCH VZŤAHOV

230 let od úmrtí císaře Josefa II.

20. února 1790 zemřel císař Josef II., syn Marie Terezie a Františka Lotrinského. Josef II. se narodil 13. března 1741, pocházel z dynastie habsbursko-lotrinské. Po smrti svého otce Františka v roce 1765 se stal římskoněmeckým císařem, v letech 1780-1790 králem uherským a českým i markrabětem moravským. Jeho matka Marie Terezie mu svěříla spoluvládu. Zemřela 29. listopadu 1780 a Josef se na deset let ujal vlády.

Osobní a rodinný život císaře Josefa II. byl velmi komplikovaný. Ostatně taková byla i jeho osobnost, jak píše Petr Hořejš v *Toulkách českou minulostí*: „Žádný pokus o charakteristiku Josefa II. nemůže začít jinak než poukazem na bytostnou rozporuplnost jeho osobnosti... Do popředí vystupovala nápadná polarita osobních vlastností, zdánlivá neslučitelnost určujících složek: patřil k bytostem, v nichž příroda zkouší udržet pohromadě oheň a vodu. Byl to lidumil, současně však do sebe zahleděný narcis. Byl to idealista toužící napravit svět, avšak s praktikami despoty či z pozic Bohem vyvoleného spasitele, který jediný patentovaně ví, kudy vede cesta do ráje. Rmoutila ho bída i duchovní zaostalost lidí, neuměl však s nimi jednat jinak než povýšeně.“

Mohl se pyšnit obrovskou vůlí a pracovitostí. Jeho vizí byla jednotná říše, kterou by spravoval všemocný státní aparát. V jeho čele si Josef představoval panovníka, který by rozhodoval v zájmu říše. Radikálně přistupoval k podřízení katolické církve státu.

Se jménem císaře Josefa II. je spjata řada reforem. Začíná období modernizace habsburského soustátí, zrušil „tělesné poddanství“ (nevolnictví), uzákonil náboženskou toleranci – oba příslušné patenty byly vydány roku 1781 – a zavedl řadu dalších opatření. Za deset let zavedl asi šest tisíc nejrůznějších opatření, včetně způsobu pohřbívání, ale třeba i toho, že ženy nebudou nosit šněrovačky, neměla se barvit velikonoční vejčička, zakázány byly koledy, různé církevní slavnosti, pouti či vánoční stavění betlémů. Není divu, že každá jeho reforma měla řadu odpůrců.

Průmyslová výroba měla veškerou podporu Josefa. V roce 1789 došlo také ke snížení daní poddaným a robota byla nahrazena peněžními a naturálními dárkami. Pod tlakem uherských stavů musel Josef II. v lednu 1790, tehdy už nemocen, zrušit všechny reformy. Mohl být zachován pouze toleranční a nevolnický patent. Josefova vize jednotného zřízení monarchie s sebou nesla potřebu společného jazyka. To mohla být pouze němčina. Ta se stala vyučovacím jazykem na vyšších školách. Pokud chtěl někdo nastoupit do státní služby, bez němčiny se neobešel, ale v této době vznikají i první vysokoškolské katedry češtiny. V rakouských kancelářích pak nalézali obživu mladí absolventi vysokých škol, z jejichž řad se pak rekrutovali „národní buditelé“.

Dědictví Josefa II. ale přežilo svého tvůrce a s vděčností se k němu hlásily až další generace.

Reprezentační a maturitní

Ples

vídeňských Čechů a Slováků

29. února 2020

v Parkhotelu Schönbrunn
Hietzinger Hauptstraße 10 - 14
1130 Wien

Zahájení plesu 21 h
Otevření sálu 20 h

VSTUPENKY

Předprodej 45€ / studenti 25€
Večerní pokladna 50€ / studenti 30€
Rezervace stolů, resp. místa: 5 €

Předprodej: Sekretariát ŠSK
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
01/713 31 88 0
event@komensky.at

Repräsentations- & Matura-

Ball

der Wiener Tschechen & Slowaken

29. Februar 2020

Parkhotel Schönbrunn
Hietzinger Hauptstraße 10 - 14
1130 Wien

Ballbeginn 21 Uhr
Einlass 20 Uhr

EINTRITTSKARTEN

Vorverkauf 45€ / Studenten 25€
Abendkasse 50€ / Studenten 30€
Tischreservierung 5 €

Vorverkauf: Sekretariat SVK,
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
01/713 31 88 0
event@komensky.at

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2020 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zaslání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20% slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2020 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: AT 03 1200000 683035901
SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

Galerie Lautner, Mohelnice

Výbor dobré vůle
- Nadace Olgy Havlové

Dětské centrum, Topolany

Vás zvou na výstavu

fotografií

Vernisáž výstavy
ve čtvrtek 5.3. 2020
v 16 hod.

Výstava od 3.3. do 5.4. 2020

OTEVŘENO:
 úterý až pátek 14:00 – 17:00
 sobota 9:00 – 12:00
 neděle 13:00 – 16:00

Kostelní náměstí 2
 Mohelnice
 Tel. 583 430 915
 Mob. 736 293 030
www.galerielautner.cz

Při vernisáži bude pořizován fotografický a televizní záznam.
 Přípravujeme na duben, květen:

Galerie Lautner
 Mohelnice

Galerie Lautner Vás zve
 k návštěvě autorského projektu
Osobnosti regionu -
Rozhovory Pod Obrazy

Host Dr. Marta Marková, Praha – Vídeň - žije a pracuje v Rakousku. Redaktorka, spisovatelka, novinářka, lektorka slavistiky na univerzitě v Innsbrucku. Autorka knih o ženských osobnostech českých dějin. Bude nám velkou ctí tuto dámu přivítat. Kniha *Olga Havlová a ty druhé. Ženy ve vnitřní emigraci*, již je Marta Marková autorkou - bude také představena při čtvrteční vernisáži výstavy *Výboru dobré vůle a fotografií Olgy Havlové* (5.2.2020 v 16 hod.).

Kde: Galerie Lautner, Kostelní nám. 2, Mohelnice
Kdy: středa 4.3. 2020 v 17 hod.
Vstupné 50,-, bez dataprojektce

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr
 Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
 Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr
 Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
 in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn
 der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповeď' také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr
 Sa 8:30-19:00 Uhr
 So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr
 Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13
 E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
 mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
 mit der Pfarrkanzlei

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
 KULTÚRNY SPOLOK**

Sekretariát: út 9:00-10:30,
 čt 18:00-19:30
 Otto-Bauer-Gasse 23/11,
 1060 Wien
 tel. +43-1-596 13 15
 fax +43-1-595 57 99
rsk@slovaci.at
www.slovaci.at

**Obchodní právo
 a nemovitosti**

Adresa právníka / právničky
 v redakci
 tel., fax a záznamník:
 01 79 88 454 (od 11:00)

**VESELÁ ŠKOLA
 s celodenní péčí**

MŠ / Česká škola / doučování
 7:00-17:00 hodin, 0-15 let
 Barichgasse 21/4, 1030 Wien
 Tel.: 0650 33 23 579

**TSCHJECHISCHES ZENTRUM
 ČESKÉ CENTRUM**

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
 (Polední přestávka 12:00-12:30)

**Každou první sobotu v měsíci
 otevřeno pro veřejnost
 od 10:00 do 15:00 hodin!**

Die Wiener Tschechen 1945-2015
 Ein Beispiel für eine gelungene Integration?

Vídeňští Češi 1945-2015
 Příklad zdárné integrace?

Tschechisches
 Kulturhistorisches
 Institut

České
 kulturněhistorické
 centrum

Wien - Praha
 2017

**Slowakisches Institut
 SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po - Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/siviedni,
si.wien@gmx.at

Galerie auf der Pawlatsche
 Institut für Slawistik
 Universitätscampus,
 1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

**Familie Karl Kolařík
 seit 1920**

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
CZ-169 00 Praha 6
tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Restaurant Dinner Theater Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

10:00-23:00, otevřeno po celý rok
Die Künstlerwirtsleut' Tamara Trojani – Konstantin Schenk
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor
Tel.: +43 1 8134229, 0664 2244849, Karten: +43 660 63 63 200
www.schoenbrunnerstoeckl.com www.dinnertheater.wien

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Úberce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Restaurácia
- Gril
- Kaviareň
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

Danica Korecová
fa. Korec
tel./fax:
038-7486 159
Info v reštaurácii
Pressburg

TEL./FAX: 038/7486 159

VEĽKÉ ÚBERCE Č. 310

Adolf Wenig: *Kytka pověstí*

O založení Vorlíka

V místech, kde nad řekou Vltavou na skále hrad Vorlík se vypíná, před dávnou dobou husté lesy se táhly po obou stranách koryta vltavského. V těchto hvozdech chasa nedobrá, zákeřná se zdržovala, nebylo tam bezpečno. Když tudy cestou ku Praze brali se kupci se zbožím, s vozy nákladními, lupiči při cestě stráž měli, hned se svolávali a vyjadali na kupce, zboží jim sebrali, a kdo se protivil, kdo po dobrém nevydal majetku, tomu šlo o hrdlo. Také v okolí ve vsích, ve statcích, na tvrzích nebyli nikdy jisti, že je loupežná chasa náhle nepřepadne. Než se mohli lidé k obraně sběhnout, už zase chasa lupičská v lesy zapadla, tam v houštinách měla skrýše nepřístupné.

Té roty lotrovské pán byl z dobrého rodu, hodných rodičů syn, z daleka. Když mu rodiče zemřeli, pán té krajiny, kde byl jeho statek rodný, neprávem jmění si přivlastnil, a když se tomu pravý dědic vzepřel, dal jej uvěznit. A ten mladý člověk vylámal se z vězení a uprchl daleko, až do lesů k Vltavě se dostal a tam sešel se s chasou lotrovskou. Brzy si jej tak oblíbili, že jej poslouchali jako svého pána. Jemu se však nelíbilo přebývat stále v lesních skrýších. Z peněz, jež si tam zjednal, nepoznan koupil si stateček pod lesem, blízko lidí žil, nevědoucích, jaké je jeho řemeslo. Často odcházel jako za obchodem, to ke svým se vracel do lesů a s nimi provozoval loupežné řemeslo. Na svém statečku se i oženil, paní měl hodnou, nevěděla, koho má za muže. Měli malé děťátko, synáčka jako květ, to bylo tátovo potěšení. Ale nebyla synáčkovi ani dvě léta, když se matka roznemohla zlou nemocí a zakrátko opustila navždy muže i dítě. Ten loupežník takové hoře měl, že se nemohl utěšit. Kudy chodil ve svém domě, všude mu všechno připomínalo jeho ženu, a dítě také pořád po mámě volalo. Rozhodl se loupežník prodat statek, sebral, co měl cennějšího, a s dítětem a se starou chůvou odešel do lesů ke svým. Chůva se polekala, když poznala, kdo je její pán, ale že býval k ní dobrý a pro lásku k dítěti zůstala při něm.

A tak v lese hospodařila, hlídala dítě, ven na sluníčko je nosila, k řece, k Vltavě, tam na břehu hrávala si s ním na písku, škeble mu vybírala, kulaté oblázky, rybičky ukazovala. Když loupežník navracoval se z výpravy, jediná jeho radost bylo dítě. Houpal je na kolenou, hrál si s ním, a čím víc dítě výskalo, tím byl veselejší. Jen když na mámu jeho vzpomněl, vzdychl, slzu v oku zmáčkla a ještě víc k sobě tiskl dítě, jediné svoje potěšení.

Stalo se jednou, že chůva s děckem za parného dne vyšla k řece, tam dítě ve vodě okoukala, hrála si s ním na břehu. Zakrátko dítě unavené usnulo a také chůvu, když nad ním tiše seděla, přemohl brzy spánek. Když se probudila, vzhledne po děcku – ale děcko pryč! Šat, na němž dítě rozloženo spalo, ležel tu prázdný. Vyděšena vyskočí chůva, vzhledne po děcku, mne si oči, zraku nevěří, dívá se kolem, neodlezlo-li maličké někam, poslouchá, neozve-li se jeho hlas, volá, zase poslouchá – ale marně, dítě zmizelo. Že byl břeh nedaleko, napadlo jí, že snad vlny pohltily ubohé děcko. Byla zoufalá a s úzkostným křikem pobíhala po břehu jako smyslů zbavená.

Loupežník byl nedaleko. Na křik chůvin přiběhl, za ním jeho lidé. Nevida děcka, rázem pochopil, co se stalo.

„Kde je dítě, pověz ničemná!“ Tak volal otec na chůvu, za rameno ji chopil, třásl jí polomrtvou zděšením. Slova

nemohla ze sebe vypravit, jen na kolena klesla, ruce se pjala k prosbě.

Zoufalý otec meče dobyl, chtěl jím ztrestat nedbalou chůvu, když tu se ozve opodál pláč děcka.

Dívají se všichni v tu stranu, odkud křik přichází, zdá se jim, že shora, ze skály nad řekou. Ale jak by se tam dítě bylo dostalo? Když ještě zaražení pohlíželi druh na druhu, najednou ze skalního výstupku veliký orel se zvedl, perutěmi mohutnými zamával a vzduchem jako král se nesl nad řekou, nad lesem, klidně plul v modré výši.

Vtom už člověk jeden z lupičské chasy poskočil, ke skále běžel, drápal se nahoru. Trvalo chvíli, než se dostal ke skalnímu výstupku. Na skále před sebou uviděl orlí hnízdo, rozložitě, mláďata v něm neopeřená a mezi nimi, jaký div, dítě sedí, už nekřičí, vesele hledí jasnými očima na svého vysvoboditele. Ten honem uchvátil dítě a šťastně s ním zpáteční cestou dostal se dolů.

Tam už otec s dychtivostí proti němu se rozběhl, synáčka svého v náručí schvátil, poklad znovu nalezený. Radostí nevěděl, co činit. Odpustil i chůvě. Všecka jeho mysl byla jako proměněna. V noci usnout nemohl, střežil spánek svého dítěte, skláněl se nad ním a hlavou myšlenky se hrnuly.

Na druhý den ten loupežník svolal všecku svoji chasu, o tom zázraku mluvil, že dítě neporušené v dravcově hnízdě bylo nalezeno, jako znamení sobě příznivé si to vykládal a označil svůj úmysl, že se chce vzdát života nepořádného. Mluvil ke svým lidem: „Chci tu na skále vystavět hrad a na památku toho divu dám mu jméno Vorlík. Tam se synáčkem budu, člověka dobrého z něho vychovám. Kdo chce zůstat se mnou, poctivě se živit, zůstaň, rád budu.“

Ti lidé všichni podivným zachráněním dítěte, jejich pánu tak drahého, byli také jako vyměnění. Slíbili, že zůstanou s ním, a slibu dostáli.

Brzo se začalo se stavbou hradu na skále, z loupežníka stal se pán hradu, synáčka v poctivosti vychovával a dočkal se na něm radosti.

Pranostiky na leden

V lednu mráz – těší nás; v lednu voda – věčná škoda.

Je-li leden nejostřejší, bude roček neplodnější.

Když v lednu včely vyletují, to nedobry rok ohlašují.

Když v lednu mnoho prší a málo sněží, z polí, luk i zahrad se málo těží.

V lednu roste-li tráva, neúroda se očekává.

Co leden sněhem popráší, to únor s vichrem odnáší.

Leden studený, duben zelený.

V lednu silný led, v květnu hojný med.

Když červík v lednu ze země leze, zima až do května se poveze.

Jak na Nový rok, tak po celý rok.

Jsou-li červánky v novoroční den, přinesou jistě samou slotu jen.

Na Nový rok zrána jasné lesky prorokují v létě časté blesky. Na Nový rok o slepičí krok, na Tři krále o krok dále, na Hromnice o hodinu více.

Připadne-li Nový rok na pondělí, prorokuje se krutá zima, vlhké jaro, povodně a těžké nemoci.

Připadne-li Nový rok na úterý, bude zima ještě krutější, ale zato úrodný rok.

Připadne-li Nový rok na středu, lze očekávat příznivý rok, mnoho vína, ale žádný med.

Připadne-li Nový rok na čtvrtek, předpovídá se mírná zima, větrné jaro, parné léto, krásný podzim, mnoho ovoce a hojnost obilí.

Připadne-li Nový rok na pátek, nutno se obávat očních nemocí, také lidé budou hojně mřít a dokonce hrozí i válka.

Připadne-li Nový rok na sobotu, bývá málo obilí, málo větrů, mnoho ovoce, ale také mnoho zimnic.

Připadne-li Nový rok na neděli, lze očekávat mírnou zimu, úrodné jaro a větrné léto.

Pranostiky na únor

Únor bílý, pole sílí.

Únorová voda – pro pole škoda.

Netrkne-li únor rohem, šlehne ocasem.

Když únor vodu spustí, ledem ji březem zahustí.

Je-li únor mírný ve své moci, připílí s mrazem březem i v noci.

Když tě v únoru zašimrá komár za ušima, proběhneš jistě v březnu ke kamnům s ušima.

Leží-li kočka v únoru na slunci, jistě v březnu poleze za kamna.

Když v únoru mušky létají, to v marcu robky v ruce chuchají.

Když skřivánek v únoru zpívá, brzy se pod nosem slívá.

V únoru když skřivan zazpívá, velká zima potom bývá.

Skřivánek-li v únoru zpívat počne, v dubnu jistě umlkne.

Jestli únor honí mraky, staví březem sněhuláky.

Nechce-li severňák v únoru váti, v dubnu se to musí přece jenom státi.

V únoru-li vítr neburácí, jistě v dubnu krovy kácí.

V únoru prudký severníček – hojně úrody bývá poslíček.

V únoru sníh a led – v létě nanesou včely med.

Co si únor zazelená – březem si hájí. Co si duben zazelelá – květen mu spálí.

Teplý únor – studené jaro, teplé léto.

Je-li v únoru zima a sucho, bývá prý horký srpen.

(mk)

Masopust

Masopustní období začíná od svátku Tří králů (6. ledna) a končí v úterý o půlnoci před Škaredou středou, přesně

Z masopustního průvodu na Prostějovsku

40 dnů před Květnou nedělí. Je čas se pořádně pobavit, najíst a napít, než přijde šestitýdenní půst, kdy se křesťané připravují na Velikonoce. K masopustu neodmyslitelně patří i zabijačky, soutěže o nejlepší masopustní maškaru, sousedské zábavy a samozřejmě průvody maškar. Nejvíce veselo je právě v období masopustu neboli fašanku, který trvá od Tří králů do Popeleční středy. Letos nás Popeleční středa čeká 26. února.

Přemýšleli jste někdy nad slovem masopust? Jak mohlo vzniknout? Slyšíme v něm kromě „maso“ také „pustit“ nebo možná dokonce i „půst“, a přitom je to doba, kdy si i naši předci dopřávali k jídlu hodně masa, slavili a hodovali. Jak si to vysvětlit?

Slovo masopust má původ ve spojení „opustit maso“ či „upustit od masa“. Nejspíš se tedy jedná o doslovný překlad z románských jazyků. Dokazuje to třeba italský výraz „carnevale“. Vznikl ze slov „carne“ (maso) a „levare“ (odstranit, odložit), a znamená tedy doslova „maso odložit“. Toto slovo se pak do češtiny dostalo dvakrát, jednou jako překlad (masopust) a podruhé jako převzaté slovo (karneval).

Vztah slova masopust k výrazu půst je jen zdánlivý, jde o pouhou podobnost. Slovo půst znělo ve staročestíně „póst“ (zatímco masopust mělo stejnou podobu) a vzniklo ze starohornoněmeckého „fasta“, souvisejícího s „fasto“ (pevný) a „fasten“ (být pevný v odříkání, postit se).

*Už je konec masopustu,
už je konec muziky,
kúpíme si růženeček,
budeme se modliti.*

(Sloka oblíbené lidové písně zpívané na Chodsku)

Josef Kainar: *Nevídáno, neslycháno*

Hokejista

Hokejista,
už se chystá.
Obléká si bílé tričko,
přes to tričko žluté tričko,
Přes to žluté modrý dres,
už i do trenýrek vlez,
připíná si první chránič,
potom ještě druhý chránič,
třetí, čtvrtý, také pátý,
už je celý kulovatý.

Všude na něm vrže kůže,
sotva že se ohnout může.

Za velkého funění
natáh boty s bruslemi,
co jsou ostré jako nůž,
Potom jen ta přilba už,
rukavice, hůl a jede...
Jak to jede na tom ledě?
Bác, a leží. Bác, a zase.
Leží v celé té své kráse.

Je to s Mirkem, je to bledé.
Má dres. Bruslit nedovede.

TROCHA HISTORIE...

13. ledna 845 přijalo 14 českých knížat se svými družinami v Řezně křesťanství.

Nazývat toto datum dnem „křtu čtrnácti českých knížat v Řezně“ je poněkud nepřesné a zjednodušující. Zajisté šlo o křest, který se udál v tehdejší bavorské metropoli, ovšem o počtu pokřtěných, o jejich příslušnosti k určitému etniku a k vládnoucí vrstvě panují stále neshody. Historici své hypotézy mohou opřít hlavně o výpovědní hodnotu dvou písemných pramenů: klášterních letopisů zvaných Fuldské anály a tzv. Geografa bavorského, který popisuje oblast na sever od Dunaje v první polovině 9. století.

Veškeré bádání lze shrnout do několika důvěryhodnějších hypotéz: S největší pravděpodobností se jednalo o dobrovolné přijetí křtu kmenem, což je jev v dějinách christianizace Evropy neobvyklý. Český historik Josef Pekař konstatoval, že událost nemá v soudobé christianizaci pohanů obdoby. Ale kdo byl vlastně pokřtěn? Podle Františka Palackého to byli tzv. lechové, nějací velmoži či předáci. Nepředstavujeme si však poměr co kníže, to jeden kmen, natožpak co jeden kníže, to jeden stát. Správa české kotliny 9. století byla složitější. Navíc podle osvícenského učenice Gelasia Dobnera reprezentovalo oněch čtrnáct mužů pouze část Čech, nikoliv celé území. Podle závěrů před několika lety zesnulého odborníka na problematiku raného středověku Dušana Třeštíka šlo o několik „odnoží“ kmenů Čechů.

Důvodů, proč se tito „předáci z české kotliny“ nechali nejen sami dobrovolně pokřtít, ale pro křest si i sami k císařskému dvoru přijeli, je nutné hledat v dobové politické situaci. Předáky patrně ke křtu nepřiměla pouze misijní činnost na českém území, pro kterou navíc nemáme důvěryhodné doklady. Hlavním impulsem byly patrně obavy z tažení císaře Ludvíka Němce proti Slovanům, které rozhodně nebyly neopodstatněné. Ludvík Němec například v roce 844 vedl vojenskou výpravu proti polabským Obodritům a o rok později obrátil svou pozornost proti Velké Moravě Mojmirů I.

Ze křtu samozřejmě plynuly určité výhody. Zásadní měl být mír s Říší, který však vzal za své již rok po křtu (846) v souvislosti s Ludvíkovým zásahem na Velké Moravě. Pro další vývoj českých zemí bylo však významnější uhlazení rozdílu mezi křesťany a pohany. Ještě o čtyři století později připomínal rozpory mezi křesťany a pohany veršující kronikář Dalimil, který vyprávěl, že tehdy ještě nepokřtěný český kníže Bořivoj (více než padesát let po tomto křtu v Řezně) byl u hostiny na Velké Moravě požádán,

„...ať [pohan] usedne si
jak hovado na zem se psy,
neboť prý mu chybí víra,
neboť ušatého výra
vzývá místo Stvořitele,
křesťanskou čest nemá v těle“.

Závěrem lze říci, že poměrně rychlé přijetí křtu zajistilo české nobilitě určité postavení mezi ostatními slovanskými kmeny. Ať hovoříme o křtu oněch „čtrnácti českých knížat“, nebo o křtu knížete Bořivoje.

*Zdroj: www.dnyceskestatnosti.cz
Anna Košťalková*

10. ledna 1055 zemřel Břetislav I.

Břetislav I., nemanželský syn knížete Oldřicha a Boženy (* 1002, nebo 1005) byl jediným dědicem přemyslovského rodu. Proslul jako český Achilles, ušlechtilý a krásný, udatný i zpupný, který neváhal unést Jitku ze Svinibrodu, dceru bavorského velmože, kterou pojal za ženu a počal s ní pět synů.

Břetislav vládl Moravě asi od roku 1029, v Čechách pak v letech 1034-1055. Byl silným panovníkem, který rozšiřoval svoji moc na polské území. Tady v letech 1038-1039 obsadil také Hnězdo, kde nad hrobem sv. Vojtěcha vyhlásil první známý český zákoník, tzv. Břetislavova dekreta. Vojtěchovy ostatky poté odvezl do Čech a věřil, že mu pomohou prosadit pražské arcibiskupství. Mezitím dobyl celé Slezsko, tím však vzbudil pozornost římského krále (později císaře) Jindřicha III. Černého, který mu dal ultimátum k opuštění země a navrácení kořisti. Břetislav se snažil odvrátit hrozící konflikt tím, že poslal k Jindřichovi svého syna Spytihněva jako rukojmí. Roku 1040 přesto Jindřich vytáhl do Čech, v bitvě u Brůdku na Šumavě byl ale odražen, uznal porážku a propustil Spytihněva. Ale příští rok už bez problémů oblehl Prahu. Břetislav se mu nakonec podrobil, aby zabránil dalšímu pustošení země, a musel se dostavit do Řezna před říšský sněm, kde žádal o odpuštění. Milosti se mu doslalo po přísaze věrnosti a složení lenního holdu. Údajně přijal Čechy a další dvě území (soudí se, že šlo o slezské Vratislavsko a Hlohovsko) v léno. Jednalo se ovšem hlavně o formální podrobení. Jindřich III. potřeboval Břetislava jako významného spojence. V následujících letech byl Břetislav již pevným a vysoce ceněným spojencem Jindřicha a podporoval jej zejména při tažení do Uher.

V roce 1041 byl na Břetislavův příkaz nově opevněn Pražský hrad. Vydal tzv. Břetislavův stařešinský zákon, který stanovil vždy nejstaršího Přemyslovce knížetem (Břetislav měl pět synů). Jen Morava byla rozdělena na části, které spravovali mladší synové. Břetislav zemřel na hradě Chrudim při výpravě do Uher. Byl pohřben v kostele sv. Víta na Pražském hradě a v roce 1373 byly jeho ostatky přeneseny do nového svatovítského chrámu.

Vladislav II. (cca 1110 – 18. 1. 1174)

Vladislav II. byl český kníže a král v letech 1140-1172. Nejstarší syn Vladislava I. a Richezy z Bergu prožil dobrodružné mládí. Za vlády svého strýce Soběslava I. neměl naději na trůn, odešel tedy roku 1133 do Bavorska, snad k příbuzným. Po smrti strýce Soběslava I. se jeho postavení zásadně změnilo. Roku 1140 byl velmoži povolán na knížecí stolec, přestože sami přijali před dvěma lety za nástupce Soběslava syna. Římský král jejich nynější volbu potvrdil. Nový kníže projevil nečekanou ráznost a vladařské schopnosti. Již roku 1142 se odehrál pokus o jeho svržení, ale s pomocí římského krále se Vladislav udržel na trůně. Vladislav se vydal s císařem Konrádem III. v roce 1147 na křížovou výpravu do Palestiny. Panovník absolvoval pouze část cesty, dorazil do Cařihradu. Zpáteční cestu volil přes Kyjev a Krakov.

Po nástupu Fridricha Barbarossy na římský trůn vzťahy ochladly, jelikož nový císař favorizoval potomky Sobě-

slavovy. Poměrně záhy však oba muži našli k sobě cestu; ukazuje to jak Vladislavův druhý sňatek, tak jeho taktika po Barbarossově římské jízdě v roce 1155. Vladislav II. byl na sněmu v Řezně 11. ledna 1158 korunován královskou korunou. Získal tak jako druhý Přemyslovec (po Vratislavu II.) královskou hodnost. Poté doprovázel osobně císaře do Itálie a v bitvě u Milána vynikl svou statečností. V šedesátých letech se výtečně uplatnil v uherských sporech. Po smrti biskupa Daniela v roce 1167 se vztah mezi římským císařem a českým králem začal kalit, zejména když se Vladislavův syn Vojtěch stal příštího roku salcburským arcibiskupem. Roztržka s císařem Vladislava oslabilu při řešení nástupnické otázky.

Dlouhá Vladislavova vláda přinesla českým zemím nemalý rozkvět. Jeho rodinné a politické styky se zahraničím otevřely cestu mnohým kulturním vlivům, které přicházely do Čech ze západu. Na počátku Vladislavova panování se v Čechách usadily tzv. reformované řády, premonstráti a cisterciáci, později i johanité. Byla založena řada klášterů (Strahov, Plasy, Pomuk, Želiv, Doksany). V Praze nechal v letech 1160-1172 postavit kamenný most. Protože se tak stalo z popudu jeho druhé ženy Judity (Juty) Durynské, dostal jméno Juditin. Na druhé straně se pouze dynastické motivy ztotožnění s politikou říše ukázaly jako příliš úzké. Dokazuje to následující čtvrtstoletý úpadek panovnické moci, s Vladislavovou vládou nerozlučně spojený.

Poněkud smutně vyznívá konec Vladislavovy vlády. Starý král dokonce musel opustit Čechy a odebrat se do Durynska, na statky své druhé manželky, kde v Meerane již v lednu 1174 zemřel. Byl pohřben v míšeňské katedrále, později byly jeho ostatky přeneseny na Strahov.

Se svou druhou ženou měl Vladislav syny Přemysla Otakara I. a Vladislava-Jindřicha a dceru Rejčku.

Soběslav II. (asi 1128 – 29. 1. 1180)

Soběslav II. byl český kníže (1173-1178) z dynastie Přemyslovců. Druhorozený syn Soběslava I. odešel po smrti svého otce z Čech. Během výpravy knížete Vladislava II. na druhé křížové výpravě se snažil získat trůn, byl ale zatčen a vězněn na hradě Přimda. Roku 1150 se mu podařilo utéci a nalézt útočiště na dvoře Fridricha Barbarossy. Vladislav Soběslava zajal a opět byl držen na hradě Přimda až do roku 1173, kdy musel být propuštěn na příkaz císaře. Téhož roku Vladislav II. odstoupil a vládu předal svému synovi Bedřichovi. Císař zbavil Bedřicha moci a za českého knížete určil Soběslavova bratra Oldřicha. Oldřich však neměl podporu české šlechty a brzy předal vládu Soběslavovi.

Nový kníže byl brzy ze strany Barbarossy zatažen do sporu mezi císařem a papežem. Roku 1176 přepadl Rakousko. Tím na sebe přivolal klatbu papeže. Aby císař zlepšil vztahy s papežem, sesadil roku 1178 knížete Soběslava z trůnu. Soběslav II. utekl do zahraničí, kde roku 1180 zemřel.

Ladislav I. Pohrobek (22. 2. 1440 – 23. 11. 1457)

Ladislav Pohrobek z rodu Habsburků byl uherským (1444) a českým králem (1453). Byl čtvrtým dítětem českého, uherského a německého krále a rakouského vévody Albrechta II. (V.) Habsburského a jeho choti Alžběty Lucemburské. Protože se narodil až čtyři měsíce po smrti svého otce, dostal přídomek Pohrobek. Jeho matka se všemožně snažila prosadit synova nástupnická práva především

v Uhrách, kde měl jeho nároky hájit Jan Jiskra z Brandýsa, kterého přijala do svých služeb. Uherský sněm však Ladislavovy nároky odmítl a zvolil si za svého panovníka polského krále Vladislava Jagellonského. Důvodem bylo stoupající turecké nebezpečí, které vyžadovalo, aby v čele království stál dospělý král, schopný řídit obranu země. V Čechách propukla po Albrechtově smrti anarchie.

Koncem roku 1442 zemřela malému Ladislavovi také matka a poručníkem se stal jeho strýc Fridrich III., který byl po Albrechtově smrti zvolen římským císařem. Roku 1444 padl Vladislav Jagellonský na křížové výpravě proti Turkům u Varny. Poté uherský sněm uznal dědičné nároky Ladislava Pohrobka a přijal ho za svého krále. Správcem Uher po dobu Ladislavovy nezletilosti se stal slavný vojevůdce, sedmihradský vojvoda János Hunyady.

Roku 1453 byl mladý panovník konečně přijat a korunován za českého krále. Místo mladého Ladislava byl správcem, a tudíž faktickým vládcem v Čechách Jiří z Poděbrad, který se po jeho smrti a mnoha složitých zákulisních jednáních nechal korunovat za českého krále (složitá proto, že Jiří z Poděbrad byl kališník – tedy husitského vyznání).

Ladislavovi nebylo dopřáno dlouhé panování. Roku 1457 přijel do Čech, aby se ujal vlády a seznámil se s českou společností a prostředím, neboť si Prahu zvolil za své rezidenční město. Zde se také měla uskutečnit jeho svatba s francouzskou princeznou Magdalenou, dcerou krále Karla VII. Během příprav na svatbu se však sedmnáctiletý král náhle roz nemohl a po pouhých třech dnech zemřel.

Vzhledem k tomu, že se dosud těšil plnému zdraví, vznikla v té době i později celá řada dohadů o možné příčině královy smrti. Relativně nedávno dospěl antropolog prof. MUDr. Emanuel Vlček po výzkumu králových kosterních ostatků k závěru, že Ladislav trpěl zhoubnou formou leukémie.

Ladislavovou smrtí skončil první pokus v dějinách střední Evropy o vytvoření mohutného podunajského soustátí, jež inicioval Ladislavův děd, císař Zikmund Lucemburský. Toto soustátí mohlo zastavit vpád Turků do nitra Evropy, ale bylo odsouzeno k zániku právě v okamžiku, kdy bylo obrany nejvíce zapotřebí (krátce poté Turci dobyli Konstantinopol).

18. 2. 1895 císař František Josef I. povýšil Košíře na město a udělil jim městský znak.

19. 2. 1920 byl pražské české univerzitě navrácen název Karlova univerzita.

Karel IV. založil univerzitu 7. dubna 1348. Listina, která založení univerzity ustanovuje, byla vydána v souboru ostatních listin. Karel je všechny podepsal jako římský král, jenom založení univerzity nese jeho signaturu jako krále českého a výslovně uvádí, že univerzita je pro Prahu.

Název Karlova univerzita není dán přáním zakladatele, vyvinul se v průběhu času. V nejstarší fázi užíváme raději pojem Pražská univerzita, resp. Pražské univerzity: od roku 1372 byly dvě: třífakultní a právnická univerzita pod souhrnným zastřešením jako „studium generale“. Po Bílé hoře přibyl do názvu druhý člen-obnovitel: Univerzita Karlo-Ferdinandova. Tak vystupuje až do roku 1918, navíc od roku 1882 zdvojeně jako česká a německá – čili název se proměnil již několikrát.

Po pádu Rakousko-Uherska a založení Československa rozhodl československý parlament zákonem z roku 1920 (tzv. lex Mareš), že nositelem tradice pražské univerzity je nadále česká Univerzita Karlova. V následujících letech vznikla řada nových budov, a to i pro univerzitu německou, rozšířilo se studium žen a vznikly i nové fakulty přírodovědecké. Národnostní napětí však pokračovalo a po nástupu nacismu v Německu se k němu pražská německá univerzita do značné míry přiklonila. Po obsazení Československa a studentských manifestacích roku 1939 byly české vysoké školy „dočasně“ uzavřeny a majetek Univerzity Karlovy převzala univerzita německá. V roce 1945 byla německá univerzita zrušena a její majetek převzala Univerzita Karlova, řada historických dokumentů (včetně zakládací listiny) se však na konci války ztratila.

Univerzita se od roku 1990 nazývala „Univerzita Karlova v Praze“, v roce 2009 se ale objevily snahy o návrat k názvu bez dodatku označujícího její sídelní město, jak bylo určeno už zákonem o poměru pražských univerzit z roku 1920. Ovšem až v roce 2016 byl zákon o vysokých školách novelizován tak, že název školy se skutečně od září téhož roku změnil pouze na „Univerzita Karlova“ bez dodatku označujícího její sídlo.

Církev československá husitská oslavila své 100. výročí za účasti zástupců celé společnosti

V chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze sloužil 8. ledna 2020 slavnostní bohoslužbu ke 100. výročí Církve československé husitské celý biskupský sbor pod vedením patriarchy ThDr. Tomáše Butty za účasti mnoha duchovních a laiků z církve napříč mnoha místy Čech, Moravy a Slovenska. Bohoslužby se účastnili zástupci mnoha církví z české i zahraniční ekumeny, stejně jako politické a univerzitní obce.

Ve svém kázání patriarcha církve Tomáš Butta na téma 100 let služby Bohu a 100 let pomoci člověku – motto 100. výročí Církve československé husitské – poukázal na to, že právě před 100 lety byla 11. ledna 1920 v chrámu sv. Mikuláše tato církev, vycházející z katolického modernismu, slavnostně vyhlášena. Přihlásila se však k tradici mnohem starší – navázala na učení utrakvisty Jana Husa a na českou reformaci a chápala se jako církev Kristova, sbor Páně. „...Současně služba Bohu není jen se podílet na slavnostní liturgii, ale sloužit dobru, pravdě, spravedlnosti a kráse v našem každodenním životě.“ Butta dále zdůraznil svobodu svědomí a dobrovolnost, která se v nové církvi od počátku uplatňovala, zároveň v sobě služba nese i závazek a odpovědnost. V závěru kázání patriarcha sebezpytoval církev, zda vskutku tak vždy konala, což ponechal na Božím posouzení. Mezi těmi, „kteří s opravdovostí víry a s láskou Bohu sloužili a kteří také nezištně a účinně pomáhali druhým“, vyzdvihl mezi mnohými prvního patriarchu Karla Farského a mnohé obětavé pracovníky církve, kteří na mnoha místech rozvinuli

sociální práci, která zmírňovala mnohé lidské strádání, bolest a utrpení. Sto let Církve československé husitské zanechalo v novodobých dějinách určitou stopu, je však třeba se též zamyslet i nad budoucností nejen církve, ale i „nad budoucností křesťanství v naší zemi i v Evropě“. V závěru bohoslužby patriarcha zdůraznil, že svátost přijímání byla vysluhována s hostiemi a také z kalicha vytvořeného umělcem Františkem Bílkem, jenž byl rovněž členem Církve československé husitské.

Slavnostní odpoledne pokračovalo setkáním v Brožíkově sále Staroměstské radnice pod záštitou radní pro kulturu Pražského magistrátu paní Hany Třeštíkové. Zástupci české i světové a evropské ekumeny, zástupci akademického světa, zástupci státní a veřejné správy a zástupci organizací a spolků zde obdrželi z rukou patriarchy Tomáše Butty pamětní medaili k 100. výročí Církve československé husitské. Je na ní znak církve a portrét prvního patriarchy dr. Karla Farského. Společenské setkání bylo umocněno třemi vystoupeními Mladota Ensemble: *Meditací na staročeský chorál Svätý Václave* op. 35 Josefa Suka, *Sinfonií II A dur* Jana Zacha a *Dvěma valčíky A dur* op. 54 č. 1 a *D dur* op. 54 č. 4 Antonína Dvořáka. Prostor Brožíkova sálu viditelně upomíná na husitskou tradici dvěma obrazy od českého malíře Josefa Brožíka (1851-1901). První obraz znázorňuje Jana Husa (kol. 1371-1415) na koncilu v Kostnici a druhý obraz volbu Jiřího z Poděbrad (1420-1471) českým králem, která se odehrála na Staroměstské radnici v roce 1458. Od narození tohoto husitského krále v letošním roce uplyne 600 let.

K 100. výročí Církve československé bylo vydáno prohlášení „Církev a společnost“. Výročí bude pokračovat dalšími akcemi během celého roku 2020 pod mottem „100 let služby Bohu a pomoci člověku“.

Církev československá husitská (zkratka ČČSH, do roku 1971 pouze Církev československá, zkratka ČČS) je křesťanská církev vyhlášená 8. ledna 1920. Jde původně o specificky českou národní církev, jejíž působení je omezeno prakticky jen na dnešní Českou a Slovenskou republiku. Při sčítání lidu v roce 2011 se k ní hlásilo v Česku 39 276 věřících a na Slovensku podle údajů z roku 2011 1 782 věřících. Je postavena na zásadách presbyterních s prvky episkopálními; od roku 1994 se hlásí k Leuenberské konkordii.

V čele Církve československé husitské stojí patriarcha a ústřední rada. Na diecézní úrovni je představitelem

biskup, který diecézi spravuje spolu s diecézní radou. V čele náboženské obce stojí farář nebo administrátor a rada starších. Na každé úrovni správy jsou tedy rovnoměrně zastoupeni duchovní a laici. Církev československá husitská má 290 náboženských obcí, které jsou rozděleny mezi šest diecézí se sídly v Praze, Hradci Králové, Brně, Olomouci, Plzni a Bratislavě.

V roce 1994 podepsala Církev československá husitská Leuenberskou konkordii, jež jí umožnila v rámci CPCE sdílet s protestantskými a jinými nekatolickými církvemi, které přijaly tento dokument, „kazatelnu a stůl Páně“. V roce 1999 byla do olomouckého biskupského úřadu zvolena Jana Šilerová, která se tak stala první biskupkou z postkomunistické Evropy. V roce 2000 se biskupského svěcení Jany Šilerové účastnili i představitelé římskokatolické církve.

Církev československá husitská udržuje tradici každoročních bohoslužeb ve výroční den mučednické smrti M. Jana Husa, konaných v Praze v Betlémské kapli, které dnes mají své trvalé místo ve veřejných sdělovacích prostředcích. Na pátém zasedání VIII. sněmu v září roku 2006 byl do čela církve zvolen pražský farář Tomáš Butta jako její osmý patriarcha. Církevní volební sněm jej v roce 2013 opětovně zvolil na další sedmileté funkční období. Pod jeho vedením církev zejména úspěšně dokončila rozsáhlou věroučnou, liturgickou i právní sněmovní agendu v roce 2014 a posléze rekonstruovala též památník Mistra Jana Husa v Husinci jako důstojný příspěvek k roku 2015 – 600. výročí Husovy mučednické smrti.

Státní symboly

Téměř přesně před sto lety, v únoru 1920, dostalo Československo oficiálně své státní symboly – malý a velký státní znak i trikolóru. Jejich podoba a styl ale nejsou nahodilým nápadem kreslířů z minulého století, své kořeny mají už ve 13. století.

Státní trikolóru zavedla první československá ústava z 29. února 1920. Tradice symboliky vychází z prvorepublikové tradice, kterou kodifikoval zákon z 30. března 1920. Heraldické znaky přitom mají svou tradici z doby středověkého českého království a moravského markrabství. Díky Přemyslu Otakarovi II. jsou ve státním znaku český lev a moravská orlice.

Původ figury dvouocasého lva je moravský, právě Přemysl Otakar II. toto znamení prvotně užíval jako markrabě moravský a ponechal si ho i jako český král, namísto plamenné svatováclavské orlice svého otce i děda. Už v době slavné éry Lucemburků vystupovaly svatováclavské země pod „zkratkou“ českého lva pro celé soustátí země Koruny české – tedy pro Čechy, Moravu, ale také Horní a Dolní Lužici, slezská vévodství a tak dále.

Malý československý státní znak v první republice totiž tvořil samotný český lev, ale na jeho hrudi byl malý štítek se znakem Slovenska. Obsahoval tím pádem barvy trikolóry a zároveň reprezentoval jednoslovný název Československo. Nynější současný malý státní znak toto „nedokáže“. Neobsahuje třetí modrou barvu a nelze dát moravskou orlici českému lvu na hrud' apod. Z toho důvodu jsou dva státní znaky, ten velký je klíčový a obsahuje odkazy na všechny tři historické země, zatímco malý je spíše pro praktické administrativní použití.

Na prezidentské vlajce nakreslené Jiřím Loudou po sametové revoluci se setkáme také s lipovými listy. Opět se jedná o poměrně starou tradici, nejvýrazněji oživenou během národního obrození v 19. století. Motiv národního stromu k tomu samozřejmě patřil, konkrétně lípa je spojena obecně se slovanskou vzájemností. Je možno doložit, že motiv lipových listů využíval na své zbroji už syn Přemysla Otakara II. král Václav II. a tyto zlaté lístky se staly nedílnou součástí tzv. klenotu erbu českých králů.

Dřívější bíločervená bikolóra se změnila díky iniciativě prvorepublikového poslance a básníka Viktora Dyka. K tehdy tradiční historické bíločervené bikolóře se přidala třetí modrá barva a tak vznikla dodnes používaná kombinace bílé, červené a modré v tomto pořadí. Tím se odlišuje ČR jasně od Rakouska či Polska nebo trikolóry Nizozemska a Ruska, přičemž se navazuje na tradici všeslovanských barev 19. století.

Hrabě František Josef Kinský

František Josef Kinský se narodil v Praze 6. prosince roku 1739. Podle záměrů svého otce, královského českého místodržitele, se připravoval na státní službu studiem na Tereziánské rytířské akademii ve Vídni a studiem na právnické fakultě pražské univerzity. Převzal sice úřad rady při apelačním soudu, avšak neklidné doby sedmileté války ho přivedly do armády. Vstoupil jako dobrovolník do dragounského regimentu, v němž už sloužil jeho starší bratr Josef Kinský jako plukovník. Pluk byl zapojen do války proti Prusku a Kinský se zúčastnil bitvy u Kunovic. Jeho vojenská kariéra v době války byla rychlá. Zakoupil si hodnost hejtmana. Zakoupil, nikoliv že by byl zvolen. Pak už to šlo ráz na ráz: během osmi let se stal majorem, když mu bylo dvacet let, stal se plukovníkem a velitelem regimentu. Tato rychlost postupu v hodnostech ukazuje, že nemalý vliv majetku a rodu byl u Kinského znásoben zaujetím pro vojenskou povolání i nemalými schopnostmi. Na tom nebylo nic mimořádného.

Kinský se zařadil do okruhu průkopníků české vědy a setkával se mimo jiné s filologem Josefem Dobrovským. Kinský se věnoval především práci vychovatele a pedagoga. U pluku, jemuž velel, založil školu a začal mladým kadetům přednášet geometrii. Stal se členem skupiny českých osvícenců, kteří se scházeli u hraběte Nostice a v roce 1770 založili Soukromou učenou společnost. Kinský pro Společnost zakoupil přístroje k fyzikálnímu měření a v roce 1775 založil s Ignacem Bornem Vlastenecké muzeum při pražské univerzitě.

Kinský se snažil vyvíjet i svoji vlastní vědeckou činnost. Pedagogické a vychovatelské názory uveřejnil v roce 1773, kdy anonymně vydal knihu *Erinnerung über einen wichtigen Gegenstand von einem Böhmen (Vzpomínka na důležitý předmět od jednoho Čecha)*. Kniha se dočkala druhého vydání a byla přeložena do francouzštiny. Na 278 stranách vysvětluje Kinský nejmodernější způsoby výchovy mládeže nejenom vojenské. Doporučuje mladým šlechticům vojenský výcvik, jemuž dává přednost před tancem, horlí pro přísnou kázeň a pro osobní statečnost. Jeho originálním úsečným slohem proniká vojenská říznost. Válku označuje za nutné zlo, jež je třeba mírnit humánností a láskou k bližnímu, a nabádá vést ji proti nepřátelské armádě, a ne proti obyvatelstvu.

Kinský kladl důraz na mateřský jazyk, tělesnou výchovu a didaktické zásady. Zavrhoval bezduchý dril a učení zpa-měti. Trval na pěstování hlubokého vztahu k vlasti, národu a jeho dějinám. Později se zasadil o to, aby byl český jazyk jako předmět na Vojenské akademii zařazen hned za jazykem německým. Až potom měly následovat jazyky další, jako například latina, francouzština atd.

Dne 26. června 1779 byl Kinský jmenován pro svoje zásluhy z rozhodnutí Marie Terezie a jejího syna Josefa II. ředitelem Vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě. Jeho úkolem bylo uskutečnění potřebných reforem na akademii. Ve všech svých spisech se zabývá metodikou výcviku, výuky a mravní výchovy vojáků, ale i správnými vlastnostmi důstojníků. Kinského sebrané spisy v šesti svazcích vyšly ve Vídeňském Novém Městě v letech 1786-1788. Když v roce 1788 vypukla válka proti Turecku, byl Kinský císařem Josefem II. požádán o dohled nad arciknížetem Františkem, jeho synovcem a budoucím císařem.

Po ukončení války v roce 1789 se Kinský vrátil zpět na Vojenskou akademii, kde se kromě pedagogické a výchovatelské činnosti věnoval i vědě. V roce 1794 byl Kinský povýšen do hodnosti generála-polního zbrojmistra. Z fronty byl Kinský odvolán na základě rozkazu císařské dvorní rady 11. června 1795. Na poslední tažení se vydal ještě roku 1797 a pak se již natrvalo usadil ve Vídeňském Novém Městě. Zde se věnoval své nejoblíbenější činnosti vychovatele a pedagoga.

V roce 1801 byl Kinský jmenován tajným radou a zdálo se, že nic nebrání jeho uspokojení z vykonávané práce. Poslední léta jeho života mu však znepříjemnili lidé, jejichž synové studovali na akademii. Tyto vlivné osoby byly pohoršeny tím, v jaké přísnosti a pořádku Kinský akademii vede. Někteří ze studentských „výtečníků“ byli dokonce pro svoje nepřipustné chování vyloučeni. Byla vytvořena komise složená z Kinského odpůrců, která dosavadní systém panující na akademii podrobila kritice s návrhy na změnu. Kinský se obrátil na císaře, aby sestavil komisi, která by situaci nestranně posoudila. František II. Kinskému vyhověl v roce 1804, ale do komise jmenoval členy, které nebylo rozhodně možné označit za Kinského příznivce. Komise vzápětí žádala, aby byl z vyučovacích osnov vyloučen český a italský jazyk. Napadán byl rovněž učitelský sbor a Kinského péče o něj. Bylo navrženo snížení počtu učitelů a jejich platu. V neposlední řadě bylo žádáno omezení bohatosti a pestrosti stravy. Kinský se rozhodně nehodlal vzdát a po celý zbytek života vedl boj s dvorními byrokraty o zachování svých reforem a systému výchovy a výuky na Akademii, kterým zasvětil téměř celý život. Císař rozhodl až rok po Kinského smrti, schválil změny v řízení akademie a jmenoval jejím ředitelem arciknížete Jana.

Generál, pedagog, vychovatel a učenec, hrabě František Josef Kinský zemřel 9. června 1805 ve Vídni. Jeho poslední přání znělo následovně: „Pochovejte mne uprostřed mých chovanců, které jsem nade všecko miloval, kterým jsem nejkrásnější léta mého žití věnoval!“ Generálovo tělo bylo skutečně převezeno na hřbitov Vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě a zde pohřbeno. Kinského žáci na svého učitele, kterého nazývali „Vater Kinsky“, nikdy nezapomněli. Myšlenku na vybudování pomníku zasloužilému generálovi prosazoval především plukovník Wimpffen. K odhalení pomníku došlo až 4. října 1830, protože v roce 1809 vypukla nová válka s napoleonskou Francií.

František Josef Kinský

Od roku 1966 je každý důstojnický studijní ročník Tezeziánské vojenské akademie označován originálním odznakem, který připomíná významnou postavu nebo událost rakouských vojenských dějin. Ročník 1994 nese jméno Františka Josefa hraběte Kinského. Z představitelů šlechtických rodů českých zemí se stejného uznání dostalo jen Radeckému a Schwarzenbergovi.

Trvalejší hodnoty vytvořil Kinský jako přírodovědec a pedagog. Sám se však cítil být především vojákem, který si přál vyniknout na polích válečných. Podle všech jeho životopisců se tu samozřejmě vyznamenal, i když spojená rakousko-anglická vojska byla na hlavu poražena. Na bitevních polích neměl Kinský příliš mnoho štěstí. Pověst vynikajícího vojevůdce neměla z čeho vzniknout. Snad byl úspěšnější jako vojenský stavitel.

U Kinského se dosud oceňovala pouze jeho pedagogika, jeho češství a osvícenský ráz jeho uvažování i působení. Dosavadní historiografie však usilovala o nemožné, neboť chtěla oslabit utilitární a osvícenské momenty jeho působení dokazováním slučitelnosti lockeovskey ražených úvah o výchově a vzdělání s demokratickými a humanistickými axiomy Rousseauova anticivilizačního myšlení. Právem bylo vyzvedáváno Kinského češství, avšak legendou o jeho obrozenectví se zastíralo Kinského důsledné podřizování potřebám dvorské politiky.

Progresivní význam Kinského přírodovědecké práce dosud doceněn nebyl, i když přinesla významné výsledky. Pro životní osudy tohoto šlechtického vojáka je typické, že výsledky jeho práce ve Vídeňském Novém Městě neměly dlouhého trvání. V roce 1805 vstoupil v platnost nový řád vojenské akademie, který vyjádřil to, s čím Kinský před dvaceti lety nemohl počítat a co ve stáří nedovedl tvořivým způsobem ocenit. Vyjádřil nové požadavky na rakouské vojenské školství, které byly důsledkem válek s revoluční Francií a s Napoleonem.

(Zdroj: Pavel Elbl: *Ředitel Vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě František Josef Kinský*)
Josef Ernst

KŘÍŽOVKA

47	ČLENSKÝ STÁT USA	1. DÍL TAJENKY	SNAD		VYŘAZENÉ SPISY	CITOSL. DRŇČENÍ	NULA	Výrok J. S. Gilletta.			
UMĚNÍ				SRNEC				TEODOR	PŘÍPRAVEK NA HUBENÍ HMYZU	3. DÍL TAJENKY	MUŽSKÉ JMÉNO
JEHLIČNATÝ STROM				POSUDEK ZNAČKA MILIMETRU							
PODNIK V BRNĚ						STŘEDNÍ HRÁČ PLEMENO PSA					
SPZ OKRESU HODONÍN			MRKNU TÍ PÁD				SLOVEN. „OSM“ ČESKÝ POLITIK				
	VKLADNÍ KNÍŽKA UČEBNÍ PŘEDMĚT			PROUD OTVOR VE ZDI				ZKR. SOUHV. ERIDANUS MEDOJED KAPSKÝ			
NEMNOHO					PAŘEZ SEKNOUTI						
ZABÍRAT										4. DÍL TAJENKY	NĚMECKY „JEDEN“
TLAČÍVATI SE											
SPZ LETADEL VANVATU			OTEC (KNIŽNĚ) RUSKÝ VLÁDCE			NEČESTNOSTI 2. DÍL TAJENKY					
PATLANINA				GEN RÁNA SEKYROU			ŠVIHÁK CITO-SLOVCE TIŠENÍ				
ŘEKA V KAZACHSTÁNU					ŘÍDICÍ STŘEDISKO VYZNAMENÁNÍ			DISK-JOCKEY ABTESLA			CITRON
	POUSTEVNÍK ZÁKOP								SLOVEN. „JÍL“ ZÁKL. ORMANSKÉ ŘÍŠE		
PŘEDLOŽKA			VIDINA NIGÉRIJSKÝ BŮH ZEMĚ				MNOHO ČAJOVÁ RŮŽE				
MODELÁŘSKÁ HMOTA				NĚMECKY „ČIN“ DUŠE U EGYPTANŮ				ŠALBA ZNAČKA RADIA			
JINÁ						PLANETKA					
ČESKÝ SPIŠOVATEL						PRESLYOVO DRUHÉ JMÉNO					

Pomůcka: Ajat, Tar, Umar, YJ.

Rozluštění křížovky viz str. 8.

RANT

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě
na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt
všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky
mluvící lékaře najdete na:
www.mimo-domov.cz

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. MMag. Peter FIALA, O.Cr.
Tel.: +43 (699) 1265 9399
E-mail:
peter.fiala@katholischekirche.at

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.
Tel.: +43 670 40 88 255
E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:
Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Mag. Miroslava CINKOVÁ
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214
E-mail:
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/ maria-am-gestade/)

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL
Allgemein beidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin
für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien
Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

**Musikschule
bei der Karlskirche.
Kommt und musiziert mit.**

Offen für alle
Anmeldung jederzeit möglich
Auch Erwachsene sind willkommen
Flexible Unterrichtszeiten
Freundliche Preise

**Neugründung
der Karlsknaben**

Bist Du gut genug, um 1. Mitglied des neuen
Knabenchores der Wiener Karlskirche zu werden?

Nach einer kleinen musikalischen Überprüfung durch
einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben
wirst Du es wissen!

Unsere Anforderungen - Mindestalter: 9 Jahre - Höchstalter: bis zum Stimmbruch - Gesangs- und Chorerfahrung sowie Musikinstrumente werden vorausgesetzt.	Unsere Leistungen - Vollkommen: Gratis - 2x wöchentliche Proben nur nachmittags - Regelmäßige Auftritte - Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) - Durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben - Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

**Anmeldung
jederzeit möglich**

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrengasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Tel.: +43 1 504 61 87, +43 664 621 68 84
E-Mail: info@khms.at
Web: www.khms.at

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaqingasse 12
Svätá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

